

- [3.] af något bland de norrländska fängelserna, eventuellt med någon utvidgning, till straffängelse af samma typ som de i Uppsala, Västerås med flera städer syntes därför kunna med skäl ifrågasättas. Olägenheterna af att fångar från öfre Norrland droges ned åt landet för att aftjäna sitt straff, helst om det gällde äfven jämförelsevis kortvariga frihetsstraff, låge för öppen dag; särskildt olägligt ställde det sig med afseende å fångarnas återgång till hemorten efter afslutadt straff. I stället torde möjligen något af fängelserna i Uppsala eller Västerås kunna öfvergå till kronohäkte, hvarför det större cellantalet i dem väl ej torde anses böra lägga hinder i vägen. Då emellertid för att kunna uttala ett bestämdt omdöme härom erfordrades en fullständigare utredning angående behovet af fångplatser med mera inom de olika landsändarna än den Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande vore i tillfälle att nu åstadkomma, hade Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande icke velat i detta ämne göra något bestämdt uttalande utan allenast påpeka förhållandet till det beaktande, det kunde anses förtjäna.

K. B. i
Västerbottens
län.

Hvad särskildt angår länsfängelset i Umeå har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Västerbottens län visserligen förklarat sig med hänsyn till de af kommittén åberopade skäl icke bestämdt afstyrkt förslaget om detta fängelses förändring till kronohäkte af den utaf kommittén angifna typen, men ville Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande erinra om de väsentligt ökade kostnader för statsverket, som otvifvelaktigt blefve en följd af förändringen. Ty då efter omorganisationens fullständiga genomförande allenast rannsaknings- och bötesfångar skulle komma att förvaras å det blifvande kronohäktet i Umeå, under det att alla öfriga inom länet dömda personer skulle för straffets aftjänande försändas till fängelser utom länet, insåges lätt, att antalet fångtransporter och i sammanhang därmed äfven behovet af fångförare komme att ökas. Då dessa transporter blefve långväga, kunde den ekonomiska fördelen af den ifrågasatta omorganisationen med skäl betviflas.

Fångvårdsstyrelsens utlåtande 19/11
1909.

I anledning af dessa erinringar har fångvårdsstyrelsen blifvit hörd. I sitt utlåtande den 19 november 1909 meddelar styrelsen, att antalet till straffarbete på viss tid, ej öfver två år, dömda fångar inom de norrländska länen utgjort

			i Härnösands och Gäfle fängelser	i öfriga fängelser	Summa.
vid slutet af	år	1906	42	44	86
»	»	1907	70	46	116
»	»	1908	76	65	141
»	»	oktober 1909	63	53	116.

Fångar, dömda till straffarbete på längre tid än två år, hade icke förvarats vid de norrländska länsfängelserna eller kronohäktena annat än tillfälligtvis någon obetydlig tid.

Det fångantal, som styrelsen uppgifvit hafva förekommit i andra fängelser än Härnösands och Gäfle, hade hufvudsakligen varit fördeladt å länsfängelserna i Östersund, Umeå och Luleå samt kronohäktena i Hudiksvall, Sundsvall och Haparanda. I medeltal komme sålunda å hvarterdera af dessa sex fängelser 8 å 9 till straffarbete på kortare tid än två år dömda fångar samtidigt förvarade. Strafftiden hade för dem i allmänhet utgjort endast några få månader. Att för deras mottagande inrätta ett straffängelse genom uppförande af en ny anstalt eller tillbyggnad vid något af nämnda sex länsfängelser och kronohäkten, hvilka i sin nuvarande gestalt vore allt för små för att kunna jämföras med de föreslagna straffängelserna, torde icke hafva tillräckliga skäl för sig.

Visserligen torde kommitténs mening vara, att de såsom kronohäkten betecknade fängelserna *hufvudsakligen* skulle tjäna såsom rannsaktions- och bötesfängelser, men det angäfvos tillika, att de fortfarande skulle kunna inrymma personer, dömda till kortare tids frihetsstraff. Särskildt för Norrland torde de härför böra tagas i användning till undvikande af de långa transporterna. Om till följd af industriens utveckling i denna landsdel och befolkningens tillväxt ökadt fängelsebehof framdeles komme att uppstå, torde *då* vara tid att öfverväga, huruvida ett nytt straffängelse borde upprättas. Anordnandet af ett sådant torde icke i någon mån förhindras däraf, att i den nu ifrågasatta staten personal för ett sådant fängelse icke upptoges. Ej ens i händelse ett ytterligare straffängelse inrättades, torde emellertid de fångar, som hade att undergå några få månaders frihetsstraff, böra utan särskild anledning förflyttas från hemortens fängelse.

Äfven tilläte sig styrelsen påpeka, att ett straffängelse för dem, som dömts på längre tid, ej gärna borde förläggas nordligare än centralfängelset i Härnösand, då de långa vintrarnas mörker för de i enrum inneslutna fångarna visat sig, när strafftiden vore lång, för deras hälso-
skick menligt.

[3.] Om ytterligare fängelseutrymme i Norrland erfordrades, torde för öfrigt sådant helst böra vinnas genom ytterligare tillbyggnad vid nämnda centralfängelse eller genom förstörande af Gäflefängelset.

Den af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Västerbottens län gjorda erinran mot kommitténs förslag att förändra länsfängelset i Umeå till kronohäkte torde bero på ett förbiseende af berörda förhållande, att jämväl efter en dylik förändring i fängelset skulle komma att förvaras till en eller annan månads frihetsstraff dömda personer och sålunda icke endast rannsaknings- och bötesfångar. Då äfven under nuvarande förhållanden icke annat än undantagsvis vid fängelset förvarades straffångar, dömda på väsentligt längre tid, torde någon anmärkningsvärd ökning af transportkostnaderna eller besväret för fångförare icke uppstå genom den föreslagna förändringen.

Styrelsen funne alltså de af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Jämtlands och Västerbottens län gjorda erinringar ej böra föranleda ändring i kommitténs förslag.

*Departements-
chefen.*

Äfven jag är af denna mening. Fasthåller man, att enligt grunderna för den nya organisationen kronohäktena skola mottaga fångar, som hafva att undergå kortare frihetsstraff — straffarbete lika väl som fängelsestraff och oafsedt om straffet ålagts omedelbart eller trädt i stället för bötesstraff —, synes, efter de upplysningar fångvårdsstyrelsen lämnat, någon väsentlig olägenhet icke för närvarande vara att befara af länsfängelsernas i Östersund, Umeå och Luleå förändrande till kronohäkten. För tillgodoseende af möjligen uppkommande behof af ökadt fängelseutrymme inom Norrland för fångar, dömda till längre tids straff, erbjuda sig, såsom fångvårdsstyrelsen anført, utvägar, hvilka synas lämpligare än nämnda fängelsers användande såsom straff-fängelser.

Indragning af kronohäkten.

På sätt förut nämnts, har kommittén ifrågasatt indragning af vissa kronohäkten. Dessa äro häktena i Eskilstuna, Karlshamn, Ängelholm, Svanesund, Skellefteå och Lycksele. Såsom skäl för att taga i öfvervägande, huruvida de ej borde nedläggas, har kommittén anført, att, sedan kronohäktenas uppgift blifvit begränsad till upptagande af rannsaknings- och korttidsfångar, nämnda häkten syntes ur kronans synpunkt kunna helt undvaras.

Därjämte har af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län väckts fråga om indragning af kronohäktet i Pajala.

1. *Kronohäktet i Eskilstuna.*

[3.]

Beträffande detta häkte, hvilket sedan någon tid användes endast såsom rannsaknings- och bötesfängelse, yttrar kommittén, att mot dess indragning ej torde, såsom fallet vore med vissa andra häkten, från ortsinvånarnas sida kunna uppställas hinder på grund af äldre aftal mellan dem och kronan. Fängelset i residensstaden Nyköping syntes vara tillräckligt att inrymma jämväl bötesfångarna från Eskilstuna. Kommittén erinrar äfven, att häktet befunne sig i ganska bristfälligt skick.

Kommittén.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Södermanlands län, som i denna fråga hört vederbörande i de orter, hvilka komme att beröras af förändringen, har, i öfverensstämmelse med den nästan enhälliga mening, som därvid uttalats mot häktets nedläggande, afstyrkt förslaget. Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande omförmäler, hurusom kronohäktet i Eskilstuna enligt nådigt bref den 11 april 1849 uppförts såsom ett för staden samt Väster- och Öster-Rekarne härad gemensamt cellfängelse, att staden och nämnda härad till kronan erlade en årlig afgift för att få å häktet förvara rannsakningsfångar och sålunda undgå att bygga egna rannsakingshäkten samt att häktet finge användas för fångar jämväl från städerna Torshälla, Strängnäs och Mariefred samt Åkers och Selebo härad. Indroges detta häkte, komme inom länet att finnas endast ett kronohäkte, nämligen i Nyköping, till hvilken stad afståndet från Eskilstuna å järnväg vore 9 mil. Följden blefve en mängd långväga fängstransporter, för hvilka kostnaden komme att stiga till så högt belopp, att den besparing för kronan, som kommittén med sitt förslag åsyftat, icke blefve afsevärd. Kommittén hade själf framhållit det olämpliga i att korttidsfångar sändes till aflägsna fängelser. I detta hänseende vore särskildt att beakta, att fångarna vid sitt frigifvande befunne sig meddelösa på långt afstånd från hemorten. Fängelset i Nyköping torde för öfrigt knappast utan kostsam tillbyggnad lämna utrymme för rannsaknings-, bötes- och andra korttidsfångar från hela länet. Eskilstunahäktet befunne sig visserligen icke i g. dt skick, men några större kostnader för en ny fängelsebyggnad i Eskilstuna skulle kronan förmodligen ej behöfva vidkännas. Sedan stadsfullmäktige i Eskilstuna år 1898 hos fängvårdsstyrelsen framhållit önskvärdheten af kronohäktets ombyggande och förläggande till annan plats å Eskilstuna kungsladugårds ägor, hade mellan fängvårdsstyrelsen och staden förts underhandlingar om sättet och villkoren för åstadkommande af nytt kronohäkte i Eskilstuna, och nu föreläge från stadens sida ett förslag, enligt hvilket kostnaden för

*K. B. i
Södermanlands
län.*

- [3.] ett nytt kronohäkte, uppfördt å annan plats än det nuvarande häktet, öfver hvars tomt en gata enligt gällande stadsplan skall framdragas, skulle fördelas så, att staden, jämte det den lämnade fri tomt, vidkändes 40,000 kronor, Öster- och Väster-Rekarne härad 15,000 kronor, Åkers och Selebo härad 10,000 kronor samt staten 25,000 kronor. Framför allt förefölle det emellertid ytterst olämpligt, att kronan ej hade ett fängelse i en så stor och framåtgående stad som Eskilstuna, hvars invånaretal nu öfverstege 27,000. Ju förr dess hellre borde kronohäktet i Eskilstuna genom nybyggnad försättas i fullt lämpligt skick.

*Fängvårds-
styrelsens ut-
låtande 19/11
1909.*

Äfven i denna fråga har särskildt yttrande infordrats från fängvårdsstyrelsen, som i sitt utlåtande den 19 november 1909 till en början förmält, att styrelsen, till svar å Eskilstuna stads nämnda framställning rörande ett nytt kronohäkte i staden, efter verkställd utredning meddelat, att då numera icke i häktet förvaras till straffarbete eller urbota fängelse dömda fångar och häktet ej heller i öfrigt vore för kronans ändamål nödvändigt, utan det tvärtom torde kunna antagas, att i händelse staden på antagliga villkor ville förvärfva dispositionsrätten öfver häktet med tillhörande tomt, detsamma komme att nedläggas, styrelsen icke funne skäl för kronan föreligga att bidraga till uppförande af nytt kronohäkte i stället för det nuvarande.

Vidare anför styrelsen:

Den af styrelsen verkställda utredningen gäfvé vid handen, att aflöningar m. m. till häktets befattningshafvande jämte uppeldning och belysning af häktet uppginge till sammanlagdt omkring 6,900 kronor årligen. Om härtill lades räntan å det belopp 25,000 kronor, hvarmed kronan skulle bidraga till nytt häktes uppförande, eller efter fem procent 1,250 kronor, skulle den årliga utgiften för häktet belöpa sig till ej mindre än 8,150 kronor.

Enligt ett af styrelsens kamrerare afgifvet memorial kunde kostnaden för bötesfångarnas och häradenas rannsakningsfångars hysande i Nyköpings länsfängelse i stället för i Eskilstuna kronohäkte beräknas till 3,500 kronor årligen; om äfven de i Eskilstuna för lösdrifveri anhallna skulle öfverföras till Nyköping, tillkomme ett belopp af 800 kronor¹⁾. I förra fallet blefve alltså vinsten för kronan 4,650 kronor, i senare fallet 3,850 kronor om året. Möjligen borde härifrån afräknas något mindre belopp, utgörande öfverskott å det årliga bidrag af 500

¹⁾ De i memorialet beräknade beloppen afse kostnaden för fångarnas forslande mellan kronohäktet i Eskilstuna och länsfängelset i Nyköping; utgiften för en fånges transporterande mellan de båda fängelserna uppgår till omkring 25 kronor.

kronor, som kronan åtnjöt från staden samt Väster- och Öster-Rekarne härad för häktets underhåll m. m. För detta ändamål hade nämligen under de sista tio åren i medeltal åtgått endast 255 kronor 70 öre årligen. Men skulle häktet bibehållas, förestode dyrbara reparationsarbeten, som helt säkert kräde mera än de uppkomna öfverskotten.

Större antalet af de i kronohäktet i Eskilstuna förvarade fångarna vore bötesfångar, hvilket belystes af följande tabell:

	Bötesfångar.	Andra fångar.
År 1904.....	111	47
» 1905.....	150	67
» 1906.....	111	49
» 1907.....	150	62
» 1908.....	168	59

Då med sannolikhet kunde förväntas, att det nuvarande olämpliga förvandlingsstraffet för böter skulle på ett eller annat sätt förändras, så att icke fängelserna för bötesfångarnas räkning toges i anspråk i samma omfattning som nu, kunde det icke vara klokt, att kronan anordnade ett nytt fängelse eller för framtiden fastslog bibehållandet af ett gammalt och bristfälligt, hufvudsakligen endast med uppgift, ur kronans synpunkt, att tjäna såsom bötesfängelse.

Hvad rannsakningsfångarna från häradena anginge, hade de under de senare åren varit i medeltal endast sex om året. Att för deras räkning hålla särskildt kronohäkte i Eskilstuna torde icke finnas lämpligt, och i betraktande af det ringa antalet dylika fångar torde det ej vara af större betydelse, att med häktets indragning skulle uppkomma ökade kostnader för rannsakingarna.

Afståndet från Eskilstuna till Nyköping — 90 kilometer med bekväm järnvägsförbindelse — vore ej större än flera andra städers från närmaste häkte. Exempelvis utgjorde afståndet från Borås till Vänersborg 107 kilometer, från Strömstad till Uddevalla 92 kilometer och från Oskarshamn till Kalmar 94 kilometer å järnväg. För landsbygden vore mångenstädes afståndet till närmaste häkte vida större än från de norra häradena i Södermanland till Nyköping.

För bedömande af frågan, huruvida länsfängelset i Nyköping, som för framtiden skulle användas endast såsom kronohäkte, kan lämna plats för de fångar, hvilka nu förvaras i Eskilstuna kronohäkte, meddelar styrelsen följande tablåer:

[3.]

Antal införpassade rannsaknings- och bötesfångar

	Länsfängelset Nyköping.		Kronohäktet i Eskilstuna.	
	Rann- saknings- fångar.	Bötes- fångar.	Rann- saknings- fångar.	Bötes- fångar.
under år 1904	26	88	28	108
» » 1905	28	82	31	148
» » 1906	31	78	25	109
» » 1907	29	66	27	137
» » 1908	43	95	28	165

Antal förvarade fångar

	Länsfängelset i Nyköping.		Kronohäktet i Eskilstuna.		Summa.
	Rann- saknings- fångar.	Bötes- fångar.	Rann- saknings- fångar.	Bötes- fångar.	
vid slutet af år 1904	—	7	1	2	10
» » » » 1905	3	3	1	2	9
» » » » 1906	5	2	1	12	20
» » » » 1907	1	6	1	3	11
» » » » 1908	3	2	1	4	10

Dessa tablåer visade med tillräcklig tydlighet, att länsfängelset i Nyköping, som hade 46 celler, mer än väl rymde hela antalet rannsaknings- och bötesfångar från länet, således jämväl städernas rannsakningsfångar. Dessutom blefve ett stort antal celler — efter den gjorda beräkningen åtminstone 26 — öfver för inrymmande af strafffångar på kortare tid och urbota fängelsefångar från länet, därest omständigheterna icke föranledde deras öfverflyttande till något af strafffängelserna.

I åtskilliga utlåtanden hade framkommit antydningar därom, att kronan icke, på sätt kommittén förmenat, ensidigt skulle kunna indraga

Eskilstunahäktet. Kronans rätt härtill torde dock icke vara tvifvel underkastad. Ingen utom kronan hade bekostat häktesbyggnaden. Eskilstuna stad erlade till häktets *underhåll* och vaktbetjäningens aflöning 300 kronor årligen samt Väster- och Öster-Rekarne härad för samma ändamål 200 kronor om året. Men detta grundade icke någon bestående rätt för staden och häraderna att allt framgent komma i åtnjutande af de förmåner, kronan frivilligt en gång lämnat.

På grund af hvad styrelsen anfört funne styrelsen synnerligen lämpligt, att häktet intoges i öfvergångsstat, så att dess indragning *framdeles*, när omständigheterna sådant föranledde, med större lätthet kunde genomföras.

Styrelsen meddelar tillika, att nuvarande bevakningsbefälhafvaren vid häktet i början af år 1915 uppnådde pensionsåldern samt att predikanten af styrelsen konstituerats »tills vidare», genom hvilket uttryck styrelsen velat förbehålla kronan rätt att vid häktets indragning jämväl indraga predikantbefattningen med åtföljande lön. Den öfriga personalen vid häktet kunde när som helst förflyttas till tjänstgöring vid annan fängvårdsanstalt eller ock entledigas.

Genom den af fängvårdsstyrelsen förebragta utredning lärer vara ådagalagdt, att en indragning af kronohäktet i Eskilstuna vore ur ekonomisk synpunkt för kronan fördelaktig. Äfvenledes synes af de uppgifter, styrelsen lämnat, framgå, att den uttalade farhågan för att å länsfängelset i Nyköping ej skulle finnas utrymme för de fångar, som i följd af Eskilstunafängelsets indragning skulle dit öfverflyttas, saknar grund, så mycket mera som för den största delen af de rannsakningsfångar, som nu förvaras i Eskilstunahäktet, eller stadens egna fångar af denna kategori, staden lärer vara skyldig att inrätta särskildt häkte. Vid dessa förhållanden och då Eskilstunas egenskap af en större stad icke i och för sig lärer påkalla, att där finnes fängelse för aftjänande af ådömda straff, synes frågans afgörande bero därpå, hvilken betydelse man vill tillmäta de framhållna olägenheterna af bötesfångarnas transporterande till Nyköping. I detta afseende vill jag erinra, att nämnda olägenheter synas icke komma att blifva mera kännbara än i allmänhet inom andra delar af landet. Jag finner mig därför böra tillstyrka, att, med hänsyn till förestående indragning af kronohäktet i Eskilstuna, denna anstalt upptages å öfvergångsstat.

Departements-
chefen.

[3.]

2. *Kronohäktet i Karlshamn.*

Kommittén. Ehuru äfven detta häkte synts kommittén ur kronans synpunkt kunna helt undvaras, har kommittén dock icke föreslagit dess nedläggande, emedan sådan åtgärd ej vore förenlig därmed, att Karlshamns stad och Bräkne härad genom kungl. bref den 17 juli 1850 mot vissa åtaganden beträffande kostnaderna för häktet befriats från vidare skyldighet att bygga och underhålla fängelse.

*Departements-
chefen.* Med hänsyn till hvad kommittén sålunda anfört lär det icke låta sig göra att nu nedlägga kronohäktet i Karlshamn; det torde alltså böra tills vidare kvarstå å ordinarie stat. Jämväl beträffande detta häkte uppgifves, att det befinner sig i bristfälligt skick.

3. *Kronohäktet i Ängelholm.*

Kommittén. Om indragning af detta å förslagsstaten upptagna häkte har, enligt hvad kommittén uppgifver, förslag förevarit men tills vidare öfvergifvits.

K. B. i Kristianstads län. Länsstyrelsen i Kristianstads län erinrar, att häktet för närvarande användes för bötesfångar samt rannsakningsfångar från Ängelholms stad, Norra Åsbo härad samt Södra Åsbo och Bjäre härad. Häradsrätterna i nämnda härad hade numera gemensamt tingsställe å kronohäktet, hvilket enligt ett af Kungl. Maj:t den 20 april 1883 gifvet utslag äfven finge användas till förvar af s. k. polisfångar från Ängelholm. Fråga om häktets indragning hade visserligen varit uppe men icke utan skäl öfvergifvits. De ökade kostnaderna för fångtransporter samt reseersättningar åt vittnen, domare och parter skulle helt säkert borttaga hvarje ekonomisk fördel för kronan af häktets upphörande. Då sålunda häktet syntes icke under öfverskådlig framtid kunna undvaras och det vid sådant förhållande icke kunde vara rätt att alltjämt låta det kvarstå provisoriskt å förslagsstaten, ansåge länsstyrelsen, att häktet borde öfverföras till ordinarie stat.

*Departements-
chefen.* Då, såsom kommittén yttrat, kronohäktet i Ängelholm synes kunna ur kronans synpunkt helt undvaras, lär det, äfven om för närvarande in-

dragning af detsamma icke kan eller bör genomföras, anledning dock saknas att upptaga häktet å ordinarie stat. Jag biträder alltså kommitténs förslag om detta häktes kvarlämnande å förslagsstaten. [3.]

4. *Kronohäktena i Svanesund, Skellefteå och Lycksele.*

Hvad jag yttrat om kronohäktet i Ängelholm synes mig gälla äfven beträffande öfriga å förslagsstaten uppförda kronohäkten: i Svanesund, Skellefteå och Lycksele. Angående dessa häkten har icke satts i fråga, att de skulle öfverföras till den ordinarie staten, men ortsmyndigheterna hafva uttalat betänkligheter mot att de, åtminstone omedelbart, nedläggas. Hvad i sådant hänseende anförts anser jag mig böra omnämna, på samma gång jag redogör för kommitténs uttalanden angående sagda häkten. Departements-
chefen.

För indragning af häktet i Svanesund anser kommittén hinder möta i aftal om dess upprätthållande. De tingshusbyggnadsskyldiga å ön Orust, hvilka tidigare lämnat bidrag till uppförande af kronohäktet i Uddevalla att användas jämväl för öns rannsakningsfångar, torde till äfventyrs därigenom hafva befriats från skyldigheten att hålla rannsakningsfångelse i hemorten. På framställning år 1867 af Riksdagens justitieombudsman rörande nödvändigheten att hafva särskildt sådant häkte å Orust hade nämligen fångvården ansetts förpliktad att i de tingshusbyggnadsskyldigas ställe uppföra och underhålla dylikt (vid Svanesund). Fångvårdsstyrelsen hade dock inledt underhandling om häktets nedläggande, utan att ännu uppgörelse ernåtts. Kronohäktet
i Svanesund.
Kommittén.

I Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes i Göteborgs och Bohus län utlåtande med därvid fogadt yttrande af tillsyningsmannen vid kronohäktet i Svanesund återopas berörda förhållande, att Orusts och Tjörns häradsbor antoges vara fritagna från skyldigheten att hålla häkte. Äfven omförmäles, att de inledda underhandlingarna om häktets nedläggande hvilade i afbidan på att väckt fråga om flyttande af häradets tingsställe från Svanesund till annan ort blefve slutligen afgjord, och såsom skäl för häktets bibehållande anföres svårigheten vid vissa tillfällen att uppehålla förbindelsen mellan de öar, af hvilka häradet består, och fastlandet. K. B. i Göte-
borgs och
Bohus län.

[3.] **Kronhäktet i Skellefteå.** Hvad angår kronhäktet i Skellefteå antager kommittén, att det kan indragas, så snart järnvägsförbindelse blifvit anordnad till staden.

Kommittén.
K. B. i Västerbottens län. Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Västerbottens län anser sig icke böra afstyrka häktets indragning, sedan bibanan från Badsträsk till Skellefteå fullbordats. Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande säger sig emellertid icke förbise den olägenhet och kostnad, som komme att förorsakas af de ökade fängtransporterna.

Kronhäktet i Lycksele. Beträffande kronhäktet i Lycksele yttrar kommittén endast, att det torde böra tills vidare bibehållas å förslagsstaten.

Kommittén.
K. B. i Västerbottens län. Den ifrågasatta indragningen af detta häkte anser sig Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Västerbottens län ej kunna tillstyrka. De häraf följande olägenheter och kostnader blefve allt för omfattande. Den största olägenhet skulle uppstå särskildt för bötesfångarna. Dessa skulle nämligen genom den transport till Umeå, som efter indragningen blefve nödvändig för ådömda böters aftjänande, kunna få sitt straff förlängdt med ända till fem dagar. Med indragningen måste väl i alla händelser anstå, till dess lappmarkerna erhållit sådana järnvägsförbindelser, att fängtransporterna icke blefve allt för dyrbara och tidsödande. Enligt Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes förmenande kunde det till och med ifrågasättas, om icke, med bibehållande af kronhäktet i Lycksele, ett nytt kronhäkte borde inrättas i Åsele. Sannolikt skulle det lända till besparing för statsverket.

5. Kronhäktet i Pajala.

K. B. i Norrbottens län. Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län anser sig böra till öfvervägande framställa, huruvida icke kronhäktet i Pajala lämpligen kunde indragas.

Detta häkte, om hvars uppförande beslut fattats år 1884, hade varit afsedt för Pajala, Juckasjärvi, Karesuando (f. d. Enontekis'), Tarendö och Korpilombolo socknar. Genom en fängvårdsstyrelsens skrifvelse den 9 november 1900 hade emellertid medgifvits, att fångar från Luossavaratrakten och järnvägslinjen inom Juckasjärvi socken finge, då kostnadsbesparing för fängvården vunnes, forslas till länsfängelset i Luleå i stället för till kronhäktet i Pajala.

Efter häktets tillkomst hade ock förhållandena inom länet, särskildt med afseende å samfärdsmedlen, i hög grad förändrats. Genom väg-

anläggning mellan Vittangi kyrkby i Juckasjärvi socken och Gellivare järnvägsstation hade största delen af denna socken erhållit kortare väg till Gellivare än till Pajala. I fall påtänkt väg mellan Svappavara och Juckasjärvi gamla kyrkby komme till stånd skulle vägfästandet till järnvägen än ytterligare förkortas. Hvad nu sagts om Juckasjärvi socken gällde äfven Karesuando socken, som inom allra närmaste tiden finge landsväg till Soppero, hvarifrån landsväg funnes till Vittangi. Förbindelsen mellan kyrkbyn i Korpilombolo socken, där länsmannen i denna och Tarendö socken hade sin bostad, och Luleå hade blifvit lättad genom att järnvägen framkommit till Morjärv; afståndet mellan Morjärv och Korpilombolo kyrkby vore icke mer än 10 nymil. Äfven för Pajala kyrkby hade förändring inträdt, i det att afståndet till Morjärvs järnvägsstation vore allenast 15,2 nymil, under det att afståndet till Haparanda utgjorde 18,3 nymil. Under sådana omständigheter syntes transportförhållandena för fångar icke vara svårare än att kronohäktet i Pajala med fördel kunde indragas.

Af en från direktören vid Pajala kronohäkte infordrad uppgift framginge, att under de senaste tio åren i medeltal ej fullt 31 fångar årligen där förvarats. Då af dessa omkring 27 varit bötesfångar, vore det uppenbart, att häktet i regel icke hyste många fångar. Ej sällan inträffade också, att rapporterna utvisade, att under månaden icke någon fånge förvarats i häktet. Kostnaderna för hvarje där förvarad fånge blefve därför synnerligen dryga, särskildt om man toge i beräkning underhållet af själfva byggnaden, hvilket icke kunde bestridas af de 100 kronor, som Pajala kommun betalade för att socknens tingslokal vore inrymd i kronohäktet.

Då härtill komme, att det torde från fångvårdssynpunkt vara olämpligt att upprätthålla ett kronohäkte, där fängelsepersonalen saknade full sysselsättning, syntes det Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande, som om öfvervägande skäl talade för Pajala kronohäktes indragning.

Den omständigheten, att öfverenskommelse träffats mellan kronan och Pajala kommun, som med 5,700 kronor bidragit till kronohäktets uppförande, att Pajala socken skulle få i kronohäktet inrymda tingslokaler, torde icke vålla några svårigheter för häktets indragning, enär kommunen med säkerhet vore villig att mot erhållande af äganderätt till kronohäktesbyggnaden afstå från sin rätt att erhålla tingslokaler. Möjligen kunde kommunen vara villig att betala något för byggnaden, för hvars uppförande i statsanslag beviljats 14,300 kronor.

Att indragning af kronohäktet i Pajala skulle medföra, att kostnaderna för transport af fångar, särskildt för fångar från Pajala socken

[3.] och i viss mån äfven från Korpilombolo tingslag, afsevärdt stege, vore uppenbart, men — oaktadt fångforslingskostnaderna med hänsyn till den stora växling, som rådde härutinnan, ej kunde så noga beräknas — syntes det påtagligt, att ökningen i dessa kostnader icke komme att uppgå till samma belopp som utgifterna för kronohäktets blifvande personal och för byggnadens underhåll. Sedan järnvägen, som torde komma att i en snar framtid utsträckas till Haparanda, framförts dit, mötte icke svårigheter att jämväl till kronohäktet därstädes transportera fångar från de orter, hvarifrån sådana enligt nu gällande bestämmelser skulle afföras till kronohäktet i Pajala.

Plats för de få fångar, som förvarades i Pajala kronohäkte, komme för öfrigt att finnas i fängelset i Luleå, särskildt då därifrån skulle till straffängelse förflyttas straffångar och en del af fängelsefångarna.

*Fångvårds-
styrelsens
utlåtande
19/11 1909.*

I den af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län sålunda väckta frågan om nedläggande af kronohäktet i Pajala har fångvårdsstyrelsen i sitt utlåtande den 19 november 1909 förmält, att styrelsen haft uppmärksamheten riktad å möjligheten af häktets indragning, men då styrelsen trott förutsättningen härför skola inträda först då järnvägen hunnit framdragas till någon närmare punkt vid finska gränsen, såsom Matarengi, och Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande icke till styrelsen inkommit med upplysning, att äfven dessförinnan, på grund af förbättrade landsvägsförbindelser, dylik möjlighet föreläge, hade styrelsen lika litet som kommittén funnit sig böra föreslå någon åtgärd redan nu i nämnda syfte.

Af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes yttrande framginge, att den ökning af fångforslingskostnaderna, som en indragning af kronohäktet i Pajala skulle i afsevärd grad medföra, likväl ej torde komma att uppgå till samma belopp som utgifterna för hållandet af häkte i Pajala. Såvidt det kunde beräknas, hölle äfven styrelsen detta för sannolikt, men så länge de synnerligt kostsamma landsvägstransporterna på de stora afstånden fortfarande måste anlitas, torde dock besparingen vara så obetydlig, att det knappast kunde vara skäl att för dess skull beröfva denna aflägsna landsända tillfället att hafva sina fångar i Pajala, hvars jämförelsevis nyuppförda häkte vore i fullgodt stånd.

Styrelsen, som därför icke ansåge sig böra tillstyrka häktets omedelbara indragning, hemställde emellertid, huruvida icke, för underlättande af häktets framtida nedläggande, så snart förbättrade järnvägsförbindelser ernåtts, dess personal borde uppföras allenast å öfvergångsstat.

I detta sammanhang finge styrelsen meddela, att häktets ordinarie direktör för närvarande tjänstgjorde såsom direktör vid kronohäktet å Långholmen och med all sannolikhet kunde beredas ordinarie anställning därstädes eller vid annan fångvårdsinrättning, så snart Pajalahäktets indragning beständes. Bevakningspersonalen kunde när som helst öfverflyttas till tjänstgöring vid annat fängelse. Predikanten vore af styrelsen konstituerad »tills vidare», och läkaren vore blott tillfälligt anställd.

[3.]

Med hänsyn till den ringa utsträckning, i hvilken Pajalahäktet användes, vore det naturligtvis önskvärdt, om det kunde nedläggas. Att staten ansåg sig böra till Pajala förlägga ett kronofängelse, berodde på de ytterst besvärliga kommunikationerna i dessa nordliga trakter. Sedan emellertid numera nya förbindelseleder tillkommit dels genom järnväg mellan Luleå och Riksgränsen samt mellan Boden och Morjärv och dels genom landsvägsanläggningar, synas förhållandena hafva så ändrats, att det kan ifrågasättas, huruvida ur kommunikationssynpunkt häktets bibehållande är påkalladt. Redan nu torde den af kronohäktets nedläggande orsakade ökning i transportkostnader icke öfverstiga utgifterna för häktets upprätthållande, och med än mera utvecklade kommunikationer blir gifvetvis häktet ur ifrågavarande synpunkt allt mindre behöfligt. Jag finner därför alla skäl tala för häktets afförande från den ordinarie staten och dess upptagande å öfvergångsstat.

Departements-
chefen.

Straffängelsernas och kronohäktenas uppdelande i grupper.

Att fångvårdsstyrelsen och kommittén tänkt sig *straffängelserna* efter sin storlek uppdelade i två grupper, af hvilka den lägre, bestående af 4 fängelser, skulle anlitas för verkställighet af längre frihetsstraff endast om plats för ifrågavarande fångar ej kunde beredas i andra för dem afsedda fängelser, har jag förut omnämnt. Kommittén har ansett särskild benämning å de 4 reservfängelserna icke betingas af skillnaden mellan dem och de öfriga straffängelserna, och fångvårdsstyrelsen, som i utlåtandet den 27 september 1907 synes hafva velat för de mindre anstalterna använda benämningen »reservstraffängelser», har i sitt utlåtande den 10 september 1909 funnit det ändamålsenligt att sammanföra alla ifrågavarande fängelser under den gemensamma benämningen »straffängelser».

Fångvårds-
styrelsen och
kommittén.

Mot berörda uppdelning af straffängelserna, med bibehållande af en benämning för dem alla, har jag intet att erinra.

Departements-
chefen.

[3.]
Fångvårds-
styrelsen och
kommittén.

Äfven *kronohäkterna* hafva af fångvårdsstyrelsen och kommittén uppdelats i två grupper. Denna indelning grundar sig dock icke på någon olikhet i fråga om användningssättet; den har betydelse endast för storleken af föreståndarnas löner. En öfre grupp skulle bestå af de nuvarande länsfångelserna i Nyköping, Visby, Halmstad, Östersund, Umeå och Luleå äfvensom de större kronohäkterna i Västervik, Ystad och Sundsvall; till den nedre gruppen skulle hänföras häkterna i Norrtälje, Karlshamn, Varberg, Uddevalla, Hudiksvall, Haparanda och Pajala. Utom indelningen skulle stå kronohäktet i Eskilstuna, till dess det indroges, samt de å förslagsstaten upptagna 4 häkterna.

Länsstyrel-
serna.

Uppdelningen af kronohäkterna har lämnats utan annan anmärkning från Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes sida, än att Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län, i anledning af hvad direktören vid kronohäktet i Uddevalla i afgifvet yttrande anfört, hemställt, att, med hänsyn till den jämförelsevis stora omsättningen af fångar i kronohäktet, det måtte uppflyttas i den öfre gruppen.

Departements-
chefen.

Då emellertid de till den öfre gruppen räknade kronohäkten, hvilka icke nu äro länsfångelser, alla äro större än kronohäktet i Uddevalla, lär ej vara skäl att i fråga om detta häkte ifrågasätta ändring i förslaget. Äfven i öfrigt synes uppdelningen böra godkännas.

I enlighet med hvad jag anfört skulle upptagas

å *ordinarie stat*:

3 centralfångelser: å Långholmen i Stockholm (med tillhörande kronohäkte), å Härlanda vid Göteborg och i Härnösand;

4 tvångsarbetsanstalter: å Svartsjö (med tillhörande kronohäkte), i Karlskrona, i Norrköping och i Landskrona (jämväl de två sistnämnda med tillhörande kronohäkten);

15 straffångelser, af hvilka

i en öfre grupp 11: i Stockholm, Linköping, Jönköping, Växjö, Kalmar, Karlskrona, Kristianstad, Vänersborg, Mariestad, Örebro och Gäfle samt

i en nedre grupp 4: i Uppsala, Karlstad, Västerås och Falun;

[3.]

- 15 kronohäkten, af hvilka
i en öfre grupp 9: i Nyköping, Västervik, Visby, Ystad, Halmstad, Sundsvall, Östersund, Umeå och Luleå samt
i en nedre grupp 6: i Norrtälje, Karlshamn, Varberg, Uddevalla, Hudiksvall och Haparanda;

å öfvergångsstat:

- 1 centralfängelse: i Malmö,
1 länsfängelse: likaledes i Malmö och
2 kronohäkten: i Eskilstuna och Pajala;

å förslagsstaten:

- 4 kronohäkten: i Ängelholm, Svanesund, Skellefteå och Lycksele.

Förvaltningens organisation och aflöningsförhållandena.

Beträffande *organisationen af fångvårdsanstalternas förvaltning* erinrar kommittén till en början om den olikhet, som är rådande mellan, å ena sidan, de centrala fångvårdsanstalterna enligt instruktionen för ämbets- och tjänstemän vid rikets straff- och arbetsfängelser den 11 december 1860 och, å andra sidan, länsfängelserna och kronohäktena enligt reglementet för nämnda fängelser den 28 maj 1867, jämfördt med instruktionen den 10 november 1855 för landshöfdingarna i rikets län samt de vid länsstyrelserna anställda tjänstemän.

Kommittén.

De centrala anstalterna lydde direkt under fångvårdsstyrelsen med själfständig förvaltning, medan länsfängelserna och kronohäktena närmast stode under Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes tillsyn, särskildt beträffande rannsakningsfångarna. Sistnämnda myndighet ålåg äfven kontrollen öfver straffverkställigheten i hvad tiden anginge, öfvervakandet af ordningen, ådömandet af disciplinära bestraffningar samt omhänderhafvandet af den ekonomiska förvaltningen.

Den anordning, som sålunda sedan gammalt varit bestående, hade tydligen haft sin grund dels däri, att sistberörda fängelser varit i ordets egentliga mening länsfängelser, afsedda uteslutande för länets fångar, dels i de mindre fordringar, som ansetts kunna ställas på de jämförelsevis lågt aflönade föreståndarna för dessa fängelser, och dels slutligen

[3.] i saknaden af annan vid fängelset anställd tjänsteman, som kunnat jämte föreståndaren, med inbördes kontroll dem emellan, sköta medelsförvaltningen.

I samma mån dessa anledningar bortföle, blefve uppenbarligen möjligt att närmare inordna ifrågavarande fängelser under centralstyrelsens direkta ledning, hvilket ur enhetlighetens synpunkt måste betraktas som en fördel.

Om kommitténs förslag vunne tillämpning, skulle de större strafffängelserna komma att, i likhet med de centrala straff- och tvångsarbetsanstalterna, falla under instruktionen den 11 december 1860 och sålunda helt ställas under fängvårdsstyrelsen jämväl i fråga om den ekonomiska förvaltningen, med bibehållande likväl hos Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande af dess fängelset berörande åligganden såsom högsta polismyndighet i länet, särskildt i fråga om ransakningsfångarna samt fängstransporter.

De större strafffängelserna skulle sålunda i förvaltningshänseende hufvudsakligen komma att intaga samma ställning och med tjänstemän så utrustas som för närvarande centralfängelserna å Härlanda och i Härnösand, hvilka fortfarande tjänstgjorde jämväl såsom ransakningsfängelser.

De mindre strafffängelserna däremot torde icke kräfva lika omfattande förvaltning och syntes i likhet med kronohäktena böra förblifva i sin nuvarande ställning i förhållande till länsstyrelserna.

Fängvårdsstyrelsen.

Den af kommittén sålunda ifrågasatta anordning beträffande de större strafffängelserna har från fängvårdsstyrelsens sida allenast föranlett följande erinran:

Genom de höjda lönerna borde fängvården kunna påräkna att till direktörer vid fängelserna erhålla personer med full duglighet och insikt för de kraf, som i allmänhet kunde ställas å fängelsernas föreståndare. Men frågor kunde förekomma, som fordrade juridisk kompetens eller den större vana vid ärendens behandling och den kännedom om personer och förhållanden i orten, som vore att finna hos länsstyrelserna. Understundom kunde äfven finnas anledning att rörande förhållandena vid fängelset anställa undersökningar och förhör, för hvilka biträde från länsstyrelserna kunde vara af behof. Om ock vid den ändrade organisationen de större strafffängelserna skulle komma att helt ställas under fängvårdsstyrelsen, torde detta böra fattas så, att styrelsen fortfarande skulle äga af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande, enligt den för dem

meddelade nådiga instruktion, erhålla det biträde i berörda afseenden, hvaraf styrelsen kunde finna behof.

[3.]

Ikke någon af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande har haft anmärkning att framställa mot den föreslagna inskränkningen i deras befattning med fångvården; den af förändringen följande lättnad i länsstyrelsernas arbetsbörd har framhållits såsom en beaktansvärd fördel. Det har äfven blifvit ifrågasatt, att de mindre straffängelserna skulle intaga samma ställning, som kommittén velat gifva de större, och en länsstyrelse har framhållit såsom önskvärdt, att sambandet mellan fängelseväsendet och länsstyrelserna blefve än ytterligare löst.

Länsstyrelserna.

Redan i underdånig skrifvelse den 27 september 1901 väcktes af fångvårdsstyrelsen förslag om ändring i länens fångvårdsorganisation, åsyftande, att från Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande skulle aflyftas deras åligganden i fråga om själfva fångvården och den ekonomiska förvaltningen, hvilka åligganden skulle sammanföras i styrelsens och under densamma lydande organs händer. Med anledning af det motstånd, detta förslag rönt från de däröfver hörda myndigheternas sida, förklarade sig styrelsen i underdånig skrifvelse den 27 september 1904 icke vilja för närvarande fullfölja förslaget. En förändring i den af styrelsen angifna riktning har dock kommit till stånd därigenom, att, sedan numera äfven vid flera länsfängelser införts arbetsdrift för vissa statsförvaltningars behof, länsstyrelserna i hufvudsak ställts utanför den därmed sammanhängande ekonomiska förvaltningen och redovisningen. Att fullfölja den sålunda inledda konsolideringen af administrationen vid de nuvarande länsfängelser, som skulle blifva straffängelser och därmed mista karaktären af att vara fängelser för de särskilda länen, synes mig icke kunna vara annat än till gagn ur fångvårdens synpunkt; för länsstyrelserna skulle en sådan ändring medföra en välbehöflig minskning i deras eljest alltjämt ökade göromål. Då emellertid upphörande af länsstyrelsernas befattning med fängelsernas ekonomi torde, med hänsyn till erforderlig kontroll, förutsätta, att vid dem finnas anställda tjänstemän med uppgift att biträda direktören vid ekonomiens handhavande, och sådana assistenter icke lära vara behöfliga vid straffängelserna i den nedre gruppen med deras jämförelsevis låga fångantal, synes omläggningen af administrationen böra begränsas till fängelserna i den öfre gruppen. Huru långt den vid dessa fängelser bör sträcka sig, torde kunna allmänt angifvas så, att endast sådana befogenheter, som höra samman med polisväsendet, fortfarande böra tillkomma länsstyrelserna. Det närmare fast-

Departementschefen.

- [3.] ställandet af gränserna för fängvårdsstyrelsens och länsstyrelsernas behörighet torde böra ske genom föreskrifter i vederbörande instruktioner.

Under ofvanstående hufvudrubrik ingå i kommittébetänkandet tre afdelningar af kommitténs förslag under rubrikerna: Tjänstemän, Bevakningspersonalen och Vissa särskilda bestämmelser.

A. Tjänstemän.

Befattningarnas art och antal.

I fråga om arten och antalet af de tjänstemannabefattningar, som böra finnas vid de särskilda fängvårdsanstalterna, har kommittén väsentligen följt det förslag, som innefattas i fängvårdsstyrelsens förenämnda utlåtande den 27 september 1907.

Beträffande de fängvårdsanstalter, som jag föreslagit till upptagande å ordinarie stat visar följande sammanställning arten och antalet af nuvarande tjänstebefattningar och af dem, som enligt kommitténs förslag skulle finnas:

<i>Gällande stat.</i>	<i>Kommitténs förslag.</i>	<i>Gällande stat.</i>	<i>Kommitténs förslag.</i>
<i>Centralfängelset och kronohäktet å Långholmen.</i>	<i>Centralfängelset å Långholmen (med tillhörande kronohäkte).</i>	<i>Centralfängelset å Härlanda.</i>	
1 direktör (vid centralfängelset)	1 direktör	1 direktör	1 direktör
1 direktör (vid kronohäktet)	1 kamrerare	1 assistent	1 pastor
1 kamrerare (vid centralfäng., äfven redogörare vid kronohäktet)	1 förste pastor	1 predikant	1 assistent
1 pastor (vid centralfäng., äfven predikant vid kronohäktet)	1 andre pastor	1 skollärare	1 skollärare
1 prästerligt biträde (vid centralfäng.)	3 assistenter, af hvilka en arbetsföreståndare		
1 bevakningsbefälhafv. vid centralfäng.)	2 skollärare		
1 skolföreståndare (vid centralfäng.)			
1 skollärare (vid centralfäng.)			
1 arbetsföreståndare (vid centralfäng.)			
		<i>Centralfängelset i Härnösand.</i>	
		1 direktör	1 direktör
		1 assistent	1 pastor
		1 predikant	1 assistent
		<i>Tvångsarbetsanstalten och kronohäktet å Svartsjö.</i>	<i>Tvångsarbetsanstalten å Svartsjö (med tillhörande kronohäkte).</i>
		1 direktör	1 direktör
		1 kamrerare	1 kamrerare
		1 predikant	1 pastor
		1 bevakningsbefälhafv.	2 assistenter, af hvilka en jordbruksledare
		1 skollärare	1 skollärare

<i>Gällande stat.</i>	<i>Kommitténs förslag.</i>	<i>Gällande stat.</i>	<i>Kommitténs förslag.</i>
<i>Tvångsarbetsanstalten i Karlskrona.</i>		<i>Länsfängelserna i Linköping och Jönköping.</i>	<i>Straffängelserna</i>
1 direktör	1 direktör	1 direktör	1 direktör
1 kamrerare	1 kamrerare	1 assistent	1 assistent
1 predikant	1 pastor	1 predikant	1 predikant
1 bevakningsbefälhafv.	1 assistent och arbetsföreståndare		
<i>Tvångsarbetsanstalten och kronohäktet i Norrköping.</i>		<i>Länsfängelserna i Växjö, Kalmar, Kristianstad, Vänersborg, Mariestad, Örebro och Gäfle.</i>	<i>Straffängelserna</i>
1 direktör (vid anstalten)	1 direktör	1 direktör	1 direktör
1 direktör (vid kronohäktet)	1 kamrerare	1 assistent	1 assistent
1 kamrerare (vid anstalten)	1 pastor	1 predikant	1 predikant
1 predikant (vid anstalten och vid kronohäktet)	1 assistent		
1 bevakningsbefälhafv. (vid anstalten)			
<i>Tvångsarbetsanstalten och kronohäktet i Landskrona.</i>		<i>Länsfängelset i Karlskrona.</i>	<i>Straffängelset</i>
1 direktör (vid anstalten)	1 direktör	1 direktör	1 direktör
1 kamrerare (vid „)	1 assistent	1 predikant	1 assistent
1 predikant (vid anstalten och vid kronohäktet)	1 predikant		
1 bevakningsbefälhafv. (vid anstalten)			
<i>Länsfängelset i Stockholm.</i>	<i>Straffängelset</i>	<i>Länsfängelserna i Uppsala, Karlstad, Västerås och Falun.</i>	<i>Straffängelserna</i>
1 direktör	1 direktör	1 direktör	1 direktör
1 predikant	1 assistent	1 predikant	1 predikant
1 skollärarinna	1 predikant		
	1 skollärarinna	<i>Länsfängelserna i Nyköping, Visby, Halmstad, Östersund, Umeå och Luleå.</i>	<i>Kronohäktena</i>
		1 direktör	1 föreståndare
		1 predikant	
		<i>Kronohäktena i Västervik, Ystad, Sundsvall, Uddevalla, Hudiksvall och Haparanda.</i>	<i>Straffängelset</i>
		1 direktör	1 föreståndare
		1 predikant	
		<i>Kronohäktena i Norrtälje, Karlshamn och Varberg.</i>	
		1 bevakningsbefälhafv.	1 föreståndare
		1 predikant	

Centralfängelserna och tvångsarbetsanstalterna.

I fråga om direktörsbefattningarna vid centralfängelserna och tvångsarbetsanstalterna föreslås, såsom af den nu lämnade sammanställningen framgår, icke andra ändringar än dem, som följa af sammanslagningen af vissa kronohäkten med centrala fängvårdsanstalter. I stället för den nuvarande direktören vid Långholmens kronohäkte skulle träda en af de tre assistenterna vid centralfängelset därstädes.

Direktörer.

[3.] **Kamrerare.** Hvad nu sagts om direktörerna gäller äfven om kamrerarna vid centralfängelset å Långholmen samt tvångsarbetsanstalterna å Svartsjö, i Karlskrona och i Norrköping.

Kommittén. Kamreraretjänsten vid tvångsarbetsanstalten i Landskrona har där-
emot syntes kommittén kunna uppgå i annan befattning. Denna anstalt syntes kunna skötas med en tjänstemannapersonal så sammansatt som vid de större straffängelserna, i följd hvaraf kamrerare icke vidare torde böra i staten uppföras för anstalten. En assistent torde, i betraktande af det i allmänhet ringa fångantalet, kunna träda i stället för både kamreraren och bevakningsbefälhafvaren.

**Departements-
chefen.** Nämda sammanslagning af tjänster var ej af fängvårdsstyrelsen föreslagen i 1907 års utlåtande och anstaltens direktör har i afgifvet yttrande afstyrkt densamma. Då emellertid fångantalet vid anstalten betydligt nedgått, så att i anstalten, med utrymme för omkring 100 fångar, under år 1908 samtidigt förvarats högst 40 fångar, och fängvårdsstyrelsen nu ej framställt någon anmärkning mot sammanslagningen, hvilken skulle medföra en afsevärd besparing, anser jag mig böra tillstyrka kommitténs förslag.

**Fängvårds-
styrelsen.** Beträffande kamrerarnas tjänsteåligganden anser fängvårdsstyrelsen det böra tillhöra dem att, jämte dem åliggande uppbörd och redovisning, vid anstalt, där icke — såsom vid det stora fängvårdsetablissemnet å Långholmen — särskild person måste vara anställd därför, jämväl uträtta de arbetsbokhållaregöromål, som, efter entreprenadsystemets upphörande och hela arbetsdriftens öfvertagande af fängvården, borde ombestyras af denna själf.

**Departements-
chefen.** Härutinnan är jag ense med fängvårdsstyrelsen.

Assistenter. Assistentbefattningar hafva först under senare tid förekommit vid fängvården; de finnas nu till ett antal af fyra: vid centralfängelserna å Härlanda och i Härnösand samt länsfängelserna i Linköping och Jönköping, alla å extra stat. Angående dessa tjänsters art och anledningen till deras inrättande tillåter jag mig hänvisa till kommittébetänkandet, sid. 94—96. Enligt såväl fängvårdsstyrelsens förslag af 1907 som kommittéförslaget skulle assistenter anställas jämväl vid centralfängelset å Långholmen och de 4 tvångsarbetsanstalterna (äfvensom vid alla straffängelser i den öfre gruppen) ¹⁾.

¹⁾ Angående omfattningen och utvecklingen af den arbetsdrift, som utgör hufvudsakliga anledningen till de nya assistentbefattningarnas inrättande, är jag i tillfälle att meddela följande

Vid fängelset å Långholmen och tvångsarbetsanstalterna skulle — yttrade fängvårdsstyrelsen — assistenterna träda i stället för de s. k. bevakningsbefälhafvarna samt, jämte åliggandet att likasom dessa vara inför direktören närmast ansvariga för ordningen, hafva till hufvudsaklig uppgift att biträda direktören i förvaltningsbestyren och i öfriga göromål, jämväl beträffande tillsynen vid arbetsdriften. Med denna deras ändrade tjänsteställning syntes icke vidare den gamla benämningen »bevakningsbefälhafvare» öfverensstämma, hvilken vore ett minne från den tid, då vid det å straffanstalterna förut enarådande logements- och gemensamhetssystemet ordningen där uppehölls af militärbevakning. — Hvad anginge de öfriga centralanstalterna (äfvensom straffängelserna) syntes dessa fängelsers enrumsanordning icke kräva af assistenten samma ihållande tillsyn öfver ordningen som vid ofvanberörda för fångarbete i gemensamhet fullständigt eller till hufvudsaklig del ordnade anstalter, utan medgifva honom att, jämte det han biträdde direktören i fängelsets skötsel, äfven vara redogörare.

[3.]
Fängvårds-
styrelsen.

Enligt kommitténs förslag skulle vid centralfängelset å *Långholmen* finnas 3 assistenter. Den å *Långholmen* för närvarande å extra stat aflönade arbetsföreståndaren, hvilken efter arbetsdriftens utveckling ej torde kunna undvaras vid detta stora fängelse, syntes böra uppföras å ordinarie stat under benämning assistent och arbetsföreståndare samt jämnställas med de två assistenter, som torde böra ersätta nuvarande

Kommittén.

siffror, därvid jag erinrar, att för persedlar, som efter den under år 1905 inledda systemförändringen vid fängelserna tillverkas för statsförvaltningars behof, fängvården icke godtgöres arbetsvärdet, hvilket allenast beräknas och i räkenskapen föres »inom linjen»:

	Kontant arbets- inkomst (af arbeten för enskilda arbetsgifvares räkning).		Arbetsvärde »inom linjen».		Summa.		Utgifter.		Netto- inkomst.	
År 1904	211,372	73	—	—	211,372	73	57,670	61	153,702	12
„ 1905	172,545	61	51,505	54	224,051	15	86,976	25	137,074	90
„ 1906	139,355	14	217,930	80	357,285	94	97,381	77	259,904	17
„ 1907	125,088	46	293,379	06	418,467	52	126,025	60	292,441	92
„ 1908	123,455	46	445,290	74	568,746	20	163,444	49	405,301	71

Arbetsdrift enligt det nya systemet pågår nu vid alla centrala fängvårdsanstalter utom centralfängelset i Malmö och tvångsarbetsanstalten å Svartsjö samt vid de allra flesta blifvande straffängelserna äfvensom vid länsfängelset i Östersund och kronohäktet å Långholmen. Antalet fångar, som sysselsätts med sådant arbete, uppgår till inemot 1,000.

- [3.] direktören vid kronohäktet och bevakningsbefälhafvaren vid centralfängelset. Beträffande den assistent, som skulle ersätta nämnde bevakningsbefälhafvare, anser kommittén, att honom bör jämte öfriga göromål åligga att biträda direktören vid centralfängelseafdelningens expedition, för hvilken bevakningspersonalen i minsta möjliga mån finge användas.

Fångvårdsstyrelsen.

I anledning af kommitténs sistberörda förslag erinrar fångvårdsstyrelsen i sitt utlåtande öfver kommittébetänkandet, att den assistent, som skulle ersätta den nuvarande bevakningsbefälhafvaren vid centralfängelset, skulle stå såsom direktörens närmaste man och vid behof vara hans ställföreträdare i fängelsets skötsel. Att i den instruktion och arbetsordning, där tjänstemännens göromål blefve angifna, för denne assistent särskildt bestämma, att han skulle biträda direktören i fängelseexpeditionen, skulle möjligen kunna föranleda ett missförstånd, hvarigenom tjänsten komme att neddragas till en enkel skrivvaresyssla.

Departementschefen.

I fråga om assistentbefattningarna vid Långholmsfängelset synes mig hvad kommittén föreslagit böra tillstyrkas. Den af fångvårdsstyrelsen gjorda erinran torde blifva beaktad vid affattandet af nya instruktionella föreskrifter.

K. B. i Västernorrlands län.

Vid fängelserna å *Härlanda* och i *Härnösand* skulle, såsom jag förut nämnt, assistenterna, jämte det de biträdde direktören i fängelsets skötsel, äfven vara redogörare. Denna deras dubbla funktion har — anmärker Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Västernorrlands län — icke kommit till behörigt uttryck i de för dessa befattningar meddelade föreskrifter, i det att assisternas egenskap af redogörare framhäfts på bekostnad af deras uppgift såsom biträden åt direktören.

Departementschefen.

Äfven hvad sålunda blifvit anmärkt torde böra iakttagas vid instruktionernas omarbetande.

Kommittén.

Vid tvångsarbetsanstalten å *Svartsjö* tänker sig kommittén två assistenter anställda. Den ene skulle ersätta nuvarande bevakningsbefälhafvaren, och då numera till denna anstalt inlagts hela Svartsjö kungsladugård med ett omfattande jordbruk, blefve det uppenbarligen nödvändigt, att såsom direktörens biträde vid jordbrukets skötsel och tillsynen vid öfriga yttre arbeten anställdes en särskild person, hvilken lämpligen torde kunna i staten uppföras såsom assistent och jordbruks-

ledare (inspektor). För denne senare borde aflöningen bestämmas till 2,100 kronor jämte två ålderstillägg, efter 5 och 10 års tjänst, å 400 kronor hvarterdera.

[3.]

Direktören vid tvångsarbetsanstalten har i ett af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Stockholms län åberopadt yttrande uttalat som sin åsikt, att det vore för jordbruksdriften och samarbetet mellan tjänstemännen lyckligast, om den assistent, hvilken skulle vara jordbruksledare, finge med den aflöning, som för denne föreslagits, tjänstgöra såsom befallningsman med de åligganden, som vid större landegendomar plägade tillkomma dylik befattningshafvande. Då det vore af synnerlig vikt att såsom jordbruksledare erhålla en till mogen ålder kommen, praktiskt utbildad och erfaren person, som ej endast tillfälligtvis antoge den kräfvande befattningen, vore det i alla afseenden olyckligt, om i stället för befallningsman måste anställas en s. k. inspektor. Under det att man för den af kommittén föreslagna aflöningen torde kunna såsom befallningsman erhålla stadgad person med synnerligen utmärkta kvalifikationer, hvilken kunde antagas länge kvarstanna i tjänsten, skulle säkerligen för samma aflöning såsom inspektor endast kunna erhållas yngre opröfvad kraft, som snart nog skulle tröttna vid det tålamodspröfvande arbetet eller bortlockas af högre aflöningsförmåner å annat håll.

*Direktören vid
tvångsarbets-
anstalten å
Svartsjö.*

I samma riktning uttalar sig äfven fängvårdsstyrelsen: Benämningarna inspektor och jordbruksledare borde undvikas. Tjänsten motsvarade hvad man på en stor gård kallade befallningsman, om ock, med hänsyn till dess betydelse vid anstalten å Svartsjö, lönen borde sättas så att man därför kunde erhålla en person inom denna klass med framstående insikter och duglighet. Jordbruksledare vid anstalten borde dess direktör vara.

*Fängvårds-
styrelsen.*

Dessa samstämmiga uttalanden torde gifva vid handen, att åt det speciellt jordbrukskunniga biträdet vid anstalten bör anvisas en mindre själfständig ställning än kommittén synes hafva afsett. Ledningen äfven af jordbruksdriften bör ligga i direktörens hand, och assistentens uppgift bör vara att sköta jordbruket efter direktörens anvisningar. För utmärkande af assistentens befattning torde vara tillfyllest, att han i staten upptages såsom »assistent (vid jordbruket)». Att i följd af den ändrade ställning, denne tjänsteman komme att intaga, ifrågasätta reduktion af den föreslagna aflöningen synes mig med hänsyn till hvad

*Departements-
chefen.*

- [3.] som anförts till stöd för dess bibehållande vid oförändradt belopp icke vara rådligt.

Kommittén.

Äfven såvidt angår de tre öfriga tvångsarbetsanstalterna biträder kommittén, såsom jag redan antydt, fängvårdsstyrelsens förslag om inrättande af assistentbefattningar. I *Landskrona* skulle, på sätt äfven förut blifvit omnämndt, en assistent träda i stället för två nuvarande tjänstemän: kamreraren och bevakningsbefälhafvaren. I fråga om anstalterna i *Karlskrona* och *Norrköping* yttrar kommittén, att anställande af assistenter vid dessa anstalter, hvarest, likasom vid fängelset å Långholmen och vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö, kamrerare torde böra bibehållas, borde tillstyrkas under den förutsättning, att assistenten i *Karlskrona* finge till uppgift att hufvudsakligen vara arbetsföreståndare och att assistenten i *Norrköping* erhöles i uppdrag att, jämte öfriga åligganden, under direktören vid anstalten utöfva den närmaste ledningen vid det därmed förbundna kronohäktet.

Fängvårdsstyrelsen.

Härvid anmärker fängvårdsstyrelsen, att om det nu raserade kronohäktet i *Norrköping* komme att återuppföras å sin förra plats, assistenten vid tvångsarbetsanstalten i staden icke torde kunna, jämte öfriga åligganden, under direktören vid anstalten utöfva den närmaste ledningen vid häktet, utan torde sådant uppdrag då böra lämnas åt en vaktbetjänt af högre grad. Berörda skyldighet för assistenten torde därför ännu blott kunna bestämmas såsom villkorlig.

Departementschefen.

Vid fastställande af ifrågavarande assistenters åligganden torde böra iakttagas hvad kommittén anført; och lärers därvid äfven fängvårdsstyrelsens erinran kunna vinna vederbörligt beaktande.

Präster.

För religionsvården skulle enligt kommitténs förslag, såsom för närvarande, vara anställda vid centralfängelset å Långholmen två präster samt vid hvar och ett af öfriga centralfängelser och hvarje tvångsarbetsanstalt en präst. Dessa prästerliga tjänstemän få icke med anställningen i fängvården förena annan syssla. Framdeles skulle för religionsvården vid tvångsarbetsanstalten i *Landskrona* kunna anlitas någon i orten anställd prästman, hvilken i sin befattning vid anstalten skulle benämnas predikant. Innehafvarna af öfriga ifrågavarande tjänster skulle däremot fortfarande ägna sig uteslutande åt fängvården; de skulle alla bära titeln pastor.

I förenämnda underdåniga framställning af predikanten vid tvångsarbetsanstalten och kronohäktet i Landskrona C. O. P. Hesselgren uttalas den mening, att, därest tvångsarbetsanstalten skulle bibehållas och ej endast kronohäktet fortfarande af präst betjänas, predikanten vid anstalten och häktet borde så aflönas, att han kunde helt ägna sig åt denna tjänst.

[3.]

*Predikanten
C. O. P. Hesselgrens skrift.*

I fråga om de prästerliga befattningarna har jag intet att erinra mot kommittéförslaget; att vid anstalten i Landskrona med dess nuvarande låga fängnummerär anställa prästman med denna tjänst såsom hufvudsaklig befattning synes mig ej erforderligt.

*Departements-
chefen.*

Beträffande antalet skollärare: två å Långholmen, en å Härlanda och en å Svartsjö, är icke någon ändring ifrågasatt. Alla skulle benämnas skollärare, äfven den af lärarna å Långholmen, som nu benämnes skolföreståndare men likasom den andra där anställde läraren lyder under förste pastorn såsom skolans föreståndare.

Skollärare.

Skollärarna aflönas nu från förslagsanslaget, men då anledning ej gäfves till det antagande, att dessa betydelsefulla befattningar i framtiden skulle kunna undvaras, anser kommittén skäl saknas att hänvisa dem till aflöning från extra stat. Kommittén uppför dem därför å den ordinarie staten.

Kommittén

Häremot uttalar sig emellertid fängvårdsstyrelsen. Skolläraresysslorna vid fängelserna vore befattningar, som framför andra synnerligen lämpade sig som försökstjänster för unga män, hvilka aspirerade på befordran inom fängvårdsstaten. Det vore ock beträffande dem, som fått anställning å dessa tjänster, ofta fallet, att de efter jämförelsevis kort tid lämnade fängvården, antingen såsom af denna befunna olämpliga eller emedan de själfva insett sig sakna håg och fallenhet för fängelsetjänstgöringen. Vid sådant förhållande kunde styrelsen icke tillråda, att med tjänsternas uppförande å ordinarie stat göra fängelselärarna till ordinarie tjänstemän. Den fördel, som skulle vinnas genom uppförande af en del af aflöningen såsom lön, hvilken finge behållas vid sjukdomsfall, kunde vinnas lika väl vid tjänsternas kvarstående å förslagsstaten.

*Fängvårds-
styrelsen.*

Ifrågavarande befattningar torde af skäl, som kommittén anført, böra öfverflyttas till ordinarie stat. Detta hindrar icke, att den, som

*Departements-
chefen.*

- [3.] anställles vid fängvården såsom skollärare, till en början erhåller allenast förordnande tills vidare under så lång tid, som må anses erforderlig för utrönande af hans lämplighet för fängvårdstjänsten. Har han med godt resultat tjänstgjort under denna provtid, bör skäligen genom konstitutorial beredas honom en fastare ställning.

Kommittén.

Beträffande skolundervisningen vid de centrala anstalter, där särskilda lärare ej vore anställda men religionsvården bestredes af pastorer, anser kommittén, att såvida fängpersonalen vore fåtaligare eller så sammansatt, att undervisning i större utsträckning ej lämpligen kunde ske, det borde utan särskild godtgörelse åligga pastor att besörja undervisningen, då hans öfriga arbeten pröfvades kunna medgifva detta.

*Departements-
chefen.*

En föreskrift i detta syfte synes mig lämpligen böra meddelas.

Utom de tjänstemän, som jag nu omnämnt, finnas vid samtliga centralfängelser och tvångsarbetsanstalter läkare anställda och vid vissa af dem organister (se kommittébetänkandet s. 120 och 122). De aflönas från förslagsanslaget, och någon ändring beträffande dem är ej föreslagen.

Straffängelserna.

Den enda egentliga förändringen med afseende å tjänstemannapersonalen vid de länsfängelser, hvilka skulle öfvergå till straffängelser, är, att assistentbefattningar, som redan finnas vid fängelserna i Jönköping och Linköping, skulle inrättas vid de 9 öfriga större straffängelserna. Detta innebär ett fullföljande af den omorganisation af fängelseförvaltningen, som vid arbetsdriftens öfvertagande af staten blifvit inledd.

I öfrigt har endast den ändring föreslagits, att, under det hittills särskilda predikantbefattningar varit upptagna å staterna för tvångsarbetsanstalten i Karlskrona och för länsfängelset i samma stad, länsfängelsets stat ej vidare skulle upptaga någon prästerlig tjänst, men den vid tvångsarbetsanstalten anställde prästen (benämnd pastor) vara skyldig att utan särskild ersättning bestrida de prästerliga göromålen jämväl vid straffängelset. De båda nuvarande befattningarna innehafvas af samma person.

Utom vid vissa centrala fängvårdsanstalter finnes särskild befattning för skolundervisning endast vid länsfängelset i Stockholm, där en skollärrinna är anställd. Denna befattning — nu å förslagsstaten —

skulle, i likhet med förenämnda skolläraretjänster, uppföras å ordinarie stat. Därest ett centralfängelse för kvinnor framdeles komme till stånd å annan ort, borde befattningen dit öfverflyttas.

Mot hvad kommittén i denna del anført och hemställt (s. 194—195) har jag intet att erinra.

Äfven vid straffängelserna skulle såsom hittills finnas läkare med aflöning från förslagsanslaget.

Kronohäktena.

De länsfängelser, hvilka för framtiden skulle tillhöra kronohäktenas klass, äfvensom de flesta nuvarande kronohäkten förestås af *direktörer*, öfriga kronohäkten af *bevakningsbefälhafvare*. Den förändrade användningen af dessa fängelser har föranledt fängvårdsstyrelsen, i 1907 års utlåtande, och kommittén att icke vidare använda benämningen direktör för föreståndaren; till sådan befattning syntes kommittén kunna befordras person, som genomgått graderna i bevakningstjänsten och därvid ådagalagt framstående duglighet, utan att dock äga de förutsättningar, som fordrades för direktörer vid öfriga fängvårdsanstalter. Då äfven den otidsenliga titeln bevakningsbefälhafvare borde undvikas, hafva alla ifrågavarande befattningshafvande upptagits allenast såsom *föreståndare* vid kronohäktena.

Att vid dessa anstalter fortfarande hafva *predikanter* anställda å ordinarie stat har fängvårdsstyrelsen och jämväl kommittén ej ansett behöfligt; åt Kungl. Maj:t borde i stället öfverlämnas att från förslagsanslaget anvisa den ersättning för själavården vid kronohäktena, som Kungl. Maj:t efter pröfning af förhållandena funne skälig för hvarje häkte. Under tiden till de nuvarande tjänstinnehafvarnas afgång syntes emellertid till dem böra af förslagsanslaget utbetalas arvoden till enahanda belopp som vore å bestämda anslaget anvisade för befattningarna.

Denna anordning i fråga om predikanterna har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län ansett innebära fara, att den behöfliga själavården vid kronohäktena icke blefve tillräckligt tillgodosedd.

Jämväl hvad som föreslagits beträffande kronohäktena finner jag mig böra biträda. Med kronohäktenas förändrade användningssätt torde religionsvården vid desamma kunna tillfredsställande besörjas på sätt kommittén föreslagit.

De vid kronohäktena anställda läkarna skulle såsom nu åtnjuta arvoden från förslagsanslaget.

[3.]

Af hvad jag anført i fråga om arten och antalet af tjänstebefattningar vid fångvårdsanstalterna framgår, att jag ej funnit mig böra hemställa om annan ändring i kommitténs förslag än att den assistent, som skulle anställas för jordbruket vid Svartsjö, skall intaga en i viss mån annan ställning än kommittén åsyftat.

Kompetensfordringar.

Kommittén öfvergår härefter till frågan, hvilka kompetensfordringar böra uppställas för dem, som önska anställning i de särskilda befattningarna vid fångvårdsanstalterna.

Direktörer, kamrerare och assistenter.

För direktörer, kamrerare och assistenter, som komme att utnämnas efter det den blifvande staten trädt i tillämpning, har kommittén uppställt fordran å godkänd afgangsexamen från högre allmänt läroverk, krigsskola eller tekniskt läroverk eller annan därmed jämförlig examen. Föreskrift om sådan kompetens har hittills saknats, och det har förekommit, att personer, som ej aflagt dylik examen, vunnit befordran till befattning af nämnda art. De skäl, kommittén (s. 196) anført för krafvet å den bildning, berörda examina äro afsedda att bibringa, synas mig emellertid giltiga.

Innan befordran vinnes till sådan tjänst, som nu nämnts, torde vederbörande hafva någon tid tjänstgjort inom fångvården. Huruvida det må vara lämpligt, att, såsom i ett afgifvet yttrande föreslagits, äfven stadga viss tids tjänstgöring såväl hos fångvårdsstyrelsen som vid fångvårdsanstalt såsom förutsättning för befordran till direktör eller assistent, torde böra tagas under öfvervägande vid utarbetandet af de instruktioner, där kompetensföreskrifterna skola införas.

Hvad nu sagts bör naturligtvis icke äga tillämpning å jordbruksassistenten vid Svartsjö.

*Skollärare.**Kommittén.*

Angående skollärarebefattningarna anför kommittén:

Till dessa befattningar hade, i början af deras införande inom fångvården, antagits personer, som aflagt folkskollärareexamen. Sedermera hade det emellertid blifvit vanligt att fordra minst afgangsexamen från högre allmänt läroverk af den, som skulle erhålla förordnande att

uppehålla dylik befattning. Ofta hade det lyckats att oaktadt arfvodets mindre betydande belopp erhålla akademiskt bildade män, som sedan utnämnts till föreståndare vid länsfängelse eller kronohäkte. Denna anordning hade visat sig särdeles välgörande, då därigenom icke blott erfarenhet i fängbehandling kommit fängvården till godo utan icke sällan jämväl en högre bildning.

[3.]

Utan att bestrida önskvärdheten däraf, att skollärarebefattningarna, därest så kunde ske, besattes med personer af högre bildning, hade dock kommittén vid uppgörande af sitt aflöningsförslag ansett sig icke kunna uppställa högre kunskapsprof än vanlig folkskollärareexamen såsom kompetensvillkor för ifrågavarande skollärarebefattningar. Detta borde naturligtvis icke lägga hinder i vägen för vederbörande myndighet att hädanefter såsom hittills till befattningarna antaga personer, som, med lämplighet i öfrigt, aflagt högre kunskapsprof.

Fängvårdsstyrelsen anser emellertid, att för anställning som fängelse-lärare måste fordras aflagd mogenhetsexamen. Med hänsyn till dessa befattningars särskilda ställning som försöks- och utbildningstjänster för fortsatt tjänstemannaverksamhet i fängvården vore det nödvändigt, att kompetensfordringarna för dem icke ställdes så lågt, att därigenom hinder lades för vidare befordran i fängvården. Med undantag af några få för länge sedan förekomna, till efterföljd ej manande fall, då personer, som aflagt folkskollärareexamen därtill antagits, hade som fängelse-lärare icke anställts andra än sådana, som aflagt minst afgangsexamen från högre allmänt läroverk, och detta hade för tjänstemannakårens rekrytering funnits vara till stor båtnad. Denna fördel borde nu så mycket mindre afstås, som kompetenta krafter måste finnas att tillgå för de öfriga fängelsetjänsternas uppehållande under de semesterledigheter, hvilka hädanefter torde komma att beviljas. Härtill komme det viktiga skäl, att det med hänsyn till den bildnings- och intelligensgrad, hvarå ofta personer stode, som intoges i fängelserna, vore nödvändigt att hos de befattningshafvande, hvilka stode i lärareställning till fångarna, fordra en kompetens, som icke kunde synas underlägsen dessas.

Fängvårds-
styrelsen.

Då fängelselärarnas befattningar väsentligen synas vara öfvergångsplatser, å hvilka yngre personer kunna erhålla tillfälle att pröfva sin lämplighet för fängvårdstjänsten, och mogenhetsexamen måste vara aflagd af den, som önskar anställning i de högre tjänstemannagraderna, vore det gifvetvis i och för sig önskvärdt, om samma examen kunde fordras för anställning såsom fängelselärare. Att kommittén ansett sig

Departements-
chefen.

- [3.] icke kunna uppställa en sådan fordran, synes också uteslutande hafva berott därpå, att kommittén funnit den aflöning, som skulle tilläggas lärarna, icke motsvara de anspråk, som en person, hvilken aflagt mogenhetsexamen, kunde hafva. Skollärarnas nuvarande aflöning växlar mellan 1,800 och 2,000 kronor; enligt kommitténs förslag uppgår den till 2,100 kronor för hvar och en af de fyra befattningarna, hvartill skulle kunna komma ålderstillägg å 200 kronor efter resp. 5 och 10 års tjänstgöring. Dessutom åtnjuta lärarna förmånen af fri bostad jämte bränsle. Då det med den nuvarande aflöningen icke, såvidt mig är bekant, visat sig förenadt med svårighet att få lärareplatserna besatta med personer, som aflagt mogenhetsexamen, och löneförmånerna dock skulle för framtiden blifva högre, synes mig icke vara skäl att för det jämförelsevis låga lönebeloppets skull uppgifva krafvet på denna examen, särskildt som hänsyn äfven bör tagas därtill, att anställning som fängelselärare kan erhållas vid ganska unga år. Jag ansluter mig alltså till fängvårdsstyrelsens uppfattning i denna fråga.

Kronohäktenas föreståndare.

Kommittén.

För kronohäktenas föreståndare anser kommittén icke särskilda kunskapsfordringar böra uppställas. Genomgången fullständig folkskolekurs eller därmed jämförlig skolbildning torde få anses tillräcklig, då det gällde att under tillsyn af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande eller dess ombud förvalta ett häkte med fåtalig fångbesättning. Härigenom bereddes, såsom kommittén förut antydt, möjlighet för den duglige bevakningsmannen att arbeta sig upp till en mera själfständig befattning, som kunde efter längre tjänstetid tilldelas honom.

K. B. i Hallands län.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Hallands län har uttalat farhåga för att länsstyrelsernas tillsyn öfver kronohäktena blefve svår att utöfva, därest häktesföreståndarna icke innehade större kompetens än kommittén föreslagit. — Eljest har icke någon anmärkning gjorts mot förslaget i denna del.

Departementschefen.

Jag finner det ock böra tillstyrkas; den af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Hallands län yttrade betänklighet synes mig ej böra tillmätas vidare betydelse, då den mångåriga erfarenhet i fängelsearbetet, som de blifvande häktesföreståndarna i allt fall komma att besitta, torde i väsentlig mån underlätta länsstyrelsernas åliggande att öfva tillsyn öfver fängelserna.

Aflöning.

I det föregående har jag haft anledning omnämna, att för några år sedan svenska fångvårdssällskapet hos Kungl. Maj:t gjort framställning om förbättring af fångvårdstjänstemännens aflöningsförhållanden m. m. Nämda sällskap, som bildats af tjänstemän vid rikets fångvårdsanstalter och omfattar det stora flertalet af de svenska fångvårdstjänstemännen, inkom nämligen i september 1907 med en underdånig framställning i berörda ämne, innefattande förslag till nya aflöningsstater. (En redogörelse för denna framställning har af kommittén lämnats å sid. 154—161 i betänkandet.)

Fångvårdsstyrelsens likaledes förut omförmälda utlåtande i anledning af fångvårdssällskapets petition innehöll jämväl fullständigt statförslag, hvilket särskildt i fråga om föreståndarna för kronohäkterna samt de prästerliga tjänstemännen vid centralfängelserna och tvångsarbetsanstalterna skilde sig från sällskapets förslag, i det att för dessa befattningshafvande aflöningarna betydligt sänkts under de af sällskapet föreslagna. Hvad häktesföreståndarna angick hade sänkningen sin grund i den ändrade ställning, dessa fängelser skulle intaga i den af styrelsen i utlåtandet föreslagna nya fängelseorganisationen. (För fångvårdsstyrelsens förslag redogöres i kommittébetänkandet å sid. 169—174.)

Då löneregleringskommittén haft att afgifva förslag till aflöning för den tjänstemannapersonal, som synts kommittén böra anställas vid de särskilda fångvårdsanstalterna, hafva nämnda båda löneförslag, jämförda med nu gällande stater, tjänat kommittén till ledning.

Vid lönebeloppens bestämmande har kommittén i allmänhet upprätthållit skillnad mellan följande grupper af fångvårdsanstalter:

1) centralfängelset å Långholmen och tvångsarbetsanstalten å Svartsjö, hvilka hvar i sin art skulle förblifva de främsta och viktigaste i landet,

2) öfriga centralfängelser,

3) öfriga tvångsarbetsanstalter samt straffängelserna,

4) kronohäkterna i den förut omförmälda öfre gruppen och

5) kronohäkterna i nedre gruppen.

Här må ock erinras, att de af kommittén föreslagna aflöningarna äro afsedda att utgöra ersättning för samtliga till befattningarna hörande åligganden, så att alla för närvarande utgående extra ersättningar, såsom hästlega, tillsyningsmansarfvode m. m., skulle bortfalla.

[3.]

Direktörer.

Direktörernas aflöningsförmåner — utom fri bostad och vedbrand
— utgöra:

	Enligt nu gällande stat och gifna bestämmelser.							Enligt kommitténs förslag.						
	Lön.	Tjänstgörings- penningar.	Skrifvare- arvode.	Särskilda anslag.	Summa begyn- nelseafböning.	Ålders- tillägg		Summa slutafböning.	Lön.	Tjänstgörings- penningar.	Summa begyn- nelseafböning.	Ålders- tillägg		Summa slutafböning.
						efter 5 år.	efter 10 år.					efter 5 år.	efter 10 år.	
Centralfängelset å Lång- holmen	3,500	—	500	1,600	4,600	500	500	5,600	3,000	2,000	5,000	500	500	6,000
Tvångsarbetsanstalten å Svartsjö	3,000	—	500	1,300	3,800	500	500	4,800						
Centralfängelserna å Här- landa och i Härnösand.	2,200	1,300	500	—	4,000	500	500	5,000	3,000	1,500	4,500	500	500	5,500
Tvångsarbetsanstalterna i Karlskrona och Norrkö- ping	3,000	—	500	—	3,500	500	500	4,500	2,700	1,300	4,000	500	500	5,000
Tvångsarbetsanstalten i Landskrona	3,000	—	500	1,300	3,800	500	500	4,800						
Straffängelserna (nu läns- fängelserna) i Stockholm och Linköping	1,800	1,400	300	—	3,500	500	500	4,500	2,700	1,300	4,000	500	500	5,000
i Uppsala, Kalmar, Kri- stianstad, Vänersborg, Mariestad, Örebro och Gäfle	1,800	1,400	300	—	3,500	350	350	4,200						
i Jönköping och Växjö...	1,800	1,200	300	—	3,300	350	350	4,000						
i Karlstad och Västerås	1,800	1,200	300	—	3,300	250	250	3,800						
i Karlskrona och Falun	1,600	1,100	300	—	3,000	250	250	3,500						

¹⁾ 300 kronor i hüstlega och 300 kronor såsom tillsyningsman vid kronohäktet å Lång-
holmen.

²⁾ Såsom tillsyningsman vid kronohäktet å Svartsjö.

³⁾ Såsom tillsyningsman vid kronohäktet i Landskrona.

Fångvårdsstyrelsen hade tillämpat en något högre löneskala och föreslagit slutaflöningen

för direktörerna vid centralfängelset å Långholmen och tvångsarbetsanstalten å Svartsjö till	kronor 6,500
» direktörerna vid centralfängelserna å Härlanda och i Härnösand äfvensom vid de tilltänkta centralfängelserna i Växjö och Örebro till	» 6,000
» direktörerna vid tvångsarbetsanstalterna i Karlskrona, Norrköping och Landskrona samt straffängelserna i Stockholm, Linköping, Jönköping, Kalmar, Karlskrona, Kristianstad, Vänersborg, Mariestad och Gäfle till	» 5,500
» direktörerna vid reservstraffängelserna i Uppsala, Karlstad, Västerås och Falun till	» 5,000.

Beträffande direktörernas löneförmåner anför kommittén:

Kommittén.

Vid upprättande af löneförslaget i hvad direktörerna anginge hade kommittén för att vinna en utgångspunkt först sökt för sig klargöra, hvilka löneförmåner kunde motsvara de å straffängelsernas föreståndare ställda fordringarna på duglighet, arbetsförmåga och insikter.

Kommittén hade därvid funnit de af fångvårdsstyrelsen för de större straffängelsernas föreståndare föreslagna aflöningsciffrorna något för höga, i det att enligt styrelsens förslag slutaflöningen med inberäkning af de båda ålderstilläggen skulle uppgå till 5,500 kronor. Däremot hade kommittén ansett den aflöning, som af styrelsen föreslagits för direktörerna vid de mindre straffängelserna (af styrelsen benämnda reservstraffängelser), vara till slutsumman lämpligt afvägd. Då äfven vid dessa fängelser, där assistenter icke skulle anställas, en ganska betydande arbetsdrift komme att utöfas, torde fängelseföreståndarens åligganden i afseende därå blifva ganska betydande och tillsammans med öfriga göromål väl motsvara den arbetsmängd, som komme att hvila å direktörerna vid de större, med assistenser försedda straffängelserna. Emedan kommittén sålunda funnit aflöningen böra sättas lika för samtliga straffängelsers direktörer, hade kommittén velat föreslå, att till nämnda direktörer skulle utgå en aflöning af 4,000 kronor, hvaraf 2,700 kronor såsom lön och 1,300 kronor såsom tjänstgöringspenningar, jämte två ålders-tillägg till lönen, hvartera å 500 kronor.

Vid bestämmandet af lönen i förhållande till tjänstgöringspenningarna hade kommittén ansett hänsyn böra tagas därtill, att ifrågavarande tjänstemän åtnjöte fri bostad jämte bränsle, utan att dock denna förmån, lika litet som tjänstgöringspenningarna, finge beräknas såsom underlag för pension.

[3.] Den sålunda för direktörerna vid straffängelserna föreslagna aflöningen hade ansetts böra tillkomma jämväl direktörerna vid tvångsarbetsanstalterna i Karlskrona, Norrköping och Landskrona, hvilkas arbete och ansvar vore att ungefärligen jämställa med de förras.

Beträffande aflöningen till öfriga direktörer måste, enligt kommitténs uppfattning, direktörerna vid centralfängelserna å Härlanda och i Härnösand på grund af anstalternas omfattning anses komma att utföra ett arbete och bära ett ansvar, större än direktörernas vid straffängelserna men dock ej fullt motsvarande direktörernas å Långholmen och å Svartsjö. I betraktande häraf hade kommittén ansett aflöningen böra så afvägas, att direktörerna vid förstnämnda två centralfängelser finge 500 kronor och direktörerna å Långholmen och Svartsjö 1,000 kronor mera än direktörerna vid straffängelserna. Härvid hade emellertid, hvad de båda sistnämnda direktörerna anginge, den största ökningen lagts å tjänstgöringspenningarna, särskildt i betraktande däraf, att samtliga direktörer synts böra erhålla ungefär samma pensionsbelopp.

Fångvårdsstyrelsen.

I de delar, där kommitténs förslag afviker från fångvårdsstyrelsens år 1907 framlagda, vidhåller styrelsen i hufvudsak detta senare förslag.

Direktörsbefattningarna vid icke mindre än 18 tvångsarbetsanstalter och straffängelser hade af kommittén hänförs till lägsta löneklassen. Dessa anstalter vore dock med hänsyn till de kraf, som måste ställas å direktören, delvis mycket olika. Gent emot hvad kommittén anfört därom, att arbetsbördan blefve för direktörerna vid alla straffängelser af ungefär samma storlek, men med stöd af kommitténs yttrande, att då de mindre straffängelserna icke kräfde så omfattande förvaltning som de större, de borde förblifva i sin nuvarande ställning i förhållande till länsstyrelserna, ville styrelsen framhålla, att de mindre straffängelserna i Uppsala, Karlstad, Västerås och Falun icke kunde i förevarande afseende jämföras med exempelvis de såsom ett slags centralfängelser använda fängelserna i Stockholm, Linköping, Jönköping och Örebro. Att oaktadt nu angifna förhållanden sammanföra samtliga nu ifrågakvarande direktörslöner till en och samma grupp måste för direktör, som blifvit satt på en mera bekväm plats, minska den eggelse till nit i tjänsten, som utsikten till befordran till högre lön innebure. För en sådan torde från ekonomisk synpunkt tanken på befordran till de långt sträfsammare men med endast 500 kronor mera aflönade direktörstjänsterna å Härlanda och i Härnösand vara utan lockelse. Och hvad anginge de två enda återstående direktörstjänsterna å Långholmen och Svartsjö, torde i följd af de särskilda anspråk, dessa tjänster ställde på sina innehafvare, föga utsikt

till befordran till dem i allmänhet finnas. Följden blefve, att den sträfvan, som äfven vid nu gällande aflöningsstat visat sig effektiv att genom förvärfvande af meriter i tjänstens utöfning göra sig förtjänt af fortsatt befordran, komme att till skada för fängvårdens verkliga intresse förslamas.

Berörda missförhållande skulle dock lätt kunna undvikas. Om de af ifrågavarande straffängelser, i hvilka ett större antal långtidsfångar sysselsattes med arbete för statsförvaltningarnas räkning, hvarigenom de ock komme centralfängelsetypen nära, afskildes från de öfriga till en lönegrupp med aflöning till direktören af 500 kronor mera än vid öfriga eller till belopp efter uppnådda två ålderstillägg af 5,500 kronor, skulle syftet vara uppnådt. Till den sålunda nybildade gruppen ansåge styrelsen lämpligen kunna hänföras fängelserna i Stockholm, Linköping, Jönköping, Växjö, Kalmar, Karlskrona, Kristianstad, Mariestad och Örebro samt tvångsarbetsanstalten i Karlskrona. Att styrelsen ej ifrågasatte uppflyttning till samma grupp af de nuvarande länsfängelserna i Vänersborg och Gäfle berodde därpå, att om ock vid dessa jämförelsevis stora fängelser, af hvilka det förra måste användas som upptagningsplats för korttidsfångar från Göteborg och det senare till stor del upptoges af bötesfångar, göromålen vore till mängden betydande, de dock i följd af fängelsernas berörda användning vore till beskaffenheten enklare samt lättare att fördela mellan direktören och assistenten. Ej heller rörande direktörslönerna vid tvångsarbetsanstalterna i Norrköping och Landskrona ville styrelsen ifrågasätta ändring i kommitténs förslag.

Af nu förordade åtgärd blefve för åstadkommande af behörig löneafvägning för de mest kräfvande direktörstjänsterna jämväl en följd, att direktörsaflöningen vid centralfängelserna å Härlanda och i Härnösand samt vid centralfängelset å Långholmen och tvångsarbetsanstalten å Svartsjö borde höjas med 500 kronor eller till en slutlön med två ålderstillägg af 6,000 kronor för de båda förra och 6,500 kronor för de två senare anstalterna.

Äfven i flera af de af länsstyrelserna och fängelsedirektörer afgifna yttrandena har den mening uttalats, att i lönehänseende borde göras skillnad mellan å ena sidan centralanstalterna och de större straffängelserna samt å andra sidan de mindre straffängelserna, och att för direktörerna vid anstalterna af den förra kategorien aflöningen borde höjas till de belopp, fängvårdsstyrelsens förslag af år 1907 utvisade. Hvad som förnämligast anförts såsom skäl för dylik afvikelse från kommittéförslaget är den ökning i arbete och ansvar, som den af staten

*Läns-
styrelserna
m. fl.*

- [3.] öfvertagna arbetsdriften orsakade direktörerna särskildt vid de anstalter, där den nya verksamheten, hvilken för staten medförde afsevärd ekonomisk fördel, bedrefves i stor skala.

Departementss-
chefen.

En mera omfattande industriell verksamhet måste gifvetvis öka fängelsetjänstemännens arbete och ansvar i högre grad än arbetsdrift i mindre skala, men i likhet med kommittén tror jag mig kunna antaga, att den skillnad i tjänstemannapersonalens arbetsbörda vid olika anstalter, som sålunda kan uppstå, icke skall leda därhän, att *direktörerna* blifva i väsentligt olika mån betungade; det biträde, assistenten vid den större anstalten lämnar, torde uppväga det ökade arbetet vid denna. Vid sådant förhållande kan jag i allt fall ej tillmäta afgörande betydelse åt den af fängvårdsstyrelsen framhållna fördel, som med flera löneklasser inom direktörsgraden må kunna vinnas med afseende å en mera nitisk tjänsteutföring. Jag kan alltså icke biträda de framställda förslagen om olika löner för direktörerna vid ifrågavarande fängelser.

Hvad storleken af löneförbättringen i allmänhet beträffar, anser jag de af kommittén föreslagna lönesatserna böra tillfredsställa skäliga anspråk, i betraktande jämväl af den förmån af fri bostad, som skulle tillkomma direktörerna och som med nutidens stegrade hyror icke må underskattas.

Kamrerare.

För kamrerarna utgör aflöningen — utom fri bostad och vedbrand:

	Enligt nu gällande stat och gifna bestämmelser.							Enligt kommitténs förslag.						
	Lön.	Arvode.	Skrifvare- arvode.	Särskildt anslag.	Summa begyn- nelseaflöning.	Ålders- tillägg		Summa slut- aflöning.	Lön.	Tjänstgörings- penningar.	Summa begyn- nelseaflöning.	Ålders- tillägg		Summa slut- aflöning.
						efter 5 år.	efter 10 år.					efter 5 år.	efter 10 år.	
Centralfängelset & Långholmen	1,800	1,000	500	1,000	4,300	300	200	4,800	2,700	1,300	4,000	500	500	5,000
Tvångsarbetsanstalten & Svartsjö ...	1,800	1,000	500	—	3,300	300	200	3,800						
D:o i Karlskrona	1,800	1,000	500	—	3,300	300	200	3,800	2,300	1,200	3,500	500	500	4,500
D:o i Norrköping	1,800	900	300	—	3,000	300	200	3,500						

¹⁾ 500 kronor såsom redogörare vid kronobäktet & Långholmen och 500 kronor (högst) för bestyr, hvarmed kamrerarens göromål ökat efter införandet af den nya arbetsdriften.

Fångvårdsstyrelsens förslag af år 1907 upptog för ifrågavarande fyra kamrerare slutaflöningar, som med 500 kronor öfverstego de af kommittén föreslagna. [3.]

Kommittén har icke kunnat helt biträda fångvårdsstyrelsens förslag beträffande ifrågavarande tjänstemän. Kamrerarnas åligganden, ehuru i allmänhet mera maktpåliggande och kräfvande än assistenternas vid centralfängelser, kunde dock icke anses i så väsentlig grad skilja sig från dessa sistnämndas åligganden, att en alltför stor olikhet i aflöningsförmåner borde ifrågakomma.¹⁾ Med hänsyn likväl i viss mån därtill, att kamreraretjänsterna icke i allmänhet lämnade innehafvarna tillfälle till befordran, hade kommittén ansett sig böra föreslå aflöningen för kamrerarna till de belopp, jag nyss angifvit. Aflöningen till de båda förstnämnda kamrerarna hade satts 500 kronor högre än till de öfriga med hänsyn till de större arbetskraf, som ställdes å dem. Vid Långholmen skulle de göromål, för hvilka kamreraren nu åtnjöte särskild ersättning, utan sådan godtgörelse fortfarande åligga honom. Vid Svartsjö tillkomme för kamreraren en kräfvande förrådsförvaltning, hvilken än mer måste ökas, sedan jordbruket nått vidare utveckling.

Kommittén.

Den af kommittén sålunda ifrågasatta nedsättning af kamrerarnas löner har fångvårdsstyrelsen ansett sig böra lämna utan erinran.

Fångvårdsstyrelsen.

För egen del vill jag tillstyrka kommittéförslaget.

Departementschefen.

¹⁾ Assistenternas slutaflöning var af fångvårdsstyrelsen beräknad till 3,500 å 4,000 kronor.
Bih. till Riksd. Prot. 1910. 1 Saml. 1 Afd.

Assistenter.

Dessa tjänstemäns löneförmåner — utom fri bostad och vedbrand — utgöra:

	Enligt nu gällande stat och gifna bestämmelser.								Enligt kommitténs förslag.						
	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Arfode.	Skrifvarearfode.	Särskildt anslag.	Summa begynnelseaflöning.	Ålders-tillägg		Summa slutaflöning.	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Summa begynnelseaflöning.	Ålders-tillägg		Summa slutaflöning.
							efter 5 år.	efter 10 år.					efter 5 år.	efter 10 år.	
Centralfängelset & Långholmen:															
1 assistent (nu direktör vid kronohäktet)	1,800	1,400	—	300	—	3,500	500	500	4,500	1,900	1,100	3,000	400	400	3,800
1 d:o (nu bevakningsbefälhafvare)	2,000	—	500	—	—	2,500	300	200	3,000						
1 d:o (nu arbetsföreståndare)	—	—	2,400	— ¹⁾	600	3,000	—	—	3,000						
Tvångsarbetsanstalten & Svartsjö:															
1 assistent (nu bevakningsbefälhafvare)	2,000	—	—	—	—	2,000	300	200	2,500						
Centralfängelserna & Härlanda och i Härnösand	1,200	900	—	—	—	2,100	200	200	2,500	1,600	1,000	2,600	400	400	3,400
Tvångsarbetsanstalten & Svartsjö:															
1 assistent (för jordbruket)....	—	—	—	—	—	—	—	—	—						
Tvångsarbetsanstalten i Karlskrona:															
1 assistent (nu bevakningsbefälhafvare)	2,000	—	500	—	—	2,500	300	200	3,000						
Tvångsarbetsanstalterna i Norrköping och Landskrona: vid hvardera															
1 assistent (nu bevakningsbefälhafvare)	2,000	—	—	—	—	2,000	300	200	2,500	1,200	900	2,100	400	400	2,900
Straffängelserna i Linköping och Jönköping	1,200	900	—	—	—	2,100	200	200	2,500						
D:o i Stockholm, Växjö, Kalmar, Karlskrona, Kristianstad, Vänersborg, Mariestad, Örebro och Gäfle.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—						

¹⁾ Gratifikation (högst 600 kronor.

I 1907 års förslag hade fängvårdsstyrelsen upptagit två assistenter vid centralfängelset å Långholmen och en vid hvar och en af öfriga förenämnda fängvårdsanstalter. Slutaflöningen hade satts för assistenterna å Långholmen, vid tvångsarbetsanstalterna och vid centralfängelserna, till hvilka styrelsen räknade äfven fängelserna i Växjö och Örebro, till kronor 4,000
 „ öfriga assistenter till „ 3,500.

[3.]

Kommittén har, såsom den uppgjorda sammanställningen visar, beräknat lägre lönebelopp och föreslagit tre lönegrader i stället för, såsom fängvårdsstyrelsen, två. För assistenterna borde — yttrar kommittén — aflöningen sättas olika, allt efter de större eller mindre arbetskraf, som ställdes å dem vid olika anstalter.

Kommittén.

Vid straffängelse komme assistentens hufvudsakliga göromål att ägnas åt medelsförvaltningen samt förande af räkenskaper, hvarjämte han hade att vara direktören behjälplig vid fängelsets skötsel. Då vid 1907 års riksdag aflöningar beviljades till assistenter vid vissa fängelser, bland dem vid två i kommitténs förslag såsom straffängelser upptagna anstalter, fastställdes aflöningen till 2,100 kronor, däraf 1,200 kronor lön och 900 kronor tjänstgöringspenningar, hvartill kunde komma två ålderstillägg, hvartdera å 200 kronor. Kommittén, som funnit erfarenheten bekräfta lämpligheten af den da träffade tjänsteanordningen, ansåge ock med fästadt afseende därå, att ifrågavarande platser borde betraktas såsom öfvergångstjänster, de af Riksdagen provisoriskt bestämda löneförmånerna i hufvudsak väl afpassade för assistenter vid straffängelser. Allenast i fråga om dessas ålderstillägg hade kommittén, som för befattningshafvande af lägre kompetens föresloge sådana till belopp af 200 kronor för hvarje ålderstillägg, ansett en höjning böra göras; och hade ålderstilläggen föreslagits till 400 kronor hvartdera.

Den sålunda för assistenter vid straffängelser föreslagna aflöningen torde böra bestämmas jämväl för assistenterna vid tvångsarbetsanstalterna, med undantag för den ene assistenten å Svartsjö. Såsom förut framhållits, skulle vid tvångsarbetsanstalten i Landskrona kamrerare icke vidare finnas, utan dennes göromål öfvertagas af assistent, hvilken där finge samma tjänsteåligganden äfven i öfrigt som assistenter vid straffängelser. Vid de tvångsarbetsanstalter åter, där kamrerare bibehölles, skulle assistenternas göromål icke komma att innefatta skötandet af räkenskaperna. I Karlskrona skulle assistenten få till hufvudsakligt åliggande att biträda vid ledningen af arbetsdriften och i Norrköping att, jämte nuvarande bevakningsbefälhafvarens tjänstegöromål, bestrida

[3.] närmaste tillsynen öfver kronohäktet och handhafva dess expedition. Den assistent å Svartsjö, som af kommittén ansetts böra tillerkännas samma löneförmåner som assistenter vid straffängelser, skulle i staten uppföras såsom jordbruksledare.

Vid centralfängelserna å Härlanda och i Härnösand hade erfarenheten numera visat, att den å assistenterna hvilande arbetsmängden vore synnerligen stor. Arbetsdriften och den lifliga omsättningen af fångar vållade nämligen vidlyftig räkenskaps- och rullföring, som torde afsevärdt öfvergå den vid straffängelserna. Kommittén hade därför ansett sig böra föreslå en höjning af aflöningen för assistenterna vid nyssnämnda centralfängelser. Beloppet föresloges till 2,600 kronor, däraf 1,600 kronor lön och 1,000 kronor tjänstgöringspenningar, jämte två ålderstillägg, hvartera å 400 kronor.

Beträffande de tre assistenterna vid Långholmen skulle, efter hvad redan antydts, en af dem öfvertaga närmaste tillsynen af kronohäktet därstädes och handhafva dess expedition, en sköta nuvarande bevakningsbefälhafvarens göromål och tillika biträda direktören vid centralfängelseafdelningens expedition samt slutligen den tredje vara arbetsföreståndare. Alla dessa assistenters sysslor vore af stor betydelse och kräfde framstående förmåga. Deras aflöning syntes därför böra sättas till 3,000 kronor, däraf 1,900 kronor lön och 1,100 kronor tjänstgöringspenningar, hvartill skulle kunna komma ålderstillägg såsom för öfriga assistenter.

Hvad sålunda föreslagits för assistenterna å Långholmen ansåge kommittén böra gälla äfven för den å Svartsjö anställde assistent, som skulle aflösa bevakningsbefälhafvaren därstädes i hans fordrande befattning.

*Fängvårds-
styrelsen.*

Fängvårdsstyrelsen har icke något att erinra mot kommitténs afvägning af assistentlönerna utom såvidt angår assistenterna vid centralfängelserna å Härlanda och i Härnösand. Jämte det biträde, som af dem kunde medhinnas åt fängelsedirektören, hade dessa assistenter till åliggande att vara redogörare för de stora fängelserna, hvilkas räkenskap vore icke mindre omfattande än räkenskapen vid centrala fängvårdsanstalter, där särskilda kamrerare vore anställda. Med hänsyn till det myckna arbete, som af dem sålunda fordrades, och den med befattningen förenade stora uppbörd borde aflöningen för dem höjas till likhet med de af kommittén föreslagna assistentlönerna vid centralfängelset å Långholmen och tvångsarbetsanstalten å Svartsjö eller sålunda för hvardera med 400 kronor, så att slutlönen med ålderstillägg uppginge till 3,800 kronor.

De länsstyrelser och fängelsedirektörer, hvilka påyrkat högre löner åt direktörerna, hafva i allmänhet äfven ansett assistentlönerna böra höjas; vanligen har härutinnan åberopats fängvårdsstyrelsens utlåtande af år 1907.

[3.]
Läns-
styrelserna
m. fl.

Den lönenivå, hvarå assistenterna af kommittén blifvit ställda, är visserligen afsevärdt lägre än kamrerarnas, hvilkas tjänsteåligganden äro ganska likartade med assistenternas. Kommittén synes mig dock hafva i de senare befattningarnas egenskap af öfvergångsplatser haft giltigt skäl för en jämförelsevis låg beräkning af assistentlönerna. I fråga om utsikterna för en assistent att blifva befordrad till direktör må erinras därom, att assistenternas antal — fränsedt jordbruksassistenten å Svartsjö — skulle blifva 20 och att antalet direktörer i lägsta löneklassen skulle uppgå till 18. I den mån assistenttjänsterna motsvaras af nuvarande befattningar vid fängvårdsanstalterna, utvisar dessutom kommitténs löneförslag i de flesta fall en icke obetydlig höjning af löneförmånerna. Anser jag mig alltså icke böra ifrågasätta någon allmän ökning af de belopp, kommitténs förslag upptager, finner jag ej heller fängvårdsstyrelsens uttalande i fråga om assistenterna å Härlanda och i Härnösand böra föranleda ändring i förslaget. Kommittén har ju med hänsyn till de större kraf, som ställas på dessa assistenter, hänfört dem till en högre löneklass än de flesta öfriga assistenterna, och att jämställa dem med motsvarande tjänstemän vid de betydligt större anstalterna å Långholmen och å Svartsjö torde icke böra ifrågasättas.

Departement-
chefen.

Med anledning af hvad kommittén i detta sammanhang anført om assistentens i Norrköping och jordbruksassistentens å Svartsjö befattningar tillåter jag mig hänvisa till hvad jag därutinnan förut yttrat.

[3.]

Präster.

	Enligt nu gällande stat och gifna bestämmelser.					Enligt kommitténs förslag.			
	Arf-vode.	Sär-skilda an-slag.	Summa begyn-nelseaf-löning.	Ålders-tillägg efter 5 år.	Summa slutaf-löning.	Arf-vode.	(Hvaraf såsom tjänst-görings-pen-ningar anses)	Ålders-tillägg efter 5 år.	Summa slutaf-löning.
Förste pastorn vid centralfängelset å Långholmen	1,600	¹⁾ 1,000	2,600	500	3,100	4,000	(1,300)	500	4,500
Andre pastorn vid d:o d:o (nu prästerligt biträde)	2,100	—	2,100	—	2,100	3,500	(1,200)	500	4,000
Pastorn vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö (nu predikant)	1,500	²⁾ 800	2,300	—	2,300				
D:o vid d:o i Karlskrona (d:o)	1,200	³⁾ 800	2,000	500	2,500				
Pastorerna vid centralfängelserna å Härlanda och i Härnösand (nu predikanter)	1,700	²⁾ 800	2,500	500	3,000	3,250	(1,150)	500	3,750
Pastorn vid tvångsarbetsanstalten i Norrköping (nu predikant)	1,400	⁴⁾ 600	2,000	500	2,500				
Predikanten vid d:o i Landskrona .	1,500	⁵⁾ 800	2,300	—	2,300				
D:o vid straffängelset i Stockholm (nu länsfängelse)	800	—	800	—	800	1,500	—	—	1,500
Predikanterna vid straffängelserna i Linköping, Jönköping, Växjö, Kalmar, Kristianstad, Vänersborg, Mariestad, Örebro och Gäfle (nu länsfängelser)	1,000	—	1,000	—	1,000				
Predikanterna vid straffängelserna i Uppsala, Karlstad, Västerås och Falun (nu länsfängelser)	1,000	—	1,000	—	1,000	1,200	—	—	1,200

¹⁾ Såsom predikant vid kronohäktet å Långholmen.²⁾ För skolundervisning.³⁾ Såsom predikant vid länsfängelset i Karlskrona.⁴⁾ Såsom predikant vid kronohäktet i Norrköping.⁵⁾ 400 kronor såsom predikant vid kronohäktet i Landskrona och 400 kronor för skolundervisning.

[3.]

Till de nu utgående aflöningarna kommer för de prästerliga tjänstemännen vid centralfängelser och tvångsarbetsanstalter förmånen af fri bostad och vedbrand. Sådan förmån skulle enligt kommittéförslaget dessa tjänstemän, med undantag endast af predikanten vid tvångsarbetsanstalten i Landskrona, äfven för framtiden åtnjuta.

Vid kronohäktena skulle, såsom förut nämnts, religionsvården besörjas mot arfvoden, som af Eders Kungl. Maj:t anvisades från förslagsanslaget till fångars vård och underhåll.

Enligt fängvårdsstyrelsens förslag af år 1907 skulle slutaflöningen utgöra

för förste pastorn å Långholmen och pastorn å Svartsjö	kronor 4,000
» biträdande pastorn å Långholmen, pastorerna vid tvångsarbetsanstalterna i Karlskrona, Norrköping och Landskrona samt vid centralfängelserna (äfven nuvarande länsfängelserna i Växjö och Örebro)	» 3,500
» predikanterna vid straffängelserna i Stockholm, Linköping, Jönköping, Kalmar, Kristianstad, Vänersborg, Mariestad och Gäfle	» 1,500
» predikanterna vid straffängelserna i Uppsala, Karlstad, Västerås och Falun	» 1,200.

Beträffande pastorerna vid centralfängelserna och tvångsarbetsanstalterna uttalade fängvårdsstyrelsen i det utlåtande, hvari 1907 års förslag innefattades, den mening, att om ock aflöningen för dem borde afvägas så, att för dem måtte kunna förvärfvas och under önskvärd tid behållas framstående prästerliga krafter, det dock måste ligga i fängvårdens och äfven i fängelsepastorns eget rätt förstådda intresse, att aflöningen icke så tilltoges, att pastorn däraf hölles kvar så länge, att han, vid tilläfsventyrs med åren och under fängelsetjänstens enformighet aftagande håg för densamma, jämväl förlorat förutsättningarna för öfvergång till församlingstjänsten.

Fängvårdsstyrelsens utlåtande 27/9 1907.

Hvad angår de prästmän, hvilka, såsom hittills, skulle med andra tjänster förena predikantbefattningar vid straffängelserna, hade — yttrade fängvårdsstyrelsen — erfarenheten visat, att sålunda anställd predikant i allmänhet sökt, om han stannat kvar i orten, att för lifstiden få kvarstå i befattningen vid fängelset, oberoende af om hans sysselsättning i öfrigt eller hälsa och ålder lämnat honom tid och krafter därtill. Ehuru detta kunde leda till vanskötsel af fängvårdstjänsten, hade dock styrelsen, vid nuvarande grunder för predikanternas anställande, icke funnit sig medgifvet att genom villkor i antydd riktning till båtnad för fäng-

- [3.] vårdens begränsa deras rätt. Styrelsen ville dock hemställa, att bland grunderna för den nya staten i fråga om dessa prästerliga beställningar måtte intagas sådana bestämmelser, att därigenom berörda missförhållande måtte för framtiden kunna förekommas.

Kommittén.

I anslutning till hvad fångvårdsstyrelsen sålunda anført yttrar kommittén:

Hvad pastorers och predikanter anginge, kunde de icke inom fångvården ernå med pensionsrätt förenad anställning. Aflöningen till dem borde fördenskull utgå såsom arfvode, i följd hvaraf de ock syntes böra erhålla allenast förordnande tills vidare, men ej konstitutorial å befattningen.

Arfvodena till de under benämning pastorers upptagna prästmännen hade emellertid i kommitténs förslag uppdelats så, att en del finge anses såsom tjänstgöringspenningar. På de af fångvårdsstyrelsen anförda skäl skulle pastorerna, såsom hittills varit fallet, kunna komma i åtnjutande af allenast ett ålderstillägg. Ifrågavarande tjänster borde icke betraktas såsom anställningar för innehafvarnas återstående lefnadstid, utan borde efter ett antal år, innan ännu krafterna utslitits i fångvårdsarbetet, utbytas mot kyrkliga befattningar af annan art. Aflöningarna borde emellertid sättas i förhållande till sysslans beskaffenhet och den därför erforderliga högre utbildningen. Olägenheten att nödgas vid fångvården hafva kvar en pastor, hvars intresse slappats med tilltagande år och som icke ens vid hög ålder kunde berättigas till pension, torde kunna förekommas, om, såsom förut antydts, konstitutorial icke meddelades ifrågavarande tjänstemän, utan allenast förordnande.

Angående lönernas storlek anför kommittén vidare: Redan i sin underdåniga skrifvelse den 18 november 1873 med förslag till nya aflöningsstater hade fångvårdsstyrelsen uttalat, att framgången af hvarje reform till fångarnas moraliska förbättring ytterst syntes bero på religionslärnarnas nit och förmåga. Det vore därför af synnerlig vikt, att fångpredikantsbeställningarna blefve eftersökta af lämpliga personer och beredde sina innehafvare en från ekonomiska bekymmer fri bärning.

Sedan nämnda tid hade cellstraffet i betydligt större utsträckning kommit i användning. Därmed hade själasörjarnas arbete blifvit i afsevärd mån ökad och samtidigt mera ansträngande, då hvarje enskild fånge måste i cellen besökas och erhålla religiös vård. Vidare hade vikten af de frigifnas omhändertagande och stödjande alltmera vunnit beaktande; och hade arbetet för detta samhällsnyttiga ändamål i väsentlig grad blifvit ett fångpredikanternas åliggande. Särskildt i

hufvudstaden och öfriga större städer toge denna uppgift deras tid och omtanke i anspråk.

Vid centralfängelset å Långholmen syntes, med hänsyn till ofvanberörda förhållanden äfvensom till det stora fångantalet och till fängelsets belägenhet i Stockholm, arfvodet böra bestämmas för förste pastorn till 4,000 och för andre pastorn till 3,500 kronor, jämte ett ålderstillägg för hvardera å 500 kronor efter fem år. Af arfvodet skulle för förste pastorn 1,300 och för andre pastorn 1,200 kronor betraktas såsom tjänstgöringspenningar.

Enahanda arvode som för andre pastor vid Långholmen torde böra tillerkännas pastorerna vid tvångsarbetsanstalterna å Svartsjö och i Karlskrona. Pastorn vid sistnämnda anstalt skulle nämligen utan särskild ersättning tjänstgöra jämväl vid det i samma stad belägna, ganska betydande straffängelset.

Vid centralfängelserna å Härlanda och i Härnösand samt vid tvångsarbetsanstalten i Norrköping torde pastorernas arvoden böra utgöra 3,250 kronor jämte ett ålderstillägg å 500 kronor efter fem år. Af arfvodet skulle 1,150 kronor anses såsom tjänstgöringspenningar.

Predikanter vid större straffängelser äfvensom predikanten vid tvångsarbetsanstalten i Landskrona torde böra åtnjuta arvode af 1,500 kronor. Då deras befattningar vid fängvården vore att betrakta såsom bisysslor, hade de icke ansetts kunna föreslås till erhållande af ålderstillägg. Vid de mindre straffängelserna — i Uppsala, Karlstad, Västerås och Falun — syntes, med hänsyn till det mindre fångantalet, arvoden till predikanter kunna sättas något lägre; och föresloges i sådant hänseende 1,200 kronor.

I sitt nu afgifna utlåtande eriurar fängvårdsstyrelsen, att den af styrelsen uttalade åsikt beträffande fängelsepastorerna gjort sig gällande äfven inom Riksdagen, då nämligen 1882 års statsutskott vid afstyrkande af föreslagen löneförhöjning till några af nu ifrågavarande präster anförde, att det ville synas, som skulle den särskilda slags tjänstgöring, dessa prästmän hade sig ålagd, bäst lämpa sig för personer i deras kraftigaste ålder, så att det ej skulle vara önskvärdt, att de kvarstannade till en mera framskriden ålder.

Kommittén, som jämväl anslutit sig till nu uttalade mening, hade ansett olägenheten af fängelsepastorernas kvarstående i tjänsten utöfver önskvärd tid kunna förekommas genom meddelande åt dessa tjänstemän af förordnande och icke konstitutorial. Utan att bestrida lämpligheten af dylikt sätt för deras antagande tillåte sig styrelsen emellertid fram-

Fängvårdsstyrelsens utlåtande 10/9 1909.

- [3.] hålla, hvilken betänklighet måste uppresas sig mot att utan vidare från en befattning, å hvilken han blifvit öfverårig, skilja en fängelsepastor, som gjort sig om tjänsten väl förtjänt. Dylikt aflägsnande torde knappast kunna försvaras annorledes än genom beviljande åt honom af pension såsom åt annan fängelsestjänsteman.

De löner, som kommittén föreslagit åt fängelsepastorerna, vore något högre än hvar till styrelsen i 1907 års utlåtande med hänsyn till sin anförda mening kommit. Detta gällde särskildt pastorerna vid centralfängelset å Långholmen, af hvilka förste pastorn skulle komma upp till en slutlön efter 5 år af 4,500 kronor och andre pastorn till 4,000 kronor, förutom förmånen af fri bostad och vedbrand. Visserligen hade, såsom kommittén nämnt, särskildt dessa pastorer fått ett väsentligt tillskott i arbetet genom den uppgift, som för frigifnas omhändertagande och stödjande tillagts dem. Men med afseende härå ansåge sig styrelsen böra upplysa, att de för den verksamhet härför, som af dem ombesörjdes och hvilken med hänsyn till den synnerliga grad af fängkännedom, som fängelsepastor vore i tillfälle förvärfva, icke lämpligen kunde åt annan anförtros, uppbure arfvoden från föreningar, som med allmänna medel eller understöd af sådana för nämnda mål arbetade i hufvudstaden. Huru gärna än styrelsen skulle se ifrågavarande, för fångvården så viktiga tjänstemän med hänsyn till sina inkomster synnerligen väl tillgodosedda, funne sig styrelsen dock böra fästa uppmärksamhet å en risk, som härmed måste vara förenad, den nämligen, att deras utgående till anställningar i församlingstjänsten torde blifva kanske mera än önskvärdt fördröjd.

I fråga om uppförande i staten, enligt kommitténs förslag, för predikanterna vid straffängelserna och tvångsarbetsanstalten i Landskrona af arvode utan fördelning i lön och tjänstgöringspenningar erinrar styrelsen, att dessa predikanter härigenom förlorade rätten till åtnjutande vid ledighet för sjukdom af någon del af aflöningen. Men då detta stode i öfverensstämmelse med kommitténs förslag, att predikanterna skulle i likhet med fängelseläkarna tillsättas endast på förordnande, hade styrelsen, som häri instämde med kommittén, icke något att däremot anmärka.

Andra utlåtanden.

Äfven i några af öfriga utlåtanden öfver kommittéförslaget hafva lönerna för pastorerna ansetts vara väl högt beräknade.

*Pastorn C. A.
R. Carlmans
m. fl:s skrift.*

Fångvårdsstyrelsens af mig nu återgifna uttalande rörande de prästerliga tjänsterna vid centrala fångvårdsanstalter har gifvit anledning

till vissa erinringar, framställda i en af mig förut omförmäld underdånig skrift af pastorn vid centralfängelset å Långholmen C. A. R. Carlman jämte sex andra innehafvare af prästerliga befattningar vid anstalter af nämnda art, bland hvilka biträdande predikanten å Långholmen. I denna skrift anföres hufvudsakligen:

[3.]

Den risk, fångvårdsstyrelsen antog vara förenad med beviljandet åt fängelsepastorerna af löner till de belopp, kommittén föreslagit, förefunnes icke. Fängelsepastorerna komme säkerligen ej att kvarstå vid sina befattningar längre än hittills varit fallet; då arbetet i fångvårdens tjänst vore mycket kräfvande, komme pastorerna för visso allt framgent, äfven om de finge den lön, kommittén ifrågasatt, lika snart som förut söka få utbyta fångvårdstjänsten mot en församlingstjänst. Att de hittills ganska länge måst kvarblifva vid fängelserna, berodde icke på att de ej velat lämna fångvården utan därpå, att de så länge måst förgäfvets söka att komma därifrån. — Till bestyrkande häraf lämnas uppgift om befordringsdata för ett antal förutvarande fängelsepredikanter, hvilka först efter 15 å 20 års tjänstgöring vid fängelser vunnit befordran till kyrkoherdebeställningar.

Sattes lönen lägre än kommittén föreslagit, vore fara, att för fångvårdstjänsten icke kunde erhållas framstående prästerliga krafter; i andra befattningar — såsom läroverkslärare och präster i städerna — kunde vinnas högre lön för ofta lindrigare tjänstgöring. Härvid vore äfven att beakta de kostnader, universitetsstudierna medfört och hvilka den, som aspirerade på t. ex. direktörstjänst vid ett centralfängelse, icke behöft vidkännas. — I våra grannländer ansåges fängelsepredikantens verksamhet så betydelsefull att man i allmänhet gifvit honom lön närmast efter direktören.

De hittillsvarande löneförhållandena borde icke tagas till utgångspunkt vid nya löners bestämmande, då gällande lönestater utan väsentliga höjningar bestått sedan medlet af 1870-talet.

Hvad särskildt anginge de prästerliga befattningarna å Långholmen syntes det ej vara för mycket, att förste pastorn likställdes med en komminister i Stockholm, för hvilken i församling, där reglering skett, årslönen vore 4,000 kronor jämte två ålderstillägg å 500 kronor hvardera äfvensom fri bostad. Angående sin verksamhet för frigifna fångar upplysa pastorn och biträdande predikanten å Långholmen, att de af centralföreningen till stöd för frigifna sedan år 1906 uppbure ett arvode af 600 kronor för det att de hölle särskilda mottagningar för frigifna å en platsanskaffningsbyrå i Stockholm. Då emellertid arbetet för frigifna under senare tid betydligt utvidgats, torde de med hänsyn till

- [3.] det myckna arbetet vid fängelset ej länge kunna fortfara med denna särskilda verksamhet i föreningens tjänst. I hvarje fall syntes ett arvode af så tillfällig art som det nämnda ej böra tagas i betraktande vid en lönereglering för en lång framtid.

Slutligen erinras, att då en fängelsepastors arbete erkänts vara af så stor betydelse, det vore inkonsekvent och högst betänkligt att gifva honom en så osäker ställning, som skulle följa däraf, att han erhöle icke konstitutorial utan endast förordnande å tjänsten.

Skriften utmynnar i en anhållan, att Eders Kungl. Maj:t täcktes tillerkänna pastorerna vid rikets centrala fängvårdsanstalter de löner, kommittén föreslagit, samt trygga deras ställning genom konstitutorial.

I anslutning härtill gör predikanten vid tvångsarbetsanstalten och kronohäktet i Landskrona i den af honom ingifna särskilda framställningen det uttalande angående predikantbefattningen i Landskrona, för hvilken jag förut redogjort.

*Departements-
chefen.*

Jag inser till fullo angelägenheten af att fängelsepastorerna icke för länge kvarstå i den ansträngande fängvårdstjänsten. Till förhindrande, att så sker, hafva två medel blifvit ifrågasatta: att bestämma lönerna för dessa tjänstemän så knappt, att de måste söka annan anställning vid första tillfälle, då utsikt att erhålla sådan yppas, eller att meddela dem förordnande endast tills vidare. Hvad den första utvägen angår finner jag den föga tilltalande; erkänner man, att en befattning i och för sig är värd viss lön, måste det framstå såsom en orättvisa, att denna lön reduceras därför att man befarar, att tjänstemannen efter en längre tids utöfning af tjänsten skall hafva förlorat det intresse för densamma, som särskildt vid befattningar af ifrågavarande art är af synnerlig vikt för vinnande af ett godt arbetsresultat, men att han det oaktadt skall bibehålla tjänsten för att fortfarande komma i åtnjutande af en jämförelsevis hög aflöning. Att anlita den andra utvägen, att icke vidare meddela fängelsepastorerna konstitutorial, kunde — synes mig — vara lämpligt, därest deras befattningar vore att betrakta såsom öfvergångsplatser i den mening, t. ex. fängelselärarnas äro det. Men då detta icke är fallet, utan erfarenheten visat, att fängelsepastorerna dock i regel måste ganska länge vänta på befordran till tjänst utom fängvården — en befordran, som beror af förhållanden, öfver hvilka de själfva icke råda och hvilka kunna ställa sig ogynnsamma äfven för väl förtjänta prästmän — vore det obilligt att icke låta dem fortfarande åtnjuta förmånen att erhålla konstitutorial å sina befattningar. Deras i allt fall ovissa ställning och särskildt saknaden af pensionsrätt lär medföra, att de icke bibehålla tjänsten

längre än till dess det är dem möjligt att vinna befordran utom fångvården. Hvad de föreslagna lönebeloppen angår vill jag för öfrigt framhålla, att de prästerliga tjänstemännen äro de enda vid fångvården, af hvilka fordras akademisk bildning, i följd hvaraf de fängelsepastorer, hvilka ägna sig åt fångvården såsom sitt egentliga kall, böra i jämförelse med öfriga fängelsetjänstemän blifva i lönehänseende väl tillgodosedda. Med hänsyn till hvad jag sålunda yttrat finner jag ej skäl att föreslå ändring i de lönesatser, kommittén föreslagit för fängelsepastorerna. — Deras kall och den kännedom, de äga om fångarna och deras förhållanden, göra dem särskildt lämpade för deltagande i verksamheten till frigifnas stöd; att vissa bland dem för det biträde, de därutinnan lämna enskilda föreningar, fått af dessa uppbära någon ersättning, synes mig icke böra utgöra anledning att nedsätta deras löner.

I fråga om de prästerliga tjänstemän, hvilka kommittén benämnt predikanter och för hvilka fångvårdstjänsten skulle vara endast en bisyssla, har jag intet att erinra mot kommittéförslaget. Att dem meddelas endast förordnanden å befattningarna, lär vara lämpligt; därigenom förekommes, att de bibehålla dessa bisysslor längre än önskligt är.

Skollärare.

	Nu.	Enligt kommitténs förslag.				
		Arfvode.	Arfvode.	(Hvaraf såsom tjänstgöringspennin- gar an- ses)	Ålderstill- lägg efter 5 år. efter 10 år.	Summa slutaflö- ning.
1 skollärare vid centralfängelset & Långholmen (nu skolföreståndare) och skolläraren vid centralfängelset & Härlanda	2,000	2,100	(900)	200	200	2,500
1 skollärare & Långholmen och skolläraren vid tvångsarbetsanstalten & Svartsjö	1,800					
Lärarinnan vid straffängelset i Stockholm (nu länsfängelse)	1,200					
		1,500	(500)	150	150	1,800

För skollärarna tillkommer fri bostad och vedbrand och för skollärarinnan hyresersättning.

Fångvårdsstyrelsen hade år 1907 icke upptagit skollärarna och

[3.] lärarinnan vid Stockholmsfängelset i den af styrelsen uppgjorda ordinarie staten; de skulle kvarstå å förslagsstaten.

Med den uppfattning, jag, i likhet med fångvårdsstyrelsen i dess utlåtande den 10 september 1909, uttalat därom, att aflagd studentexamen borde stadgas såsom villkor för anställning som skollärare, förfaller, på sätt styrelsen jämväl erinrat, den af kommittén (s. 206—207) upptagna frågan om beredande åt dem af tjänsteårsberäkning och pensionsrätt såsom folkskollärare.

Angående beloppet af lärarnas arfvoden (kommittén s. 208) har jag redan antydtt min mening, att desamma kunde, oaktadt fordran å mogenhetsexamen uppställas, bestämmas i enlighet med kommitténs förslag, som äfven af fångvårdsstyrelsen lämnats utan anmärkning; och har jag intet att tillägga i fråga om aflöningsförmånerna vare sig för lärarna eller för lärarinnan vid Stockholms straffängelse.

Kronohäktenas föreståndare.

Aflöningar — utom fri bostad och vedbrand —:

	Enligt nu gällande stat och gifna bestämmelser.							Enligt kommitténs förslag.					
	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Skrifvare- arvode.	Summa begyn- nelseaflöning.	Ålders- tillägg		Summa slut- aflöning.	Lön.	Tjänstgörings- penningar.	Summa begyn- nelseaflöning.	Ålders- tillägg		Summa slut- aflöning.
					efter 5 år.	efter 10 år.					efter 5 år.	efter 10 år.	
Kronohäktet i Sundsvall.....	1,600	1,100	300	3,000	250	250	3,500	1,600	1,000	2,600	200	200	3,000
Kronohäktena i Östersund och Luleå (nu länsfängelser)	1,600	600	300	2,500	250	250	3,000						
D:o i Visby (nu länsfängelse) och Ystad	1,600	600	300	2,500	150	150	2,800						
D:o i Nyköping, Halmstad och Umeå (nu länsfängelser)	1,600	600	—	2,200	150	150	2,500						
Kronohäktet i Västervik	1,300	500	—	1,800	150	150	2,100	1,200	900	2,100	200	200	2,500
D:o i Hudiksvall	1,600	600	300	2,500	250	250	3,000						
Kronohäktena i Uddevalla och Haparanda	1,300	600	—	1,900	150	150	2,200						
D:o i Norrtälje och Varberg ..	1,000	500	—	1,500	150	150	1,800						
Kronohäktet i Karlshamn	1,300	200	—	1,500	150	150	1,800						

Föreståndaren vid kronohäktet i Pajala bör i öfverensstämmelse med hvad jag anført om detta häkte upptagas å öfvergångsstat.

I denna del utvisar kommitténs förslag ökade aflöningar i förhållande till hvad fängvårdsstyrelsen år 1907 ifrågasatte. Styrelsen beräknade då slutaflöningen för föreståndarna

vid kronohäktena i den öfre gruppen (de 9 förstnämnda) till kronor 2,500

» kronohäktena i den nedre gruppen (de 6 sistnämnda m. fl.) till » 2,100

Kommittén motiverar sitt förslag sålunda:

Kommittén.

För en person, som vunnit befordran till den ställning, en befattning såsom föreståndare vid kronohäkte innebure, läte icke helt sig göra att fränse de i viss mån större anspråk, som i socialt hänseende ställdes på honom. Den honom tilldelade tjänstebostaden medförde äfven en del kostnader utöfver dem, som mindre lägenheter kräfde. Med hänsyn härtill hade kommittén funnit aflöningen icke böra sättas lägre än den Riksdagen år 1907 bestämde för assistenter.

Vid häktena i den nedre gruppen — de i Norrtälje, Karlshamn, Varberg, Uddevalla, Hudiksvall, Haparanda (och Pajala) — syntes aflöningen böra bestämmas i full likhet med hvad sålunda medgafs assistenter eller till 2,100 kronor, däraf 1,200 kronor lön och 900 kronor tjänstgöringspenningar, jämte två ålderstillägg till lönen, hvartdera å 200 kronor.

Vid häktena i den öfre gruppen åter, nämligen de i Nyköping, Västervik, Visby, Ystad, Halmstad, Sundsvall, Östersund, Umeå och Luleå, torde aflöningen böra sättas något därutöfver. För föreståndarna vid dessa häkten hade kommittén ansett sig böra föreslå 2,600 kronor, däraf 1,600 kronor lön och 1,000 kronor tjänstgöringspenningar, hvartill skulle kunna komma två ålderstillägg till lönen, hvartdera å 200 kronor.

Fängvårdsstyrelsen har icke funnit skäl att göra någon anmärkning mot detta förslag.

Fängvårdsstyrelsen.

Af åtskilliga Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande och fängelseföreståndare har däremot påyrkats ännu högre aflöningsförmåner, därvid i synnerhet ålderstilläggen ansetts böra utgå med större belopp.

Länstyrelserna.

Med hänsyn till kronohäktenas framtida användningssätt och föreståndarnas tilltänkta rekrytering ur bevakningspersonalens led kan jag ej finna kommitténs beräkningar för låga; för löneförmånernas upp-

Departementschefen.

- [3.] tagande till de af kommittén angifna beloppen anser jag å andra sidan giltiga skäl vara af kommittén anförda. Jag tillstyrker alltså kommitténs förslag.

Då jag icke föreslagit ändring beträffande något af kommittén för tjänsteman vid fångvårdsstaten beräknadt aflöningsbelopp, utvisa de uppgjorda sammanställningarna, såvidt de afse kommittéförslaget, jämväl de förslag, jag ämnar framställa.

B. Bevakningspersonalen.

Fångvårdsstyrelsens utlåtande 27/9 1907.

I 1907 års utlåtande erinrade fångvårdsstyrelsen, hurusom de af Riksdagen å bestämda anslaget anvisade aflöningsarna till befattningshafvande vid fångvårdsanstalterna för närvarande vore uppdelade i två olika stater, den ena för *tjänstemän* och den andra för *vaktbetjante*. Då likväl intet skäl föreläge att alltjämt på sagda sätt i själfva lönestaten uppehålla föreställningen om fångvårdsmännens uppdelande i en öfver- och en underklass, ansåg styrelsen riktigast att, i likhet med hvad ock iakttagits vid de af 1907 års riksdag antagna stater för telegrafverket och statens järnvägar, sammanföra samtliga å bestämda anslaget uppförda befattningshafvande vid fångvårdsanstalterna å *en* aflöningsstat.

I öfverensstämmelse härmed var den af styrelsen föreslagna aflöningsstat så uppställd, att, sedan under de särskilda fångvårdsanstalterna upptagits de befattningshafvande, som skulle motsvara nuvarande tjänstemän, under rubriken »Befattningshafvande i öfrigt» uppförts bevakningspersonalen utan angifvande af dess fördelning mellan fängelserna.

Kommittén.

Kommitténs förslag till ordinarie stat omfattar såväl tjänstemän som vaktbetjante; de förra äro upptagna under rubriken »A. Tjänstemän» och de senare under rubriken »B. Bevakningspersonalen». För de lägre befattningshafvandena vid fångvårdsstaten har sålunda benämningen betjante icke blifvit använd.

Fångvårdsstyrelsens utlåtande 10/9 1909.

Fångvårdsstyrelsens utlåtande i anledning af kommittébetänkandet innehåller en erinran om vikten af att bland statstjänarna ingen grupp kände sig som en mindre pliktbounden underklass, utan att de alla kände sig stå i samarbete med betydelse, hvar och en å sin plats, för

[3.]

det hela. Berörda önskemål hade ej tillvaratagits i kommitténs förslag. I sådant syfte borde i fråga om aflöningsstaten för fångvårdsanstalterna finnas en öfverskrift, som genast från början sammanförde samtliga däri upptagna såsom befattningshafvande utan klasskillnad eller såsom tjänstemän. I sammanhang härmed borde ock undvikits den i förslaget gjorda uppdelningen af *tjänstemän* under bokstafven A och *bevakningspersonal* under bokstafven B, hvarigenom tydligen angåfves, att den senare icke tillhörde tjänstemännen. En uppdelning i staten i grupp A och grupp B kunde emellertid vara till praktiskt gagn så till vida, som därmed möjliggjordes, att man i sådant, som rörde samfällt vare sig den ena eller andra gruppens befattningshafvande, icke behöfde uppräknas dessa utan blott angifva dem med gruppens beteckning. Men för sådant ändamål kunde fördelningen affattas sålunda: A. Tjänstemän vid särskilda fångvårdsanstalter; B. Tjänstemän till fördelning vid fångvårdsanstalterna.

Likasom vid fastställandet af nya aflöningsstater för telegrafverkets och statens järnvägars personal år 1907 och numera jämväl för postpersonalen år 1909 samtliga befattningshafvande upptagits såsom tjänstemän, så att beteckningen betjante för den lägre personalen undvikits, torde det vara lämpligt, att enahanda förändring nu genomföres beträffande fångvårdsstaten. Att härvid icke alls låta den i sakens natur liggande väsentliga åtskillnaden i grad mellan dem, som nu bilda tjänstemännens klass, och bevakningspersonalen komma till synes i lönestaten är dock ej nödvändigt. Vid statens järnvägar och postverket uppdelas också personalen i tjänstemän af högre grad och af lägre grad, de senare motsvarande förutvarande betjante. Samma uppdelning synes mig böra göras ifråga om befattningshafvandena vid fångvården; de nuvarande tjänstemännen skulle betecknas såsom tjänstemän af högre grad och nuvarande betjante såsom tjänstemän af lägre grad. I den ordinarie aflöningsstaten kan lämpligen vid rubriken för den senare kategorien jämväl, för utmärkande af tjänsteåliggandenas art, upptagas den af kommittén använda kollektiva beteckningen »bevakningspersonal». Med en sådan anordning torde de af fångvårdsstyrelsen afsedda praktiska fördelar bättre vinnas.

Departement-
chefen.

Befattningarnas art och antal.

Den hufvudsakliga delen af bevakningspersonalen utgöres vid såväl centrala fångvårdsanstalter som länsfängelser och kronohäkten af *vaktkonstaplar* och, för kvinnliga fångar, *vaktkvinnor*.

[3.] Såsom manliga vaktbetjante af underbefälsgrad äro anställda: vid centralanstalterna *underofficerare* (närmast öfver vaktkonstaplarna) och *fanjunkare*, vid länsfängelser och kronohäkten *förste vaktkonstaplar* (af samma grad som underofficerarna vid centralanstalterna) och *vaktmästare* (af fanjunkares grad). Vid de särskilda länsfängelserna och kronohäkten är bevakningspersonal af endast den ena befälsgraden anställd: *vaktmästare* vid de större länsfängelser, där ej assistenter finnas, och *förste vaktkonstaplar* vid öfriga större äfvensom vid flertalet af de mindre anstalterna.

Vid centrala kvinnoängelser motsvaras underofficerarna af *vaktfruar*. Vid länsfängelser och kronohäkten är däremot ej i allmänhet anställd kvinnlig vaktbetjning af högre grad; endast vid länsfängelset i Stockholm finnes en *första vaktkvinna*.

I sammanhang med kronans öfvertagande af arbetsdriften vid fångvårdsanstalterna har blifvit nödigt att därstädes anställa *yrkesledare*, manliga och kvinnliga. Dessa äro i allmänhet förordnade såsom vaktkonstaplar eller vaktkvinnor, ehuru deras skyldigheter hufvudsakligen äro af annan art.

Till ifrågavarande kategori af befattningshafvande räknas slutligen de vid vissa fängelser anställda *kokerskor*.

Fångvårdsstyrelsen
utlåtande 21/9
1907.

Kommittén har bibehållit bevakningspersonalens indelning i tre grader, hvar och en med hufvudsakligen samma åligganden som för närvarande. Beträffande *benämningarna* å manliga befattningshafvande i de två befälsgraderna föreslår emellertid kommittén förändringar.

I 1907 års utlåtande hade fångvårdsstyrelsen bragt på tal frågan om ändrade titlar för bevakningspersonalen. Då bibehållandet af militära tjänstebenämningar inom fångvården vore mindre tilltalande och benämningarna vaktmästare, vaktkonstapel och vaktkvinna vore otillfredsställande ur synpunkten af funktionärernas berättigade kraf att icke genom tjänstetiteln nedpressas i en lägre social ställning än både deras eget och fångvårdens intresse kunde finna önskvärdt, hade styrelsen upptagit dels fanjunkare, underofficerare, vaktmästare och förste vaktkonstaplar såsom *bevakningsförmän*, fanjunkare och vaktmästare af andra,

underofficerare och förste vaktkonstaplar af första klass, dels ock vaktkonstaplarna såsom *vaktmän*, hvarjämte styrelsen, med anslutning till benämningen »vaktfru» för den högre kvinnliga bevakningsgraden, för den lägre föreslog benämningen *vaktfröken*.

[3.]

Kommittén, som bibehåller bevakningspersonalen i lägsta graden vid de nuvarande titlarna vaktkonstapel och vaktkvinna, föreslår, att underofficerarna skola, i likhet med sina vederlikar vid länsfängelser och kronohäkten, benämnas *första vaktkonstaplar* samt att fanjunkarna och vaktmästarna skola kallas *öfverkonstaplar*. Första vaktkvinnan vid länsfängelset i Stockholm skulle, likasom öfriga kvinnliga bevakningsfunktionärer i högre grad, benämnas vaktfru.

Kommittén.

Tre ledamöter i kommittén och bland dem de två representanter för fängvården, som deltagit i kommittéarbetet, hafva i denna fråga uttalat skiljaktig mening. I anslutning till fängvårdsstyrelsens, af kommittén i hufvudsak delade uppfattning, att de militära titlarna inom fängvården borde utbytas mot andra benämningar, anse reservanterna, att den af kommittén emellertid bibehållna titeln förste vaktkonstapel bör utbytas mot annan enligt deras uppfattning lämpligare och befattningens art närmare motsvarande benämning. Titeln förste vaktkonstapel syntes nära erinra om förste konstapel vid artilleriregementena, utan att likväl dessa artillerikonstaplars tjänstegrad kunde fullt likställas med den, som intoges af de i kommitténs förslag såsom första vaktkonstaplar upptagna befattningshafvande. De sistnämnda intoge i själfva verket en ställning, som vore närmast jämförlig med sergeanternas vid regementena eller öfverkonstaplarnas vid poliskårerna. De hade också hittills vid de centrala fängvårdsanstalterna burit titeln underofficerare och allmänt benämnts sergeanter. Med hänsyn till såväl disciplinen inom fängelserna som andra förhållanden inom fängvårdsstaten syntes det icke sakna en viss betydelse, att personer i den tjänsteställning, hvarom nu vore fråga, bure en titel, hvilken så nära som möjligt motsvarade deras tjänstebefattning. I alla händelser torde väl knappast giltigt skäl föreligga att tilldela en del af ifrågavarande tjänstinnehafvare en lägre titel än den de för sina befattningar hittills innehaft.

Skiljaktig mening inom kommittén.

Reservanternas hemställan går ut därpå, att de befattningshafvande, som af kommittén benämnts första vaktkonstaplar och hvilka med sådan titel hittills varit anställda hufvudsakligen vid kronohäktena, hvarest enligt kommitténs förslag nämnda befattningar härefter skulle komma

- [3.] att upphöra, måtte få bära titeln *överkonstaplar*, samt att de befattningshafvande, hvilka i förslaget tilldelats sistberörda benämning, måtte i stället kallas *uppsyningsmän*.

*Fångvårds-
styrelsens
utlåtande
10/6 1909.*

I samband med att fångvårdsstyrelsen, såsom jag redan nämnt, i sitt utlåtande öfver kommitténs förslag framhåller betydelsen af att äfven bevakningspersonalen räknas till tjänstemännens klass, yttrar styrelsen, att man för denna personal borde söka att finna tjänstebemärkningar, som mindre än de af kommittén begagnade markerade skillnad mellan bevakningspersonalen och öfriga befattningshafvande vid fångvårdsstaten. I sådant afseende skulle styrelsen, utan att frångå sin i saken förut uttalade mening, dock kunna ansluta sig till den inom kommittén afgifna reservationen. Med erinran om det för fångvården synnerligen önskvärda i att för den af kvinnor bestridda bevakningstjänsten kunna förvärfva personer af en bildning, som skulle vidga och förstärka innebörden af deras verksamhet, vidblefve styrelsen sin mening om det olämpliga i att fortfarande för de kvinnliga funktionärerna bibehålla en tjänstetitel, som, enligt hvad erfarenheten visat, förekomme dem fränstötande, och ansåge sig styrelsen därför i fråga om den kvinnliga personalen böra föreslå benämningen *vaktfru* i stället för vakt kvinna och *första vaktfru* för graden däröfver.

*Läns-
styrelserna.*

Reservanternas förslag har förordats af flera Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande och fängelsedirektörer.

*Departements-
chefen.*

De af kommittén föreslagna benämningarna för den manliga bevakningspersonalen synas mig därutinnan vara att föredraga framför dem, som i öfrigt blifvit ifrågasatta, att »konstapel» ingår som beståndsdel i titlarna för båda de högre graderna, hvarigenom deras samhörighet med bevakningskåren på ett lämpligt sätt angifves. Att den benämning, kommittén upptagit för mellangraden, möjligen skulle komma dessa tjänster att framstå såsom i någon mån lägre än motsvarande befattningar inom militären och polisen, synes mig icke vara af den betydelse, att däri bör ligga ett hinder för upptagandet af i öfrigt lämpliga benämningar. Härtill kommer, att titeln uppsyningsman, som af reservanternas föreslagits för den högsta graden, torde erbjuda allt för stor likhet med benämningen tillsyningsman för dem, hvilka utöfva länsstyrelsernas befogenheter med afseende å vissa kronohäkten. Jag finner sålunda ej skäl att frångå kommitténs förslag i denna del, likasom jag äfven i fråga om den kvinnliga bevakningspersonalens titlar ansluter

mig till kommittén. Tjänstebeteckningarna skulle sålunda blifva, räknadt från lägre grad till högre, för den manliga personalen: vaktkonstapel, förste vaktkonstapel och öfverkonstapel; för den kvinnliga: vaktkvinna och vaktfru.

Frånsedt kokerskorna (20 till antalet), är bevakningspersonalen, yrkesledarna inbegripna, uppförd å stat — de flesta å den ordinarie staten men ett icke obetydligt antal å förslagsstaten. Bevakningspersonalens numerär och fördelning mellan de båda staterna framgå af följande sammanställning:

	Å ordinarie stat. För den egentliga bevak- nings- tjänsten.	A förslagsstat.		Summa.
		För den egentliga bevak- nings- tjänsten.	För arbets- driften.	
Fanjunkare och vaktmästare	21 ¹⁾	5	—	26
Arbetsledare, aflönade som vaktmästare	—	—	3	3
Underofficerare och första vaktkonstaplar	45	3	—	48
Arbetsledare, aflönade som underofficerare	—	—	2	2
Vaktkonstaplar	386	54	20	460
Vaktfruar	4	—	2	6
Första vaktkvinna	1	—	—	1
Vaktkvinnor	53	7	1	61
Summa	510	69	28	607

Kommittén har verkställt en beräkning rörande behovet af bevakningspersonal efter det att den af kommittén föreslagna omorganisationen till fullo genomförts. Resultatet af denna beräkning, hvad hvarje särskild fängvårdsanstalt beträffar, inhämtas af en bland bilagorna till kommittébetänkandet intagen förteckning (s. 295—296); i det hela skulle erfordras (med inräknande jämväl af den personal, som det tillämnade nya centralfängelset i Malmö ansetts påfordra):

Kommittén.

¹⁾ Där af 4 fanjunkare och 17 vaktmästare.

[3.]

	För den egentliga bevakningstjänsten.	För arbetsdriften.	Summa.
Öfverkonstaplar	10	4	14
Första vaktkonstaplar	41	10	51
Vaktkonstaplar	398 ¹⁾	40	438
Vaktfruar	2	4	6
Vaktkvinnor	51	6	57
Summa	502	64	566

Dessutom skulle fast anställning gifvas åt 14 kokerskor.

Såsom synes, anser kommittén någon minskning i bevakningspersonalens numerär med den ändrade fängelseorganisationen vara möjlig. Kommittén betonar emellertid, att den personal, som af kommittén beräknats såsom erforderlig, enligt dess förmenande utgjorde det minsta antal, hvarmed bevakningstjänsten och arbetsdriften kunde fullt tillgodoses, och därjämte erinrar kommittén, att den utgått från den bestämda förutsättning, att bevakningspersonalen i regel må komma att användas för sitt egentliga ändamål och åtminstone ej i den utsträckning som för närvarande tagas i anspråk för att biträda med expeditionsgöromålen vid fängvårdsanstalterna. För ernående häraf hade kommittén ansett sig böra, i annan del af betänkandet, hemställa om åtskilliga förenklingar i arbetssätt m. m.

Hvad särskildt beträffar öfverkonstaplarnas och första vaktkonstaplarnas ställning och åligganden anför kommittén:

För själfva bevakningstjänsten skulle öfverkonstaplar finnas anställda, 1 vid hvar och ett af centralfängelserna å Långholmen, å Härlanda och i Malmö samt de straffängelser, där assistenter icke skulle finnas, 2 vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö och 1 vid tvångsarbetsanstalten i Karlskrona.

Vid de centrala anstalter, där bevakningsbefälhafvarens befattning enligt kommitténs förslag utbyts mot assistenttjänst med delvis andra

¹⁾ Däraf 20 tillika jordbruksförmän (vid Svartsjö); dessa skulle vara skyldiga att ej blott utöfva bevakning utan äfven delta i jordbruksarbetet, likasom vaktkonstaplar i allmänhet hade att delta jämväl i arbetsledningen.

göromål, blefve tydligen arbetet för öfverkonstaplarna mera ansvarsfullt, i det att närmaste befälet öfver bevakningsstyrkan komme att i ökadtt mått åligga dem.

I fråga om fängelset å Härlanda finge kommittén erinra, att en dit från det förutvarande länsfängelset i Göteborg öfverflyttad bevakningsbefälhafvarettjänst komme att indragas vid nuvarande tjänstinhafvarens afgång, hvarefter de med nämnda tjänst förenade skyldigheter tillfölle öfverkonstapeln.

Vid de mindre straffängelserna komme öfverkonstaplarnas arbete att ökas, i den mån dessa fängelser toges i vidsträcktare användning för arbetsdriften, enär direktörerna vid densammas ledning samt för bokföringen m. m. måste påräkna biträde af öfverkonstaplarna, som här i viss mån ersatte assistenter.

Jämte de öfverkonstaplar, som nu omnämnts, hade i sådan tjänstställning blifvit i kommitténs öfverslag upptagna 4 arbetsledare, däraf 3 å Långholmen och 1 å Svartsjö. Den förmånligare ställning och den högre aflöning, som sålunda åt dem bereddtes, gäfvö större möjlighet att för arbetsledningen bibehålla eller vinna fullt lämpliga personer.

Vid de med assistenter försedda straffängelserna skulle första vaktkonstaplarna intaga de förutvarande vaktmästarnas plats, med bibehållande af flera bland dessas mest maktpåliggande arbeten utöfver själfva bevakningstjänsten.

Genom att såsom första vaktkonstaplar upptaga 10 arbetsledare bereddtes för dessa en förmån, utan hvilken de för dem afsedda platserna icke skulle kunna besättas med lika goda krafter.

Beträffande anställandet af kokerskor tillåter jag mig hänvisa till kommitténs utredning å sid. 217—219 i betänkandet.

I det antal vaktkonstaplar, kommittén beräknat såsom erforderliga efter organisationens fulla genomförande, ingå 12, hvilka skulle träda i stället för ännu kvarstående fänggevaldiger.

Med afseende härå får jag erinra, att år 1905 bestämdes, att den särskilda kår af fänggevaldiger, som dittills i allmänhet besörjt fängtransporterna, skulle successivt indragas och dessa göromål öfverflyttas å vaktkonstaplarna vid länsfängelserna och kronohäktena. Härvid föreskrefs, att de då på bestämda anslaget till fångars vård och underhåll upptagna gevaldigerslöner skulle, i den mån så kunde ske, i stället användas till inrättande af nya vaktkonstapelsbefattningar vid berörda fängelser. Den sålunda beslutade förändringen är ännu icke helt genom-

[3.] förd. Då bevakningspersonalens löner år 1907 reglerades, kvarstodo ännu ett ganska stort antal fänggevaldiger, och med afseende å dem stadgades, att så länge ordinarie fänggevaldiger, som ej transporterats till vaktkonstapel, kvarstode i tjänst, aflöning till sådan gevaldiger enligt dittills gällande stat (af 1902) skulle utgå af de i den nya staten för vaktbetjante uppförda vaktkonstapelslönemedlen. Fänggevaldigerna försvunno sålunda ur staten; de ännu kvarvarande skulle erhålla sin lön af de medel, som anslogos till vaktkonstaplarnas aflönande.

Fortfarande finnas åtskilliga fänggevaldiger i tjänst; deras antal uppgår, enligt en af kommittén lämnad uppgift, till 21. Det är med hänsyn till dessa fänggevaldiger, hvilka äfven hädanefter, så länge de kvarstå såsom sådana, torde böra aflönas af vaktkonstapelslönemedel, som kommittén beräknat nämnda 12 vaktkonstapelsplatser.

*Fängvårds-
styrelsen.*

Den af kommittén ifrågasatta reduktion af bevakningspersonalen har föranlett följande uttalande af fängvårdsstyrelsen:

Minskningen berodde delvis på det, efter hvad det synts, minskade behovet af bevakningspersonal vid de i förslaget såsom kronohäkten upptagna fängelserna. Men äfven i fråga om vissa af de centrala fängvårdsanstalterna hade afsevärd reducering i antalet beräknats. Häremot hade, såsom syntes af de från direktörerna vid dessa anstalter inkomna yttranden, kraftiga invändningar af flera bland dem gjorts. Och från det af bevakningspersonalen bildade Sveriges fängvårdsmanaförbund hade styrelsen mottagit en framställning om åtgärder till lindring i den långa och uppsplitande tjänstgöringen för sagda personal, i hvilken framställning förbundet jämväl framhölle, hurusom det med hänsyn till vikten af detta önskemål syntes förbundet omöjligt, att afseende fästes vid kommitténs förslag om minskning af den nuvarande bevakningskåren. Styrelsen, som kände sig skyldig att noga iakttaga den sparsamhet i fråga om bevakningsstyrkan, som i följd af den ändrade organisationen eller eljest kunde åstadkommas, måste dock jämväl betona faran af att utsätta sagda styrka för en öfveransträngning, som skulle menligt påverka bevakningen af våra fängelser. Ännu vore det dock icke möjligt för styrelsen att yttra sig därom, huruvida eller i hvilken mån kommitténs beräkningar tilläfventyrs kunde realiseras. Med hänsyn härtill och för bevakningsstyrkans afpassande efter omständigheterna torde emellertid allt fortfarande blifva åt Kungl. Maj:t öfverlämnadt att af förslagsanslaget till fängars vård och underhåll anvisa aflöningar till den personal, som utöfver den å ordinarie stat uppförda kunde erfordras för bevakningen och arbetsdriften vid fängvårdsanstalterna.

I anledning af hvad kommittén yttrat om öfverkonstapelsbefattningen å Härlanda anmärker fängvårdsstyrelsen, att detta yttrande torde få fattas så, att bevakningsbefälhafvaretjänsten vid förra länsfängelset i Göteborg skulle genom regleringen öfvergå i öfverkonstapelstjänst med bibehållande för nuvarande innehafvaren af benämningen bevakningsbefälhafvare.

[3.]

Äfven i ett stort antal af de utlåtanden, som afgifvits af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande och af föreståndare vid länsfängelser och kronohäkten, har gjorts gällande, att vid särskilda fängelser den i kommitténs förteckning för fängelset angifna bevakningsstyrka vore otillräcklig för upprätthållande af en effektiv bevakning utan personalens öfveransträngande.

Läns-
styrelserna.

I anledning af de talrika anmärkningar, som sålunda riktats mot kommitténs förslag i förevarande del, vill jag erinra, att den af kommittén uppgjorda beräkning angående behöflig bevakningspersonal hänför sig till den tid, då den nya fängelseorganisationen blifvit fullt genomförd, samt att beräkningen, i hvad den rör hvarje särskildt fängelse, torde hafva gjorts i hufvudsakligt syfte att tjäna som grund för bedömande, huru många befattningar i de olika graderna inalles borde upptagas å stat. De siffror, som för visst fängelse utförts i förteckningen, få sålunda i intet afseende betraktas såsom slutliga; om å ena sidan ökad bevakningspersonal kan visa sig behöflig vid en del fängelser, lär det å andra sidan ej vara uteslutet, att andra fängelser kunna undvara platser, som för dem beräknats. Då meningen ej är att i staterna binda visst antal befattningar vid hvarje särskildt fängelse, utan där endast skall upptagas summan af befattningarna i de olika graderna, är en omflyttning af tjänster mellan fängelserna lätt att verkställa. För bevakningsstyrkans uppbbringande till den numerär, som vid hvarje tid visar sig erforderlig, måste det för öfrigt, såsom fängvårdsstyrelsen antydtt, alltid stå Eders Kungl. Maj:t öppet att från förslagsanslaget till fängars vård och underhåll anvisa arfvoden till extra bevakningsmanskaper i större utsträckning än den regelmässigt behöfliga. Med hänsyn till den sålunda angifna karaktären af kommitténs ifrågavarande beräkning, anser jag de ur densamma framgångna slutsiffror kunna godtagas.

Departements-
chefen.

I fråga om bevakningsbefälhafvaren vid förra länsfängelset i Göteborg, hvilken efter nedläggandet af detta fängelse haft sin verksamhet förlagd till centralfängelset å Härlanda, lär den af fängvårdsstyrelsen

- [3.] angifna anordning lämpligen böra vidtagas; den af kommittén föreslagna lön för öfverkonstapel understiger icke de löneförmåner, som tillkommo bevakningsbefälhafvarettjänsten.

Hvad slutligen angår kokerskorna har icke någon anmärkning framställts mot kommitténs förslag om fast anställning för 14 kokerskor. Ej heller jag finner skäl till erinran i denna del.

Kommittén.

Enligt kommitténs förslag skulle ett förhållandevis större antal bevakningsfunktionärer upptagas å ordinarie stat; endast ett fåtal skulle hänvisas till förslagsstaten. Det kunde enligt kommitténs mening icke vara fördelaktigt för fångvården, att af den till fast tjänstgöring indelade, i tjänsten fullt upptagna bevakningspersonalen ett så stort antal, som nu vore fallet, intoge extra ordinarie ställning. Gifvetvis mötte därigenom svårighet att för bevakningstjänst eller arbetsledning inom fångvården från andra banor förvärfva passande personer, då dem icke kunde erbjudas visshet att inom lämplig tid befordras till ordinarie plats. Såsom förhållandena för närvarande gestaltade sig, måste de nämligen ända till fyra å fem år och ej sällan därutöver vänta på dylik befordran. Det af kommittén såsom ett minimum beräknade antalet erforderliga bevakningstjänstemän borde därför uppföras å ordinarie stat med afräkning endast af så många, som efter sitt antagande i fångvårdens tjänst icke kunde anses tillräckligt pröfvade för erhållande af fast anställning. Då vederbörande ordinarie befattningshafvande numera själfva finge bidra till sin pensionering, hade äfven detta varit ett skäl för kommittén att förorda öfverflyttning från extra till ordinarie stat. Med beräkning, att minst 2 år skulle åtgå, innan den, som aflönades från förslagsanslaget, kunde konstitueras och vinna ordinarie anställning, har kommittén uppgjort följande förslag till fördelning mellan de olika anslagen:

	Å bestämda anslaget (= å ordi- narie stat).	Å förslags- anslaget (= å för- slagsstat).	Summa.
Öfverkonstaplar	14	—	14
Första vaktkonstaplar	51	—	51
Vaktkonstaplar	409	29	438
Vaktfruar	6	—	6
Vaktkvinnor	50	7	57
Summa	530	36	566

Dessutom skulle enligt kommitténs förslag (s. 219), förenämnda [3.] 14 kokerskor uppföras å ordinarie stat.

Vidare anmärker kommittén, att, utöfver de befattningshafvande, som i tabellen upptagits till aflöning från förslagsanslaget, en afsevärd reservpersonal måste finnas tillgänglig att användas såsom vikarier för fast anställda. Af anledning, som jag förut berört, borde därjämte från samma anslag tills vidare aflönas föreståndarna vid kronohäktena i Ängelholm, Svanesund, Skellefteå och Lycksele, för närvarande benämnda, den i Svanesund bevakningsbefälhafvare och de öfriga vaktmästare.

Fångvårdsstyrelsen har lämnat kommitténs ifrågavarande förslag utan anmärkning. Med hänsyn till önskvärdheten, att åt arbetsundervisare och arbetsledare bereddes en mera tryggad ställning, funne styrelsen synnerligen lämpligt, att, på sätt kommittén föreslagit, från förslagsstaten till ordinarie stat öfverflyttades ett antal för arbetsdriften erforderlig personal, hvaribland äfven några, hvilka skulle i egenskap af arbetsledare anställas såsom bevakningsmän af underbefäls grad. I fråga om dessa högre aflönade arbetsledare, af hvilka kräfdes särskildt framstående yrkesduglighet och uthållighet, ansåge sig emellertid styrelsen böra framhålla, att om genom meddelande af konstitutorial å samtliga dessa befattningar alla de för dem i staten afsedda lönerna blefve bundna vid personen, det måste inträffa, att om, såsom redan i ett par fall skett, en arbetsledare af en eller annan anledning måste återgå till vanlig vaktkonstapels- eller undervisaretjänst och såsom arbetsledare ersättas af annan, medel ej funnes i staten för denne senares aflöning. För afhjälpande häraf kunde emellertid en del arbetsledaretjänster uppehållas på förordnande på sådant sätt, att efter meddelandet af konstitutorial å vaktkonstapelstjänst åt person, som vore för sådan tjänst lämplig, han med ledighet från denna förordnades att upprätthålla arbetsledaretjänst mot därför i staten uppförd lön. Då i allt fall sådana anordningar blefve ett fåtal i förhållande till antalet å ordinarie staten uppförda löner samt de genom arbetsledareförordnandena lediga vaktkonstapelsbefattningarna lämpligen kunde uppdragas åt sådana, som stode på profjtjänstgöring för konstitutorial, torde genom denna anordning icke någon olägenhet uppstå.

*Fångvårds-
styrelsen.*

Den af kommittén förordade åtgärden att uppföra så godt som hela bevakningspersonalen å ordinarie stat finner jag välbetänt. För undvikande af den utaf fångvårdsstyrelsen påvisade olägenhet, som härigenom i visst hänseende kunde uppstå, har styrelsen anvisat en utväg, som synes lämplig.

*Departements-
chefen.*

[3.]

Aflöning.

För den *ordinarie* bevakningspersonalen fastställdes ny stat för så kort tid sedan som vid 1907 års riksdag. De i denna stat, hvilken tillämpats från och med år 1908, upptagna aflöningsförmåner hafva synts kommittén i hufvudsak afpassade efter de större anspråk och de ökade lefnadskostnader, som senare år medfört. Kommittén har därför endast föreslagit vissa mindre jämkningar i gällande lönesatser, på sätt framgår af följande sammanställning:

Befattningar.		1907 års stat.						Kommitténs förslag.					
		Lön.	Tjänstgörings- penningar.	Summa begynnelse- aflöning.	Ålders- tillägg		Summa slut- aflöning.	Lön.	Tjänstgörings- penningar.	Summa begynnelse- aflöning.	Ålders- tillägg		Summa slut- aflöning.
					efter 5 år.	efter 10 år.					efter 5 år.	efter 10 år.	
Nuvarande tjänstetitlar.	Af kommittén föreslagna tjänstetitlar.												
Fanjunkare och vaktmästare	Öfverkon- staplar ...	800	600	1,400	100	100	1,600	800	700	1,500	100	100	1,700
Underofficerare o. första vaktkon- staplar	Första vakt- konstaplar	700	550	1,250	100	100	1,450	700	600	1,300	100	100	1,500
Vaktkonstaplar ..	Vaktkon- staplar ...	600	500	1,100	100	100	1,300	600	500	1,100	100	100	1,300
Vaktfruar	Vaktfruar ...	500	400	900	75	75	1,050	500	450	950	75	75	1,100
Första vaktkvinna	Vaktfru	450	350	800	75	75	950						
Vaktkvinnor vid centrala anstalter	Vaktkvinnor	450	350	800	75	75	950						
Vaktkvinnor vid länsfängelser och kronohäkten	D:o	400	300	700	75	75	850	450	350	800	75	75	950

Kokerskorna, hvilka för närvarande uppbära arfvoden med väx-
lande belopp, högst omkring 500 kronor, föreslås af kommittén (sid. 219)

vid uppförande å ordinarie stat till erhållande af 300 kronor lön och 200 kronor tjänstgöringspenningar, tillhopa 500 kronor, jämte två ålderstillägg till lönen, hvarterda å 50 kronor, att utgå efter 5 och 10 år.

[3.]

Hvad angår de befattningshafvande, hvilka skulle erhålla aflöning från *förslagsanslaget*, uppgå deras nuvarande och deras af kommittén beräknade löneförmåner till följande belopp:

	Nuvarande aflöning.						Kommitténs beräkning.					
	Arfvode	(hvaraf an- ses såsom		Ålders- tillägg		Slut- aflö- ning.	Arfvode	(hvaraf an- ses såsom		Ålders- tillägg		Slut- aflö- ning.
		lön.	tj.- pen- nin- gar.)	efter 5 år.	efter 10 år.			lön.	tj.- pen- nin- gar.)	efter 5 år.	efter 10 år.	
Föreståndaren vid kronohäktet i Ängel- holm (nu vaktmästare).....	1,400	(800)	(600)	100	100	1,600	1,500	(800)	(700)	100	100	1,700
Föreståndaren vid kronohäktet i Svane- sund (nu bevaknings- befälhafvare)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Föreståndarna vid kronohäkterna i Skel- lefteå och Lycksele (nu vaktmästare) ...	1,100	(500)	(600)	100	100	1,300	1,300	(700)	(600)	100	100	1,500
Extra vaktkonstaplar	1,100	—	—	—	—	1,100	1,050	(550)	(500)	—	—	1,050
Extra vaktkvinnor vid centrala anstalter ...	800	—	—	—	—	800	775	(425)	(350)	—	—	775
Extra vaktkvinnor vid länsfängelser och kronohäkten	700	—	—	—	—	700						

För ifrågavarande befattningshafvande af kvinnkön tillkommer i regel fri bostad jämte bränsle och för de manliga beklädnadsersättning med 100 kronor.

[3.]

Personal å bestämda anslaget.

Manlig
personal.
Kommittén.

Hvad den manliga bevakningspersonalen å ordinarie stat angår har kommittén, såsom synes, bibehållit den stora vaktkonstapelskåren vid oförändrade aflöningar, men höjt lönebeloppen för underbefälsgraderna, nämligen med 50 kronor för den lägre och 100 kronor för den högre graden.

En anledning till sådan förhöjning har, såsom kommittén å sid. 211 i betänkandet närmare utvecklat, legat däri, att med nuvarande lönesatser en befattningshafvande af lägre grad inom bevakningspersonalen efter intjänade två ålderstillägg nått upp till högre aflöning än befattningshafvande i närmast högre grad, hvilken icke intjänat något ålderstillägg. Nu berörda förhållande föranledde 1907 års riksdag att, på Eders Kungl. Maj:ts förslag, medgifva, att där vaktbetjänt, som vunnit befordran från lägre till högre grad i betjäntklassen, i sin förra tjänst på grund af intjänade ålderstillägg uppburit aflöning till större belopp än honom tillkomme vid den nya befattningen, han finge af förslagsanslaget till fångars vård och underhåll uppbära skillnaden mellan dessa belopp såsom personligt aflöningstillägg, intill dess aflöningen i den nya befattningen motsvarade hvad han i den tidigare tjänsten uppbär. Sådana aflöningstillägg komme att bortfalla, därest den af kommittén föreslagna höjningen genomföres.

Kommitténs förslag är emellertid äfven afsedt att i skälig mån tillgodose de önskemål, som framburits af underbefälet vid fångvårdsanstalterna vid flera tillfällen och särskildt genom en underdånig framställning af Sveriges fångvårdsmanaförbund den 11 november 1908. Med den af kommittén föreslagna höjningen torde — antager kommittén — för fångvården kunna förvärfvas dugande personer, från hvilkas krets jämväl föreståndarebefattningarna vid kronohäkterna kunna tillfredsställande besättas.

K. B. i
Göteborgs och
Bohus län.

Mot de ifrågasatta lönebeloppen för den ordinarie manliga bevakningen har anmärkning gjorts allenast af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län, som jämte direktören vid centralfängelset å Härlanda finner löneökningen för befälsgraderna otillräcklig med hänsyn till svårighet, som skall hafva yppat sig, att med lämpligt folk ur vaktkonstapelskåren rekrytera underbefälet.

Departements-
chefen.

Med kommittén anser jag det endast på grund af särskilda skäl kunna ifrågasättas att nu ändra en lönestat, som ännu ej varit gällande

mera än två år. Jag kan därför icke förorda större löneförbättring för underbefälet än den kommittén föreslagit och fångvårdsstyrelsen lämnat utan erinran.

[3.]

Kvinnlig
personal.
Kommittén.

Den skillnad, som för närvarande i lönehänseende består mellan den kvinnliga bevakningspersonalen vid centrala fångvårdsanstalter samt vid länsfängelser eller kronohäkten, skulle enligt kommitténs förslag försvinna på det sätt, att för personalen vid de senare anstalterna aflöningarna ökades till jämnhöjd med de löner, personalen vid de förra åtnjuta. Såsom skäl härför anför kommittén, att fångvårdsstyrelsen numera, genom cirkulär den 26 juni 1908, förordnat, att vaktkvinna vid länsfängelse eller kronohäkte, i den mån förhållandena sådant medgäfvé, skulle biträda med de göromål i köket, som fängelseföreståndaren funne lämpligen böra åt henne uppdragas, äfvensom med andra inom fängelset förefallande sysslor, som utan intrång å vakttjänstgöringen kunde vid sidan däraf utföras af henne. Då härigenom vaktkvinnornas hela arbetstid tagits i användning för fångvårdens räkning äfven vid de anstalter, där deras aflöning för närvarande vore lägre, hade grunden till nämnda olikhet bortfallit.

Därjämte har kommittén på grund af enahanda särskilda omständigheter, som anförts såsom skäl för höjning af det manliga underbefälets löner, föreslagit ökning af vaktfruarnas aflöning med 50 kronor.

Med afseende å aflöningen för de 14 kokerskor, hvilka skulle uppföras å ordinarie stat, får jag hänvisa till kommittébetänkandet, sid. 217—219.

De af kommittén föreslagna förändringarna beträffande den kvinnliga personalen hafva ej föranlett anmärkning i de afgifna utlåtandena; de synas mig befogade.

Departement-
chefen.

Personal å förslagsanslaget.

Föreståndarna vid kronohäktena i Ängelholm och Svanesund, hvilka nu uppbära vaktmästareaflöning, skulle framdeles erhålla aflöning i motsvarande (uppsyningsmans) grad. Föreståndarna vid kronohäktena i Skellefteå och Lycksele skulle däremot i lönehänseende uppflyttas från vaktkonstaplarnas till den lägre underbefälsgradens (första vaktkonstaplarnas) klass. Såsom skäl för denna uppflyttning anför kommittén särskildt, att de utan något biträde handhade såväl expedition som vakttjänstgöring och sålunda hade ett uppdrag och ett ansvar, som väsentligen ginge utöfver fordringarna å en vaktkonstapel.

Före-
ståndarna
vid vissa
kronohäkten.
Kommittén.

[3.] Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län, som ifrågasätter höjning i den af kommittén beräknade lönen för öfverkonstaplarna, förordar enahanda höjning i föreståndarens vid kronohäktet i Svanesund aflöning, och äfven tillsyningsmannen vid häktet anser föreståndaren böra komma i åtnjutande af högre lön.

*Departements-
chefen.* Jag biträder kommitténs förslag i förevarande del. Därest öfverkonstaplarna icke erhålla löneförbättring utöfver hvad kommittén föreslagit, synes detta ej heller böra blifva fallet med föreståndaren vid Svanesundshäktet.

*Extra
bevaknings-
personal.
Kommittén.* Den extra bevakningspersonalen borde — anser kommittén — i fråga om den kontanta aflöningen ställas något under den ordinarie personalen, på det att den extra betjanten, hvilken vore befriad från erläggande af afgifter för sin egen pensionering, ej måtte vid befordran till ordinarie erhålla mindre aflöningsbelopp, än hvad han uppburit såsom extra. Det syntes kommittén, att extra vaktbetjante af mankön borde erhålla åtminstone 50 kronor och af kvinnkön åtminstone 25 kronor mindre aflöning än hvad ordinarie vaktbetjante ägde att uppbära i begynnelse aflöning. Minskningen torde böra beräknas å den del af aflöningen, som motsvarade lönen i den ordinarie vaktbetjants aflöningen.

*Departements-
chefen.* Mot sagda reduktion af den extra personalens aflöning torde så mycket mindre vara något att erinra, som enligt kommitténs beräkning denna personal för framtiden komme att få vänta på befordran till ordinarie under endast ungefär hälften af den tid, som nu i allmänhet förflyter mellan antagandet i fängsvårdens tjänst och dylik befordran.

Utom till de befattningshafvande, för hvilka kommittén, på sätt nämnts, å förslagsstaten beräknat arfvoden med utfördt belopp för hvarje särskild tjänst, skulle, enligt kommitténs beräkning, från samma anslag utgå arfvoden till vissa klasser af befattningshafvande med totalbelopp, hvilkas fördelning mellan de särskilda tjänsterna icke af kommittén angifvits. Sålunda har för de vid kronohäktena anställda predikanterna, hvilkas afförande från den ordinarie staten jag förut berört, å förslagsanslaget beräknats ett sammanlagdt arfvodesbelopp af 10,200 kronor,

och därjämte har kommittén för befattningshafvande, hvilka äfven för närvarande erhålla arfvoden från detta anslag, utfört följande belopp, nämligen till läkare vid de centrala fängvårdsanstalterna 13,500 kronor, till läkare vid straffängelser och kronohäkten 21,500 kronor, till organister och klockare vid vissa centrala fängvårdsanstalter 1,000 kronor samt till kokerskor och kvinnlig bevakning vid vissa mindre kronohäkten 2,325 kronor.

[3.]

C. Vissa särskilda bestämmelser.

Ordinarie befattningshafvande.

Förmån af fri bostad jämte bränsle eller ersättning därför.

Samtliga de tjänstemän af högre grad, hvilka skulle uppföras å ordinarie stat, åtnjuta nu, utöfver den kontanta aflöningen, förmånen af fri bostad i fängelsebyggnaderna eller eljest i kronans hus samt fritt bränsle eller ock ersättning därför, med undantag dock af predikanterna vid straffängelserna och kronohäktena, för hvilka dessa befattningar äro afsedda att vara allenast bisysslor. Då detta skulle för framtiden blifva fallet jämväl med den prästerliga befattningen vid tvångsarbetsanstalten i Landskrona, skulle dess innehafvare icke vidare få uppbära den hyresersättning jämte vedanslag, som nu till honom utgår, men eljest skulle ingen förändring ske med afseende å ifrågavarande tjänstemäns bostadsförmån.

Hvad den ordinarie bevakningspersonalen angår, åtnjuta alla manliga befattningshafvande, som äro eller varit gifta, nämnda förmån, hvilken jämväl tillkommer den kvinnliga personalen. Härutinnan förordar kommittén den ändring, att fri bostad af ett rum jämte bränsle eller ersättning därför måtte tillerkännas äfven dem af den manliga ordinarie bevakningspersonalen, som icke äro eller varit gifta.

Kommittén erinrar, att endast i högst få fall en manlig vaktbetjänt, som nått befordran till ordinarie, är ogift. Redan under nuvarande förhållanden hade understundom kunnat så ordnas, att ogift vaktkonstapel fått bostad upplåten åt sig i något för tillfället ledigt rum inom fängelset eller annat till fängvården hörande hus. Enligt kommitténs uppfattning låge det ock vikt uppå, att äfven den ogifte ägde en bostad af den beskaffenhet, att han där kunde vilja tillbringa sina lediga stunder, så att han icke på grund af otrefnad i hemmet frestades till

Kommittén.

- [3.] utelif. Såväl fängvårdsintresset som billigheten syntes göra önskligt, att i nu ifrågavarande hänseende den ogifte kommer i åtnjutande af enahanda förmån som den gifte, dock att naturligtvis skillnad borde iakttagas hvad angår bostadens eller hyresersättningens storlek.

Fängvårdsstyrelsen.

Fängvårdsstyrelsen erinrar i denna del allenast, att för ogifta vaktmän vid fängelserna flerstädes funnes att tillgå bostadsrum, i hvilka ofta, i olikhet med hvad kommittén förordade, mer än en inrymts i hvarje rum. Om rummet vore därför tillräckligt, torde också åtminstone två kunna bo tillsammans. Det vore af vikt för fängelset, att personalen, så långt ske kunde, bodde på platsen.

Departementschefen.

Att jämväl åt den ogifta manliga bevakningspersonalen beredes fri bostad, torde ur flera synpunkter vara lämpligt, äfven om det därvid icke blefve möjligt att tilldela hvarje konstapel sitt eget rum; och tillstyrker jag, att det i förevarande hänseende nu gällande undantag för de ogifta upphäfves.

Angående beloppet af hyresersättning och vedanslag åt bevakningspersonalen stadgades vid fastställandet af 1907 års stat, att hyresersättnings högsta årliga belopp icke finge annat än i sådana fall, då *synnerliga* förhållanden därtill föranledde, öfverstiga 250 kronor, att anslag skulle lämnas till inköp af 15 kubikmeter barrved samt att hyresersättningarna och vedanslagen skulle bestämmas efter de å olika orter gällande hyror å bostadslägenheter och pris å ved.

Kommittén.

I dessa föreskrifter föreslår kommittén jämkningar i två hänseenden; *dels* anser kommittén på anförda skäl (s. 222), att något större frihet borde beredas fängvårdsstyrelsen att höja hyresersättningen utöfver det såsom regel bestämda högsta beloppet — detta borde få öfverskridas, då *särskilda* förhållanden därtill föranledde —, *dels ock* förordar kommittén det medgifvande att, då vedanslag skulle oförminskadt utgå till befattningshafvande, som tillhör bevakningspersonalen, det må beräknas att motsvara 8 kubikmeter björkved och 7 kubikmeter barrved.

Beträffande vedanslagen upplyser kommittén, att, då bostad upplåtes i kronans hus, veden i allmänhet lämnas till bevakningspersonalen enligt stat i den kvantitet, som år 1907 beräknats, och att för öfriga befattningshafvande, som åtnjuta förmånen af fritt bränsle, anslagets storlek bestämmas af Kungl. Maj:t efter förslag af fängvårdsstyrelsen. Kommittén finner ersättningsbeloppen fortfarande böra bestämmas på

nämnda sätt och erinrar, att i händelse uppvärmning af tjänstebostad sker genom värmeledning eller dylikt utan kostnad för innehafvaren, motsvarande minskning bör göras i vedanslaget. [3.]

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Västernorrlands län anser, att vedanslagets storlek bör vara beroende däraf, huruvida befattningshafvanden är berättigad till hyresersättning för ett rum och kök eller för två rum och kök, samt möjligen äfven däraf, huruvida han innehar befattning i de nordligare eller sydligare delarna af landet.

*K. B. i
Västernorr-
lands län.*

Den ändrade föreskriften rörande hyresersättningen synes mig vara af förhållandena påkallad. Hvad vedanslaget beträffar, torde det samma, vare sig det utgår in natura eller i penningar, böra beräknas efter bränslebehovet, hvilket växlar med lägenhetens storlek och klimatet och naturligtvis påverkas äfven däraf, att uppvärmning åstadkommes genom värmeledning, som finnes i byggnaden, eller på annat dylikt sätt. Mot fastställande af 8 kubikmeter björkved och 7 kubikmeter barrved såsom maximum torde intet vara att erinra.

*Departement-
chefen.*

Föreskrift om vedanslagets utgående efter bränslebehovet och om såväl sådant anslags som hyresersättnings bestämmande efter i orten gängse pris bör lämpligen meddelas jämväl med afseende å tjänstemän af högre grad.

I fråga om bostadsförmånen ifrågasätter slutligen kommittén vissa föreskrifter, hvarigenom dess upphörande vid tjänstinnehafvares död skulle regleras så, att olägenheterna för änka eller andra efterlevande af att hastigt råka i mistning af förmånen så vidt möjligt afhjälpas. Dessa bestämmelser skulle gälla tjänstemän af såväl högre som lägre grad. De gå ut därpå, att om tjänstemannen innehar bostad i kronans hus, fängvårdsstyrelsen skall äga, efter pröfning af förekommande omständigheter, medgifva hans änka eller efterlevande familj att för afflyttning från bostaden njuta lämplig fardag, samt att, därest tjänstemannen uppbär ersättning för fri bostad jämte bränsle, denna ersättning, hvilken nu utbetalas i sammanhang med tjänstgöringspenningarna, må utgå i enahanda ordning som lön. Då tjänstgöringspenningarna i och med dödsfallet upphöra att beräknas, men lönen utgår till slutet af den månad, under hvilken dödsfallet timat, skulle genom den senare bestämmelsen vinnas, att de efterlevande lika länge få uppbära nämnda ersättning.

[3.]

Genom ett sådant stadgande rörande ersättningen för bostad och bränsle vinner tjänstemannen äfven i öfrigt större trygghet och ökade förmåner, enär han efter den ordinarie befattningens tillträädande får förskottsvis uppbära hyresersättningen samtidigt med lönen samt äfven under längre tids sjukdom får bibehålla ersättningen. Kommitténs motivering för ifrågavarande bestämmelser återfinnas i betänkandet å sid. 223—225.

*Fångvårds-
styrelsen.*

Med anledning af den föreslagna föreskriften om hyres- och vedersättning erinrar fångvårdsstyrelsen:

Genom nådigt bref den 28 november 1890 hade förordnats, att då vaktbetjänt, som i enlighet med nådiga brefvet den 30 maj samma år berättigats uppbära hyresersättning och vedanslag, på grund af lyte eller sjukdom oafbrutet under ett års tid åtnjutit tjänstledighet och enligt läkares intyg anledning icke vore för handen, att han skulle blifva i stånd att åter inträda i tjänstens utöfning, fångvårdsstyrelsen ägde att, när det pröfvades skäligt, fränkänna sådan vaktbetjänt rätt till ifrågavarande hyresersättning och vedanslag. I afseende härå ansåge sig styrelsen böra framhålla, att då den del af aflöningen, som utgjorde lön, utbetalades fortfarande under sjukdom, nämnda bestämmelse skulle upphöra att gälla i händelse af bifall till kommitténs hemställan, att ersättning, hvarom här vore fråga, skulle utgå i enahanda ordning som lön. Då emellertid enligt bestämmelserna rörande nya pensionslagen tjänstinnehafvare, som i fem år varit tjänstledig för sjukdom, vore skyldig afgå från tjänsten och sålunda i allt fall tiden för den ifrågavarande ersättningens utbetalande blefve begränsad, hade styrelsen icke något att i saken invända.

*Departements-
chefen.*

Jag har intet att erinra vid de af kommittén föreslagna bestämmelserna. Åtnjuter tjänsteman bostadsförmån in natura, bör han vid längre tids tjänstledighet för sjukdom kunna förpliktas att till vikarien afstå bostaden och i stället mottaga hyresersättning tills dess han må blifva skyldig att afgå med pension.

Beklädnadsersättning.

Såsom jag förut nämnt, utgår beklädnadsersättning, efter 100 kronor för år, till samtliga manliga bevakningsmän å ordinarie stat.

Då ovisshet uppstått (se kommittébetänkandet s. 227), huru med denna ersättning skall förfaras vid befattningshafvandes tjänstledighet,

har fängvårdsstyrelsen gjort framställning om bestämmelser i ämnet och därvid uttalat såsom sin åsikt, att å ena sidan tjänstledig vaktbetjänt, som är berättigad att under viss tid, vid ledighet på grund af läkarebetyg, behålla sina tjänstgöringspenningar, skulle äga under samma tid uppbära jämväl beklädnadsersättningen, och att å andra sidan vikarien, som i första rummet borde hafva rätt till tjänstgöringspenningar, borde från vikariatets början tillerkännas också beklädnadsersättning. Med hänsyn till ordningen och disciplinen inom fängelset ställdes den fordran på vikarien, att han i tjänsten skall bära uniform, vare sig han skaffar sig egen sådan eller mot ersättning bereder sig tillgång därtill af annan.

I anslutning härtill och då tjänstedräktens bärande sammanhängde med tjänstgöringen, anser sig kommittén böra hemställa, att beklädnadsersättningen till den manliga bevakningspersonalen vid fängvårdsanstalterna må utgå i öfverensstämmelse med hvad som gäller beträffande tjänstgöringspenningar eller beträffande ersättning för sådana vid vissa vikariat.

Härvid har jag intet att tillägga.

Fri läkarevård och medicin.

En ytterligare förmån, som enligt gällande bestämmelser tillkommer den ordinarie bevakningspersonalen, är, att vaktbetjänt vid sjukdomsfall åtnjuta kostnadsfri vård af fängvårdsanstaltens läkare och nödiga läkemedel på fängvårdens bekostnad. Detta gäller dock endast för vaktbetjanten personligen, icke för hans familj, och för hans vård å allmänt sjukhus är ej utgift af fängvårdsmedlen medgifven. Fråga har nu väckts, att dessa båda begränsningar med afseende å rätten till fri läkarevård och medicin skulle bortfalla.

Beträffande de förmåner, som i hithörande hänseenden finnas tillerkända befattningshafvande vid andra statens verk, hänvisar kommittén till hvad som är stadgadt beträffande befattningshafvande vid statens järnvägar samt post- och telegrafverken. Af dessa bestämmelser har kommittén funnit, att kostnadsfri läkarevård jämte medikamenter vid samtliga nämnda verk består betjäningen vid distrikts- och lokalförvaltningarna samt att för dem jämväl vård i allmänt rum å allmänt sjukhus jämte förtäring bekostas i de fall, då läkaren anser sådan vård nödvändig, men att befattningshafvandenans familjer icke hafva motsvarande fördelar i vidare mån än att kostnadsfri läkarevård jämte medi-

Kommittén.

[3.] kamenter lämnas de vid statens järnvägars distrikt anställda betjäntes hos dem boende hustrur och oförsörjda barn.

Kommittén, som trott sig finna, att i de för omförmälda verk utfärdade specialbestämmelser ifrågavarande förmåner i ett och annat hänseende blifvit mera omfattande än hvad ursprungligen torde varit afsedt, anser beträffande fångvården visserligen, att vård af fängelsets läkare och medicin fortfarande böra kostnadsfritt medgifvas bevakningspersonalen, men att däremot giltiga skäl ej föreligga att medgifva enahanda förmåner åt befattningshafvandenans familjer.

Enär kommittén föreslår, att bevakningspersonalen må årligen, utöfver 15 dagars semester, åtnjuta 30 dagars kostnadsfri ledighet i händelse af sjukdom, finner kommittén fri vård å sjukhus jämte förtäring icke kunna förordas för bevakningspersonalen under den tid, personalen sålunda åtnjuter full aflöning. Med afseende emellertid å vikten däraf, äfven ur statens synpunkt, att icke en dylik befattningshafvande på grund af kostnader, som för honom må vara allt för kännbara, underlåter att förskaffa sig behöflig sjukhusvård och därigenom kanske under längre tid än eljest eller måhända för all framtid blifver tjänsteoduglig, hemställer kommittén, att vård i allmänt rum å allmänt sjukhus jämte den förtäring, som under vistelsen därstädes af vederbörande läkare föreskrifves, må, i de fall att fångvårdsanstalts läkare anser sådan vård nödvändig, få, efter fångvårdsstyrelsens bepröfvande, af fångvårdsmedlen för bevakningspersonalen bekostas under högst sex månader årligen, dock ej under det att kostnadsfri ledighet åtnjutes.

Fångvårdsstyrelsens utlåtande
10/3 1909.

Fångvårdsstyrelsen anmärker, att då kommittén såsom skäl för beviljande af förmånen att erhålla fri vård å sjukhus anført önskvärheten att i statens intresse förhjälpa den sjuke till nödig skötsel för hans återställande till tjänsteduglighet, föreskriften om dylikt medgifvande icke torde vara tillämplig, i fall sådant syfte ej kan nås, såsom vid permanent sjukdom.

K. B. i Blekinge län.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Blekinge län har tillstyrkt ett af direktören vid länsfängelset i Karlskrona i afgifvet yttrande framställt förslag, att, utom vård å allmänt sjukhus, jämväl fri sanatorievård måtte beredas de vaktbetjante, som däraf kunde vara i behof. Direktören erinrar, att, efter det kommittén redan utarbetat sitt betänkande, 1909 års riksdag i anledning af Eders Kungl. Maj:ts proposition (n:o 131) beredt den till kostnadsfri läkarevård berättigade personalen vid post- och telegrafverken samt statens järnvägar m. fl. tillfälle att komma

i åtnjutande äfven af fri vård å tuberkulossanatorium. Äfven vid tullverket vore den lägre tjänstepersonalen, genom nådigt bref den 25 november 1904, tillförsäkrad fri sanatorievård. Det syntes vara öfverensstämmande med rätt och billighet, att fångvårdsstatens bevakningspersonal komme i åtnjutande af en förmån, som blifvit tillerkänd andra likställda statstjänare. Statsutskottet hade också i anledning af en vid nämnda riksdag i ämnet väckt motion ställt sig välvilligt till saken.

[3.]

I den åsyftade motionen (n:o 232) föreslogs, att Riksdagen skulle besluta, att samma förmån af fri sanatorievård, som enligt Eders Kungl. Maj:ts proposition skulle beredas, utom andra, tuberkulossjuka bland personalen vid kommunikationsverken, måtte komma sådana sjuka bland fångvårdsstatens vaktbetjante till godo. — I anledning af motionen yttrade statsutskottet (i utlåtande n:o 125), att utskottet, som visserligen icke ville bestrida det behjärtansvärda i förslaget, likväl vid det förhållande att af motionären icke lämnats någon tillförlitlig utredning angående antalet erforderliga platser och ingen som helst kostnadsberäkning för förslagets genomförande, icke ansett sig kunna tillstyrka motionen, och detta så mycket mindre som, därest af motionären uttalad förmodan, att endast 3 å 4 platser skulle vara för ändamålet erforderliga, visade sig riktig, det torde vara antagligt, att plats å sanatorium, utan utvidgning af den i propositionen framlagda byggnadsplanen, komme att beredas. — Utskottets hemställan, att motionen icke för närvarande måtte föranleda någon Riksdagens åtgärd, blef af Riksdagen bifallen.

Sedan Eders Kungl. Maj:t anbefallt fångvårdsstyrelsen att afgifva utlåtande i anledning af nämnda, i de inkomna yttrandena väckta förslag samt därvid förebringa den utredning, som må kunna vinnas i de af statsutskottet vid 1909 års riksdag anmärkta hänseenden, har styrelsen i den af mig anmälda underdåniga skrifvelsen den 3 innevarande januari meddelat, att enligt uppgifter, som styrelsen insamlat från samtliga fångvårdsanstalter, under de senaste fem åren bland bevakningspersonalen förekommit 8 sjukdomsfall af beskaffenhet att hafva kunnat föranleda vård å tuberkulossanatorium. Med beräkning af en tidslängd af 6 månader för dylik vård i hvarje fall, skulle sammanlagda tiden därför hafva uppgått till 48 månader eller 1,440 dagar. Om kostnaden för sanatorievården, såsom vid 1909 års riksdag, beräknades till 2 kronor 50 öre för dag, skulle härigenom hafva uppkommit en totalkostnad af 3,600 kronor, motsvarande i medeltal för år 720 kronor. — Fångvårds-

*Fångvårds-
styrelsens
utlåtande
3/1 1910.*

- [3.] styrelsen instämmer i den uti utlåtandena uttryckta önskan, att fri sanatorievård måtte beredas fångvårdens bevakningspersonal.

*Departements-
chefen.*

Frånsedt frågan om sanatorievård, anser jag mig ej kunna tillstyrka, att åt bevakningspersonalen beredes förmån af fri läkarevård och medicin i större utsträckning än kommittén föreslagit. Då fri vård å allmänt sjukhus icke skulle stadgas såsom en personalen ovillkorligen tillkommande förmån, utan dess beviljande skulle bero på pröfning i hvarje särskildt fall, ligger det i sakens natur, att förmånens åtnjutande kan förvägras på den af fångvårdsstyrelsen berörda grund, att sjukdomen befinnes obotlig.

Hvad angår vård å tuberkulossanatorium finner jag det synnerligen önskligt, att bevakningspersonalen, som till följd af sin tjänstgöring å fånggårdar och i dragiga lokaler lär vara i särskild grad utsatt för fara att ådraga sig lungsjukdomar, i fall af behof erhåller fri sanatorievård. Hvad enligt kommitténs förslag skulle stadgas beträffande vård i allmänt rum å allmänt sjukhus torde alltså böra gälla äfven i fråga om vård å tuberkulossanatorium. Med hänsyn till den numera åstadkomna utredningen om tuberkulosfrekvensen bland bevakningspersonalen lär det, på sätt statsutskottet antydt, icke blifva nödvändigt att, såsom fallet varit med afseende å kommunikationsverkens talrika personal, vidtaga särskilda åtgärder för att åt de sjuka bereda plats å sanatorium.

Enligt aflöningsreglementena för tjänstemännen vid nämnda verk är åt Eders Kungl. Maj:t öfverlämnadt att meddela närmare bestämmelser angående den rätt till kostnadsfri läkarevård jämte medikamenter, som i reglementena tillerkännes personalen. På enahanda sätt torde saken böra ordnas i fråga om fångvårdspersonalen.

Semester och annan kostnadsfri ledighet.

Kommittén.

I olikhet med hvad som numera gäller för de flesta andra tjänstemän hafva fångvårdens befattningshafvande hittills icke haft rätt till semester. Godkännes kommitténs förslag, skulle denna olikhet undanröjas. I fråga om semester och annan kostnadsfri ledighet hemställer nämligen kommittén, att semester må årligen, då sådant kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjutas å tider, som fångvårdsstyrelsen bestämmer, af en hvar direktör, kamrerare, pastor, assistent, skollärare och skollärlarinna under en månad samt af föreståndare vid kronohäkten, öfverkonstaplar, första vaktkonstaplar, vaktkonstaplar, vaktfruar, vaktkvinnor och kokerskor en hvar under femton dagar, utan

afdrag å aflöningsförmånerna, samt att därjämte föreståndare vid kronohäkten och öfriga sist uppräknade befattningshafvande må vid tjänstledighet för sjukdom under loppet af ett och samma kalenderår åtnjuta full aflöning under högst trettio dagar.

[3.]

De skäl, kommittén till stöd för denna hemställan anfört (s. 229—232), anser jag välgrundade. Då det kan antagas blifva förenadt med svårighet att under den tid af två månader årligen, då assistent kommer att dels bestrida direktörens tjänst under hans semester och dels själf åtnjuta semester, för honom erhålla vikarie med stadgad kompetens, torde, i anledning af hvad kommittén därom yttrat, vid de nya instruktionernas utarbetande böra tagas under ompröfning, huruvida icke för sådant fall fordran å mogenhetsexamen bör eftergifvas, så att uppsyningsman eller öfverkonstapel må kunna förordnas till vikarie för assistenten.

Departements-
chefen.

I detta sammanhang vill jag omnämna en af fängvårdsstyrelsen gjord erinran, att de föreslagna bestämmelserna om årlig semester och full aflöning vid ledighet för sjukdom intill 30 dagar under kalenderåret icke torde vara tillämpliga i fråga om befattningshafvande, som för sjukdom åtnjuter ledighet, hvilken öfvergått till att vara permanent.

Aflöningsförmåner vid förordnande å tjänst under vakans.

Jämlikt nådiga bref den 16 februari 1864 och den 7 februari 1890 äger fängvårdsstyrelsen att vid inträffande ledighet å ordinarie tjänst vid fängvårdsinrättningarna för tjänstens uppehållande tills den blifver återbesatt disponera den därför i stat bestämda aflöning, dock att, där vikarien själf är tjänsteman vid samma fängvårdsinrättning, honom icke må tilläggas högre arfvode än som motsvarar hvad af tjänstgöringspenningarna för den vakanta befattningen belöper på den tid, vikariatet innehafves.

Beträffande bevakningspersonalen iakttages i förevarande hänseende, att arfvode till vikarien utgår med belopp, motsvarande i stat för befattningen uppförd lön jämte tjänstgöringspenningar. Innehar den tillförordnade egen ordinarie befattning, skall han afstå den därmed förenade aflöningen. Afser förordnandet befattning i högre lönegrad, afstås jämväl de ålderstillägg, till hvilka han må vara berättigad i den egna ordinarie tjänsten.

I öfverensstämmelse med hvad kommittén föreslagit beträffande andra tjänstemannakårer hemställer kommittén, att uttrycklig föreskrift

Kommittén.

- [3.] måtte meddelas därom, att den, som på förordnande förvaltar vakant tjänst vid fångvårdsstaten, skall under tiden åtnjuta de med tjänsten förenade aflöningsförmåner.

*Departements-
chefen.* Angående lämpligheten af en sådan föreskrift är jag ense med kommittén.

Öfvergångsstat.

De föreslagna förändringarna i fråga om vissa fångvårdsanstalter och tjänstebefattningar gör det nödvändigt, att en öfvergångsstat upprättas. Det förslag till sådan stat, som kommittén framlagt, är uppdeladt i tre afdelningar: under A hafva sammanförts befattningar, hvilka äro afsedda att indragas eller förändras och hvilkas innehafvare i afbidan härå skulle bibehållas vid nuvarande aflöning; afdelningen B upptager personliga aflöningstillägg, hufvudsakligen åt befattningshafvande, hvilka i följd af ändrade förhållanden eljest komme att få sina aflöningar minskade; i afdelningen C slutligen upptagas befattningar, för hvilka aflöningarna nu skulle provisoriskt regleras med hänsyn till den ställning, som för ifrågavarande tjänstemän är afsedd.

Befattningar å öfvergångsstat (afd. A och C).

Enligt kommitténs förslag skulle å öfvergångsstat upptagas centralfängelset i Malmö, länsfängelset i samma stad och kronohäktet i Eskilstuna.

För närvarande äro anställda:

vid *centralfängelset i Malmö*

1 direktör, 1 kamrerare, 1 pastor och en bevakningsbefälhafvare;

vid *länsfängelset i Malmö*

1 direktör och 1 predikant (hvilken senare syssla innehafves af pastorn vid centralfängelset); samt

vid *kronohäktet i Eskilstuna*

1 bevakningsbefälhafvare och 1 predikant.

Alla dessa tjänstemän skulle uppföras i öfvergångsstaten, men under det att direktören, kamreraren och bevakningsbefälhafvaren vid centralfängelset i Malmö samt bevakningsbefälhafvaren och predikanten vid kronohäktet i Eskilstuna skulle upptagas under afd. A, skulle direktören vid länsfängelset i Malmö samt den prästerlige tjänstemannen vid Malmöfängelserna hänföras under afd. C.

De nuvarande och de föreslagna lönerna äro följande:

	Enligt nu gällande stat och gifna bestämmelser.								Enligt kommitténs förslag.									
	Lön.	Arfode.	Tjänstgöringspenningar.	Skrifvarearfode.	Särskildt lönetillägg.	Summa begynnelse- aflöning.	Ålders- tillägg		Summa slutaflöning.	Lön eller motsvarande.	Arfode.	Tjänstgöringspenningar eller motsvarande.	Skrifvarearfode.	Särskildt lönetillägg.	Summa begynnelse- aflöning.	Ålders- tillägg		Summa slutaflöning.
							efter 5 år.	efter 10 år.								efter 5 år.	efter 10 år.	
Centralfängelset i Malmö:																		
direktören	3,500	—	—	500	—	4,000	500	500	5,000	3,500	—	—	500	—	4,000	500	500	5,000
kamreraren	1,500	—	—	450	1,200	3,150	300	200	3,650	1,500	—	—	450	1,200	3,150	300	200	3,650
bevakningsbefälhafv.	2,000	500	—	—	—	2,500	300	200	3,000	2,000	500	—	—	—	2,500	300	200	3,000
Länsfängelset i Malmö:																		
direktören	1,800	—	1,400	300	—	3,500	350	350	4,200	2,700	—	1,300	—	—	4,000	500	500	5,000
predikanten, tillika pastor vid central- fängelset, arfode...	—	1) 2,600	—	—	—	2,600	500	—	3,100	2,100	—	1,150	—	—	3,250	500	—	3,750
Kronohäktet i Eskilstuna:																		
bevakningsbefälhafv.	1,200	—	600	—	—	1,800	150	150	2,100	1,200	—	600	—	—	1,800	150	150	2,100
predikanten	—	600	—	—	—	600	—	—	600	—	600	—	—	—	600	—	—	600

¹⁾ Sammanlagdt arfode för båda befattningarna.

[3.]
Kommittén.

Angående befattningarna vid fängelserna i Malmö anför kommittén: Enär den ifrågasatta omorganisationen af fängelseväsendet bland annat skulle komma att medföra sammanslagning af det nuvarande centralfängelset i Malmö och länsfängelset därstädes till ett enda fängelse under benämningen »centralfängelset i Malmö», blefve för sådant fall direktörstjänsten vid ettdera af förenämnda fängelser öfverflödig; hvarjämte afsedt vore, att vid det nya centralfängelset assistent skulle bestrida göromål motsvarande jämväl dem, som tillhörde kamreraren vid nuvarande centralfängelset.

Då innehafvaren af direktörsbefattningen vid det nuvarande centralfängelset redan torde hafva uppnått den ålder, att han vore berättigad till pension vid afskedstagandet, torde kunna så ordnas, att direktören vid det nuvarande länsfängelset blefve vid det nya centralfängelsets färdigblifvande dit öfverflyttad, under det att direktören vid det nuvarande centralfängelset öfverfördes å indragningsstat.

Äfven kamreraren vid nuvarande centralfängelset hade, efter hvad kommittén meddelats, redan uppnått den ålder, att han vore berättigad till pension vid afskedstagandet. Han torde fördenskull ock vid det nya centralfängelsets färdigblifvande böra öfverföras å indragningsstat.

Vid nu nämnda förhållanden hade kommittén ej funnit skäl föreslå någon tillfällig löneförbättring för direktören och kamreraren vid nuvarande centralfängelset i Malmö. Dylig förbättring torde ej heller behöfva komma i fråga hvad bevakningsbefälhafvaretjänsten därstädes anginge, då dess ordinarie innehafvare för närvarande vore och med sannolikhet torde komma att allt fortfarande under öfvergångstiden vara förordnad såsom direktör vid annat fängelse. Bevakningsbefälhafvaretjänsten torde därefter öfvergå i bättre aflönad assistentbefattning, med hvilken äfven kamreraregöromålen förenades.

Emellertid borde, såsom förut anförts, direktörs-, kamrerare- och bevakningsbefälhafvaretjänsterna vid nuvarande centralfängelset i Malmö tills vidare uppföras å öfvergångsstat med aflöningar enligt den för dem nu gällande stat.

Slottspastorn vid det nuvarande centralfängelset, hvilken tydligtvis komme att öfverflyttas till det nya fängelset och som nu åtnjöte arfvode af 1,600 kronor från centralfängelset samt 1,000 kronor från länsfängelset jämte ett ålderstillägg å 500 kronor, borde, enligt kommitténs åsikt, i aflöningshänseende likställas med pastorerna vid centralfängelserna å Härlanda och i Härnösand samt fördenskull tills vidare uppföras å öfvergångsstat med enahanda aflöningsförmåner som dessa.

Med direktörstjänsten vid nuvarande länsfängelset i Malmö vore förenad en aflöning af 3,500 kronor, hvartill kunde komma två ålders-tillägg, hvartdera å 350 kronor. Befattningen vore mycket kräfvande, hvarför dess innehafvare syntes böra tills vidare å öfvergångsstat erhålla enahanda aflöning som direktörerna vid straffängelserna. [3.]

Fångvårdsstyrelsen, där direktören vid centralfängelset i Malmö anhållit att blifva förhjälpt till personlig löneförbättring, har icke vid kommitténs förslag angående tjänsterna vid Malmöfängelserna gjort annan erinran än att till direktören och kamreraren vid centralfängelset torde från dess nedläggande jämväl böra utgå ersättning med skäligen belopp för bostad och vedbrand, hvartill de å sina tjänster vore berättigade. *Fångvårdsstyrelsen.*

Jag biträder kommittéförslaget. Därest nämnda direktör och kamrerare kvarstå i sina befattningar, då fängelserna nedläggas, torde vid dessa tjänstemäns öfverflyttande å indragningsstat blifva tillsedt, att de erhålla vederlag för bostads- och bränsleförmåner. *Departementchefen.*

Utom nämnda tjänstemän vid centralfängelset i Malmö och kronohäktet i Eskilstuna skulle under afd. A i öfvergångsstaten upptagas direktören vid kronohäktet i Norrköping, hvilket skulle förenas med därvarande tvångsarbetsanstalt. Så länge denne tjänsteman stode kvar i befattningen, borde han med bibehållande af sin nuvarande benämning och pensionsrätt få tillgodonjuta de aflöningsförmåner, som enligt nu gällande bestämmelser tillkomme direktören vid häktet. De nuvarande aflöningsförmåner utgöra 1,600 kronor lön, 600 kronor tjänstgöringspenningar och 300 kronor skrifvarearfvode eller tillsammans 2,500 kronor, jämte två ålderstillägg å 250 kronor hvartdera.

Slutligen föreslår kommittén, att under afd. A skulle uppföras den aflöning å 1,400 kronor, som jämlikt nådigt bref den 9 januari 1882 af bestämda anslaget till fångars vård och underhåll utgår till predikanten vid förra straffängelset i Varberg. Då emellertid, enligt hvad fångvårdsstyrelsen inhämtat, denne tjänsteman numera afidit, förfaller frågan om hans uppförande å öfvergångsstat.

Däremot böra enligt mitt förslag å denna stat uppföras tjänstemännen vid kronohäktet i Pajala med nuvarande aflöningar, nämligen för direktören 1,900 kronor, hvaraf 1,300 kronor lön och 600 kronor tjänstgöringspenningar, jämte hvad han intjänat i ålderstillägg (150 kronor efter respektive 5 och 10 års tjänstgöring) samt för predikanten 400 kronor arfvode.

[3.]

Personliga aflöningstillägg (afd. B).

Personliga aflöningstillägg föreslås af kommittén åt 5 tjänstemän af högre grad och 11 vaktmästare.

De förra äro:

Tjänstemän
af högre
grad.

	Nuvarande aflöning. ¹⁾	Blifvande aflöning. ¹⁾		
			Personligt aflöningstillägg.	Summa.
Tvångsarbetsanstalten i Karlskrona: bevakningsbefälhafvaren	2,500	2,100 kr. såsom assistent	400	2,500
Tvångsarbetsanstalten i Landskrona (med tillhörande kronohäkte):				
kamreraren	2,800	2,100 „ „ „	700	2,800
predikanten	²⁾ 2,700	1,500 „ „ predikant	1,200	2,700
Kronohäktet å Långholmen:				
direktören.....	3,500	3,000 „ „ assistent	500	3,500
Kronohäktet i Hudiksvall:				
direktören.....	2,500	2,100 „ „ direktör	400	2,500
Summa	—	—	3,200	—

Beträffande grunderna för dessa aflöningstillägg tillåter jag mig hänvisa till kommittébetänkandet (angående bevakningsbefälhafvaren i Karlskrona s. 236—237, angående tjänstemännen i Landskrona s. 237, angående kronohäktesdirektören å Långholmen s. 236 och angående direktören i Hudiksvall s. 238). För predikanten vid Landskronafängelset skulle rätten att åtnjuta det för honom beräknade lönetillägget bestå endast så länge han med sina göromål i fängsvårdens tjänst ej förenar annan aflönad syssla.

Endast i fråga om nämnda tjänstemän vid tvångsarbetsanstalten i Landskrona har anmärkning framställts mot de föreslagna tilläggen; i yttranden från direktören och predikanten därstädes uttalas, att högre lönetillägg borde beviljas dessa tjänstemän.

Jag anser mig dock icke kunna gå utöfver hvad kommittén föreslagit.

¹⁾ Dessutom från särskildt anslag ålderstillägg, där sådana skola utgå.

²⁾ Inberäknadt 800 kronor hyresersättning och vederlag, men utan beräkning af 400 kronor för skolundervisning.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Jämtlands län har föreslagit, att jämväl direktören vid länsfängelset i Östersund, hvilket fängelse skulle ombildas till kronohäkte, måtte komma i åtnjutande af personligt lönetillägg. För honom skulle löneregleringen icke medföra någon löneförbättring (jämför tabellen s. 118). Att han blefve bättre tillgodosedd, vore dock skäligt särskildt med hänsyn därtill, att fängelset en afsevärd tid framåt praktiskt taget torde komma att vara af samma natur som nu och således i det hela vara likställdt med de mindre straff-fängelserna.

[3.]
K. B. i Jämt-
lands län.

I enahanda riktning uttalar sig Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län med afseende å direktören vid länsfängelset i Luleå.

K. B. i Norr-
bottens län.

Bevakningsbefälhafvaren vid det till indragning föreslagna kronohäktet i Eskilstuna anses af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Södermanlands län böra erhålla personligt lönetillägg, så att hans löneinkomst blefve lika stor som föreståndarnas vid andra kronohäkten af samma storlek.

K. B. i Söder-
manlands län.

I fråga om befattningar vid fängelser, som skola indragas eller ombildas till anstalter af lägre grad, har kommittén följt den princip, att höjning i aflöningsförmåner ej medgifves, utan allenast tillses, att de nuvarande befattningshafvandena icke lida minskning i den aflöning, hvartill de nu äga rätt; och finner jag mig ej böra för nämnda tjänstemän hemställa om afvikelse från denna princip.

Departement-
chefen.

Då den minskning i aflöningsförmåner, som föranleder beviljandet af aflöningsstillägg åt bevakningsbefälhafvaren vid tvångsarbetsanstalten i Karlskrona, kamreraren vid tvångsarbetsanstalten i Landskrona samt direktörerna vid kronohäktena å Långholmen och i Hudiksvall, är af beskaffenhet att jämväl inverka å deras rätt till pension, bör naturligtvis, såsom ock kommittén iakttagit, dem tillförsäkras oförändrad pensionsrätt.

Sådant förbehåll har kommittén föreslagit äfven för direktörerna vid länsfängelserna i Östersund och Luleå, hvilkas löneförmåner väl icke i det hela skulle minskas, men för hvilka nedsättning i ålders-tilläggens belopp skulle medföra någon försämring i pensionshänseende (se kommittébetänkandet s. 238—239).

Af enahanda anledning torde, på sätt fängvårdsstyrelsen erinrat, förbehåll om oförminskad pensionsrätt böra göras äfven för nuvarande bevakningsbefälhafvaren vid tvångsarbetsanstalten i Norrköping, hvilken

- [3.] befattning skulle öfvergå i assistenttjänst. Af den uppgjorda sammanställningen angående assistenternas löneförmåner (ofvan s. 106) framgår, att ifrågavarande tjänstemans nuvarande lön utgör 2,000 kronor jämte ålderstillägg å 300 och 200 kronor, men att han såsom assistent komme att i lön uppbära endast 1,200 kronor jämte två ålderstillägg, hvardera å 400 kronor.

Bevakningspersonal.

Kommitténs förslag om personliga lönetillägg åt ett antal vaktmästare står i samband med inrättandet af assistenttjänster vid vissa fängelser.

Då vid de fängelser, där assistent anställs, åt denne bör kunna uppdragas någon del af de göromål, som nu utföras af vaktmästarna, hafva de där anställda vaktmästarna synts lämpligen kunna ersättas af första vaktkonstaplar. Därvid har man dock bort tillse, att de, som vid förändringen innehafva vaktmästareplatserna, icke blifva därpå lidande.

Då år 1907 assistenttjänster inrättades, utom vid Härlandafängelset, jämväl vid fängelserna i Härnösand, Jönköping och Linköping, och i samband härmed af Riksdagen bestämdes, att vaktmästarebefattningarna vid sistnämnda tre fängelser skulle indragas och ersättas med första vaktkonstapelstjänster, blef i berörda hänseende förordnad, att en hvar af nyssnämnda vaktmästarebefattningars dåvarande innehafvare, som efter befattningens indragning komme att vid något af dessa fängelser fullgöra de åligganden, hvilka då tillhörde fängelsevaktmästare, skulle äga dels att, så länge han kvarstode i denna tjänsteutöfning, från förslagsanslaget till fångars vård och underhåll uppbära ett personligt aflönings-tillägg, motsvarande skillnaden mellan den i stat för vaktmästare upptagna aflöning, däri inräknadt beklädnadsersättning, och aflöningen till förste vaktkonstapel, dels ock att efter beviljad afsked från tjänsten uppbära pension såsom vaktmästare.

Kommittén.

Kommittén föreslår nu, att på enahanda sätt må förfaras i fråga om de nuvarande innehafvarna af vaktmästarebefattningarna vid de straffängelser, där, i följd af assistenttjänsts inrättande, förste vaktkonstapel kommer att anställas i stället för vaktmästare. I enlighet härmed har kommittén i öfvergångsstaten under afd. B upptagit personliga aflöningsstillägg åt 11 vaktmästare, en vid hvar och ett af straffängelserna i den öfre gruppen. Beloppet af hvarje aflöningsstillägg har satts till 100 kronor eller skillnaden mellan aflöning till förste vaktkonstapel enligt nya staten (1,300 kronor) och till vaktmästare enligt gällande stat (1,400 kronor).

I ett af kamreraren hos fängvårdsstyrelsen afgifvet tjänstememorial, hvilket styrelsen öfverlämnat med sin af mig anmälda underdåniga skrifvelse den 21 september 1909, har anmärkts, såväl att antalet personliga aflöningstillägg till *vaktmästare* vid fängvårdsanstalter borde ökas, som ock att å öfvergångsstaten borde uppföras dylika tillägg jämväl till ett antal nuvarande *underofficerare* och *första vaktkonstaplar*. Därjämte har kamreraren ansett aflöningstilläggens belopp böra beräknas efter annan grund än den af kommittén tillämpade.

I memorialet anföres:

Bland befattningar, med hvilka borde förfaras i enlighet med kommitténs förslag, vore äfven den underofficers- eller förste vaktkonstapelstjänst vid nuvarande centralfängelset i Härnösand, hvilken fortfarande bestredes af förre vaktmästaren vid det i centralfängelset uppgångna länsfängelset i Härnösand och hvilken tjänst jämväl afsetts i omförmälda beslut vid 1907 års riksdag. Vidare syntes lönefyllnad hafva bort beräknas äfven för nuvarande innehafvaren af vaktmästare-tjänsten vid länsfängelset i Malmö (hvarvid förutsattes, att innehafvaren af fanjunkaretjänsten vid nuvarande centralfängelset i Malmö öfverflyttades till den af kommittén för det nya Malmöfängelset afsedda öfverkonstapelstjänsten, så att vid indragningen af länsfängelset dess vaktmästare ej kunde placeras som öfverkonstapel) äfvensom för nuvarande vaktmästarna vid länsfängelset i Luleå och kronohäktet i Sundsvall, vid hvilka motsvarande tjänster för framtiden icke beräknats, samt för andre vaktmästarebefattningen vid kronohäktet å Långholmen, hvars innehafvare visserligen åtnjöte aflöning af fängvårdens förslagsanslag men, på grund af sitt af fängvårdsstyrelsen utfärdade förordnande såsom vaktmästare vid numera indragna centralfängelset i Göteborg med honom tillerkända enahanda förmåner i lön och tjänstgöringspenningar m. m. som för vaktmästare å ordinarie stat, torde i nu ifrågavarande hänseende vara att likställa med de af bestämda anslaget aflönade vaktmästarna. I öfvergångsstaten syntes sålunda hafva bort upptagas lönefyllnad till 16 i stället för 11 vaktmästare.

Kommittén hade för samtliga fängvårdsanstalter föreslagit ett antal af 51 förste vaktkonstapelstjänster, hvaraf 41 beräknats för den egentliga bevakningstjänsten och 10 för arbetsledningen. I gällande stater funnes upptagna å bestämda anslaget 45 underofficers- eller förste vaktkonstapelstjänster, samtliga för bevakningstjänst, samt å förslagsanslaget 2 underofficerare, båda tjänstgörande såsom maskinister. Då nu 16 befintliga vaktmästare-tjänster icke kunde inrymmas i kommitténs förslag och 16 första vaktkonstapelslöner måste i främsta rummet för dem tagas

[3.] i anspråk, skulle endast 25 första vaktkonstapelslöner finnas disponibla för aflönande af nu för bevakningen anställda underofficerare eller första vaktkonstaplar, hvilkas antal, efter afdrag af förut omnämnda första vaktkonstaplar vid centralfängelset i Härnösand samt länsfängelserna i Linköping och Jönköping, utgjorde 42 med aflöning af bestämda anslaget och 2 å förslagsanslaget. Åt de återstående 19 tjänstinnehafvarna, hvilka skulle komma att, till dess löner såsom första vaktkonstaplar kunde för dem blifva lediga, uppbära i staten uppförda vanliga vaktkonstapelslöner, torde lönefyllnad, såsom åt vaktmästarna, böra beredas.

Mot kommitténs beräkning af det belopp, som borde utgå såsom lönefyllnad till vaktmästarna, syntes den invändningen kunna göras, att då kommittén föreslog, att i fråga om dem borde förfaras på enahanda sätt som Riksdagen år 1907 bestämde i samband med inrättandet af assistenttjänsterna i Linköping och Jönköping, och åt de då ifrågavarande vaktmästarna beviljades lönefyllnad, motsvarande skillnaden mellan aflöningen i den stat, som af Riksdagen då antogs, för förste vaktkonstapel och för vaktmästare, kommittén nu bort föreslå en lönefyllnad, motsvarande skillnaden mellan förste vaktkonstapels aflöning och aflöningen för öfverkonstapel, sådana de upptagits i kommitténs förslag till den nya staten, eller således 200 kronor för hvarje tjänstinnehafvare. Efter enahanda grund borde lönefyllnaden beräknas för de 19 underofficerare eller första vaktkonstaplar, till hvilka sådan borde utgå.

Då alla aflöningsbelopp å öfvergångsstaterna skulle utgå af förslagsanslaget, kunde det icke vara af betydelse, om genom ändringar i bevakningspersonalen ett eller annat af lönetilläggen upphörde att utgå och sålunda besparades.

Alla å bestämda anslaget upptagna befattningshafvande, för hvilka den nya staten icke lämnade rum i deras nu innehafvande grad, torde, jämte det de erhöle lönetilläggen, jämväl böra bibehållas vid pensionsrätt i sin nuvarande grad.

På grund af hvad i memorialet anförts har fängvårdsstyrelsen — med öfverlämnande till Eders Kungl. Maj:ts bepröfvande, huruvida lönetilläggen och beloppet af eventuell pension borde bestämmas efter de ifrågavarande befattningshafvandenans nu innehafvande eller af kommittén för öfverkonstaplar och första vaktkonstaplar föreslagna aflöning — uttalat sig för att det förslag, som i anledning af kommitténs ifrågavarande hemställan kunde af Eders Kungl. Maj:t blifva framlagdt för Riksdagen, komme att gälla samtliga i kamrerarens memorial afsedda befattningshafvande.

[3.]

Departements-
chefen.

Uppenbart är, att vid öfvergången till den föreslagna organisationen af fängelseväsendet personliga lönetillägg måste utgå jämväl till en del tjänstemän, tillhörande bevakningspersonalen. I huru stor utsträckning detta kommer att erfordras, är emellertid beroende därpå, i hvilken mån innehafvare af platser, som skola ersättas med beställningar med lägre aflöning, kunna öfverflyttas till andra befattningar, hvilka i lönehänseende motsvara deras hittills innehafda tjänster. Enligt hvad jag från fängenvårdsstyrelsen inhämtat, lär på detta sätt i många fall antingen lönetilläggen kunna helt och hållet undvikas eller ock deras utgående kunna begränsas till en kortare tidrymd. Vid dessa förhållanden anser jag det icke vara nödigt eller lämpligt att nu å öfvergångsstat uppföra visst antal personliga aflöningstillägg. I förekommande fall lär det böra stå Eders Kungl. Maj:t öppet att för ändamålet anvisa medel från förslagsanslaget till fångars vård och underhåll — samma anslag, som skulle anlitas för de å öfvergångsstat uppförda beloppen. I fråga om storleken af dylika tillägg torde, därest i de fall, kamrerarens memorial afser, de högre belopp beviljas, som där föreslås, man komma i strid med den eljest vid löneregleringarna tillämpade principen, att innehafvare af befattning, som öfvergår i tjänst af lägre grad, icke bör med afseende å löneförbättring likställas med dem, som kvarstå i den högre graden. Tjänsten blir för framtiden mindre kräfvande än den hittills varit, och vid sådant förhållande bör icke större lönetillägg beräknas än att vederbörande når upp till den lönenivå, hvarå den högre befattningen *enligt nu gällande stat* är ställd.

Därest i fråga om bevakningspersonalen förfares på sätt jag tillstyrkt, lär af Riksdagen böra begäras ett allmänt medgifvande, att från förslagsanslaget till fångars vård och underhåll må enligt af mig angifven grund utgå de medel, som i förevarande hänseende blifva behöfliga för den nya ordningens genomförande. Naturligtvis böra därjämte de tjänstemän, om hvilka nu är fråga, bibehållas vid den pensionsrätt, de en gång vunnit.

Vissa förmåner för extra bevakningspersonal.

Angående den kontanta aflöningen åt den extra bevakningspersonalen har jag förut uttalat mig.

Enligt nådigt bref den 6 mars 1908, hvarigenom denna personals aflöning blifvit fastställd, åtnjuta de manliga extra betjante, af hvilka fordras, att de i tjänsten bära uniform, beklädnadsersättning såsom för ordinarie befattningshafvande.

[3.]

Likaledes har på grund af beslut vid 1907 års riksdag medgifvits, att extra vaktbetjänt, som efter ett års fortsatt förordnande innehar nytt förordnande såsom sådan, må vid tjänstledighet för styrkt sjukdom under det nya förordnandet intill en tid af högst 45 dagar årligen (hvarunder det i dylika fall är ordinarie vaktbetjänt medgifvet att behålla hela aflöningen) kunna få tillgodonjuta så stor del af arfvodet, som motsvarar lönen i den ordinarie vaktbetjänts aflöningen.

Förutom ofvannämnda förmåner tillkommer, såsom de faktiska förhållandena gestalta sig, för den extra bevakningspersonalen af kvinnkön, likasom för den ordinarie, fri bostad jämte vedbrand. Sistnämnda förmån tillkommer däremot i regel icke de från förslagsanslaget aflönade manliga vaktbetjante.

Kommittén.

Kommittén anser det emellertid vara med rätt och billighet öfverensstämmande, att likställighet de båda könen emellan äger rum i berörda afseende och att sålunda äfven extra bevakningspersonal af mankön kommer i åtnjutande af fri bostad jämte bränsle. Kommittén vill dock icke ifrågasätta, att denna förmån tilldelas dem strax efter antagandet, utan torde de böra komma i åtnjutande därpå först efter viss tids profjtjänstgöring. Denna skulle lämpligen kunna bestämmas till ett år, efter hvilken tid, enligt Riksdagens ofvannämnda beslut, i hvad angår tillgodonjutande af aflöning vid ledighet för styrkt sjukdom extra vaktbetjänt i viss mån likställts med ordinarie.

Vid bifall till förslaget att minska de extra befattningshafvandes antal genom att uppföra flera platser å ordinarie stat skulle i anseende till det ringa antalet extra befattningshafvande någon afsevärd kostnad ej uppkomma för statsverket genom att medgifva manlig extra vaktbetjänt förmånen, att efter ett år erhålla fri bostad jämte bränsle. Genom en dylik åtgärd skulle däremot den fördelen vinnas, att den, som visat sig lämplig för befattningen, säkrare skulle kunna bindas vid denna och behållas för fängvårdstjänsten.

Kunde ej bostad beredas, torde ersättning i stället böra gifvas med enahanda belopp som åt ordinarie. Dessa belopp skulle dock ej, såsom för ordinarie vaktbetjante, utgå i förskott vid månads början utan, efter intjänandet, vid månads slut.

Kommittén hemställer, att extra vaktbetjante, manliga såväl som kvinnliga, hvilka oafbrutet under ett år innehaft och fortfarande innehafva förordnande såsom sådana, må komma i åtnjutande af fri bostad jämte bränsle eller ersättning därför med samma belopp, som äro stadgade för motsvarande ordinarie befattningshafvande.

Fångvårdsstyrelsen erinrar härvid endast, att då bestämdt stadgande angående beloppet af ersättning för bostad och bränsle vore meddeladt endast i fråga om gifta ordinarie vaktbetjante af mankon, men ej för ogifta eller kvinnliga vaktbetjante, det borde beträffande storleken af sådan ersättning till extra personal bestämmas allenast, att den skulle utgå enligt *samma grunder* som motsvarande vederlag till ordinarie personal.

[3.]
Fångvårds-
styrelsen.

Med iakttagande af denna erinran torde bestämmelse af det innehåll, kommittén föreslagit, lämpligen böra meddelas.

Departements-
chefen.

Gratifikationer.

Utdelande af gratifikationer till bevakningspersonalen förekom förr i stor utsträckning, men enligt nådiga brefvet den 6 mars 1908 må gratifikation till vaktbetjänt icke vidare utdelas såsom aflöningsform utan endast utgå dels, i enlighet med närmare bestämmelser i nådiga brefvet den 22 december 1905, för undervisning och handledning i yrkesarbete och dels efter fångvårdsstyrelsens bepröfvande såsom särskild ersättning eller belöning med belopp, ej öfverstigande 75 kronor hvarje gång, för visad synnerlig beslutsamhet och handlingskraft vid uppehållet af ordningen inom fängelset eller vid behandling af vildsinta fångar och rymlingar samt med belopp, ej öfverstigande 150 kronor om året, för utförandet af göromål och förrättningar, som icke i egentlig mening tillhöra vaktbetjantes tjänsteallmoganden, äfvensom för kostnader eller utgifter, som uppkommit för vaktbetjänt genom förflyttning till eller förordnande vid annan fångvårdsanstalt.

Därest gratifikation synes böra tilldelas vaktbetjänt för visst annat fall, har fångvårdsstyrelsen att därutinnan inhämta Kungl. Maj:ts beslut.

Kommittén anför i fråga om gratifikationers utdelande: .

Kommittén.

Efter utfärdandet af nämnda bestämmelser torde gratifikation endast i alldeles särskilda fall utdelas till befattningshafvande, som vore anställda vid själfva bevakningstjänsten.

Hvad däremot anginge dem, som lämnade undervisning i yrkesarbete, skulle dessa enligt kommitténs förslag uppföras på ordinarie stat dels såsom underbefäl och dels såsom vaktkonstaplar och vaktkvinnor, med samma aflöningsförhållanden och öfriga förmåner som tillkomme den för själfva bevakningstjänsten anställda personalen. Vid sådant förhållande syntes utdelandet af gratifikation till arbetsledarna

[3.] jämväl skola i allmänhet upphöra. För tjänstinnehafvaren borde det vara mera tryggt att kunna påräkna en fast, i stat bestämd aflöning, än att bero af en inkomst, som kunde växla under olika år och som, i de fall då gratifikationen syntes emottagaren knappt tillmätt, framkallade missbelåtenhet hos honom själf eller, då den vore mera rundligt tilltagen, lätt väckte afund hos öfriga likställda befattningshafvande. För fångvårdsstyrelsen syntes det likaledes innebära en förmån att befrias från ett uppdrag, som det med bästa vilja kunde falla sig svårt att fullgöra till allmän belåtenhet och på ett fullt tillfredsställande sätt.

Vid fångvårdsanstalterna förekomme emellertid vissa göromål, som kräfde särskilda kunskaper eller handaskicklighet utöfver hvad bevakningstjänsten i allmänhet fordrade. Såsom uppmuntran härför och då jämväl eljest uti särskilda undantagsfall en förtjänt belöning kunde verka välgörande och sporrande till nit i tjänsten, hade kommittén ansett sig icke böra helt och hållet afstyrka utdelandet af gratifikation till befattningshafvande vid fångvårdsstaten. Det syntes dock kommittén lämpligt, att, därest dylik uppmuntran ansåges böra ifrågakomma, framställning därom finge göras hos Eders Kungl. Maj:t.

Kommittén har sålunda hemställt, att, då gratifikation i visst undantagsfall syntes böra tilldelas befattningshafvande å fångvårdsstaten, fångvårdsstyrelsen skulle äga att göra framställning därom hos Eders Kungl. Maj:t.

*Fångvårds-
styrelsen.*

Fångvårdsstyrelsen hemställer, huruvida icke, till undvikande att Eders Kungl. Maj:t besvärades med detaljfrågor, de i nådiga brefvet den 6 mars 1908 meddelade bestämmelser om gratifikationer kunde få fortfarande gälla.

*Departements-
chefen.*

På de af kommittén anförda skäl anser jag användandet af gratifikationer böra begränsas till undantagsfall, och vid sådant förhållande finner jag det lämpligt, att beslut om gratifikation alltid fattas af Eders Kungl. Maj:t, som endast sällan lär bli förklarad med framställningar om dylik förmån.

Dyrortstillägg.

*K. B. i Väster-
bottens län.*

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Västerbottens län anser, att då lifsförnödenheterna ställde sig afsevärdt dyrare inom rikets nordligare län än annorstädes i riket, föreståndarna och bevakningspersonalen vid länets fängelser borde, i likhet med hvad som beviljats tjänstemän

och betjante vid länsstyrelsen, komma i åtnjutande af så kalladt ortstillägg med exempelvis 100 kronor för föreståndare och 50 kronor för annan tjänsteman för år räknadt.

[3.]

Likaledes håller Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län före, att fängsvårdspersonalen i länet borde i anledning af de dyra lefnadsförhållandena och de höga kommunalskatterna erhålla ett lämpligt dyrortstillägg.

K. B. i Norrbottens län.

Jag erkänner väl det rimliga däri, att olikheterna i lefnadskostnadernas storlek å olika orter utjämnas genom lönetillägg åt tjänstemän å sådana platser, där dessa kostnader stiga till högre belopp, men då lönereglerykommittén i sitt förevarande betänkande, hvilket jag i allt hufvudsakligt funnit mig böra följa vid framläggandet af mitt förslag till lönereglering för fängsvårdsstaten, icke i något fall tillämpat en sådan princip, anser jag mig ej kunna hemställa om dyrortstillägg särskildt för fängsvårdstjänstemännen i nämnda två län.

Departementschefen.

Aflöningsvillkor.

Å sid. 249—254 i sitt betänkande har kommittén sammanställt de villkor, som efter antagande af ny lönestat borde gälla för åtnjutande af de med ordinarie befattning vid fängsvårdsstaten förenade aflöningsförmåner.

I en den 22 juni 1909 till mig aflåten skrifvelse har, såsom jag redan anmält, kommittén hemställt, att till de af kommittén föreslagna villkor måtte göras ett tillägg i anledning af hvad kommittén i motsvarande hänseende föreslagit i sitt efter betänkandet rörande fängsvårdsstaten afgifna betänkande angående statens uppfostringsanstalt å Bona. Vid den slutliga affattningen af villkoren för åtnjutande af de med ordinarie befattning vid nämnda anstalt förenade aflöningsförmåner hade kommittén funnit sig böra föreslå, bland annat, att innehafvare af sådan befattning skulle äga att i fråga om rätt till ålderstillägg räkna sig till godo den tid, han innehaft motsvarande eller jämförlig ordinarie befattning vid fängsvårdsstaten. Då en motsvarande bestämmelse syntes kommittén böra gälla i afseende å innehafvare af ordinarie befattning vid fängsvårdsstaten, hemställde kommittén, att sådan bestämmelse måtte intagas bland aflöningsvillkoren för fängsvårdsstaten.

Angående motiven till de af kommittén föreslagna lönevillkor, hvilka hafva afseende dels å rätt för direktör eller kamrerare vid

- [3.] fångvårdsanstalt att för åtnjutande af ålderstillägg tillgodoräkna sig tid, hvarunder han innehaft tjänst i första lönegraden hos fångvårdsstyrelsen, dels ock å rätt för den, som i följd af kroppsskada, ådragen under tjänsteutöfning, blifvit tills vidare oförmögen till tjänstgöring, att bibehålla sin aflöning samt begravningshjälp till dödsboet efter tjänstinnehafvare, som aflidit i följd af olyckshändelse, timad under tjänsteutöfning, får jag hänvisa till betänkandet sid. 248.

Fångvårdsstyrelsen har framhållit, att bland aflöningsbestämmelserna borde uttryckligen upptagas de lämnade medgifvandena i fråga om hyresersättning och vedanslag samt beklädnadsersättning åt bevakningspersonalen, men i öfrigt har styrelsen icke funnit något att här tillägga.

Med iakttagande af fångvårdsstyrelsens erinran och i hufvudsaklig öfverensstämmelse med kommitténs sammanfattning tillåter jag mig framlägga följande *förslag till villkor och bestämmelser för åtnjutande af de enligt den nya staten med ordinarie befattning vid fångvårdsstaten förenade aflöningsförmåner*:

att ordinarie tjänsteman vid fångvårdsstaten skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden, som vid möjligen inträdande förändrad organisation af fångvårdsstaten eller särskilda delar däraf eller i följd af kronans ombesörjande af arbetsdriften vid fångvårdsanstalterna eller eljest af olika anledningar kan varda stadgad;

att ordinarie tjänsteman vid fångvårdsstaten jämväl skall vara skyldig att, med bibehållande af den tjänstegrad och den aflöning han innehar, låta sig förflyttas till annan fångvårdsanstalt; ägande han emellertid, därest förflyttningen sker utan hans egen ansökning eller uttryckta önskan, åtnjuta ersättning för flyttningskostnad;

att med ordinarie befattning vid fångvårdsstaten icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat;

att med ordinarie befattning vid fångvårdsstaten ej heller må förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är med Kungl. Maj:ts oktroj försedt eller blifvit såsom aktiebolag registrerad, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning af hvad slag som helst, såframt ej fångvårdsstyrelsen på därom gjord framställning och efter pröfning, att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen vid fångvårdsstaten, finner uppdraget eller befattningen kunna få tills vidare mottagas och bibehållas;

att kvinnlig befattningshafvande, som ingår äktenskap, skall vara skyldig afgå från tjänsten, om fångvårdsstyrelsen finner det nödigt;

att vid kronohäkte vaktkvinna skall efter fängvårdsstyrelsens bestämmande vara skyldig utan särskild ersättning bestrida jämväl kokerskegöromål;

att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, tjänsteman verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester eller annan kostnadsfri ledighet, men för tid, han eljest varit befriad från tjänstgöring, skola utgå till den, som uppehållit befattningen;

att den, som af sjukdom hindras att förrätta sin befattning, äger uppbära hela lönen eller i de fall, där aflöningen utgöres af arfvode, den del däraf, som icke anses såsom tjänstgöringspenningar, men att den, som undfar ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos Riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag eller i behörig ordning afstänges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöfver sina tjänstgöringspenningar afstå så mycket af lönen eller arfvodet, som erfordras för befattningens uppehållande eller eljest pröfvas skäligt;

att, därest tjänsteman i följd af kroppsskada, ådragen under tjänstutöfning, blifvit tills vidare oförmögen till tjänstgöring, aflöningen å stat må, såsom undantag från hvad ofvan är stadgadt, kunna, efter fängvårdsstyrelsens bepröfvande, oafkortad utgå till honom under högst sex månader; ankommande på pröfning af Kungl. Maj:t, till huru stor del aflöning kan böra utgå till den skadade efter omförmälda tid af sex månader;

att aflöning ej må utgå till tjänsteman för tid, hvarunder han afhållit sig från tjänstgöring utan att hafva i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall;

att, därest tjänsteman varder afstängd från tjänstgöring eller i häkte tagen, den del af hans aflöning, som icke af fängvårdsstyrelsen pröfvas böra användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida ej fängvårdsstyrelsen finner skäligt låta honom uppbära något däraf;

att vid sjukdomsförfall, eller när det erfordras för beredande af semester eller annan kostnadsfri ledighet, innehafvare af lägre tjänst skall vara skyldig att, om han förordnas till högre befattning vid fängvårdsstaten, densamma, mot åtnjutande af de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar eller däremot svarande belopp, i stället för egna tjänstgöringspenningar, bestrida, dock ej längre än sammanlagdt tre månader under ett och samma kalenderår;

[3.] att beträffande förhöjning af aflöningen efter viss tids fortsatt innehafvande af tjänst i samma lönegrad tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under villkor, att tjänstemannen under mer än fyra femtedelar af den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med godt vitsord bestridt sin egen eller, på grund af förordnande, annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag, dock att härvid icke må föras honom till last den tid, han åtnjutit semester eller annan kostnadsfri ledighet, och för andra förhöjningen, om sådan äger rum, efter ytterligare fem år, på samma villkor, under iakttagande, hvad hvar och en af omförmälda förhöjningar angår, att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänsteåldern blifvit uppnådd;

att löntagare därvid bör tillgodoräknas tid, som före den nya aflöningsstatens trädande i kraft förflutit från hans tillträde till befattningen, vare sig på grund af fullmakt eller konstitutorial eller på grund af förordnande i följd af frågan om reglering af löneförhållanden m. m. vid fångvårdsstaten;

att innehafvare af ordinarie befattning vid fångvårdsstaten äger att i fråga om rätt till aflöningsförhöjning räkna sig till godo tid, hvarunder han innehaft motsvarande eller jämförlig befattning vid statens uppfostringsanstalt å Bona;

att direktör eller kamrerare vid fångvårdsanstalt äfven må för tillgodonjutande af aflöningsförhöjning räkna sig till godo tid, hvarunder han varit ordinarie tjänsteman i första lönegraden hos fångvårdsstyrelsen, dock under de villkor i öfrigt, som gälla för åtnjutande af fastställda aflöningsförmåner för nämnda styrelse;

att, därest ordinarie fänggevaldiger transporterats till vaktkonstapel vid fångvårdsanstalt, han äger att i fråga om rätt till ålderstillägg räkna sig till godo den tid, han varit ordinarie fänggevaldiger;

att, därest ordinarie tjänsteman, som befordras till annan befattning vid fångvårdsstaten än den han dittills innehaft, redan intjänat högre aflöning än begynnelseaflöningen för den befattning, till hvilken han befordras, honom skall omedelbart tillgodoföras det eller de åldersstillägg i den sistnämnda befattningen, som måste tilläggas honom för att hans aflöning i densamma icke skall blifva lägre än den aflöning, han senast åtnjöt före befordringen;

att likväl löntagare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande af aflöningsförhöjning, redan uppnått den lefnads- och tjänsteålder, som berättigar honom till pension, icke må tillträda samma förhöjning;

att semester må årligen, då sådant kan ske utan hinder för göromålsens behöriga gång, utan afdrag å aflöningsförmåner åtnjutas å tider, som fångvårdsstyrelsen bestämmer, af en hvar direktör, kamrerare, pastor, assistent, skollärare och skollärarinna under en månad samt af föreståndare vid kronohäkte och tjänsteman af lägre grad enhvar under femton dagar;

att därjämte föreståndare vid kronohäkte och tjänsteman af lägre grad må vid tjänstledighet för sjukdom under loppet af ett och samma kalenderår åtnjuta full aflöning under högst trettio dagar;

att tjänsteman, som har sig anförtrodd uppbörd eller kontroll å uppbörd är pliktig att begagna sig af semester å tid af året, som bestämmes af fångvårdsstyrelsen;

att samtliga ordinarie tjänstemän vid fångvårdsstaten må åtnjuta fri bostad jämte nödigt bränsle eller ock ersättning därför;

att beloppet af hyresersättning och vedanslag skall bestämmas efter de i orten gällande hyror och pris å ved, dock med iakttagande, hvad tjänstemännen af lägre grad angår, att hyresersättnings årliga belopp endast då särskilda förhållanden därtill föranleda må öfverstiga 250 kronor och att vedanslag må utgå för inköp af högst 8 kubikmeter björkved och 7 kubikmeter barrved;

att hyresersättning och vedanslag skola utgå i enahanda ordning som lön;

att beklädnadsersättning med 100 kronor för år må till enhvar tjänsteman, tillhörande den manliga bevakningspersonalen, utbetalas i öfverensstämmelse med hvad som gäller beträffande tjänstgöringspenningar eller ersättning för sådana vid vikariat;

att kostnadsfri läkarevård jämte medikamenter, enligt de närmare bestämmelser Kungl. Maj:t meddelar, lämnas åt tjänstemän af lägre grad men ej åt deras familjer;

att vid afgang från tjänsten till följd af afskedstagande, entledigande eller dödsfall själfva lönen eller, där aflöningen utgöres af arvode, den del däraf, som icke anses såsom tjänstgöringspenningar, äfvensom, i förekommande fall, hyresersättning och vedanslag utgå till månadens slut;

att, då tjänsteman, som åtnjuter fri bostad, aflider, fångvårdsstyrelsen må, efter pröfning af förekommande omständigheter, medgifva hans änka eller efterlevande familj att för afflyttning från bostaden njuta lämplig fardag;

att, därest tjänsteman aflider i följd af olyckshändelse, timad under tjänsteutöfning, ett belopp, motsvarande den aflidnes aflöning för en månad, må såsom begravningshjälp tilldelas hans dödsbo;

[3.]

att i fråga om skyldighet att afgå från tjänsten äfvensom i fråga om rätt till pension skall gälla hvad i särskild lag angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension är vid tiden för den nya aflöningsstatens ikraftträdande eller, såvidt angår innehafvare af befattning, som därefter tillträdes, vid tillträdet till befattningen stadgadt; samt

att den, som tillträder den nya aflöningsstaten, skall vara skyldig underkasta sig, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, upphörande af eller minskning i extra inkomster, som kunna åtfölja tjänstebefattning eller utgå för bestyr i sammanhang därmed.

Dessa aflöningsvillkor torde, såsom kommittén framhållit, böra gälla äfven för direktören vid nuvarande länsfängelset i Malmö samt pastorn vid central- och länsfängelserna i Malmö, därest de vilja komma i åtnjutande af de höjda aflöningar, som för dem föreslagits under tiden tills det nya Malmöfängelset blifvit uppfördt, äfvensom i tillämpliga delar för föreståndarna vid kronohäktena i Ängelholm, Svane-sund, Skellefteå och Lycksele, hvilka tjänstemän skulle, med något förbättrade löner, kvarstå å förslagsstaten. För de tjänstemän åter, hvilka med oförändrade löner skulle uppföras å öfvergångsstat, böra äfven lönevillkoren blifva oförändrade. Det kan väl synas hårdt, att sist afsedda tjänstemän sålunda t. ex. icke skulle blifva delaktiga af den semesterförmån, som nu i allmänhet skulle beredas fängvårdsmännen, men större praktisk betydelse lär det förhållande ej äga, ty flera af ifrågavarande tjänstemän hafva inom kort nått pensionsåldern och mot de öfrigas placering på den ordinarie staten torde i regel hinder ej möta.

Hvad beträffar de befattningshafvande, hvilka — utom nämnda häktesföreståndare och dem, som stå å öfvergångsstat — erhålla arfvoden från förslagsanslaget, kunna naturligtvis för dem icke i allmänhet gälla de för ordinarie tjänstemän stadgade villkor och bestämmelser, men i vissa särskilda hänseenden böra med afseende å dessa befattningshafvande kunna meddelas föreskrifter motsvarande dem, som angå de ordinarie tjänstemännen. Att förmån af fri bostad jämte bränsle äfvensom beklädnadsersättning och, jämlikt beslut vid 1907 års riksdag, rätt att under sjukdom behålla en del af arfvodet skulle kunna tillkomma extra bevakningspersonal, har jag redan nämnt, och därjämte lär, i anledning af hvad kommittén i sådant afseende föreslagit (s. 254—255) och i anslutning till stadganden i aflöningsreglementena för post- och telegrafverken, böra föreskrifvas:

att då befattningshafvande, hvarom nu är fråga, aflider, den för honom bestämda aflöningen må utgå till månadens slut, därest och i den mån fångvårdsstyrelsen så pröfvar skäligt; [3.]

att, i händelse dödsfallet timat i följd af olyckshändelse under tjänsteutöfning, ett belopp, motsvarande den aflidnes aflöning för en månad, må såsom begrafningshjälp tilldelas hans dödsbo; samt

att kostnadsfri läkarevård jämte medikamenter må, enligt de närmare bestämmelser Kungl. Maj:t meddelar, lämnas jämväl åt de till bevakningspersonalen hörande extra befattningshafvande, men ej åt deras familjer.

Någon föreskrift om *minsta dagliga arbetstiden å tjänstelokalen* har icke af kommittén blifvit ifrågasatt för fångvårdsstatens tjänstemän. De skäl, kommittén härför anført (s. 255—256), synas mig giltiga. Om mottagnings- och expeditionstid för vissa tjänstemän torde stadgande böra intagas i vederbörande instruktioner eller reglementen.

Förenklingar i arbetssätt m. m.

Då kommittén hemställt om en ej oväsentlig inskränkning i den nuvarande bevakningspersonalens antal, har, såsom jag nämnt, detta skett under den bestämda förutsättning, att nämnda personal i regel må komma att användas för sitt egentliga ändamål och åtminstone ej i den utsträckning som för närvarande tagas i anspråk för att biträda med expeditionsgöromålen vid fångvårdsanstalterna. Men skall denna förutsättning kunna förverkligas, måste — yttrar kommittén — ock tillses, att genom nödiga förenklingar i arbetssätt och dylikt vederbörande tjänstemän vid fångvårdsanstalterna sättas i stånd att medhinna sina åligganden utan att så som för närvarande behöfva därför påkalla väsentligt biträde från bevakningspersonalens sida. Tjänstemännens tid torde under nuvarande förhållanden i högre grad, än hvad önskligt och erforderligt vore, upptagas af mångskiftande skrifgöromål. Särskildt gällde detta föreståndarna vid fångvårdsanstalterna. En närmare granskning af deras åligganden i nämnda hänseende torde nogsamt gifva vid handen, att förenkling bör låta sig genomföras såväl i fråga om själfva expeditionen som ock beträffande bokföring.

Kommittén.

Kommittén angifver härefter, huru enligt kommitténs mening förenklingar i tjänstemännens arbete i särskilda hänseenden borde kunna

- [3.] åvägbringas; och antager kommittén, att, i sammanhang med omorganisation och reglering af aflöningsförhållandena vid fångvårdsstaten, nya efter tidens kraf och förändrade förhållanden afpassade instruktions- eller reglementsbestämmelser för den vid nämnda stat anställda personalen komma att utfärdas och att därvid förenklingar i arbetssätt m. m. varda tillgodosedda i möjligaste mån. Kommittén anser det ock vara angeläget, att därvid, i anslutning till föreskrifter i åtskilliga af Kungl. Maj:t utfärdade instruktioner, uttryckligen föreskrifves, att, då behovet så fordrar, hvarje befattningshafvande vid fångvårdsstaten skall, utan afseende å stadgad arbetsfördelning, lämna det biträde, som påkallas af vederbörande.

*Fångvårds-
styrelsen.*

Fångvårdsstyrelsen meddelar, att styrelsen redan vidtagit åtgärder för åstadkommande af förenklingar i vissa af de hänseenden, som af kommittén angifvits, men framställer erinringar mot andra föreslagna anordningar och förklarar sig, med hänsyn äfven till det fåtal af bevakningspersonalen, som anlidades till expeditionsgöromål, icke kunna finna, huru med de praktiska förenklingar, till hvilkas genomförande styrelsen gärna ville bidra, skulle vinnas det resultat till minskning i bevakningspersonalens antal, som kommittén förutsatt.

*Departements-
chefen.*

Att sådana förenklingar i arbetssättet vidtagas, hvilka kunna genomföras utan åsidosättande af vederbörlig hänsyn till ordning i arbetet och ett pålitligt arbetsresultat, synes mig synnerligen angeläget, och jag antager, att genom lämpliga anordningar i detta syfte skall kunna vinnas en icke oväsentlig besparing af tid och arbete. Dessa frågor tillhöra emellertid området för de instruktionella föreskrifterna. Vid utfärdande af nya sådana bestämmelser lär blifva beaktadt hvad kommittén och fångvårdsstyrelsen äfvensom några fängelsedirektörer nu i ämnet anfört.

Hvad jag beträffande fångvårdsstaten anfört föranleder endast obetydliga ändringar i det af kommittén uppgjorda förslag till ordinarie stat: andra benämningar böra införas för de två i staten upptagna hufvudgrupper af befattningshafvande samt för den ene assistenten vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö, och ur staten bör uteslutas kronohäktet i Pajala. Mitt förslag till *ordinarie stat* för fångvårdsstaten erhåller alltså följande utseende:

Ordinarie stat.

[3.]

Tjänstemän af högre grad.	K r o n o r.			
	Lön eller motsvarande.	Tjänstgöringspenningar eller motsvarande.	Summa.	
<i>Centralfängelset å Långholmen:</i>				
1 direktör	3,000	2,000	5,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 kamrerare	2,700	1,300	4,000	
1 förste pastor, arfvode. .	2,700	1,300	4,000	Efter 5 år kan den del af arfvodet, som motsvarar lön, höjas med 500 kronor.
1 andre pastor, arfvode . .	2,300	1,200	3,500	
1 assistent	1,900	1,100	3,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 400 kronor och efter 10 år med ytterligare 400 kronor.
1 assistent	1,900	1,100	3,000	
1 assistent och arbetsföreståndare	1,900	1,100	3,000	
1 skollärare, arfvode	1,200	900	2,100	Efter 5 år kan den del af arfvodet, som motsvarar lön, höjas med 200 kronor och efter 10 år med ytterligare 200 kronor.
1 skollärare, arfvode	1,200	900	2,100	
<i>Centralfängelset i Härlanda:</i>				
1 direktör	3,000	1,500	4,500	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 pastor, arfvode	2,100	1,150	3,250	
1 assistent	1,600	1,000	2,600	Efter 5 år kan lönen höjas med 400 kronor och efter 10 år med ytterligare 400 kronor.
1 skollärare, arfvode	1,200	900	2,100	
<i>Centralfängelset i Härnösand:</i>				
1 direktör	3,000	1,500	4,500	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
	—	—	46,650	

[3.]

	K r o n o r.			
	Lön eller motsvarande.	Tjänstgöringspenningar eller motsvarande.	Summa.	
Trpt	—	—	46,650	
1 pastor, arfvode	2,100	1,150	3,250	Efter 5 år kan den del af arfvodet, som motsvarar lön, höjas med 500 kronor.
1 assistent	1,600	1,000	2,600	Efter 5 år kan lönen höjas med 400 kronor och efter 10 år med ytterligare 400 kronor.
<i>Twångsarbetsanstalten å Svartsjö:</i>				
1 direktör	3,000	2,000	5,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 kamrerare	2,700	1,300	4,000	
1 pastor, arfvode	2,300	1,200	3,500	Efter 5 år kan den del af arfvodet, som motsvarar lön, höjas med 500 kr.
1 assistent	1,900	1,100	3,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 400 kronor och efter 10 år med ytterligare 400 kronor.
1 assistent (vid jordbruket)	1,200	900	2,100	
1 skollärare, arfvode . . .	1,200	900	2,100	Efter 5 år kan den del af arfvodet, som motsvarar lön, höjas med 200 kronor och efter 10 år med ytterligare 200 kronor.
<i>Twångsarbetsanstalten i Karlskrona:</i>				
1 direktör	2,700	1,300	4,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 kamrerare	2,300	1,200	3,500	
1 pastor ¹⁾ , arfvode	2,300	1,200	3,500	Efter 5 år kan den del af arfvodet, som motsvarar lön, höjas med 500 kronor.
Trpt	—	—	83,200	

¹⁾ Skall jämväl utan särskild ersättning bestrida de prästerliga göromålen vid straffängelset i Karlskrona.

	K r o n o r.			
	Lön eller motsva- rande.	Tjänst- görings- penningar eller mot- svarande.	Summa.	
Trpt	—	—	83,200	
1 assistent och arbetsföre- ståndare	1,200	900	2,100	{ Efter 5 år kan lönen hö- jas med 400 kronor och efter 10 år med ytter- ligare 400 kronor.
<i>Tvångsarbetsanstalten i Norrköping:</i>				
1 direktör	2,700	1,300	4,000	{ Efter 5 år kan lönen hö- jas med 500 kronor och efter 10 år med ytter- ligare 500 kronor.
1 kamrerare	2,300	1,200	3,500	{ Efter 5 år kan den del af arfvodet, som motsvarar lön, höjas med 500 kronor.
1 pastor, arfvode	2,100	1,150	3,250	{ Efter 5 år kan lönen hö- jas med 400 kronor och efter 10 år med ytter- ligare 400 kronor.
1 assistent	1,200	900	2,100	{ Efter 5 år kan lönen hö- jas med 500 kronor och efter 10 år med ytter- ligare 500 kronor.
<i>Tvångsarbetsanstalten i Landskrona:</i>				
1 direktör	2,700	1,300	4,000	{ Efter 5 år kan lönen hö- jas med 400 kronor och efter 10 år med ytter- ligare 400 kronor.
1 assistent	1,200	900	2,100	{ Efter 5 år kan lönen hö- jas med 500 kronor och efter 10 år med ytter- ligare 500 kronor.
predikantarfvode	—	—	1,500	
<i>Straffängelset i Stockholm:</i>				
1 direktör	2,700	1,300	4,000	{ Efter 5 år kan lönen hö- jas med 400 kronor och efter 10 år med ytter- ligare 400 kronor.
1 assistent	1,200	900	2,100	{ Efter 5 år kan lönen hö- jas med 500 kronor och efter 10 år med ytter- ligare 500 kronor.
1 skollärlarinna, arfvode . .	1,000	500	1,500	{ Efter 5 år kan den del af arfvodet, som motsvarar lön, höjas med 150 kro- nor och efter 10 år med ytterligare 150 kronor.
predikantarfvode	—	—	1,500	
Trpt	—	—	114,850	

[3.]

K r o n o r.			
	Lön eller motsva- rande.	Tjänst- görings- penningar eller mot- svarande.	Summa.
Trpt	—	—	114,850
<i>Straffängelserna i Linköping, Jönköping, Växjö, Kalmar, Kri- stianstad, Vänersborg, Marie- stad, Örebro och Gäfle:</i>			
1 direktör	2,700	1,300	4,000
8 direktörer	21,600	10,400	32,000
1 assistent	1,200	900	2,100
8 assistenter	9,600	7,200	16,800
predikantarfvode	—	—	1,500
8 predikantarfvoden	—	—	12,000
<i>Straffängelse i Karlskrona:</i>			
1 direktör	2,700	1,300	4,000
1 assistent	1,200	900	2,100
<i>Straffängelserna i Uppsala, Karlstad, Västerås och Falun:</i>			
1 direktör	2,700	1,300	4,000
3 direktörer	8,100	3,900	12,000
predikantarfvode	—	—	1,200
3 predikantarfvoden	—	—	3,600
<i>Kronohäktena i Nyköping, Väs- tervik, Visby, Ystad, Halmstad, Sundsvall, Östersund, Umeå och Luleå:</i>			
1 föreståndare	1,600	1,000	2,600
8 föreståndare	12,800	8,000	20,800
Trpt	—	—	233,550

[3.]

	K r o n o r.			
	Lön eller motsva- rande.	Tjänst- görings- penningar eller mot- svarande.	Summa.	
Trpt	—	—	233,550	
<i>Kronohäktena i Norrtälje, Karlshamn, Varberg, Uddevalla, Hudiksvall och Haparanda:</i>				
1 föreståndare	1,200	900	2,100	} Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kronor och efter 10 år med ytterligare 200 kronor.
5 föreståndare	6,000	4,500	10,500	
Tjänstemän af lägre grad (bevakningspersonal).				
1 öfverkonstapel	800	700	1,500	} Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor och efter 10 år med ytterligare 100 kronor.
13 öfverkonstaplar	10,400	9,100	19,500	
1 förste vaktkonstapel . .	700	600	1,300	
50 första vaktkonstaplar .	35,000	30,000	65,000	
1 vaktkonstapel	600	500	1,100	
408 vaktkonstaplar (däraf 20 jämväl jordbruksför- män)	244,800	204,000	448,800	} Efter 5 år kan lönen höjas med 75 kronor och efter 10 år med ytterligare 75 kronor.
1 vaktfru	500	450	950	
5 vaktfruar	2,500	2,250	4,750	
1 vaktkvinna	450	350	800	
49 vaktkvinnor	22,050	17,150	39,200	
1 kokerska	300	200	500	} Efter 5 år kan lönen höjas med 50 kronor och efter 10 år med ytterligare 50 kronor.
13 kokerskor	3,900	2,600	6,500	
Summa	—	—	836,050	

För *öfvergångsstaten*, ur hvilken predikanten vid förra straffängelset i Varberg bör uteslutas, men i hvilken däremot direktören och predikanten vid kronohäktet i Pajala böra upptagas, föreslår jag — med utelämnande af de personliga lönetilläggen — följande lydelse:

[3.]

Öfvergångsstat.

K r o n o r.						
	Lön eller motsva- rande.	Arf- vode.	Tjänst- görings- pen- ningar eller motsva- rande.	Skrif- vare- arf- vode.	Sär- skildt lönstill- lägg.	Summa.
<i>Centralfängelset i Malmö:</i>						
1 direktör	3,500	—	—	500	—	4,000
1 kamrerare	1,500	—	—	450	1,200	3,150
1 bevakningsbefälhaf- vare	2,000	500	—	—	—	2,500
<i>Länsfängelset i Malmö:</i>						
1 direktör	2,700	—	1,300	—	—	4,000
1 predikant, tillika pa- stor vid nuvarande centralfängelset, arf- vode	2,100	—	1,150	—	—	3,250
<i>Kronohäktet i Eskilstuna:</i>						
1 bevakningsbefälhaf- vare	1,200	—	600	—	—	1,800
1 predikant	—	600	—	—	—	600
<i>Kronohäktet i Norrköping:</i>						
1 direktör	1,600	—	600	300	—	2,500
<i>Kronohäktet i Pajala:</i>						
1 direktör	1,300	—	600	—	—	1,900
1 predikant	—	400	—	—	—	400
Summa	—	—	—	—	—	24,100

Lägges härtill sammanlagda beloppet af person-
liga lönstilllägg för tjänstemän af högre grad (se s. 150) 3,200 kronor,
erhålles en summa af 27,300 kronor.

Utom detta belopp skulle enligt kommitténs beräkning — med allenast den ändring däri, att för predikanter vid kronohäkten afsedda 10,200 kronor minskas med 400 kronor, motsvarande det å öfvergångsstat uppförda arfvodet till predikanten vid kronohäktet i Pajala, men att däremot för särskild skolundervisning vid tvångsarbetsanstalten i Landskrona uppföres det för detta ändamål nu utgående belopp 400 kronor — å *förslagsstaten* upptagas följande arfvoden:

[3.]

K r o n o r.			
	Arfvode.	Däraf utgår såsom	
		lön.	tjänst- görings- penningar.
Föreståndaren vid kronohäktet i Ångelholm	1,500	800	700
D:o vid kronohäktet i Svanesund	1,500	800	700
D:o " " i Skellefteå	1,300	700	600
D:o " " i Lycksele	1,300	700	600
Till predikanter vid kronohäkten	9,800	—	—
För särskild skolundervisning vid tvångsarbetsanstalten i Landskrona	400	—	—
Till läkare vid de centrala fångvårdsanstalterna	13,500	—	—
Till läkare vid straffängelser och kronohäkten	21,500	—	—
Till organister och klockare vid vissa centrala fångvårdsanstalter	1,000	—	—
1 extra vaktkonstapel	1,050	550	500
28 " vaktkonstaplar	29,400	15,400	14,000
1 " vaktkvinna	775	425	350
6 " vaktkvinnor	4,650	2,550	2,100
Till kokerskor och kvinnlig bevakning vid vissa mindre kronohäkten	2,325	—	—
Summa	90,000	—	—

Efter 5 år kan den del af arfvodet, som motsvarar lön, höjas med 100 kronor och efter 10 år med ytterligare 100 kronor.

- [3.] Äfven här tillåter jag mig att erinra om den möjlighet, som står Eders Kungl. Maj:t öppen, att i fall af behof från förslagsanslaget anvisa medel till aflönande af bevakningspersonal utöfver den styrka, kommitténs beräkning utvisar.

I den *kostnadsberäkning*, som kommittén (s. 276) gjort beträffande fängvårdsstaten, medför de af mig ifrågasatta afvikelserna från kommitténs förslag vissa jämkningar, och därjämte torde den af kommittén approximativt till 9,000 kronor upptagna ökning i utgifter för beredande af kostnadsfri ledighet böra höjas till 16,000 kronor i anledning af en beräkning, som fängvårdsstyrelsen låtit verkställa i berörda hänseende och för hvilken jag skall närmare redogöra vid förslagsanslaget till fångars vård och underhåll.

Med iakttagande häraf skulle löneregleringen ur kostnadssynpunkt ställa sig sålunda:

	K r o n o r.	
	Enligt staterna för år 1909.	Enligt departementschefens förslag.
<i>Ordinarie stat.</i>		
Aflöningar till tjänstemän af högre grad	205,350	246,150
D:o till tjänstemän af lägre grad	553,550 758,900	589,900 836,050
<i>Öfvergångsstat</i> (å förslagsanslaget).		
Aflöningar till tjänstemän . . .	— —	27,300
<i>Ytterligare å förslagsstaten.</i>		
Aflöningar till vissa befattningshafvande	180,305	90,000
Ökade utgifter för beredande af kostnadsfri ledighet utöfver hvad hittills ägt rum (approximativt beräknadt)	— —	16,000
Summa kronor	939,205	969,350

Enligt denna beräkning skulle alltså, ålderstillägg oberäknade, utgifterna för fångvårdsstaten ökas med 30,145 kronor.

Från detta belopp böra emellertid dragas de extra lönetillägg, som utgått under senare år och enligt kommitténs uppgift år 1908 belöpte sig till 5,496 kronor 48 öre.¹⁾ Med iakttagande häraf skulle den ökning i utgifter, som föranledes af löneregleringen, utgöra allenast 24,648 kronor 52 öre.

Bemärkas bör dock — yttrar kommittén —, att dess förslag i fråga om fri bostad och bränsle eller ersättning därför äfvensom beträffande beklädnadsersättning torde komma att medföra ökning i kostnader, under det att däremot förslaget i afseende å arvoden till extra bevakningspersonal skulle komma att medföra minskning i utgifter. Att till beloppet bestämma denna ökning och minskning finner kommittén med svårighet förenadt. Då de emellertid approximativt kunde beräknas ungefärligen uppväga hvarandra, har kommittén vid kostnadsberäkningen ansett sig kunna lämna å sido berörda ökning resp. minskning.

De belopp, som för aflöningar upptagits å öfvergångs- och förslagsstater, komma att afsevärdt reduceras, därest ifrågasatta indragningar af en del fängelser blifva förverkligade och den omorganisation i öfrigt af fängelseväsendet, som innefattas i förslaget, genomföres.

Slutligen erinrar kommittén därom, att den beräknade inkomsten för arbeten, som å fångvårdsanstalterna utförts för andra statsförvaltningars räkning, under år 1908 utgjort ej mindre än 445,290 kronor 74 öre. Såsom förut är nämnt, kommer för närvarande denna inkomst icke fångvården till godo utan föres allenast inom linjen i räkenskapen. Icke ens för de premier, som utgå till fångarna för ifrågasvarande arbeten, erhåller fångvården ersättning, utan utbetalas de helt och hållet af fångvårdens medel. Därest, i öfverensstämmelse med hvad som ägde rum vissa andra statsförvaltningar emellan, fångvården erhöle kontant godtgörelse för de nämnda arbetena, skulle detta — anmärker kommittén — medföra en afsevärd minskning i utgifterna för fångvården.

¹⁾ Extra lönetilläggen för 1909 torde uppgå till ungefär enahanda belopp.

[3.] Jag hemställer nu, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att

dels godkänna de af mig framlagda förslagen till ordinarie stat och öfvergångsstat för fångvårdsstaten, att tillämpas från och med år 1911, äfvensom de af mig föreslagna villkor och bestämmelser för åtnjutande af de i den ordinarie staten upptagna aflöningsförmåner,

dels förklara,

att samma villkor och bestämmelser skola gälla jämväl för åtnjutande af de för direktören vid nuvarande länsfängelset i Malmö samt den prästerlige tjänstemannen vid central- och länsfängelserna därstädes i öfvergångsstaten upptagna aflöningsförmåner;

att en hvar, som med eller efter ingången af år 1911 tillträder i den ordinarie staten upptagen befattning eller någon af nämnda befattningar vid fängelserna i Malmö, skall vara pliktig att underkasta sig ofvanberörda villkor och bestämmelser; samt

att de förutvarande innehafvare af sagda befattningar, hvilka icke före den 1 november 1910 anmäla, att de vilja underkasta sig den nya aflöningsstaten samt nämnda villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem dittills tillkommande aflöningsförmåner äfvensom, i den mån ej annat föranledes af bestämmelserna i gällande lag angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit dem,

dels medgifva,

att nuvarande direktören vid kronohäktet å Långholmen må, så länge han där kvarstår, uppbära ett personligt aflönings tillägg, motsvarande skillnaden mellan aflöningen enligt den nya staten för assistenttjänst vid centralfängelset å Långholmen och den aflöning, som enligt nu gällande stat tillkommer direktören vid kronohäktet därstädes;

att nuvarande bevakningsbefälhafvaren vid tvångsarbetsanstalten i Karlskrona må, därest han vid nya

statens trädande i kraft kvarstår i befattningen, erhålla personligt aflöningstillägg, motsvarande skillnaden mellan aflöningen enligt den nya staten för assistenttjänst vid anstalten och den aflöning, som enligt nu gällande stat tillkommer bevakningsbefälhafvaren;

att nuvarande kamreraren vid tvångsarbetsanstalten i Landskrona må uppbära personligt aflönings- tillägg, motsvarande skillnaden mellan aflöningen enligt nya staten för assistenttjänst vid anstalten och den aflöning som enligt nu gällande stat tillkommer kamreraren;

att nuvarande predikanten vid tvångsarbetsanstalten i Landskrona må, så länge han med sina göromål i fångvårdens tjänst ej förenar annan aflönad syssla, tills vidare, utöfver arfvodet enligt nya staten för predikantbefattningen vid anstalten med tillhörande kronohäkte, uppbära personligt aflöningstillägg af 1,200 kronor;

att nuvarande direktören vid kronohäktet i Hudiksvall må uppbära personligt aflöningstillägg, motsvarande skillnaden mellan föreståndarens aflöning enligt den nu gällande och enligt nya staten;

att nämnda direktör vid kronohäktet å Långholmen, bevakningsbefälhafvare vid tvångsarbetsanstalten i Karlskrona, kamrerare vid tvångsarbetsanstalten i Landskrona och direktör vid kronohäktet i Hudiksvall äfvensom nuvarande bevakningsbefälhafvaren vid tvångsarbetsanstalten i Norrköping samt nuvarande direktörerna vid länsfängelserna i Östersund och Luleå må, därest de i öfrigt vilja ingå på den nya staten, bibehållas vid rätt att komma i åtnjutande af pensionsbelopp i enlighet med nu gällande bestämmelser;

att aflöningstillägg enligt den af mig angifna grund må från förslagsanslaget till fångars vård och underhåll utgå till tjänsteman af lägre grad, som i anledning af den föreslagna omorganisationen af fängelseväsendet erhåller befattning, med hvilken är förenad lägre aflöning än den, han förut åtnjutit, äfvensom

[3.]

att, därest pension, hvartill han å sin förra befattning ägt rätt, uppgår till högre belopp än den pension, som å den nya befattningen skulle tillkomma honom, han må bibehållas vid innehafvande pensionsrätt;

att, så länge ordinarie fänggevaldiger, som ej transporterats till vaktkonstapel, kvarstår i tjänst, den aflöning, som tillkom sådan gevaldiger enligt den år 1902 fastställda aflöningsstat för de betjante vid fängvårdsanstalterna, hvilkas aflöning utgick af bestämda anslaget till fångars vård och underhåll, må till honom utgå af de i den nya staten uppförda vaktkonstapelslöne-medel;

att i särskilda undantagsfall Kungl. Maj:t må, efter framställning af fängvårdsstyrelsen, tilldela tjänsteman af lägre grad vid fängvårdsstaten gratifikation; samt

att den, som på förordnande förvaltar vakant tjänst vid fängvårdsstaten, må under tiden åtnjuta de med tjänsten förenade aflöningsförmåner,

dels ock, till beredande af medel för de aflöningsbelopp, som upptagits i den af mig föreslagna ordinarie stat för fängvårdsstaten, höja det i riksstaten uppförda bestämda anslaget till fångars vård och underhåll, nu uppgående till 758,900 kronor, med 77,150 kronor till 836,050 kronor.

Förslagsanslaget till fångars vård och underhåll.

[4.]

Det bland andra hufvudtitelns ordinarie anslag uppförda förslagsanslaget till fångars vård och underhåll var för år 1908 fastställt till 1,138,000 kronor, men för år 1909 likasom för innevarande år uppgår anslaget till 1,288,000 kronor.

Den lönereglering för fängvårdsstaten, hvartill jag framlagt förslag, inverkar, såsom framgår af hvad jag därom anfört, i särskilda hänseenden å beräkandet af det belopp, hvarmed nämnda anslag bör

utgå för år 1911, med hvilket år regleringen skulle träda i tillämpning. Och äfven andra förhållanden synas böra verka till ändring i anslagets belopp.

[4.]

I underdänig skrifvelse den 21 september 1909 angående anslag till fängvården för år 1911 yttrar fängvårdsstyrelsen om ifrågavarande anslag:

Fängvårdsstyrelsen.

Enligt styrelsens hufvudbok för år 1908 hade detta år utgifterna å anslaget uppgått till 1,450,238 kronor 71 öre. Häri hade dock ingått ett belopp af omkring 45,000 kronor, som under året utbetalts till gratifikation för bevakningspersonalen för berömlig tjänstgöring, och då enligt bestämmelserna för den af 1907 års riksdag antagna lönestat för vaktbetjände gratifikation numera upphört att utdelas som aflöningsförmån, hade de på år 1908 belöpande utgifterna å anslaget i verkligheten utgjort omkring 1,405,000 kronor.

I det uti styrelsens underdäniga skrifvelse den 29 oktober 1907 afgifna förslag till stater å förslagsanslaget för år 1908 hade nettoutgifterna därå varit beräknade till sammanlagdt 1,323,000 kronor, men då någon nedgång syntes kunna förväntas i dåvarande höga pris å diverse förnödenheter, hade styrelsen ansett sig kunna föreslå anslagets upptagande i 1909 års riksstat till det belopp 1,288,000 kronor, som sedermera blifvit af Riksdagen godkändt för såväl 1909 som 1910.

I motsats till hvad sålunda blifvit förutsatt hade emellertid prisen å förnödenhetsartiklarna under år 1908 gått ytterligare upp, så att därigenom utgifterna detta år för förplägning samt eldning och lyse öfverstigit de i staterna beräknade belopp med ej mindre än i rundt tal 62,000 kronor.

Därjämte hade fängvården fått vidkännas ökning i de beräknade nettoutgifterna för arbetsdriften, i det att å ena sidan persedel-tillverkningen för andra statsförvaltningar — hvilket arbete af fängvården utfördes utan annan ersättning än för arbetsmaterialerna och medförde utgifter för arbetspremier till fångarna och aflöning åt ett växande antal yrkesundervisare samt för arbetsverktyg m. m. — ytterligare utvecklats och å andra sidan det med kontant inkomst förenade arbetet åt privata minskats. Den utgiftsökning, som i detta hänseende uppstått belöpte sig i rundt tal till 15,000 kronor.

Om summan af sistnämnda två belopp, 77,000 kronor, lades till den beräknade utgiftssumman för 1908, 1,323,000 kronor, erhöles ett belopp af 1,400,000 kronor eller ungefärligen den summa, hvartill, enligt hvad förut nämnts, utgifterna å anslaget under år 1908 uppgått. Skill-

[4.] naden, 5,000 kronor, berodde på mindre kontanta utgifts- och inkomstposter, i hvilka växling mellan olika år förekomme.

Som någon afsevärd återgång i prisen å förnödenhetsartiklar numera knappast kunde förutsättas samt mot den minskning i utgift, som af sådan anledning möjligen kunde inträda, torde få sättas de nya kostnaderna för den af Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 5 mars 1909 medgifna förstärkning af fångförplägningen, anser sig styrelsen vid beräkningen af utgifterna å förslagsanslaget för år 1911 icke böra utgå från lägre siffra än nyssberörda kronor 1,400,000.

Då styrelsen härefter öfvergår till de förändringar, som skulle betingas af lönereglernas genomförande, angifver styrelsen först, hvilka belopp enligt lönereglernas kommitténs förslag i sådana delar, hvari styrelsen i sitt utlåtande öfver förslaget biträdt det samma, skulle från förslagsanslaget öfverflyttas till andra anslag.

<i>Anslaget till fångvårdsstyrelsen</i> skulle	
öfvertaga utgifterna för styrelsens arbetskontor, hvilka år 1908 utgjorde ...	kronor 13,800
och till <i>bestämda anslaget till fångars vård och underhåll</i> skulle öfverföras:	
aflöningen till arbetsföreståndaren vid centralfängelset å Långholmen, utgörande år 1908	» 3,000
aflöningarna till de 4 assistenterna vid centralfängelserna å Härlanda och i Härnösand samt länsfängelserna i Linköping och Jönköping, 2,100 kronor för hvarje	» 8,400
den för närvarande af förslagsanslaget utgående, men af kommittén i de fasta lönerna å bestämda anslaget inräknade ersättning för skolundervisning till predikanterna å Härlanda och i Härnösand samt vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö, 800 kronor för hvarje	» 2,400

Transport kronor 27,600 kronor 1,400,000

Transport kronor 27,600 kronor 1,400,000		[4.]
aflöningarna till 23 ¹⁾ till ordinarie stat		
öfverflyttade vaktkonstaplar, 1,100		
kronor för hvarje	» 25,300	
aflöningen till 1 ²⁾ till ordinarie stat		
öfverflyttad vaktfru	» 900	
aflöningarna till 14 till ordinarie stat		
öfverflyttade kokerskor, 500 kronor		
för hvarje	» 7,000	
Frändroges summan af dessa belopp	» 60,800	
återstode af de enligt 1908 års förhållanden beräk-		
nade utgifterna å förslagsanslaget	» 1,339,200	

Däremot skulle följande af *bestämda anslaget* nu utgående aflöningsmedel framdeles utbetalas från förslagsanslaget, nämligen:

predikantarfvodena vid de som kronohäk-	
ten i förslaget upptagna fängelserna	» 10,200
de af kommittén å öfvergångsstat upp-	
tagna belopp 27,500 kronor med	
afdrag af det redan nu af förslags-	
anslaget utgående lönetillägg åt	
kamreraren vid centralfängelset i	
Malmö, 1,200 kronor, och af det	
till 1,400 kronor uppgående arfvodet	
till numera aflidne predikanten vid	
förtra straffängelset i Varberg	„ 24,900

Transport kronor 35,100 kronor 1,339,200

¹⁾ Vid beräkning af detta antal har fängelsestyrelsen icke tagit hänsyn till den reduktion af vaktkonstapelens numerär, hvilken kommittén ansett kunna successivt genomföras. Då totala antalet vaktkonstaplar nu utgör 460 men enligt kommitténs förslag skulle nedgå till 438, skulle reduktionen komma att omfatta 22 platser. Lägga dessa platser till de 29, kommittén uppfört å förslagsanslaget, erhålles ett antal af 51, och om detta tal drages från antalet af de vaktkonstapelstjänster, som nu äro uppförda å förslagsstaten, eller 74, framgår siffran 23. — I en senare afdelning af sin kalkyl upptager styrelsen frågan om möjliga besparingar genom minskning i bevakningspersonalen.

²⁾ I fråga om vaktfruarna har styrelsen följt enahanda beräkningsgrund som be-
träffande vaktkonstaplarna.

[4.]

Transport kronor 35,100 kronor 1,339,200		
af fängvårdsstyrelsen ytterligare till upp- förande å öfvergångsstat föreslagna aflöningstillägg åt bevakningsper- sonal	„ 3,350 „	38,450
		Summa kronor 1,377,650

Af löneregleringen skulle emellertid följa äfven andra förändringar med afseende å förslagsanslaget. Angående dessa anser sig dock styrelsen kunna beräkna, att ökningen i utgifter för vissa ändamål kommer att uppvägas af minskningen i utgifter för andra.

I fråga om *utgiftsökningarna* erinrar styrelsen först om de föreslagna löneförhöjningarna till fängselseskollärarna (800 kronor) och skollärarynnan vid nuvarande länsfängelset i Stockholm (300 kronor), hvilka befattningshafvande enligt styrelsens mening borde kvarstå å förslagsanslaget, samt till häktesföreståndarna i Ängelholm, Svanesund, Skellefteå och Lycksele (600 kronor) kronor 1,700

Hvad därefter angår utgifterna för beredande af kostnadsfri ledighet utöfver hvad hittills ägt rum, hade dessa af kommittén approximativt beräknats till 9,000 kronor för år. Styrelsen, som vill antaga, att det tillopp af extra ordinarie tjänstemän, som kunde vara att förvänta efter löneregleringen för fängvårdsstyrelsen, kunde medgifva att förordna sådana som vikarier vid nämnda ledigheter för direktörerna vid de 4 mindre straffängelserna, där assistent ej funnes att inträda i direktörens ställe, samt å de ansvarsfulla assistenttjänsterna vid de centrala fängvårdsanstalterna och åtminstone halfva antalet af de med räkenskapsföring och uppbörd förenade assistenttjänsterna vid straffängelserna, hade låtit under sådan förutsättning uppgöra beräkning öfver de nya utgifterna för vikarier under nu ifrågavarande ledigheter. Enligt denna skulle beloppet däraf stiga för år till minst omkring » 16,000

Slutligen skulle tillkomma en icke obetydlig ökning i hyresersättningar och vedanslag. Då sådana skulle utgå icke blott till gifta ordinarie befattningshafvande och fortfarande vid permanent tjänstledighet utan äfven till extra och ogifta, torde ökningen kunna uppskattas till motsvarighet med 30 dylika ersättningar och anslag å öfverhufvud minst 300 kronor för år, eller sålunda till... » 9,000

Summa kronor 26,700

[4.]

Beträffande *utgiftsminskningar* erinrar styrelsen, att kommittén förutsatt, att bevakningsstyrkan vid fängvårdsanstalterna skulle kunna betydligt minskas. Styrelsen ansåge ock, att om den af kommittén tillstyrkta användningen af de mindre fängelserna, under namn af kronohäkten, till förvar allenast af rannsakningsfångar och korttidsfångar kunde leda till indragning eller väsentlig inskränkning af den under nuvarande förhållanden nödvändiga nattbevakningen vid dessa fängelser, en icke obetydlig besparing härigenom kunde vinnas. Möjligen skulle ock vid en eller annan af de öfriga fängvårdsanstalterna någon mindre nedsättning i bevakningsstyrkan kunna göras. Men med hänsyn till de betänkligheter, som styrelsen i sitt utlåtande öfver kommitténs förslag i förevarande hänseende framhållit, torde reduceringen ej kunna göras i sådan omfattning som den af kommittén tänkta. Och de indragningar, som kunde visa sig praktiskt genomförbara, torde icke kunna göras på en gång utan blott successivt i mån af erfarenhet.

Den besparing i utgift, som genom nu berörda åtgärder kunde komma att vinnas, torde i allt fall ungefärligen motvägas af sist beräknade ökning i de nuvarande utgifterna å förslagsanslaget. Beloppet af denna ökning, här lågt uppskattad till 26,700 kronor, motsvarade, efter nuvarande och af kommittén jämväl för framtiden föreslagen begynnelselön jämte beklädnadsersättning å tillsammans 1,200 kronor till vaktkonstapel, en årlig löneutgift till ej färre än 22 å 23 dylika konstaplar.

På grund af hvad sålunda anförts vågade styrelsen icke beräkna nettoutgifterna år 1911 å förslagsanslaget till lägre summe än den af styrelsen i det föregående angifna eller i rundt tal 1,375,000 kronor.

Den erforderliga höjningen af förslagsanslaget till fångars vård och underhåll har af fängvårdsstyrelsen beräknats till 89,650 kronor.	<i>Departements- chefen.</i>
Högre pris å förnödenhetsartiklar hafva ansetts medföra en ökad utgift af	kronor 97,000
och i kostnaderna för arbetsdriften vid fängelserna hafva beräknats en höjning af	» 15,000
Summa kronor	112,000,
hvaremot den nya löneregleringen skulle i det hela leda till en minskning i utgifterna från förslagsanslaget å	» 22,350
Återstå kronor	89,650.

[4.] Att beräkna de af styrelsen angifna ökningar i utgifter för nödenhetsartiklar och för arbetsdriften torde vara oundgängligt.

Hvad löneregleringen beträffar medföra de skiljaktigheter, som förefinnas mellan det af mig inför Eders Kungl. Maj:t framlagda förslaget och hvad fängvårdsstyrelsen förordat, några, ehuru ej betydliga, jämkningar i styrelsens kalkyl.

Bland poster, som icke vidare skulle komma att belasta förslagsanslaget, böra sålunda upptagas aflöningarna till de af mig å ordinarie staten uppförda 4 skollärarna och skollärarynnan (nuvarande löner å förslagsstaten 8,800 kronor; ökning enligt nya staten 1,100 kronor) kronor 9,900

Äfvenledes bör frånräknas det belopp 1,100 kronor, som styrelsen i likhet med kommittén beräknat för aflöningstillägg åt bevakningspersonal, äfvensom de 3,350 kronor, som styrelsen, utöfver kommitténs förslag, upptagit för sådana lönetillägg » 4,450

En post, som ej heller vidare kommer att belasta förslagsanslaget, är det belopp af 5,900 kronor, som i den uti kommittébetänkandet å sid. 297 intagna uppgift utförts för tilläggsarfvoden åt vissa tjänstemän för hästlega, bestyr med arbetsdriften, såsom lönefyllnad m. m. samt till arbetsledare, hvilka arfvoden skulle upphöra att utgå » 5,900

Summa kronor 20,250.

Däremot tillkommer aflöningen till föreståndaren vid kronohäktet i Pajala, som jag föreslagit till upptagande å öfvergångsstat » 1,900

För predikanten vid samma häkte är äfven af styrelsen arfvode beräknadt å förslagsstaten.

Återstå kronor 18,350.

Hvad i öfrigt fängvårdsstyrelsens kalkyl angående löneregleringens verkan å utgifterna från förslagsanslaget angår, måste hvarje beräkning därutinnan blifva mer eller mindre osäker. Detta gäller, såsom ock styrelsen antytt, i särskild grad beträffande möjligheten att åstadkomma besparing genom minskning i bevakningspersonalen. Då det emellertid synes mig mera antagligt, att i det hela styrelsens beräkning skall visa

sig för knapp, än att ett motsatt förhållande skall inträffa, och med hänsyn jämväl till de stegrade anspråk, som den ännu under utveckling varande nya arbetsverksamheten vid fängelserna torde komma att ställa å medel från ifrågavarande anslag, anser jag mig ej böra föreslå, att sist nämnda belopp 18,350 kronor afräknas från den af styrelsen utförda slutsumman 1,377,650 kronor, utan torde rådligast vara, att då nu höjning af anslaget måste ske, stanna vid det af styrelsen till 1,375,000 kronor afjämnade beloppet.

[4.]

Jag hemställer sålunda, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen

att höja förslagsanslaget till fångars vård och underhåll från dess nuvarande belopp 1,288,000 kronor till 1,375,000 kronor eller således med 87,000 kronor.

Vård och underhåll af straffängelser och kronohäkten.

I fråga om det i gällande riksstat till 40,000 kronor upptagna reservationsanslag till vård och underhåll af läns- och kronohäkten anför fångvårdsstyrelsen i sin underdåniga skrifvelse angående anslag till fångvården för år 1911, att det visat sig vara i knappaste lag afmätt. Men då, sedan de förra länsfängelserna i Göteborg och Härnösand uppgått i centralfängelserna å Härlanda och i Härnösand, byggnads- och underhållsutgifterna för dessa senare i deras helhet likasom för andra centralfängelser torde böra bestridas af förslagsanslaget till fångars vård och underhåll, hade styrelsen med hänsyn till den lättnad, som härigenom bereddes reservationsanslaget, funnit sig icke för närvarande nödgad föreslå ökning i detta senare anslag.

[5.]

Fångvårds-
styrelsen.

Att nu föreslå höjning af ifrågavarande anslag synes ej vara erforderligt. Under förutsättning, att det af mig tillstyrkta förslaget angående fängelseväsendets omorganisation godkännes, torde emellertid anslaget benämning böra ändras så, att det kommer att afse »vård och underhåll af straffängelser och kronohäkten». Från anslaget bör naturligtvis under öfvergångstiden fortfarande bestridas kostnaderna för vård och underhåll af nuvarande länsfängelset i Malmö, till dess det uppgått i det nya centralfängelse, som skall uppföras därstädes.

Departements-
chefen.

[5.]

Jag hemställer, att Eders Kungl. Maj:t ville föreslå Riksdagen

att i riksstaten för år 1911 uppföra reservationsanslaget till »vård och underhåll af läns- och kronohäkten» under förändrad benämning: »Vård och underhåll af straffängelser och kronohäkten».

De å ordinarie stat uppförda anslagen till fångvården enligt 1910 års riksstat och enligt mitt förslag för år 1911 visa följande siffror:

	1910	1911
Fångvårdsstyrelsen	63,000	91,700
Fångars vård och underhåll:		
Bestämdt anslag	758,900	836,050
Förslagsanslag	1,288,000	1,375,000
Ålderstillägg för en del vid fångvårdsstyrelsen och fångvården anställda ämbets- och tjänste- män, förslagsanslag	99,200	99,200
Vård och underhåll af läns- och kronohäkten (straffängelser och kronohäkten), reservations- anslag	40,000	40,000
Summa	2,249,100	2,441,950

En ökning i de ordinarie fångvårdsanslagen skulle alltså uppstå till belopp af 192,850 kronor.

Ersättning åt domare, vittnen och parter.

Brottmålsdomarens i Norrbottens län aflöning.

Genom nådiga förordningen den 10 april 1810 bemyndigades hof-rätterna att i vissa landsdelar förordna brottmålsdomare med befogenhet att vid förhinder för ordinarie domaren hålla urtima ting för rannsaking med häktade personer. Antalet sådana domare är numera endast två: en i Jämtlands län och en i Norrbottens län.

[6.]

Särskildt arfvode hafva brottmålsdomarna aldrig uppburit, och före år 1906 ägde de endast undfå resekostnads- och traktaments-ersättning till samma belopp, som för häradshöfding är stadgadt, hvar-jämte de enligt nådigt bref den 5 juni 1822 voro berättigade att ytterligare beräkna traktamente under två expeditionsdagar för hvarje handlagdt mål; de uppburo i följd häraf, utom resekostnadsersättning, 10 kronor för hvarje rese-, förrättnings- och på nämnda sätt beräknad expeditionsdag.

Vid 1905 års riksdag beslöts, på Kungl. Maj:ts förslag, viss ändring i brottmålsdomarnas aflöningsförhållanden. Fråga härom hade upptagits i anledning däraf, att de tillförordnade brottmålsdomarna under år 1903 inkommo med underdåniga ansökningar om förbättrade aflöningsvillkor, därvid innehafvarna af de två ännu bestående befattningarna begärde årliga arfvoden jämte rese- och traktamentsersättning. Hvad angår brottmålsdomaren i Norrbottens län tillstyrktes hans ansökan af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet. Äfven Svea hofrätt ansåg förbättring af brottmålsdomarnas förmåner behöflig, men förklarade sig icke kunna förorda anvisande af årligt arfvode, utan hemställde, att brottmålsdomarna måtte för förrättningar, som öfverlämnades till deras handläggning, få tillgodonjuta, utöfver hvad dem enligt då gällande författningar bestodes, ytterligare ersättning af fem kronor för hvarje rese-, förrättnings- och expeditionsdag, för hvilken dagtraktamente författningsenligt finge beräknas. Statskontoret, som jämväl hördes i ärendet, fann väl de skäl, som anförts för beviljande af fast arfvode, ganska beaktansvärda, men ville mot hofrättens afstyrkande icke förorda sådant arfvode, utan biträdde hofrättens förslag.

1905 års
riksdag.

Vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t den 14 januari 1905 anförde dåvarande chefen för justitiedepartementet, att af hvad i ärendet

[6.] förekommit syntes framgå, att en förbättring af de med ifrågavarande brottmålsdomarebefattningar förenade inkomster vore nödig. Beviljandet af fasta arvoden kunde visserligen från flera synpunkter vara fördelaktigt, men torde dock icke vara att tillråda. Genom en sådan anordning skulle nämligen inkomsten blifva föga beroende af arbetsbördan, hvilken vid dessa befattningar i allmänhet kunde växla ganska betydligt från det ena året till det andra och dessutom på grund af särskilda förhållanden kunde komma att helt och hållet förändras. Så kunde till exempel en sammanslagning af tingslag, förläggande af tingsställe i brottmål till läns- eller kronohäkte eller öppnande af ny kommunikationsled verka dithän, att behovet af brottmålsdomarens anlitande för viss domsaga så godt som upphörde. Departementschefen ansåg sig därför böra ansluta sig till det af hofrätten väckta förslaget, enligt hvilket ökningen i inkomster skulle komma att stå i direkt förhållande till göromålsens mängd.

I enlighet härmed föreslog Kungl. Maj:t Riksdagen att medgifva, att af det å andra hufvudtiteln uppförda förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar finge till de tillförordnade brottmålsdomarna i Jämtlands och Norrbottens län för rannsakingar med häktade personer utgå, utöfver hvad brottmålsdomare enligt gällande författningar ägde uppbära, ytterligare ersättning af fem kronor för hvarje rese-, förrättnings- och expeditiionsdag, för hvilken traktamente författningsenligt finge beräknas.

Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts förslag, dock med den ändring, att den särskilda ersättningen af fem kronor för dag icke skulle utgå för resedag, då brottmålsdomaren under sådan dag icke utförde något arbete.

Enligt detta Riksdagens beslut utgick från och med år 1906 till brottmålsdomarna — utom ersättning för resekostnad — 10 kronor för hvarje resedag och 15 kronor för hvarje förrättnings- och expeditiionsdag.

I båda dessa belopp har en höjning med 1 krona inträdt däri-genom, att i det nya resereglemente, som tillämpats från och med år 1908, dagtraktamentet för tredje klassen, till hvilken häradshöfdingarna räknas, bestämts till 11 kronor i stället för 10 kronor enligt det reglemente, som förut gällt.

Nu föreligger åter förslag om ändrade grunder för brottmålsdomarnas aflönande.

Riksdagens justitieombudsman aflät den 30 september 1907 en underdånig framställning rörande brottmålsdomarna. Justitieombudsmannen omförmäler i denna framställning till en början, hurusom under 1900 års ämbetsresa i Norrbottens län dåvarande justitieombudsmannen inhämtat, att brottmålsdomaren i länet i särskilda fall onödigtvis uppskjutit meddelande af utslag i handlagda rannsakningsmål. Efter att hafva redogjort för hvad justitieombudsmannen i anledning häraf åtgjorde och innehållet i de yttranden, som i saken infordrades från brottmålsdomaren, äfvensom för dennes lönevillkor och den förändring, som däri stadgades år 1905, anför justitieombudsmannen:

Brottmålsdomarna vore fortfarande i afsaknad af fast lön eller arfvode. Då någon afsevärd besparing icke torde kunna göras i fråga om den ersättning för resekostnaden, som författningsenligt tillkomme dem, voro de, i den mån de icke vore i tillfälle att förskaffa sig extra inkomster, för sina lefnadskostnaders bestridande uteslutande hänvisade till det dem tillerkända dagtraktamente. Uppenbarligen låge det följaktligen i brottmålsdomarnas intresse att erhålla så många förrättningsdagar som möjligt. Och detta intresse vore tydligen efter 1905 års lönereform större än förr, i det dagtraktamentet därefter utginge med 15 kronor i stället för det förut stadgade beloppet 10 kronor.

Under sin år 1907 företagna ämbetsresa i Norrbottens län hade justitieombudsmannen sin uppmärksamhet riktad på berörda förhållande; och hade justitieombudsmannen därvid funnit, att brottmålsdomaren i åtskilliga fall underlåtit att i mål rörande häktade meddela utslag samma dag själfva rannsakingen afslutades. Sålunda anmärktes, att han under de senaste åren uppskjutit meddelande af utslag dels i fyra fall till nästföljande dag, dels ock i nio fall, då rannsaking hållits å dag närmast före sön- eller helgdag, till nästa helgfria dag. Samtliga ifrågasvarande mål hade justitieombudsmannen funnit vara af enkel beskaffenhet, och justitieombudsmannen vore gauska viss om, att därest rannsakingarna hållits af vederbörande ordinarie domhafvande, uppskof för meddelande af utslag icke skulle ägt rum. Af skäl, som justitieombudsmannen anför, hade han emellertid ansett sig icke kunna förordna om anställande af åtal mot brottmålsdomaren.

Emellertid ville justitieombudsmannen ej underlåta att bringa till Kungl. Maj:ts kännedom, att häradshöfdingar i Norrbottens län under justitieombudsmannens berörda ämbetsresa för justitieombudsmannen omnämnt, att enligt deras uppfattning brottmålsdomarebefattningen i sagda län kunde, såsom numera obehöflig, utan olägenhet indragas, i afseende hvarå justitieombudsmannen dock ej kommit i tillfälle att in-

[6.]
Justitie-
ombuds-
mannens
framställ-
ning.

[6.] hämta vare sig samtliga häradshöfdingarnas eller Kungl. Maj:ts befallningshafvandes mening.

Funnes brottmålsdomarebefattningen böra bibehållas, syntes det justitieombudsmannen emellertid vara synnerligen angeläget, att därmed ock komme att vara förenadt ett fast årligt arvode af skälig storlek. En aflöningsform, som kunde innebära frestelse för brottmålsdomare att förskaffa sig hvad till livets uppehälle vore nödigt genom att utan tvingande skäl uppskjuta rannsakingar och sålunda tillskynda de häktade obehörigt lidande, kunde nämligen enligt justitieombudsmannens mening icke vara riktig. Och tillåte sig justitieombudsmannen att till stöd för den af honom förordade löneförbättringen, hvarmed borde förenas rätt till reseersättning och traktamente för expeditionsdagar, åberopa Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län yttrande äfvensom hvad i öfrigt till förmån för en sådan reform förekommit i berörda ärende angående brottmålsdomarnas underdåniga ansökningar om förbättrade lönevillkor.

Att enahanda grunder för aflöningen borde tillämpas i afseende å båda brottmålsdomarebefattningarna, syntes tydligt.

Ifrågavarande förhållanden hade justitieombudsmannen med stöd af 19 § i den för honom gällande instruktion trott sig böra för Kungl. Maj:t framlägga, till den uppmärksamhet, Kungl. Maj:t kunde finna saken förtjäna.

Öfver justitieombudsmannens framställning hafva underdåniga utlåtanden infordrats dels från Svea hofrätt, som, enligt nådig föreskrift, i ärendet hört Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande och samtliga häradshöfdingar i Jämtlands och Norrbottens län äfvensom de två tillförordnade brottmålsdomarna, dels ock från statskontoret.

**Brottmåls-
domarnas
fortfarande
behöflighet.**

Hvad angår brottmålsdomarebefattningen i Jämtlands län synes af den utaf hofrätten förebragta utredning framgå, att, på sätt ock såväl Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet som hofrätten uttalat, tillräckliga skäl ej äro för handen att för detta län bibehålla den särskilda anordningen med brottmålsdomare; sedan järnvägsanläggningen å sträckan Östersund—Ulriksfors blifvit färdig till Strömsund — hvilket antages blifva fallet vid innevarande års utgång —, lärers ifrågavarande befattning böra indragas. Under sådana omständigheter förfaller naturligtvis frågan om ändring i aflöningsförhållandena vid befattningen.

Vidkommande däremot spörsmålet, huruvida behof af särskild brottmålsdomare i Norrbottens län kan anses fortfarande föreligga, hafva

väl tre af länets fem häradshöfdingar ansett, att, såvidt deras domsagor angår, brottmålsdomaren ej vidare behöfves, men de öfriga häradshöfdingarne finna sig icke kunna utan olägenhet undvara brottmålsdomarnas biträde, och Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande likasom hofrätten har ansett sig icke kunna tillstyrka befattningens indragande. Såsom skäl för sin uppfattning har hofrätten anført:

[6.]

Frågan vore hufvudsakligen beroende därpå, om häradshöfdingarna i Piteå, Gellivare och Torneå domsagor kunde undvara biträde af brottmålsdomaren för handläggning af rannsakingar inom domsagornas lappmarkstingslag. Denna fråga torde icke kunna obetingadt besvaras jakande. Väl hade, enligt hvad hofrätten inhämtat, de af brottmålsdomaren under de senaste åren i nämnda tingslag hållna förrättningar varit ganska fåtaliga, men då järnvägsbyggnader inom ifrågavarande delar af Norrbottens län torde förestå under de närmaste åren, kunde det förutsättas, att rannsakingar där blefve mera talrikt förekommande. Med hänsyn härtill och då i allt fall i detta län tillgången å personer, som kunde anlitas att vid behof tjänstgöra som extra domare, vore och måste antagas fortfarande blifva synnerligen ringa, måste befaras, att indragning af brottmålsdomarebefattningen i Norrbottens län skulle bereda afsevärda svårigheter för rättskipningens behöriga uppehållande.

Då jag delar Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes och hofrättens uppfattning, att brottmålsdomarebefattningen i Norrbottens län bör tills vidare bibehållas, har jag alltså att nu ingå på frågan, huru aflöningsförhållandena för befattningens innehafvare bör för framtiden ordnas.

Härutinnan hafva samtliga häradshöfdingar, som yttrat sig i frågan, äfvensom Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande förordad justitieombudsmannens förslag om fast årligt arfvode i förening med resekostnads- och traktamentsersättning.

Brottmålsdomarens i Norrbottens län aflöning.

Äfven Svea hofrätt uttalar sig nu i samma riktning. Hofrätten anser lika med justitieombudsmannen, att en förbättring af brottmålsdomarens löneinkomster bör komma till stånd. Det kunde emellertid — yttrar hofrätten — ifrågasättas, huruvida löneförbättringen borde ske på det af justitieombudsmannen förordade sättet. Hofrätten hänvisar i detta afseende till chefens för justitiedepartementet af mig förut omnämnda yttrande den 14 januari 1905 och tillägger, att därest den allra hufvudsakligaste ersättningen komme att utgöras af fast årligt arfvode, enligt hofrättens omdöme jämväl kunde inträffa, att i fall, då brottmålsdomaren af hälsoskäl eller af annan orsak behöfde ledighet från viss

Svea hofrätt.

- [6.] förrättning, ökade svårigheter uppstode i fråga om anskaffande af vikarie, enär brottmålsdomaren knappast skulle kunna för sådant fall åläggas att till vikarien afstå afsevärd del af arfvodet.

Då emellertid — fortsätter hofrätten — en del af den ersättning, som utginge till brottmålsdomaren, vore att anse såsom godtgörelse för det denne ständigt måste hålla sig beredd att mottaga uppdrag att hålla rannsakingar och för sålunda förorsakad inskränkning i möjligheterna till förvärf, torde vid ny reglering af brottmålsdomarens aflöning lämpligen kunna tillämpas den anordning, att ersättningen komme att utgöras till någon del af fast årligt arfvode, men till afsevärd del af visst på förhand bestämdt belopp för hvarje hållet urtima ting eller extra sammanträde jämte reseersättning och traktamente för så kallade expeditiionsdagar.

Hofrätten hemställer alltså, att brottmålsdomaren i Norrbottens län måtte berättigas att från den tid, som kunde blifva af Eders Kungl. Maj:t bestämd, uppbära dels ett årligt arfvode af 1,200 kronor, dels ett belopp af 75 kronor för hvarje af honom för rannsaking med häktade personer hållet urtima ting eller extra sammanträde under lagtima ting, hvaremot traktamente för förrättningsdagar borde upphöra att utgå, dels ock i enlighet med de bestämmelser, som för närvarande gälla, reseersättning och traktamente för expeditiionsdagar.

Statskontoret.

Statskontoret ansluter sig till fullo till den sålunda numera äfven af Svea hofrätt biträdda mening, att en del af brottmålsdomarens aflöning bör utgöras af fast årligt arfvode såsom ersättning för att denne tjänsteman måste hålla sig ständigt beredd att mottaga uppdrag af ifrågavarande art. Likaså anser statskontoret hofrättens förslag, att brottmålsdomarens traktamente för förrättningsdagar skulle utbytas mot ett visst arfvode för hvarje urtima ting eller extra sammanträde, vara väl funnet, såsom ägnadt, å ena sidan, att befrämja det i justitieombudsmannens framställning åsyftade målet, att brottmålsdomarens aflöning bestämdes på sådant sätt, att det ej blefve för honom ekonomiskt fördelaktigt att uppskjuta målens afgörande längre än som vore nödvändigt, och, å andra sidan, att tillgodose den synpunkten, att brottmålsdomarens aflöning borde i afsevärd mån vara beroende af arbetets myckenhet.

Huruvida de af hofrätten för dels det fasta arfvodet och dels ersättningen för hvarje förrättning föreslagna belopp, nämligen för det förra 1,200 kronor och för den senare 75 kronor, vore lämpligt afvägda, torde — yttrar statskontoret — hufvudsakligen bero på antalet af de

förrättningar af ifrågavarande slag, som kunde beräknas komma att i medeltal årligen af brottmålsdomaren handläggas. Hofrätten hade med hänsyn till de inom ifrågavarande delar af Norrbottens län förestående järnvägsbyggnader ansett det kunna förutsättas, att rannsakingar där blefve mera talrikt förekommande än under åren 1907 och 1908, då de af brottmålsdomaren handlagda förrättningar ej uppgått till flera än respektive 9 och 7, och under nämnda förutsättning torde de af hofrätten föreslagna beloppen kunna anses bereda brottmålsdomaren nöjaktig ersättning. Reseersättning till brottmålsdomaren torde böra utgå enligt 3:dje klassen i resereglementet. Då emellertid traktamente för förrättningsdagar ej skulle förekomma, torde af samma skäl, som föranlett det i 17 § 2 mom. af resereglementet intagna stadgande, att landtbruks- och skogsingenjörer med flera, hvilka för förrättningarna äga uppbära dagtraktamente af den, som påkallat deras biträde, traktamente af allmänna medel skulle utgå endast för de dagar, som af dessa tjänstemän varit allenast till resa använda, böra i fråga om brottmålsdomaren föreskrifvas, att resedagstraktamente ej må af honom beräknas för dygn, hvarunder förrättning ägt rum. Hvad slutligen anginge ersättning för expeditonsdagar, syntes någon ändring i gällande bestämmelser ej erforderlig. Ofvanberörda arfvode och ersättning för hvarje förrättning syntes, under förutsättning af Riksdagens medgifvande, lämpligen kunna utgå från det under andra hufvudtiteln uppförda förslagsanslaget till ersättning åt domare, vittnen och parter, hvilket, då utgifterna därå för år 1908 afsevärdt understigit anslagets i riksstaten upptagna belopp, icke skulle behöfva för sådant ändamål höjas; och torde i dylikt fall jämväl reseersättningen samt arfvodet för expeditonsdagar böra påföras samma anslag.

Med afseende å hvad sålunda förekommit hemställer statskontoret, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen medgifva, att den tillförordnade brottmålsdomaren i Norrbottens län må från och med år 1911 från förslagsanslaget till ersättning åt domare, vittnen och parter åtnjuta dels ett årligt arfvode å 1,200 kronor eller det högre belopp, Eders Kungl. Maj:t kunde finna skäligt föreslå, dels ersättning med 75 kronor för hvarje af honom för rannsaking med häktad person hållet urtima ting eller extra sammanträde under lagtima ting, dels reseersättning enligt tredje klassen i resereglementet, dock med iakttagande att resedagstraktamente ej finge beräknas för dygn, hvarunder förrättning ägt rum, dels slutligen traktamente å 16 kronor under två expeditonsdagar för hvarje handlagdt mål.

[6.]
Departements-
chefen.

De betänkligheter, som i statsrådet den 14 januari 1905 af dåvarande chefen för justitiedepartementet uttalades mot att lämna brottmålsdomarna fasta arfvoden, äro visserligen värda allt beaktande. I likhet med hofrätten och statskontoret anser jag dock, att de ej böra tillmätas sådan betydelse, att icke saken bör kunna ordnas på det i andra hänseenden utan tvifvel lämpliga sätt, som nu blifvit föreslaget. Därigenom, att en afsevärd del af brottmålsdomarens inkomst dock beräknas efter myckenheten af det arbete, befattningen medför, synes tillbörlig hänsyn vara tagen till att aflöningen bör stå i förhållande till det verkliga utförda arbetet, och att därjämte fast arvode tillkommer brottmålsdomaren, är en naturlig följd däraf, att befattningens art för dess innehafvare minskar möjligheten att åtaga sig annat arbete, som han för fyllande af sina lefnadsbehof måste förskaffa sig. Äfven utbytandet af traktamentsersättning för förrättningsdag mot ersättning för hvarje af brottmålsdomaren hållet urtima ting eller extra sammanträde synes mig ändamålsenligt.

I fråga om storleken af det fasta arfvodet och af den särskilda ersättningen för hvarje ting eller extra sammanträde torde hofrättens förslag vara väl afvägdt.

Att på nu angifna sätt brottmålsdomarens lönevillkor förbättras, lär vara angeläget äfven ur den synpunkten, att befattningens nuvarande innehafvare, vice häradshöfdingen Eskil Stecksén, hvilken under detta år uppnår 65 års ålder, kan antagas snart lämna befattningen och det lär bli förenadt med svårighet att få densamma återbesatt med lämplig person, därest ej bättre villkor än de nuvarande kunna erbjudas.

Jag vill här ej underlåta att nämna, att Stecksén inkommit med underdånig framställning, att pension vid afskedstagandet måtte beredas honom. Detta ärende befinner sig ännu ej i det skick, att jag kan anmäla det till afgörande; under den nu börjande riksdagens lopp torde dock till Riksdagen kunna i ärendet aflåtas den framställning, hvartill anledning må förefinnas.

Mot statskontorets förslag att för brottmålsdomarens aflönande anlita förslagsanslaget till ersättning åt domare, vittnen och parter har jag intet att erinra. I fråga om ställningen å detta anslag och å förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar tillåter jag mig meddela, att å det senare anslaget, 18,000 kronor, år 1908 uppkom en besparing å 7,400 kronor 97 öre samt att den besparing, som samma år yppade sig å det förra, till 165,000 kronor uppgående anslaget, utgjorde 19,420 kronor 51 öre. Att i anledning af ifrågavarande om-

flyttning af kostnaderna för brottmålsdomaren i Norrbottens län föreslå ändring i dessa båda anslags belopp, lärer ej vara påkalladt. [6.]

På grund af hvad jag anført hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t ville föreslå Riksdagen

att medgifva sådan ändring af hvad som blifvit stadgadt angående ersättning till den tillförordnade brottmålsdomaren i Norrbottens län, att från det å andra hufvudtiteln uppförda förslagsanslaget till ersättning åt domare, vittnen och parter må från och med år 1911 till honom för rannsakingar med häktade utgå dels ett årligt arfvode af 1,200 kronor, dels 75 kronor för hvarje af honom för sådan rannsaking hållet urtima ting eller extra sammanträde under lagtima ting, dels resekostnads- och traktamentsersättning enligt tredje klassen i resereglementet, dock med iakttagande att dagtraktamente ej må beräknas för dygn, hvarunder förrättning ägt rum, dels ock traktamente af 16 kronor för hvar och en af de två expeditionsdagar, brottmålsdomaren äger beräkna för hvarje af honom handlagdt mål.

Öfriga ordinarie anslag.

Beträffande öfriga ordinarie anslag, som för innevarande år finnas uppförda under andra hufvudtiteln, har jag icke att föreslå annan ändring än att för jämnande af hufvudtitelns slutsumma jämkning torde böra ske i beloppet af förslagsanslaget till

Skrifmaterialier och expenser, ved m. m.

Jag hemställer, att Eders Kungl. Maj:t ville föreslå Riksdagen [7.]

att i sådant syfte höja detta anslag från 111,940 kronor med 14 kronor till 111,954 kronor.

[7.] Andra hufvudtiteln's ordinarie anslag uppgå för innevarande år till kronor 4,805,503

Vid bifall till de af mig framställda förslag om höjning af
 anslaget till justitiedepartementets af-
 delning af Kungl. Maj:ts kansli med kronor 1,500
 anslaget till fängvårdsstyrelsen med... „ 28,700
 bestämda anslaget till fångars vård
 och underhåll med „ 77,150
 förslagsanslaget till fångars vård och
 underhåll med „ 87,000
 anslaget till skrifmaterialier och ex-
 penser, ved m. m. med „ 14
 skulle alltså de ordinarie anslagen ökas med „ 194,364
 och komma att för år 1911 uppgå till kronor 4,999,867.

Extra anslag.

Justitiedepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli.

Provisorisk lönereglering för departementet.

[8.] För att afhjälpa det under de senare åren alltmer framträdande behovet af förbättrade aflöningsförhållanden för tjänstemän och betjante vid statens ämbetsverk med därtill hörande kårer och stater har Riksdagen, på framställningar af Kungl. Maj:t, från och med år 1901 åt en del statstjänare årligen beviljat en tillfällig löneförbättring i form af dyrtidstillägg eller extra lönetillägg.

Jämsides härmed hafva för ett stort antal ämbetsverk och myndigheter genomförts slutliga löneregleringar, hvarigenom den extra aflöningsförbättringen för tjänst innehafvarna vid dessa verk och myndigheter bortfallit.

Af centrala ämbetsverk hafva sålunda slutligen reglerats justiekanslersämbetet, arméförvaltningen, marinförvaltningen, lotsstyrelsen, generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen, riksförsäkringsanstalten, kammarkollegium, statskontoret, mynt- och justeringsstyrelsen, kammarrätten, bankinspektionen, kontrollstyrelsen, riksarkivet, kungl.

biblioteket, öfverstyrelsen för rikets allmänna läroverk, domänstyrelsen, landtbruksstyrelsen, stuteriöfverstyrelsen och landtmäteristytrelsen.

[8.]

Jämväl rikets hofrätter, statens historiska museum och Sveriges geologiska undersökning hafva undergått omreglering.

I fråga om fångvårdsstyrelsen har denna dag förelagts Eders Kungl. Maj:t förslag till ny lönereglering, och, enligt hvad chefen för finansdepartementet meddelat mig, lärers så också blifva fallet beträffande generaltullstyrelsen. Jag har vidare inhämtat, att förhoppning förefinnes, att frågan om reglering af organisations- och löneförhållandena vid försäkringsinspektionen samt styrelsen för postsparbanken skola kunna underställas Eders Kungl. Maj:ts pröfning i så god tid, att förslag äfven därutinnan torde kunna föreläggas Riksdagen vid nu instundande riksmöte.

Under förutsättning, att beslut i dessa frågor fattas vid årets riksdag, skulle således den 1 januari 1911 å de äldre lönestaterna kvarstå statsdepartementen samt följande centrala ämbetsverk, nämligen väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, medicinalstyrelsen, kommerskollegium, statistiska centralbyrån, öfverintendentsämbetet samt patent- och registreringsverket. Härtill komma nedre justitierevisionen — om hvilket ämbetsverk jag emellertid skall tillåta mig att sedermera göra särskild framställning —, krigshofrätten, nationalmuseum och rikets allmänna kartverk.

Med den lönereglering som vid 1907 års riksdag ägde rum ifråga om statskontoret, blefvo de allmänna grunderna för regleringen af löneförhållandena vid de centrala ämbetsverken jämte en i åtskilliga hänseenden typisk organisation fastslagna af Kungl. Maj:t och Riksdagen. De sålunda antagna principerna hafva också i hufvudsak vunnit tillämpning vid öfriga redan reglerade, med statskontoret likställda verk. Det är egentligen endast generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen och järnvägsstyrelsen, som, med hänsyn till de särskilda förhållanden, hvilka äro rådande i fråga om dessa verk, kommit att utgöra undantag från regeln.

De löneförmåner, som utgå enligt den antagna normalstaten, öfverstiga, äfven då hänsyn toges till vederbörandes skyldighet att erlägga afgifter till egen pensionering, i ej oväsentlig mån de aflöningsbelopp, som upptagas i de äldre lönestaterna, om också härtill lägges det extra lönetillägg, som enligt de för år 1909 gällande och äfven för innevarande år föreslagna grunder i förekommande fall utgår.

En sammanställning af dessa förhållanden visar följande siffror:

[8.]

	Aflöning enligt gammal lönestat.	Extra löne- tillägg.	Summa.	Aflöning enligt ny lönestat.	Pensions- afgift.	Behållen löne- inkomst.	Skillnad.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
<i>Tjänsteman i första löne- graden</i> (notarie, revisor m. fl.):							
utan ålderstillägg	3,000 —	450 —	3,450 —	4,000 —	81 40	3,918 60	468 60
med 1 ålderstillägg	3,500 —	525 —	4,025 —	4,500 —	99 90	4,400 10	375 10
„ 2 „	4,000 —	600 —	4,600 —	5,000 —	118 40	4,881 60	281 60
„ 3 „	—	—	—	5,500 —	136 90	5,363 10	763 10
<i>Tjänsteman i andra löne- graden</i> (kamrerare, sekre- rare m. fl.):							
utan ålderstillägg	4,500 —	675 —	5,175 —	5,800 —	165 60	5,634 40	459 40
med 1 ålderstillägg	5,000 —	700 —	5,700 —	6,300 —	188 60	6,111 40	411 40
„ 2 „	5,500 —	700 —	6,200 —	6,800 —	211 60	6,588 40	388 40
<i>Tjänsteman i tredje löne- graden</i> (råd och byråchefer):							
utan ålderstillägg	6,400 —	700 —	7,100 —	8,100 —	280 —	7,820 —	720 —
med „	7,000 —	700 —	7,700 —	8,700 —	313 60	8,386 40	686 40
<i>Förste vaktmästare</i>	1,100 —	275 —	1,375 —	1,500 —	27 —	1,473 —	98 —
<i>Andra vaktmästare:</i>							
utan ålderstillägg	800 —	200 —	1,000 —	1,200 —	21 —	1,179 —	179 —
med „	900 —	225 —	1,125 —	1,300 —	24 —	1,276 —	151 —

Härvid är att märka, att förhållandena ofta nog ställa sig betydligt ogynnsammare än hvad sammanställningen utvisar, i det åtskilliga tjänstemän, på grund af de med det extra lönetilläggets utgående förenade villkor, icke komma i åtnjutande däraf.

Ju längre den pågående löneregleringen fortskridit, desto obilligare måste gifvetvis för tjänstinnehafvare i de verk, som ännu icke undergått reglering, den omständigheten framstå, att de i aflöningshänseende äro så väsentligt sämre ställda än kamrater i motsvarande verk, hvilka af en tillfällig anledning blifvit tidigare reglerade. Det synes mig därför endast vara en akt af rättvisa att söka utjämna detta missförhållande, om nu sådant ur andra synpunkter låter sig göra.

Framställningar i sådant syfte hafva också till Eders Kungl. Maj:t inkommit från departementalkommitterade i fråga om statsdepartementen, tjänstemän och vaktmästare i Eders Kungl. Maj:ts kansli, krigshofrätten i fråga om de civila befattningarna i domstolen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, tjänstemän och vaktmästare i medicinalstyrelsen, den s. k. kommerskollegiekommittén i fråga om kommerskollegium jämte vissa därunder lydande myndigheter, statistiska kommittén beträffande statistiska centralbyrån, öfverintendentsämbetet, patent- och varumärkeskommittén i afseende å patent- och registreringsverket, nationalmuseets nämnd i fråga om nationalmuseum och chefen för rikets allmänna kartverk rörande detta verk. Samtliga framställningarna afse provisoriskt ordnande af aflöningsförhållandena inom vederbörande verk redan från och med år 1910.

[8.]
*Inkomna
framställ-
ningar.*

Efter det kommerskollegium, statistiska centralbyrån samt patent- och registreringsverket blifvit hörda i ärendet, så vidt detsamma rör dessa ämbetsverk, har Eders Kungl. Maj:t, på föredragning af chefen för finansdepartementet, genom remiss den 26 november 1909 anbefallt löneregleringskommittén att afgifva utlåtande rörande de i ämnet inkomna förslagen, därvid kommittén hade att utgå från den förutsättningen, att nådig proposition angående provisorisk lönereglering för år 1911 för Eders Kungl. Maj:ts kansli och de centrala ämbetsverk, hvilka icke redan blifvit eller antoges blifva vid 1910 års riksdag slutligen reglerade, kunde komma att aflåtas till Riksdagen i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de af departementalkommitterade beträffande Eders Kungl. Maj:ts kansli föreslagna grunder.

Redan genom innehållet i Eders Kungl. Maj:ts beslut den 26 sistlidne november torde således vara afgjort, att därest öfverhufvudtaget proposition om provisorisk lönereglering skulle komma att aflåtas till Riksdagen, framställningen skulle afse först år 1911 samt begränsas till statsdepartementen och de oreglerade centrala ämbetsverken. Anledningen till begränsningen i sistnämnda afseende var gifvetvis att söka i svårigheten att beträffande aflöning för distrikts- och lokalförvaltningar erhålla lämpliga jämförelsepunkter med redan reglerade tjänster.

Löneregleringskommittén har nu den 16 december 1909 afgifvit det infordrade underdåniga utlåtandet.

I detta sitt utlåtande har kommittén uttalat, att hvad kommittén komme att i förevarande ärende tillstyrka icke finge anses innebära något som helst föregripande af hvad kommittén framdeles kan komma att föreslå vid afgifvande af underdåniga betänkanden angående definitiv reglering af löneförhållandena m. m. vid vissa centrala ämbetsverk.

[8.]
Departemen-
talkommit-
terade.

Uti sin ofvanberörda framställning hafva departementalkommitterade, tillförordnade landshöfdingen M. Sahlén, landshöfdingen F. Bergenholz, landssekreteraren A. Schotte och numera aflidne professorn H. Blomberg, till en början erinrat, att lönereglering för statsdepartementen tillhörande personal ännu icke ägt rum, med undantag för expeditionsscheferna samt kabinetssekreteraren i utrikesdepartementet. Anledningen därtill syntes kommitterade vara att söka bland annat däri, att departementens aflöningsförhållanden icke ansetts böra undergå definitiv reglering, innan beslut förelegat angående regeringsrätten, hvars tillkomst likasom väckta frågor om inrättandet af flera statsdepartement kunde komma att medföra ändringar i departementens inre organisation.

Ett slutligt förslag till ny lönereglering för statsdepartementens tjänstemän och betjante kan dock, enligt hvad kommitterade anföra, icke af dessa aflåtas förr än i samband med den framställning rörande departementens organisation, som kommitterade hafva att afgifva. Denna framställning måste emellertid — säga kommitterade — föregås af en noggrann utredning af alla på organisationsfrågan inverkan förhållanden, och gifvet vore, att verkställandet af en sådan utredning och utarbetandet af ett därpå grundadt förslag måste taga åtskillig tid i anspråk. Då därtill kommer, att en ändrad indelning af statsdepartementen icke låter sig genomföra utan ändring i grundlag, blifver — anmärka kommitterade — den tidpunkt, då en ny organisation af statsdepartementen jänte i sammanhang därmed genomförd lönereglering kan träda i tillämpning, än vidare framskjuten. Att under hela denna tid bibehålla den nuvarande ordinarie aflöningen för departementens tjänstemän, eventuellt ökad med det extra lönetillägg, som enligt hittills följda hufvudgrunder må af Riksdagen beviljas, skulle enligt kommitterades mening dels innebära ett för tjänstemännen kännbart dröjsmål med tillgodoseendet af deras behof af ökad aflöning, dels medföra allvarliga olägenheter för det allmänna. Det torde sålunda enligt kommitterades mening ingalunda kunna anses förenligt med rättvisa och billighet, att departementstjänstemännen under afsevärdt längre tid än tjänstemännen vid flertalet af de centrala ämbetsverken måste kvarstå vid sina nuvarande löneförmåner. Det maktpåliggande och ansvarsfulla arbete, som påhvarar departementen såsom statsförvaltningens högsta organ, anse kommitterade också i och för sig med nödvändighet bjuda, att tillräckliga aflöningsförmåner snarast möjligt beredas departementens tjänstemän.

I afseende å sättet för lösningen af frågan om tillfällig lönereglering för tjänstemännen hafva kommitterade såsom den naturligaste och lämpligaste anordningen tänkt sig, att dem beredes tillfällig fyllnad i deras nuvarande aflöning till belopp, i möjligaste mån motsvarande den ökning i aflöningsförmåner, som kommit tjänstemännen till godo i de centrala verk, t. ex. statskontoret, för hvilka nya lönestater fastställts. Kommitterade hafva emellertid därvid framhållit, att de så mycket mindre afsett att tillmäta en sådan anordning betydelse såsom norm vid en blifvande definitiv lönereglering för departementen, som denna måste lämpas efter den ändrade organisation, hvartill kommitterades utredning kan gifva anledning.

Med beaktande, att med de aflöningssatser, som fastställts för tjänstebefattningarna exempelvis vid statskontoret, är förenad skyldighet för personalen att enligt lagen angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension den 11 oktober 1907 bidra till sin egen pensionering, hafva kommitterade föreslagit den tillfälliga lönefyllnaden till så stort belopp, att vederbörande tjänstemans samtliga aflöningsförmåner skulle komma att utan afrundning jämnt motsvara hvad som bestämts för likställd tjänsteman å den nya normalstaten efter afdrag af pensionsavgift.

Jag tillåter mig redan nu nämna, att löneregleringskommittén i sitt utlåtande hemställt, att, på sätt förut ägt rum vid fastställande af lönereglering för öfverstyrelsen för rikets allmänna läroverk samt för riksförsäkringsanstalten, pensionsavgifterna för tjänstemännen, då sådant för vinnande af jämn summa erfordras, afrundas till närmast högre femtio- eller hundratal.

Till frågan om lönefyllnad för de tjänstemän inom departementen, hvilka icke tillhöra de normala lönegraderna, samt för vaktmästarna, för hvilka kommitterade tänkt sig en något högre aflöning, torde jag sedermera få återkomma.

Öfriga i ämnet inkomna framställningar innefatta i allmänhet hufvudsakligen samma förslag som det af departementalkommitterade framlagda, och hafva till stöd därför anförts i tillämpliga delar väsentligen enahanda synpunkter, som framhållits af nämnda kommitterade.

Det synes mig icke kunna förnekas, att de skäl, som sålunda framförts för en provisorisk lönereglering för statsdepartementen och de oreglerade centrala ämbetsverken, äga fullt berättigande. Skiljaktigheten i aflöningsförmåner har gifvetvis den hufvudsakligaste betydelsen för den enskilde tjänstemannen, och, såsom jag förut framhållit, bör

*Departements-
chefen.*

- [8.] det ur rättvisans synpunkt vara angeläget att utjämna den anmärkta bristen på motsvarighet i aflöningshänseende. Men äfven för staten innebär det en icke ringa olägenhet, att tjänstemän i fullt liknande ställning under afsevärd tid åtnjuta väsentligen olika aflöningsförmåner. Uppenbart är — något som för öfrigt erfarenheten gifvit vid handen —, att rekryteringen vid de oreglerade ämbetsverken försvåras, i det dugande arbetskrafter dragas åt det håll, där de bästa löneinkomsterna äro att förvänta. Redan den omständigheten, att inom reglerade ämbetsverk vikariatarfvoden kunna erhållas till betydligt högre belopp än i verk, som ännu ej undergått reglering, minskar intresset hos den unge extra tjänstemannen att tjänstgöra i något af dessa senare verk. Det är ej heller någon enstaka företeelse, särskildt inom Eders Kungl. Maj:ts kansli, att tjänstemän sökt och vunnit anställning inom nyreglerade verk med löner, som betydligt öfverstiga dem, som åtnjutas af deras förutvarande förmän i det oreglerade verket. Att dessa förhållanden innebära en bestämd olägenhet och kunna, i den mån den slutliga löneregleringen fördröjes, komma att medföra verklig fara för vissa verk, torde vara tydligt. Det synes mig därför vara synnerligen angeläget att söka genom åtgärder i det syfte, som föreslagits, råda bot för saken.

Jag tillåter mig i detta sammanhang erinra, att därest förslaget skulle vinna bifall, det icke vore första gången en provisorisk lönereglering beviljats. Sålunda var den lönereglering, som år 1908 genomfördes för expeditiionscheferna och kabinettssekreteraren, enligt hvad af Riksdagen uttryckligen uttalades, endast af provisorisk beskaffenhet. Vidare har Riksdagen för hvart och ett af åren 1909 och 1910 anvisat medel för beredande af tillfällig löneförbättring åt ordinarie och konstituerade revisionssekreterare. Och slutligen hafva kronofogdar, häradsskrifvare och länsmän, jämlikt Riksdagens beslut, erhållit tillfällig löneförbättring såväl för år 1909 som för år 1910.

Några betänkligheter mot genomförande af en provisorisk lönereglering synas ej heller kunna förefinnas ur den synpunkten, att man därigenom skulle föregripa resultatet af en blifvande slutlig reglering. Såsom förut påpekats, har ju redan vid reglerandet af statskontoret och ett flertal andra centrala ämbetsverk Eders Kungl. Maj:t och Riksdagen fastslagit vissa principer i fråga om såväl aflöningsbeloppen som hufvudgrunderna för aflöningsssystemet i öfrigt. För så vidt man vid en provisorisk lönereglering för statsdepartementen och de centrala ämbetsverk, om hvilka nu är fråga, följer de sålunda antagna principerna i afseende å de tjänstebefattningar, hvilka hafva sin fulla motsvarighet i

normalstaten, och man vidare, beträffande sådana tjänster, hvilka icke tillhöra de vanliga lönegraderna, utan falla däremellan, icke går utöfver de lönebelopp, som, med ledning af förenämnda principer kunna antagas lägst skola tillkomma vederbörande tjänstemän, synes något fog för betänkligheter ur ofvan angifna synpunkt icke föreligga. Att märka är också, att en provisorisk lönereglering icke kommer att verka till förhöjning af vederbörandes pensioner, samt att den såsom beviljad på extra stat kan, då omständigheterna därtill föranleda, genom ett beslut af Riksdagen upphöra.

Tillika vill jag framhålla, att vederbörande för att komma i åtnjutande af den provisoriska löneregleringen gifvetvis böra i tillgängliga delar underkasta sig de allmänna lönevillkor, som pläga stadgas i sammanhang med fastställande af nya lönestater, och att en sådan provisorisk lönereglering följaktligen icke för tjänstemannen innebär enbart en förmån.

Beträffande sakens ekonomiska sida ber jag få nämna, att om löneregleringskommitténs förslag, såsom jag efter samråd med öfriga departementschefer har anledning antaga, kommer att följas, kostnaden för den provisoriska löneregleringen för de ordinarie tjänstemännen och vaktmästarna vid statsdepartementen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, medicinalstyrelsen, kommerskollegium, statistiska centralbyrån, öfverintendentsämbetet, patent- och registreringsverket samt nationalmuseum skulle komma att belöpa sig till omkring 162,000 kronor. Härifrån bör dock afdragas det belopp, omkring 69,000 kronor, hvartill det extra lönetillägg till tjänstinnehafvarna vid dessa verk för år 1909 uppgått och väl kan antagas komma att uppgå jämväl för år 1911. Merkostnaden skulle sålunda utgöra omkring 93,000 kronor, ett belopp som ju icke i och för sig är allt för afskräckande, om man därigenom kan bereda rättvisa löneförmåner åt ett stort antal statstjänare. Härtill skulle komma de jämförelsevis obetydliga belopp, som torde erfordras i fråga om tjänstebefattningar, som äro uppförda å extra stat.

Hvad nu angår statsdepartementen, föreligga här alldeles särskilda förhållanden, hvilka göra behovet af en provisorisk lönereglering om möjligt i än högre grad kännbart än för åtminstone det stora flertalet af öfriga här berörda ämbetsverk. Såsom departementalkommitterade påpekat, är nämligen den slutliga löneregleringen för departementen beroende på de under utredning varande frågorna om inrättande af nya statsdepartement och om departementens organisation jämte därmed sammanhängande spörsmål. Med stor sannolikhet torde dessa synnerligen

Statsdepartementen.

- [8.] vidtutseende frågor kunna föreläggas Riksdagen först år 1912. Då nu en ändrad indelning af statsdepartementen förutsätter ändring i grundlag, lär en slutgiltig lösning icke vara att emotse förr än under loppet af år 1915. Ett undanskjutande af löneregleringen till en så pass aflägsen tidpunkt måste med nödvändighet medföra en allvarlig fara särskildt för rekryteringen af departementen, dit man dock har behof af att så vidt möjligt draga de bästa arbetskrafterna inom administrationen.

Därjämte är att märka, att, på sätt förut erinrats, för expeditionscheferna och kabinetssekreteraren redan genomförts en lönereglering af provisorisk beskaffenhet, hvarigenom ojämnheten i löneförmåner trädte öfriga departementstjänstemän så att säga närmare inpå lifvet. Samtidigt härmed har, såsom ock påpekats i kanslitjänstemännens i ärendet ingifna framställning, arbetsbördan för åtskilliga af departementens tjänstemän i ej oväsentlig grad ökats genom den vidlyftigare föredragningen af målen inför regeringsrätten och genom tyngden af föredragningsskyldighet å två skilda håll med åtföljande delad protokollsföring. En ökning i arbetsbördan har också förorsakats däraf, att i samband med regeringsrättens inrättande arbetet med utredande af vissa mål af vidlyftigare beskaffenhet öfverflyttats från centrala ämbetsverk till Eders Kungl. Maj:ts kansli.

Hvad särskildt de inom statsdepartementen anställda vaktmästare angår, har den ökade arbetsbördan inom Eders Kungl. Maj:ts kansli i allmänhet äfven för dem medfört betydligt ökad tjänstgöring.

Jag anser mig af nu anförda skäl böra förorda genomförandet af en provisorisk lönereglering för statsdepartementen.

De nu gällande aflöningsstaterna för justitie-, landtförsvars-, sjöförsvars-, civil-, finans- och ecklesiastikdepartementens afdelningar af Eders Kungl. Maj:ts kansli äro i hufvudsak fastställda vid 1878 års riksdag. Jordbruksdepartementet tillkom år 1900, då stat för dess personal fastställdes. Vid 1906 års riksdag antogs visserligen ny stat för utrikesdepartementet, men därvid bestämdes aflönningarna till den omorganiserade personalen till enahanda belopp, som då utgingo till motsvarande befattningshafvande inom departementet.

Justiedepartementet.

Inom justiedepartementet äro å ordinarie stat — förutom expeditionschefen och byråchefen för lagärenden, om hvilken sistnämnde ämbetsmans löneförmåner jag förut denna dag gjort särskild framställning — anställda 1 kansliråd, 2 kanslisekreterare, 1 registrator, 1 förste vaktmästare och 1 vaktmästare.

Aflöningsförmånerna å stat för dessa tjänstemän och betjante utgöra likasom i allmänhet för samma befattningshafvande i andra statsdepartement:

för kansliråd 6,400 kronor, däraf 4,400 kronor lön och 2,000 kronor tjänstgöringspenningar, hvartill kan komma ett ålderstillägg till lönen å 600 kronor efter 5 år;

för kanslisekreterare, med hvilka förste sekreterare och förste arkivarie i utrikesdepartementet äro jämställda, samt för registrator 4,000 kronor, däraf 2,500 kronor lön och 1,500 kronor tjänstgöringspenningar, hvartill kunna komma två ålderstillägg till lönen, hvartdera å 500 kronor, efter 5 och 10 år;

för förste vaktmästare 1,100 kronor, däraf 800 kronor lön och 300 kronor tjänstgöringspenningar; samt

för vaktmästare 800 kronor, däraf 500 kronor lön och 300 kronor tjänstgöringspenningar, hvartill kan efter 5 år komma ett ålderstillägg till lönen å 100 kronor.

Om vaktmästare (förste eller annan) i sådan egenskap åtnjuter fri bostad, minskas lönen med 150 kronor, så länge denna förmån varar.

Nu gällande allmänna aflöningsvillkor för statsdepartementens ordinarie personal äro fastställda genom nådiga kungörelserna den 12 juli och den 13 september 1878 samt den 2 och den 31 mars 1900.

I sådant afseende gäller:

att tjänsteman skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation af kansliet eller eljest kan varda stadgad;

att tjänstgöringspenningar, där sådana i aflöningen ingå, få uppbäras endast för den tid, tjänstens innehafvare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men skola för den tid, han eljest varit från tjänstgöring befriad, utgå till den, som tjänsten förrättat;

att den, som af sjukdom hindras att sin tjänst förrätta, äger uppbära hela lönen, men att den, som eljest undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskilda uppdrag, kan förpliktas att under ledigheten, utöfver sina tjänstgöringspenningar, afstå så mycket af lönen, som för tjänstens förrättande erfordras eller eljest prövas skäligt;

att, vid sjukdomsförfall eller när det erfordras för beredande af semester, tjänsteman af lägre grad skall vara skyldig att, om han förordnas till högre befattning inom departementet, densamma mot åtnjutande i förstnämnda fall af de för befattningen anslagna tjänstgörings-

[8.] penningar men eljest af däremot svarande belopp, i stället för egna tjänstgöringspenningar, bestrida, dock ej längre än tre månader under ett år;

att, där förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af samma tjänst är enligt stat medgifven, tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under villkor att innehafvaren af denna tid mera än fyra år själf bestridt sin egen eller, på grund af förordnande, annan statens tjänst, dock att härvid icke må föras honom till last den tid, han åtnjutit semester, och för andra förhöjningen, om sådan äger rum, efter ytterligare fem år under samma villkor, på det sätt likväl, att den högre aflöningen ej i någotdera fallet får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, då den stadgade tjänstaldern blifvit uppnådd; börande löntagaren därvid tillgodoräknas den tid, han inom samma lönegrad tjänstgjort inom samma eller annat departement eller i annat statens ämbetsverk;

att tjänsteman skall, då han uppnått 65 lefnads- och minst 35 tjänstår, vara förpliktad att med oafkortad lön såsom pension å allmänna indragningsstaten från tjänsten afgå, Kungl. Maj:t likväl obetaget att låta med afskedet anstå, därest och så länge den pensionsberättigade pröfvas kunna i tjänsten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan finnas villig att i densamma kvarstå; och

att med ordinarie befattning inom departement ej må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstebefattning, med mindre den finnes icke vara hinderlig för fullgörande af tjänstgöringen inom departementet.

De tjänstemän och betjante inom statsdepartementen, som äro utnämnda efter den 31 mars 1900, äro därjämte underkastade den förflyttning till annat departement, som kan föranledas af omreglering af ärendenas fördelning mellan statsdepartementen, samt de förändrade bestämmelser i fråga om pension, som kunna varda stadgade.

Kansliråd.

Såsom Eders Kungl. Maj:t behagade finna, åtnjuter kansliråd samma aflöningsförmåner som öfriga tredje gradens tjänstemän enligt de äldre lönestaterna.

Departementalkommitterade hafva också hemställt, att kansliråd skulle tillerkännas sådan lönefyllnad, att hans sammanlagda löneförmåner komme att uppgå till samma belopp som den behållna löneinkomst en tredje gradens tjänsteman å de nya normalstaterna åtnjuter med tagen hänsyn till pensionsafdraget, d. v. s. 7,820 kronor eller, om vederbörande har ålderstillägg, 8,386 kronor 40 öre.

Löneregleringskommittén har emellertid, såsom jag förut omnämnt, erinrat, att vid fastställande år 1909 af lönereglering för chef och ledamöter i öfverstyrelsen för rikets allmänna läroverk, i likhet med hvad som vid 1908 års riksdag skedde beträffande riksförsäkringsanstaltens tjänstemän, tillämpats ett annat förfaringssätt, i det att pensionsafgifterna, där sådant för vinnande af en jämu summa erfordrades, afrundades till närmast högre femtio- eller hundratal.

Enligt kommitténs förmenande föreligger ingen anledning att vid den nu ifrågasatta provisoriska löneregleringen afvika från hvad sålunda i de nämnda fallen bestämdes; och har fördenskull kommittén, som ansett aflöningsförmånerna för kansliråd böra bringas i öfverensstämmelse med de aflöningsbelopp, som motsvarande tjänstemän i statskontoret nu åtnjuta, vid uppgörande af sitt förslag afrundat ifrågavarande afdrag på nyss angifna sätt. Kansliråds behållna inkomst skulle sålunda komma att utgöra 7,800 kronor respektive 8,350 kronor.

Hvad löneregleringskommittén sålunda föreslagit anser jag mig böra biträda.

Beträffande kanslisekreterare och registratorer samt förste sekreterarna och förste arkivarien i utrikesdepartementet, hvilka, såsom nämnts, för närvarande å stat åtnjuta en aflöning af 4,000 kronor med rätt till två ålderstillägg, hvartdera å 500 kronor, tillhöra dessa tjänstemän icke någon af de normala lönegraderna utan intaga en ställning mellan första och andra gradens tjänstemän.

Kanslisekreterare och registrator.

I afseende å dessa tjänstemän hafva departementalkommitterade ansett skälig ökning af nuvarande löneförmåner böra beredas dem genom ett tillägg af 1,200 kronor, hvaraf 700 kronor skulle betraktas såsom lön, 100 kronor såsom tjänstgöringspenningar och 400 kronor såsom ortstillägg. Dessa tjänstemäns behållna inkomst skulle sålunda, med hänsyn till pensionsafdraget, komma att, allt efter som vederbörande åtnjuta ålderstillägg eller icke, uppgå till 5,065 kronor 60 öre, 5,544 kronor 60 öre och 6,023 kronor 60 öre.

I sin i ärendet ingifna framställning hafva tjänstemännen i Eders Kungl. Maj:ts kansli åter såsom synnerligen önskvärdt framhållit, att kanslisekreterarna och med dem i aflöningshänseende jämförda tjänstemän i kansliet redan nu måtte tillerkännas sådana löneförmåner, att de blifva i nämnda afseende fullt jämförda med sekreterare i nyreglerade ämbetsverk.

Löneregleringskommittén har i sitt utlåtande erinrat, att om man bortser från den omständigheten, att tjänstemännen af första lönegraden

- [8.] i de nyreglerade verken kunna komma i åtnjutande af ett ålderstillägg mer än enligt de äldre staterna samt om hänsyn ej toges till befattningshafvanden i de nämnda verken skyldighet att bidra till sin egen pensionering, så finner man, att vid öfvergången från gammal till ny stat tjänstemännen i normalgraderna fått sina begynnelseafflöningar höjda

i första lönegraden med	33 $\frac{1}{3}$ %,
i andra » »	28,89 »
och i tredje » »	26,56 ».

Kommittén anför vidare, att därest man utgår från den förutsättningen, att en mellan första och andra normalgraderna ställd tjänsteman bör, vid beaktande af hvad som i aflöningshänseende blifvit bestämdt för vederbörande tjänstemän i statskontoret, tillerkännas en förhöjning motsvarande medeltalet mellan de förhöjningar, som kommit tjänstemännen af första och andra graden i statskontoret till del, skulle kansli-sekreterarnas, förste sekreterarnas, förste arkivariens och registratorernas i vederbörande statsdepartement aflöningar böra höjas med 31,11 procent, d. v. s. med 1,244 kronor 40 öre.

Den af departementalkommittéer för innehafvarna af dessa mellan-gradstjänster föreslagna förhöjning af 30 procent af begynnelseaflöningen har löneregleringskommittén därför icke ansett vara för högt tilltagen, dock att pensionsafdraget skulle afrundas till närmaste femtio- eller hundratal. Ifrågakarande tjänstemäns behållna inkomst skulle sålunda, beroende på om vederbörande åtnjuta ålderstillägg, uppgå till respektive 5,050 kronor, 5,500 kronor och 6,000 kronor.

I anslutning till hvad jag förut anført rörande de tjänster, hvilka icke tillhöra de vanliga lönegraderna, och på grund af hvad löne-regleringskommittén i ämnet anført har jag funnit mig böra tillstyrka kommitténs förslag äfven i denna del.

Emellertid tillåter jag mig omnämna, att löneregleringskommittén fäst uppmärksamheten därå, att, efter hvad för kommittén uppgifvits, registratorerna i vissa statsdepartement hafva ej obetydliga sportler för bestyr i sammanhang med tjänsten.

Kommittén säger sig hafva kommit att uppmärksamma detta förhållande af den anledning, att i en till kommitténs yttrande remitterad framställning från nedre justitierevisionen angående provisorisk löne-reglering för tjänstemän därstädes nedre revisionen icke ifrågasatt något aflöningsstillägg för registratorn i justitierevisionsexpeditionen.

Då emellertid i departementalkommittéer framställning frågan om sportler ej beröres och tiden ej medgifvit kommittén att genom

skriftväxling med vederbörande inhämta närmare upplysningar i ämnet, har kommittén ansett sig böra i sina beräkningar upptaga provisoriskt aflöningstillägg äfven för registratorerna i statsdepartementen, men dock fäst uppmärksamhet å förhållandet, för den händelse Eders Kungl. Maj:t, efter inhämtande af vidare upplysningar, skulle finna sportlernas belopp i vissa fall böra föranleda, att provisoriskt aflöningstillägg ej bör ifrågakomma för registrator i statsdepartement eller utgå med lägre belopp än efter de allmänna grunderna.

I anledning af hvad löneregléringskommittén sålunda anført har jag från förste arkivarien i utrikesdepartementet och registratorerna i öfriga statsdepartement infordrat upplysningar; och framgår af dessa, att sportelinkomsterna, däri inräknadt stämpelprovision, för ifrågavarande tjänstemän under de senare åren i medeltal uppgått

i justitiedepartementet	till omkring	550	kronor,
» utrikesdepartementet	» »	10	» ,
» landtförsvarsdepartementet » »	» »	330	» ,
» sjöförsvarsdepartementet . » »	» »	30	» ,
» civildepartementet	» »	1,250	» ,
» finansdepartementet	» »	500	» ,
» jordbruksdepartementet . . » »	» »	350	» .

Från registratorn i ecklesiastikdepartementet, som för närvarande ligger svårt sjuk, har några upplysningar icke kunnat erhållas; dock torde med största sannolikhet kunna beräknas, att hans ifrågavarande inkomster i hvarje fall icke uppgått till 1,000 kronor.

Till jämförelse ber jag få nämna, att, enligt hvad meddelats mig, registratorn i nedre justitierevisionen i sportelinkomster uppbär omkring 3,000 kronor om året, hvartill kommer stämpelprovision, som hittills uppgått till omkring 700 kronor om året men för framtiden på grund af ändrade bestämmelser torde komma att något minskas.

De belopp, hvartill registratorernas i statsdepartementen sportelinkomster belöpa sig, synas mig icke vara större än att de kunna anses motsvara skälig ersättning för de särskilda bestyr, hvarför de äro ämnade att utgöra godtgörelse. Att märka är äfven, att för registratorerna i civil- och ecklesiastikdepartementen, hvilka hafva de största sportelinkomsterna, arbetet är så drygt, att de i stor utsträckning måste äfven under eftermiddagarna vara sysselsatta å ämbetsrummet. De inkomster i förevarande hänseende, som registratorn i nedre justitierevisionen åtnjuter, äro också så betydligt mycket större än registratorernas i departementen,

- [8.] att någon jämförelse icke kan äga rum. Jag har därför, i samråd med öfriga departementschefer, ansett någon jämkning i den föreslagna lönefyllnaden för registratorerna icke böra ifrågasättas.

Vaktmästare.

Hvad slutligen angår betjante inom statsdepartementen, hafva de därstädes anställda ordinarie vaktmästarna i en till departementalkommitterade ingifven skrift gjort framställning därom, att dem måtte tillerkännas någon löneförbättring utöfver hvad i de reglerade centrala ämbetsverkens stater i allmänhet medgifvits vaktmästarna.

Såsom skäl för denna anhållan har framhållits den för departementsvaktmästarna allt längre utsträckta tjänstgöringstiden, uppgående till minst 7 timmar dagligen, äfvensom den med den längre tjänstgöringstiden förenade svårigheten att skaffa erforderlig biförtjänst.

Departementalkommitterade hafva, enligt hvad de anföra, förvissat sig om att den tid, bemälda vaktmästare äro upptagna af sin tjänst, inberäknadt bestyret med handlingars hembärning och afhämtning, numera inom departementen uppgår till i medeltal 7 timmar dagligen, och kommitterade hafva därför funnit den gjorda framställningen värd beaktande.

Med hänsyn därtill, att vaktmästarna i senast fastställda lönestater för centrala verk, där 7 timmars tjänstgöring föreskrifvits, särskildt inom järnvägsstyrelsen och generalpoststyrelsen, tillerkänts afsevärdt högre löneförmåner än i omreglerade verk med en tjänstgöringstid af allenast 6 timmar, hafva kommitterade hemställt, att lönefyllnad måtte beredas statsdepartementens vaktmästare, till hvilken kategori jämväl vore att hänföra en i staten för utrikesdepartementet upptagen portvakt, med 600 kronor, däraf 300 kronor såsom lön, 150 kronor såsom tjänstgöringspenningar och 150 kronor såsom ortstillägg. Därigenom skulle vaktmästarna i departementen komma att åtnjuta 200 kronor mer i aflöning än statskontorets vaktmästare.

På sätt förut anförts i afseende å departementens tjänstemän, bör enligt departementalkommitterades mening den sålunda för vaktmästarna ifrågasatta lönefyllnaden reduceras med belopp, motsvarande enligt lagen den 11 oktober 1907 å lönen uträknad pensionsavgift. Därigenom skulle förste vaktmästare komma i åtnjutande af en behållen aflöning af 1,673 kronor och vaktmästare, allt eftersom han uppbär ålderstillägg eller icke, 1,379 kronor och 1,476 kronor.

Därjämte hafva departementalkommitterade i fråga om vaktmästarna ansett böra tillämpas den i statskontorets stat intagna bestämmelsen, att om vaktmästare i sådan egenskap åtnjuta fri bostad samt

bränsle, ortstillägg ej skall till honom utgå äfvensom å lönen afdragas 100 kronor årligen.

[8.]

Löneregleringskommittén har emellertid, utan att ingå i vidare bedömande af de skäl, som departementalkommitterade för sin hemställan i nämnda hänseende anfört, afstyrkt hvad sålunda föreslagits.

Den provisoriska löneregleringen bör nämligen, enligt hvad kommittén anför, om den kommer till stånd, vara så anordnad, att den icke på något sätt föregriper en blifvande definitiv lönereglering, men ett godkännande af departementalkommitterades förslag i denna del skulle, enligt kommitténs bestämda uppfattning, innebära ett sådant föregripande.

Kommittén finner sig sålunda icke kunna tillstyrka, att vid den afsedda provisoriska löneregleringen förste vaktmästare och vaktmästare i statsdepartementen komma i åtnjutande af högre löneförmåner än som tillkomma motsvarande befattningshafvande i statskontoret och öfriga efter samma normaltyp nyreglerade centrala ämbetsverk.

Löneregleringskommittén har vidare hemställt, att pensionsavgifternas belopp skall, på sätt skett beträffande riks försäkringsanstaltens vaktmästare, afrundas till 30 kronor för förste vaktmästare och 25 kronor för annan vaktmästare. Den behållna löneinkomsten skulle sålunda, efter afdrag för pensionsavgiften, utgöra för förste vaktmästare 1,470 kronor samt för annan vaktmästare 1,175 kronor eller, om han åtnjuter ålderstillägg, 1,275 kronor.

I min förut afgifna underdåniga framställning angående löne-reglering för fångvårdsstyrelsen har jag till utredning upptagit frågan om beredande åt vaktmästarna af någon förbättring i den aflöning, de erhållit enligt statskontorets med flera nyreglerade verks stater, och har jag därvid funnit skäl föreslå, att åt vaktmästarna skulle anvisas fördelaktigare ålderstillägg än som nu tillkommer dem. Denna omständighet torde emellertid vid den provisoriska lönereglering, hvarom nu är fråga, icke böra föranleda afvikelse från löneregleringskommitténs förslag, hvilket jag alltså i denna del biträder.

På sätt löneregleringskommittén tillika hemställt torde böra stadgas, att om vaktmästare eller portvakt åtnjuter fri bostad med bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, från ortstillägget eller lönen afdragas så stort belopp, att det, tillsammans med hvad som enligt den ordinarie aflöningsstaten för berörda förmån afdrages från aflöningen, uppgår till 250 kronor.

Vid bifall till förslaget om genomförande af en provisorisk löne-reglering skulle tillika erfordras medel till en efter de på det proviso-

2) » » » » » » 2 »

i styrelse för verk eller bolag, som är med Kungl. Maj:ts oktroj försedt eller blifvit såsom aktiebolag registrerad, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning af hvad slag som helst, såframt ej, hvad angår tjänsteman, som af Kungl. Maj:t utnämnes, Kungl. Maj:t, och hvad angår innehafvare af annan befattning, vederbörande chef, uppå därom gjord framställning och efter pröfning, att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen vid det egna verket, finner uppdraget eller befattningen kunna få tillsvidare mottagas och bibehållas; att, i fråga om rätt att åtnjuta aflöningsförmåner under tjänstledighet, hvad som stadgats angående lön gäller jämväl beträffande ortstillägg;

att aflöning ej må utgå till tjänstinnehafvare för tid, hvarunder han afhållit sig från tjänstgöring utan att hafva i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall;

att, därest tjänstinnehafvare varder afstängd från tjänstgöring eller i häkte tagen, den del af hans aflöning, som icke pröfvas böra användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida ej finnes skäligt låta honom uppbära något däraf; samt

att hvad som föreskrifvits i fråga om tidpunkten för inträdande af löneförhöjning första och andra gången skall äga motsvarande tillämpning beträffande tredje löneförhöjningen, där sådan äger rum;

att löntagare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande af löneförhöjning, redan uppnått den lefnads- och tjänstålder, som berättigar honom till pension, ej må tillträda samma förhöjning;

att tjänsteman, som har sig anförtrodd uppbörd eller kontroll å uppbörd, är pliktig att begagna sig af semester å tid af året, som af vederbörande chef bestämmes.

Tillika torde böra meddelas föreskrift därom, att samtliga ordinarie befattningshafvande skola, i den mån ej undantag kunna anses böra stadgas eller för särskilda fall efter pröfning medgifvas, vara å tjänsterummet tillstädes minst sex timmar hvarje söckendag.

Dessutom bör till iakttagande vid utbetalningen af provisoriska aflöningstillägg föreskrifvas:

dels att å lönen skall afdragas, efter år räknadt, så stort belopp — afrundadt, om sådant erfordras för vinnande af jämn summa, till närmast högre femtio- eller hundratal och, hvad vaktmästare beträffar, till 30 kronor för förste vaktmästare och 25 kronor för andre vaktmästare samt portvakt —, som motsvarar den pensionsavgift, hvilken enligt lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension

- [8.] skulle hafva af vederbörande befattningshafvande erlagts såsom bidrag till egen pensionering, om berörda lag varit å honom tillämplig; börande dock därvid iakttagas, att den, som oberoende af den provisoriska löne-regleringen är skyldig att erlägga pensionsavgift enligt berörda lag, skall därutöfver vidkännas allenast så stort afdrag, som betingas af löne-tillökningen vid den provisoriska löneregleringen, hvarvid afdraget, efter sammanläggning med pensionsavgiften, afrundas på förut angifvet sätt; dels ock att, om vaktmästare eller portvakt, för hvilken föreslagits provisoriskt aflöningstillägg å 400 kronor, åtnjuter fri bostad med bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, från ortstillägget eller lönen afdragas så stort belopp, att det, tillsammans med hvad som enligt den ordinarie aflöningsstaten för berörda förmån afdrages från aflöningen, uppgår till 250 kronor.

På grund af hvad jag sålunda anført, får jag hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen

att till provisorisk lönereglering för befattningshafvande i justitiedepartementet, i enlighet med de af mig tillstyrkta grunder och på de af mig förordade villkor, å extra stat för år 1911 bevilja ett förslagsanslag af 5,245 kronor, hvaraf högst 100 kronor må användas till höjning af vikariatsersättning under semester.

Andre ledamot å departementets afdelning för lagärenden.

- [9.] Den andre ledamot å justitiedepartementets afdelning för lagärenden, för hvilken aflönande medel å extra stat beviljats för åren 1909 och 1910, är behöflig äfven under år 1911.

Jag har alltså anledning att i detta sammanhang upptaga frågan, huruvida den föreslagna provisoriska löneregleringen för tjänstemän i statsdepartementen och vissa oreglerade centrala ämbetsverk skall omfatta ej blott de ordinarie befattningshafvandena utan äfven dem, som aflönas å extra stat.

I de inkomna framställningarna om provisorisk löneförbättring afses jämväl åtskilliga extra tjänstemän. Departementalkommitterade hafva sålunda i sitt förslag till provisorisk lönereglering upp-

tagit följande å extra stat för närvarande uppförda befattningshafvande, nämligen ifrågavarande andre ledamot å justitiedepartementets lagafdelning, en byråchef i ecklesiastikdepartementet och en kanslisekreterare i jordbruksdepartementet.

[9.]

Löneregleringskommittén har emellertid i sitt utlåtande öfver nämnda framställningar uttalat som sin åsikt, att den ifrågavarande provisoriska löneregleringen icke bör omfatta andra befattningshafvande än sådana, hvilkas aflöning finnes uppförd å ordinarie stat. Ett motsatt förfaringsätt skulle medföra den oegentligheten, att provisorisk lönereglering uppgjordes för befattningshafvande, om hvilka man icke med bestämdhet vet, huruvida aflöning för dem för år 1911 kommer att af Riksdagen beviljas. Kommittén framhåller dock, att ett godkännande af dess uppfattning i detta hänseende naturligtvis icke hindrar, att om innehafvare af befattningar å extra stat anses böra i aflöningshänseende likställas med motsvarande funktionärer å ordinarie stat, hänsyn härtill tages vid bestämmande af de anslagsbelopp, som kunna anses erforderliga för uppehållande af samma befattningar under år 1911.

I fråga om löneförbättring för tjänstemän å extra stat är det af lönerogeringskommittén angifna tillvägagångssätt gifvetvis det riktiga. Vid de särskilda extra anslagen för dessa tjänstemäns aflönande bör sålunda tagas under öfvervägande, huruvida och i hvilken mån lönebeloppen böra höjas.

Hvad då angår andre ledamoten å justitiedepartementets lagafdelning, har hans aflöning hittills uppgått till 7,500 kronor. Då jag i 1908 års statsverksproposition föreslog detta belopp — detsamma, som byråchefen för lagärenden hittills i aflöning uppburit —, yttrade jag, att härmed icke afsåges, att äfven vid en blifvande allmän lönereglering för ämbets- och tjänstemännen i Kungl. Maj:ts kansli den nye ledamoten å lagafdelningen ovillkorligen borde i aflöningshänseende likställas med byråchefen, hvilken ju ansetts böra jämföras med expeditionschef. Snarare syntes han böra jämföras med ordinarie revisionssekreterare. Då jag föreslog hans aflöning till 7,500 kronor, skedde det också närmast med hänsyn till det samtidigt af mig framlagda förslaget om provisorisk höjning af revisionssekreterarnas aflöning till nämnda belopp.

Jag är fortfarande af den åsikt, att andre ledamoten å lagafdelningen bör närmast jämföras icke med byråchefen för lagärenden, beträffande hvilken Eders Kungl. Maj:t nu beslutat hos Riksdagen hemställa om ökning af hans arvode till jämnhöjd med expeditionschefernas, utan med de ordinarie revisionssekreterarna. För dem har väl ännu

[9.] ej föreslagits förhöjning af deras aflöning öfver sagda belopp 7,500 kronor, hvilket vid de två senaste riksdagarna beviljats, men, på sätt jag i det följande skall tillåta mig närmare utveckla, anser jag det nödigt, att provisorisk löneförbättring beredes dem samtidigt med att ämbetsmän, med hvilka de böra likställas, få sina löner höjda. Vid sådant förhållande anser jag äfven skäligt, att andre ledamoten å lagafdelningen i departementet blir delaktig af den allmänna löneförbättringen. Då jag af skäl, för hvilka jag likaledes senare skall redogöra, icke nu kan föreslå något belopp för den löneförhöjning, som bör tillkomma de ordinarie revisionssekreterarna, torde det vara lämpligt att till ledning vid bestämmande af andre ledamotens å lagafdelningen höjda aflöning taga de löneförmåner, som i reglerade verk beviljats tjänstemän af tredje lönegraden; under dem bör i allt fall nämnde ledamot icke i fråga om aflöningen ställas. Af samma mening hafva ock departementalkommitterade varit, då de för andre ledamoten å lagafdelningen föreslå ett lönetillägg af 600 kronor, så att hans arfvode komme att uppgå till den ifrågasatta aflöningen för byråchef utan ålderstillägg eller 8,100 kronor.

Från detta belopp torde dock afdrag böra göras i anledning däraf, att befattningens innehafvare icke i denna egenskap behöfver vidkännas pensionsavgift enligt nya pensionslagen. Då emellertid den, som nu innehar befattningen, har att med 218 kronor 40 öre erlægga pensionsavgift såsom ordinarie ledamot i hofrätt, bör för honom afdraget icke motsvara hela den pensionsavgift 280 kronor, som uttages af byråchef, hvilken ej intjänat ålderstillägg, utan endast skillnaden mellan sistnämnda båda belopp eller 61 kronor 60 öre. Jämnas afdraget till 100 kronor, skulle alltså aflöningen för andre ledamoten å lagafdelningen blifva 8,000 kronor. Skulle å denna befattning förordnas någon, som ej i samma mån som nuvarande innehafvaren är skyldig att för annan tjänst erlægga pensionsavgift, lär Eders Kungl. Maj:t icke underlåta att med afseende härå jämka hans aflöning i departementet.

Därest ifrågavarande befattningshafvande tillerkännes den nu föreslagna löneökningen, synes för honom böra i tillämpliga delar gälla samma aflöningsvillkor som de ordinarie tjänstemännen skulle blifva underkastade vid åtnjutande af den provisoriska löneförbättringen.

Däremot bör, med hänsyn till arten af hans arbete, uppenbarligen ej angående honom meddelas föreskrift om viss daglig arbetstid å tjänsterummet.

Fortfarande såsom hittills skall naturligtvis andre ledamoten å

lagafdelningen vara skyldig frånträda de löneförmåner, han må innehafva å annat ämbetsverks stat.

[9.]

Då den del af hans nuvarande arfvode, som anses motsvara tjänstgöringspenningar, utgör 2,500 kronor och sålunda är lika med beloppet af tjänstgöringspenningarna för tjänsteman i tredje lönegraden i regleradt verk, torde härutinnan ej behöfva föreskrifvas ändring.

Jag hemställer, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen

att för aflönande af en andre ledamot å justitiedepartementets afdelning för lagärenden å extra stat för år 1911 anvisa ett belopp af 8,000 kronor, hvaraf 2,500 kronor skola anses motsvara tjänstgöringspenningar.

Extra föredragande.

Justitiedepartementets arbetsmaterial har vuxit till sådan omfattning, att göromålen svårligen kunna medhinnas utan förstärkning af departementets personal.

[10.]

Till upplysning, huru ärendena under de senare åren ökats, har jag låtit upprätta följande tabell, utvisande antalet handlagda ärenden af skilda slag under hvart och ett af åren 1904—1909.

[10.]

	1904	1905	1906	1907	1908	1909
<i>Ärenden rörande</i>						
stiftande, upphäfvande, ändring eller förklaring af lag	80	69	82	100	77	119
befordringar, förordnanden, tjänstledighet och afsked	168	191	231	212	250	223
aflöningsförmåner, pensioner, understöd, nådevedermålen och stipendier	71	83	99	117	142	121
riksdagsmannaval	10	16	14	20	20	8
tillämpning af tryckfrihetsförordningen	198	262	285	261	258	298
medborgarerätt	176	325	346	392	394	405
tillstånd för utlänning att besitta fast egendom i Sverige	28	36	53	46	43	58
inseende öfver lagskipningen och den därtill hörande ordning vid domstolar	21	15	21	25	24	16
reglering af rikets judiciella indelning	17	16	14	8	5	5
plats för tingsställe samt byggande af tingshus, härads- eller stadsfängelse	11	12	11	8	13	4
åtal för brott och förordnande af domstol	3	1	4	—	6	7
af brottmål föranledda ersättningar af allmänna medel	23	17	18	22	41	21
andra ersättningar af allmänna medel	10	22	13	18	8	41
fångvården och uppfostringsanstalter	67	26	31	28	32	30
förbrytares utlämnande och utländska lösdrifvares behandling	42	26	42	37	38	55
villkorlig frigifning	—	—	—	37	28	22
svensk författningssamling	14	19	24	33	27	26
besvär af bekaffenhet att tillhöra regeringsrättens afgörande	23	21	33	17	43	14
andra besvär	2	3	2	4	5	6
rättelse och förklaring af fideikommissförfattningar	—	—	—	—	—	26 ¹⁾
tillstånd att före lagstadgad ålder ingå äktenskap	—	—	—	—	—	118 ¹⁾
tillstånd till skillnad i äktenskap eller trolofning	—	—	—	—	—	158 ¹⁾
andra ärenden	22	33	29	27	32	65
Summa	986	1,193	1,352	1,412	1,486	1,846

¹⁾ Under tiden efter den 26 maj.

Utom de i tabellen upptagna ärendena förekomma sådana angående rättsstatistiken och straffregistret, hvilka ärenden handläggas inom den särskilda byrån för statistiska ärenden.

Af de ärenden, tabellen afser, tillhöra frågor om stiftande, upphäfvande, ändring eller förklaring af lagar eller författningar departementets afdelning för lagärenden, men för öfriga i tabellen angifna ärenden finnes icke särskild byrå inrättad; de skola sålunda enligt gällande instruktion beredas till föredragning af expediteschefen. Med

det allt jämt växande tilloppet af mål har det emellertid visat sig för denne vara förenadt med svårighet att medhinna allt det arbete, som sålunda åligger honom.

[10.]

Särskildt är detta fallet med afseende å mål af vidlyftigare beskaffenhet; arten af expeditionschefens verksamhet medför nämligen, att den sammanhängande arbetstid, som för ett sådant måls beredande är erforderlig, sällan står honom till buds. Följden har ock blifvit, att dylika mål ofta fått allt för länge vänta på afgörande; på detta sätt förklaras hufvudsakligen det låga antalet under de senaste åren afgjorda mål rörande reglering af rikets judiciella indelning.

Hvad beträffar de mål och ärenden, hvilka från departementet böra förekomma i regeringsrätten, skulle befattningen jämväl med dem tillkomma expeditionschefen; han skulle hafva att bereda och inför regeringsrätten föredraga dessa mål och ärenden. Härutinnan har dock en annan anordning måst träffas. Enligt stadgan den 5 juni 1909 angående behandlingen inom statsdepartementen af ärenden, som tillhöra regeringsrätten, äger Eders Kungl. Maj:t, där det finnes erfoderligt, förordna kanslisekreterare eller annan tjänsteman inom departementet att vara föredragande inför regeringsrätten, och med begagnande af denna rätt hos Eders Kungl. Maj:t berörda den 5 juni förordnat en af departementets kanslisekreterare att bereda och inför regeringsrätten föredraga de mål och ärenden, som för sådant ändamål till honom öfverlämnas. Expeditionschefen ansågs nämligen under större delen af året icke kunna bestrida tjänstgöring i regeringsrätten utan väsentlig olägenhet för arbetets jämna gång i öfrigt och utan att han nödgades åt andra tjänstemän inom departementet för beredning öfverlämna ärenden, hvilka enligt sin art hörde närmare till hans tjänst än de i regeringsrätten förekommande, och härtill komme, att den möjlighet, som hittills funnits och äfven utnyttjats, att i någon mån anlita hans biträde vid lagarbetet blefve genom en dylik anordning omintetgjord.

I regeringsrätten skola från justitiedepartementet föredragas ej blott vissa besvärsmål, som äfven hittills beredts inom departementet — de flesta af dessa mål angå vägrad registrering af varumärken eller aflöningsförmåner —, utan äfven de ej sällan ganska tidsödande mål om rättelse och förklaring af fideikommissförfattningar, hvilkas beredning förut ålegat nedre justitierevisionen. Och ej blott i detta afseende har departementets arbetsbörda ökats i samband med regeringsrättens tillkomst; till departementet har från nedre revisionen äfven öfverflyttats beredningen af mål om dispenser och tillåtelser, hvilka efter allmänna lagen eller dithörande författningar bero på Eders Kungl. Maj:ts afgörande i statsrådet, med undantag dock för frågor om nåd i

[10.] brottmål. De hufvudsakligaste af dessa mål äro de, som angå tillstånd att ingå äktenskap före lagstadgad ålder samt tillstånd till skillnad i äktenskap eller trolofning. Dylika mål äro väl i allmänhet af enkel art, men deras antal är afsevärdt, och då expeditionschefen ansetts icke böra betungas med deras beredande, har befattningen med dem tills vidare öfverlämnats åt byråchefen för statistiska ärenden.

Att det funnits nödigt befria expeditionschefen från beredning, som egentligen skulle åligga honom, gäller för öfrigt ej endast vissa grupper af mål, utan äfven särskilda mål, hvilkas beredande departementschefen för befrämjande af ett snabbare afgörande anförtrott åt annan tjänsteman i departementet.

De undantag från gifna regler, hvilka det ökade arbetsmaterialet sålunda i allt större utsträckning nödvändiggjort, torde bäst visa behovet af arbetskrafternas förstärkande. Med åtgärd i sådant syfte och till ordnande af förhållandena bör nu ej längre anstå. Medan ännu frågan om statsdepartementens omorganisation är oafgjord, vill jag emellertid ej ifrågasätta inrättande af en ny byråchefsbefattning, utan jag inskränker mig för närvarande till att, såsom andra departementschefer i liknande fall förfarit, föreslå begäran om anslag till arfvode åt en extra föredragande. Denne skulle i främsta rummet få till åliggande att för departementet tjänstgöra i regeringsrätten, och i öfrigt skulle till honom för beredning öfverlämnas mål enligt departementschefens bestämmande.

Vid bedömande, huru stort belopp för detta ändamål bör äskas, har jag utgått från att någon af departementets kanslisekreterare erhåller förordnande såsom extra föredragande och att hans löneförmåner under utöfvande af sådant uppdrag böra uppgå till högst 6,000 kronor, för år räknadt, äfvensom att den, som under tiden uppehåller kanslisekreteraretjänsten, med hänsyn till förordnandets stadiga beskaffenhet bör få uppbära ej blott kanslisekreterarens tjänstgöringspenningar utan äfven någon del af hans lön. Med afseende härå har jag ansett, att för den extra föredraganden bör begäras ett arfvode af 3,000 kronor.

Då behovet af anslag för ifrågavarande ändamål synes mig trängande, torde, i händelse Riksdagen beviljar de erforderliga medlen för år 1911, det belopp, som under innevarande år behöfves för samma ändamål, kunna erhållas genom anvisning å hufvudtiteln's allmänna besparingar.

På grund af hvad jag sålunda anfört hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att till arfvode åt en extra föredragande inom justitiedepartementet å extra stat för år 1911 bevilja ett belopp af 3,000 kronor.

Straffregistret.

För bestridande af de utaf tillämpning af lagen om straffregister föranledda kostnader för amanuenser, renskrifning m. m. har af de senaste riksdagarna anvisats ett årligt belopp af 5,000 kronor. Samma belopp torde böra äskas för år 1911, hvarför jag hemställer, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen [11.]

att för bestridande af de utaf tillämpning af lagen om straffregister föranledda kostnader för amanuenser, renskrifning m. m. inom justitiedepartementet å extra stat för år 1911 anvisa 5,000 kronor.

Lagberedningen.

Den lagberedning, hvilken varit i verksamhet från och med år 1903, har den 9 sistlidna oktober aflämnat tredje och sista afdelningen af sitt förslag till jordabalk; härmed har beredningen slutfört det uppdrag, hvarmed den hittills varit sysselsatt. [12.]

För uppehållande af lagberedningens verksamhet under innevarande år beviljades medel vid förra årets riksdag. Då jag nu har att anmäla frågan om anslagets förnyande för år 1911, torde det tillåtas mig att erinra om hvad som blifvit beslutadt angående ämnet för beredningens fortsatta verksamhet och vissa i samband därmed stående förhållanden.

I skrifvelse den 27 mars 1908 anmälde lagberedningen, att arbetet å sista afdelningen af jordabalken kunde beräknas vara afslutadt före utgången af år 1909. *Kungl. Maj:ts beslut 14/1 1909.*

I anledning af denna anmälan upptogs i statsrådet den 14 januari 1909 frågan, hvilket lagstiftningsområde beredningen närmast skulle hafva att bearbeta. Därvid framhöll jag giftermålsbalken såsom särskildt i behof af revision. De bestämmelser i denna balk, hvilka kvarstode sedan 1734, vore i hög grad ålderdomliga och ingalunda motsvarande den nutida rättsuppfattningen. Genom de många sedermera på olika tider tillkomna författningarna på området hade öfversikten öfver lagstiftningen i denna del blifvit synnerligen svår, och innehållet i dessa författningar vore icke heller sådant, att det hela kunde i någon mån

- [12.] anses tillfredsställande. Väl hade på sista tiden några partier blifvit föremål för behandling, nämligen makars egendomsförhållanden genom lag af år 1898 och formen för äktenskaps ingående genom lag af år 1908. Men en revision i ett sammanhang af denna balk torde dock få anses i högsta grad angelägen. Hvad som särskildt kräfde beaktande vore frågorna om den gifta kvinnans rättsliga ställning i allmänhet, äktenskapsskillnad samt de s. k. ofullkomnade äktenskapen. Med sistnämnda ämne sammanhängde på det närmaste en fråga, som nu hufvudsakligen behandlades i ärfdabalken, nämligen frågan om de utom äktenskap födda barnens och deras mödrars rätt. Äfven vissa andra partier af ärfdabalken torde möjligen böra upptagas till omarbetning i sammanhang med revision af giftermålsbalken. Jag erinrade vidare, hurusom frågor i förevarande ämne under de senare åren upprepade gånger varit föremål för Riksdagens behandling och i flera fall föranlett skrivelser af Riksdagen. Sålunda föreläge skrivelser af den 10 maj 1899 om ändrad lagstiftning angående skillnad i trolofning och äktenskap, af den 18 mars 1903 angående omarbetning af bestämmelserna om hustrus rättsställning, af den 7 april 1904 angående undanskiftande i mindre bemedlade dödsbon af medel till minderårigt barns underhåll och uppföstran, af den 12 maj 1906 om ändring eller upphäfvande af 7 mom. i nådiga brefvet den 17 oktober 1778 angående barnaföderskas rätt att vara okänd, af den 19 april 1907 angående lagstiftning om utom äktenskapet födda barns och deras mödrars rättsliga ställning, af den 20 februari 1908 angående behörighet för gift kvinna att vara förmyndare för sin man, som förklarats omyndig, och af den 3 mars 1908 angående lagstiftning om adoption. Dessa skrivelser visade, att behovet af en revision af vår äktenskapslagstiftning gjorde sig lifligt känt.

På grund af hvad sålunda och i öfrigt af mig anförts beslöt Eders Kungl. Maj:t, på statsrådets hemställan, anbefalla lagberedningen att, efter fullbordandet af jordabalkens revision, företaga omarbetning af giftermålsbalken med tillhörande författningar samt de delar af ärfdabalken, som kunde böra i sammanhang därmed behandlas.

1909 års
riksdag.

1909 års riksdag uttalade sig emellertid för att en annan del af vår lagstiftning skulle blifva föremål för lagberedningens arbete.

I den till Riksdagen aflåtna propositionen angående statsverkets ställning och behof begärdes, utom anslag för fortsatt uppehållande af lagberedningens verksamhet, jämväl ett anslag till bestridande af kostnaderna för en processkommission, afsedd att verkställa omarbetning af rättegångsbalken med därtill hörande författningar.

Riksdagen beviljade, såsom jag nämnt, anslaget till lagberedningen, men fann sig icke böra bifalla förslaget om inrättande af en processkommission. Riksdagen fann väl en genomgripande reform af vårt rättegångsväsen af behovet högeligen påkallad, men ansåg, att detta arbete borde uppdragas åt lagberedningen, som därför icke borde få giftermålsbalkens revision åt sig anförtrödd.

[12.]

Detta Riksdagens beslut föranledde, att särskilda personer, hvilka syntes företrädesvis lämpliga att stå i spetsen för arbetet å en processreform, af mig tillspordes om deras villighet att öfvertaga ledningen af detta arbete. Å dessa framställningar erhöles emellertid afböjande svar. Redan häri låg ett hinder att tillmötesgå den af Riksdagen uttalade uppfattningen. Men frågan har i allt fall kommit i ändradt läge, sedan Riksdagen fattade sitt beslut.

*Fråga om
skandinavisk
lagstiftning på
familjerättens
område.*

I öfverensstämmelse med hvad lagutskottet vid 1909 års riksdag utan gensägelse uttalade, har tiden nu syntes lämplig att åter upptaga det arbete på en för de tre skandinaviska länderna gemensam lagstiftning inom obligationsrättens område, som påbörjades år 1901 och burit frukt i de uti allt väsentligt lika lagar om köp och byte af lös egendom, hvilka under åren 1905—1907 kommit till stånd inom de tre länderna. Inom Riksdagen framträdde emellertid sympatier för att jämväl vid lagstiftning inom familjerätten ett samarbete mellan de tre nordiska länderna skulle komma till stånd; andra kammaren för sin del beslöt att hos Eders Kungl. Maj:t anhålla om öfvervägande, huruvida och i hvad mån vid ett eventuellt lagstiftningsarbete på familjerättens område detta arbete måtte, för vinnande, såvidt ske kunde, af öfverensstämmelse mellan de tre nordiska ländernas lagstiftning, kunna ordnas på grundvalen af ett samarbete dem emellan. Den sålunda framkomna tanken har syntes icke böra utan vidare afvisas. En undersökning borde äga rum, och då frågan om fortsatt gemensam behandling af obligationsrätten skulle upptagas till förhandling med de danska och norska regeringarna, syntes det lämpligt, att i sammanhang därmed äfven frågan om gemensam lagstiftning å familjerättens område komme under öfvervägande.

Genom beslut den 23 april och den 3 september 1909 förordnade sålunda Eders Kungl. Maj:t om förhandlingar med Danmark och Norge angående såväl fortsättning af samarbetet på lagstiftning inom obligationsrätten som upptagande af sådant samarbete jämväl inom familjerätten. Dessa förhandlingar förde därtill, att öfverenskommelse träffades om hållande af en preliminar konferens mellan delegerade för de tre länderna för att dels uppgöra en närmare plan för det fortsatta sam-

[12.] arbetet å obligationsrättens område, dels ock undersöka, huruvida och på hvad sätt ett gemensamt skandinaviskt lagarbete inom särskilda därför lämpade delar af familjerätten skulle kunna under den närmaste tiden anordnas.

Nämnda konferens hölls här i Stockholm den 8—13 november 1909. I fråga om familjerätten — för hvilket ämnes behandling till delegerade utsetts för Sverige justitierådet H. G. Westring, för Danmark professorn V. Bentzon och för Norge expeditionschefen P. I. Paulsen — enades dessa delegerade om ett utlåtande, hvari yttrades, att det icke för närvarande syntes tillrädligt att försöka upptaga familjerätten i dess helhet till gemensam behandling, men såsom ämnen, hvilka vore lämpade för gemensam lagstiftning, angäfvos frågorna om de s. k. äktenskapshindren och om äkta makars förmögenhetsförhållanden, hvarjämte uttalades, att det skulle vara af stor betydelse för de ekonomiska förbindelserna mellan de nordiska länderna, om myndighetsåldern blefve densamma i dem alla, att vidare gemensam lagstiftning om reglerna för skillnad till säng och säte och äktenskapsskillnad kunde göra stort gagn samt att ett närmande mellan de nordiska länderna i fråga om de internationellt privaträttsliga reglerna vore mycket önskvärdt.

Kungl. Maj:ts
beslut
3/12 1909.

Då detta utlåtande af mig anmäldes i statsrådet den 3 december 1909, anförde jag:

Lika med de delegerade ansåge jag, att det icke nu borde ifrågasättas att till gemensam behandling med de öfriga nordiska länderna upptaga familjerätten i dess helhet, men att afsevärda fördelar kunde vinnas genom sådan behandling af vissa partier af detta rättsområde. Beträffande de af de delegerade särskildt upptagna frågorna vore jag ense med dem därom, att frågorna om äktenskapshindren och om äkta makars förmögenhetsförhållanden väl lämpade sig att göras till föremål för gemensam behandling. Bestämmelserna om myndighetsåldern upptoges icke hos oss i giftermålsbalken utan i ärfdabalken. Gifvet vore emellertid, att öfverensstämmande bestämmelser härom för de tre länderna skulle medföra väsentliga fördelar. I fråga om äktenskapsskillnad hade de delegerade ställt sig mera tveksamma om utsikterna för vinnande af samstämmighet. Tanken på ett samarbete äfven på detta område syntes mig emellertid icke för närvarande böra uppgifvas, ehuru, på sätt de delegerade anfört, frågan härom lämpligen kunde anstå till dess de förut omförmälda ämnena vunnit behandling. Hvad slutligen anginge de rent internationella rättsreglerna torde en tillfredsställande

ordning svårligen kunna vinnas annat än på basis af de utaf Sverige redan tillträdde internationella konventionerna. [12.]

Jag ansåge det sålunda vara lämpligt att söka åstadkomma ett samarbete mellan de tre nordiska länderna i afseende å lagstiftning inom familjerätten på grundvalen af de delegerades utlåtande.

Fråga uppstode emellertid då, huruvida samtidigt borde inom Sverige arbetas på revision af lagstiftningen på detta område i dess helhet. I detta hänseende erinrade jag om hvad jag vid föredragningen den 14 januari 1909 af frågan angående ämnet för lagberedningens fortsatta verksamhet yttrat om behovet af giftermålsbalkens revision. Häraf framginge, att ostridigt förefunnes behof af ny lagstiftning inom familjerätten — ett behof, som jämväl i Riksdagens skrifvelse om afslag å framställningen angående inrättande af en processkommission erkänts vara trängande. Detta behof kunde ingalunda blifva i önskvärd omfattning tillgodosedt genom den bearbetning af vissa hithörande frågor, som kunde komma till stånd i samarbete med Danmark och Norge. Många viktiga frågor återstode, som icke nu syntes kunna ifrågasättas till gemensam behandling. Därtill komme, att det syntes fortfarande vara allt skäl att vidhålla den grundsats, som kommit till uttryck vid den nuvarande lagberedningens tillkomst och som innebure, att reformen af vår civillagstiftning borde företrädesvis så bedrifvas, att större afdelningar däraf i ett sammanhang upptoges till behandling, hvarvid i afseende å ämnenas gruppering balkindelningen i 1734 års lag i allmänhet borde tjäna till ledning. I enlighet med denna grundsats hade lagberedningen företagit till behandling i ett sammanhang hela det rättsområde, som varit sammanfattadt i jordabalken. Detta nu slutförda arbete visade bäst, hvilka stora fördelar med afseende å enhet och konsekvens i lagstiftningen vore att vinna genom att sålunda på en gång behandla ett större parti af lagen. Det vore min lifliga öfvertygelse, att det viktiga rättsområde, som innefattades i giftermålsbalken af 1734 års lag jämte därmed närmast sammanhängande delar af ärfdebalken, endast genom en dylik enhetlig behandling kunde erhålla en tidsenlig och fullt tillfredsställande reglering.

Ett sådant upptagande till behandling från svensk sida af giftermålsbalken i dess helhet komme naturligtvis icke att lägga hinder i vägen för den ifrågasatta gemensamma behandlingen af vissa delar af lagstiftningsområdet i fråga. De bestämmelser, hvilka kunde framgå af en dylik gemensam behandling, borde i sådant fall inarbetas såsom delar i det större svenska arbetet. Härigenom vunnes den förmånen, att det blefve lättare att tillse, att de nya regler, som vid samarbetet

[12.] kunde komma till stånd, blefve bragta i full öfverensstämmelse med dem, som i öfrigt skulle gälla.

På sätt de delegerade anförde, torde den gemensamma behandlingen böra äga rum genom samverkande, för de särskilda länderna utsedda kommittéer. Hvad Sverige anginge, syntes saken böra så ordnas, att åt lagberedningen uppdroges så väl att verkställa den fullständiga revisionen af giftermålsbalken som ock att i dess helhet eller genom särskilda dess ledamöter deltaga i gemensamma förhandlingar med delegerade från de andra länderna.

I fråga om lagberedningens sammansättning och organisation erinrade jag, att dess ordförande och samtliga ledamöter antingen på begäran erhållit entledigande från sina uppdrag eller befordrats till andra befattningar. Då beredningen år 1902 organiserats, hade bestämts, att den skulle utgöras af ordförande och fyra ledamöter. Antalet syntes nu kunna inskränkas till ordförande och tre ledamöter, hvarigenom möjlighet kunde vinnas att bättre afpassa arfvodena efter de förhöjda belopp, hvarmed lönerna i högsta domstolen och de centrala ämbetsverken numera utginge.

På grund af hvad sålunda anförts hemställde jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte i öfverensstämmelse med beslutet den 14 januari 1909 förordna, att lagberedningen nu skulle företaga omarbetning af giftermålsbalken med tillhörande författningar samt de delar af ärfdebalken, som kunde böra i sammanhang därmed behandlas, äfvensom i afseende å arbetets bedrivande meddela vissa föreskrifter, vid hvilkas affattande hänsyn tagits till det tilltänkta samarbetet med delegerade för Danmark och Norge. Därjämte hemställde jag om förordnande af ordförande och tre ledamöter att med år 1910 inträda i lagberedningen.

Hvad jag anförde och hemställt täcktes Eders Kungl. Maj:t, på tillstyrkan jämväl af statsrådets öfriga ledamöter, gilla och bifalla.

*Det fortsatta
skandinaviska
samarbetet på
obligations-
rättens område.*

Beträffande det fortsatta samarbetet med Danmark och Norge på obligationsrättens område må här erinras, att de för obligationsrätten utsedda delegerade vid konferensen i Stockholm sistlidna november — för Sverige landshöfdingen Hj. L. Hammarskjöld, för Danmark professor Jul. Lassen och för Norge expeditionschefen Paulsen — uttalade, att med afseende å vissa ämnen, hvilka vore af aktuellt intresse, det vore önskvärdt, att lagstiftningsarbetet så snart som möjligt upptoges och fullföljdes. Dessa ämnen äro:

1) afslutande af aftal genom korrespondens samt genom plats-agenter och handelsresande m. m.; betydelsen, vid aftals afslutande, af

den ena eller andra kontrahentens omyndighet eller konkurs; bestämmelser mot missbruk af ekonomisk öfvermakt o. dyl., särskildt angående köp på afbetalning och aftal om vite samt eventuellt äfven angående terminsaffärer,

[12].

- 2) kommissions- och speditiosaftal;
- 3) försäkringsaftal;
- 4) skuldebref o. dyl. samt mortifikation;
- 5) aftal och värdehandlingar, som föranledas af lagerhusrörelse;
- 6) försträckning, kontokurant, ränta, borgen;
- 7) fordringspreskription;
- 8) tidsbestämmelser och villkor vid aftal.

Däremot ansågo de delegerade, att i betraktande af det framskridna stadium, hvarpå det legislativa arbetet beträffande bolagsrätten inom de särskilda rikena befunne sig, detta ämne icke nu kunde förordas såsom föremål för gemensamt arbete, huru väl ägnadt därför det än i och för sig skulle vara.

De delegerade hafva tänkt sig, att ett blifvande arbete lämpligast kunde bedrivas genom samverkande, i de särskilda rikena tillsätta kommittéer, hvar och en bestående af tre jurister och en köpman.

Sedan Eders Kungl. Maj:t nämnda den 3 december beslutat upp-
draga åt chefen för utrikesdepartementet att på diplomatisk väg hos
danska och norska regeringarna göra framställning om upptagande
snarast möjligt af gemensamt lagstiftningsarbete på obligationsrättens
och familjerättens område på grundvalen af de vid konferensen afgifna
utlåtandena, hafva numera sådana framställningar blifvit gjorda, men
svar å desamma ännu ej inkommit.

*Departements-
chefen.*

Då, såsom framgår af den lämnade redogörelsen, för lagberedningen
erfordras anslag jämväl under år 1911 och anledning att vidtaga ändring
i det hittills beviljade årliga anslagets belopp icke föreligger, hemställer
jag, att Eders Kungl. Maj:t behagade föreslå Riksdagen

att för fortsatt uppehållande af lagberedningens
verksamhet å extra stat för år 1911 anvisa ett belopp
af 50,000 kronor.

- [12.] Enär, på sätt jag nämnt, samtliga de personer, hvilka såsom ordförande och ledamöter i lagberedningen deltagit i arbetet å sista delen af förslaget till jordabalk, före 1909 års slut afgått från beredningen, har annan redogörelse för beredningens verksamhet under samma år icke afgifvits än den, som innefattas i den skrifvelse af den 9 oktober 1909, hvarmed beredningen aflämnade sagda del af jordabalksförslaget.

Nedre justitierevisionen.

- [13.] Genom nådigt beslut den 16 april 1909 har löneregleringskommittén erhållit uppdrag att upptaga till behandling frågan om reglering af löneförhållandena m. m. vid nedre justitierevisionen. Enligt hvad kommittén meddelat, hafva ganska betydande förarbeten utförts för afgifvande af underdånigt betänkande angående detta ämbetsverk; därest kommittén får fullfölja sina arbeten rörande detta och andra verk enligt den plan, kommittén för sig uppgjort, hoppas kommittén att under loppet af 1910 års riksdag kunna afgifva betänkande angående nedre revisionen. Någon utsikt att kunna för den nu sammanträdande riksdagen framlägga definitivt förslag i frågan lär dock ej finnas.

I slutet af förra året inkommo emellertid till Kungl. Maj:t två framställningar från nedre justitierevisionen om tillfällig löneförbättring.

Den ena, dagtecknad den 23 oktober 1909, innehåller hemställan, att därest proposition om lönereglering för nedre revisionen ej komme att föreläggas 1910 års riksdag, Eders Kungl. Maj:t tacktes hos Riksdagen begära anslag för beredande åt tjänstförrättande revisionssekreterare af sådan löneförbättring under åren 1910 och 1911, att de årliga löneförmånerna för de olika kategorierna af tjänstgörande revisionssekreterare komme att uppgå till i skrifvelsen angifna belopp, samt att åt enhvar af protokollssekreterarna och de amanuenser, hvilka äro förordnade å rotlar, där ej ordinarie protokollssekreterare är indelad till tjänstgöring, äfvensom åt kanslisten hos registratorn måtte för nämnda båda år beredas en årlig löneförbättring af 1,000 kronor.

Med den andra skrifvelsen, af den 4 december 1909, har nedre justitierevisionen till nådigt öfvervägande öfverlämnat en dit ingifven skrift af ämbetsverkets vaktmästare, hvilka anhålla om åtgärd för beredande åt dem af förbättrade löneförmåner under åren 1910 och 1911, därest ej ny lönereglering förut kommer till stånd.

Sedan dessa båda framställningar remitterats till lönereglerings-

kommittén, har kommittén i underdånigt utlåtande den 16 december 1909 meddelat, att under de öfverläggningar inom kommittén, som hittills ägt rum i frågan om definitiv lönereglering för nedre justitierevisionen, förslag om flera genomgripande förändringar i organisation och aflöningsförhållanden varit å bane och blifvit diskuterade, men att kommittén ej hunnit ännu intaga någon bestämd ställning till dessa förslag. Ett bifall i större eller mindre mån till de nu föreliggande framställningarna om provisorisk lönereglering för personal inom nedre revisionen skulle fördenskull enligt kommitténs uppfattning i flera hänseenden föregripa den definitiva lönereglering, som vore föremål för kommitténs behandling. Revisionssekreterarna hade ju ock under de senaste åren genom tillfälliga löneförbättringar fått sina aflöningar väsentligt höjda, så att de, fränsedt ålderstillägg till de ordinarie revisionssekreterarna, komme att motsvara den enligt nya staten från och med år 1910 hofrättsråd tillkommande begynnelseaflöning, ökad med ett ålderstillägg, eller 7,500 kronor. Den nuvarande aflöningen åt de amanuenser, som bestrede protokollssekreteraregöromål, vore äfven af Riksdagen fastställd så sent som under åren 1908 och 1909. Att åt öfriga nu ifrågavarande befattningshafvande inom nedre justitierevisionen bereda särskilda tillfälliga aflöningstillägg syntes kommittén icke lämpligt, utan torde de böra få tills vidare åtnöjas med dem nu tillkommande aflöningsförmåner, ökade med det extra lönetillägg, som kunde blifva af Riksdagen medgifvet åt vissa tjänstinnehafvare, hvilkas aflöningsförmåner icke blifvit under senare årens riksdagar ny- eller omreglerade efter andra grunder än dem, som följts vid de äldre staternas fastställande. Kommittén har alltså funnit sig böra i sakens nuvarande läge hemställa, att de remitterade framställningarna ej måtte för närvarande föranleda någon Eders Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

I det föregående har jag hemställt, att Eders Kungl. Maj:t behagade besluta att för Riksdagen framlägga förslag om provisorisk lönereglering för justitiedepartementet, och lära därmed öfverensstämmande förslag vara att förvänta jämväl beträffande öfriga statsdepartement och ännu icke reglerade centrala ämbetsverk. Om sålunda förbättrade aflöningsförmåner beredas ämbetsmän, med hvilkas befattningar revisionssekreterarnas måste anses likvärdiga, synes det mig icke böra ifrågasättas att för år 1911 lämna dessa senare befattningshafvande kvar å en lägre lönenivå. Med hänsyn till hvad löneregleringskommittén anført och då dess betänkande angående nedre justitierevisionen lærer vara att förvänta jämförelsevis tidigt under året, torde det emellertid icke vara lämpligt att nu framlägga förslag till den provisoriska löneförbättring

[13.]

[13.]

för detta verk, som må finnas skälig, utan anhåller jag att under riksdagens lopp få återupptaga detta ämne. Dock lär det vara nödigt, att i statsverkspropositionen för nu omförmälda behof beräknas ett approximativt belopp.

För nedre justitierevisionen äro å extra stat för år 1910 anvisade följande belopp att utgå för samma år:

till beredande af tillfällig löneförbättring åt ordinarie och konstituerade revisionssekreterare med åt enhvar af 8 ordinarie revisionssekreterare 1,100 kronor och åt enhvar af 6 konstituerade revisionssekreterare 1,700 kronor	kronor 19,000
» beredande af tillfällig förhöjning af de i aflöningsstaten för nedre revisionen till enhvar af 3 amanuenser upptagna tjänstgöringspenningar, 1,500 kronor, till 1,800 kronor	» 900
» aflönande af 6 tillförordnade revisionssekreterare och 6 amanuenser i nedre revisionen	» 57,600
» aflönande af ett biträde å nedre revisionens registratorkontor.	» 2,700
Summa kronor 80,200.	

Dessa belopp blifva otvifvelaktigt erforderliga jämväl för år 1911. Men då därutöfver, på sätt jag anført, torde krävas medel till ytterligare löneförbättring, och frågan härom ej kan upptagas förr än vid en senare tidpunkt, torde lämpligast vara att för samtliga kraf på extra anslag för nedre revisionen för år 1911 nu endast förslagsvis beräkna en något högre summa än den, hvartill samma anslag för innevarande år uppgå.

Jag hemställer på grund häraf, att Eders Kungl. Maj:t behagade föreslå Riksdagen

att, i afvaktan på nådig proposition, innefattande definitiv framställning angående de för nedre justitierevisionen erforderliga anslag å extra stat för år 1911, för desamma beräkna ett belopp af 90,000 kronor.

Extra division i Svea hofrätt.

Den extra division i Svea hofrätt, hvilken trädde i verksamhet med september 1904, lärer fortfarande vara behöflig. [14.]

Denna division handlägger uteslutande instämnda och vädjade mål. Balansen af sådana mål var vid 1907 års utgång 1,168. Då under år 1908 till hofrätten inkommo 1,528 instämnda och vädjade mål och under samma år afgjordes 1,511 dylika mål, ökades alltså balansen under året till 1,185 mål. Antalet under 1909 till hofrätten inkomna mål af nämnda slag utgjorde, enligt uppgift från hofrätten, 1,682. I betraktande af dessa siffror torde det vara uppenbart, att den extra divisionen fortfarande måste vara i verksamhet, därest balansen å vädjade och instämnda mål icke skall väsentligt ökas utöfver de i och för sig höga tal, hvartill den under de senare åren uppgått. Först sedan den nedbragts till omkring 500 mål, har den begränsats till den storlek, som af löne-regleringskommittén i dess betänkande angående hofrätterna betecknats såsom normal.

För den extra divisionens uppehållande under ett år från den 1 september 1909 beviljade samma års riksdag å extra stat ett belopp af 32,700 kronor. Häraf afsågos 25,000 kronor till arfvoden åt fem adjungerade ledamöter med 5,000 kronor åt dem hvar samt 5,000 kronor åt två personer, hvilka kunde blifva af hofrätten förordnade att å den extra divisionen tjänstgöra i egenskap af notarier, därvid för hvardera beräknades ett arfvode af 2,100 kronor jämte renskrifningspenningar 400 kronor. Af återstående beloppet afsågos 2,400 kronor till gratifikationer åt extra ordinarie tjänstemän samt 300 kronor till erforderligt vaktmästarebiträde.

I underdånig skrifvelse den 6 december 1909 har hofrätten, med erinran att från och med år 1910 ny ordinarie lönestat blefve gällande för hofrätten, afgifvit förslag i fråga om de ändringar i anslaget till den extra divisionen, som borde föranledas af de i nämnda lönestat tillämpade nya aflöningsgrunder.

Hofrätten.

Genom den nya lönestaten hade lägsta aflöningen till hofrättsledamot höjts till 7,000 kronor, hvaraf 4,500 kronor lön och 2,500 kronor tjänstgöringspenningar. Det hade med skäl ansetts billigt och rättvist, att åt dem, hvilka med anledning af den extra divisionens in-

[14.] rättande år från år tjänstgjorde i egenskap af adjungerade ledamöter med samma arbetsbörda som de ordinarie ledamöterna, också bereddes en aflöning, som åtminstone i det närmaste svarade mot den för ordinarie ledamot beräknade lägsta aflöning. Märkas borde ock, att de adjungerade ledamöter, hvilka under de gångna åren tilldelats full assessorslön på gammal stat, till följd däraf fått i aflöning, med inräknande af det extra lönetillägget å 700 kronor, uppbära 6,000 kronor hvar eller sålunda mera än som hittills beräknats för dem, som adjungerats i och för den extra divisionen och hvilka icke erhållit extra lönetillägg. Hofrätten föreslår därför, att arfvodena till de i anledning af den extra divisionen adjungerade ledamöterna skall beräknas efter förhöjdt belopp, 6,000 kronor för hvarje.

För den hofrättsledamot, som förordnades att tjänstgöra såsom ordförande å den extra divisionen, torde — fortsätter hofrätten —, såsom för ordförandena å de ordinarie divisionerna i lönestaten skett, böra beräknas ett särskildt arvode af 500 kronor.

Notariatjänstgöringen å hofrättens ordinarie divisioner skulle, i den mån nya lönestaten i denna del kunde vinna tillämpning, ordnas på det sätt, att å hvarje division notariegöromålen uppehölles af endast en notarie, med tillhjälp af ett oexamineradt skrifbiträde. För notarie vore lägsta aflöningen bestämd till 4,500 kronor och till aflönande af skrifbiträdet hade beräknats i medeltal 1,700 kronor, däri inbegripet kostnaden för vikarie vid sjukdom och semester, så att lägsta årliga kostnaden för uppehållande af notariegöromålen å ordinarie division skulle uppgå till sammanlagdt 6,200 kronor. Till följd däraf, att allenast tre af hofrättens ordinarie notarier befunnits villiga att öfvergå på den nya lönestaten, kunde emellertid notariatjänstgöringen ännu icke ordnas på det nya sättet å flera än tre divisioner, och under sådana förhållanden vore lämpligt, att detta skedde å de tre divisioner, som enligt den nya arbetsordningen skulle inom hofrätten bilda den hufvudafdelning, hvilken hade att handlägga mål från de fyra nordligaste länen. Då notariegöromålen på de fyra öfriga ordinarie divisionerna däremot skulle komma att tills vidare bestridas såsom hittills genom två notarier på hvarje division, samt härtill komme, att den extra divisionens verksamhet måste i sin helhet förläggas till samma hufvudafdelning som bildades af dessa fyra divisioner, vore ändring i den nuvarande anordningen i afseende å uppehållande af notariegöromålen å den extra divisionen icke för närvarande behöflig för likformighets vinnande. Mot en anordning, enligt hvilken notariegöromålen å den extra divisionen skulle besörjas genom en enda notarie, talade den omständigheten, att till

ifrågavarande tjänstgöring måste användas extra ordinarie tjänsteman, hvilken skulle blifva af göromålen så upptagen, att han icke samtidigt kunde tjänstgöra i annat ämbetsverk, där han möjligen hade bättre utsikter till befordran. Genom anställande af endast en notarie syntes för öfrigt knappast kunna vinnas besparing, då aflöningen till denne icke skulle kunna sättas lägre än till 3,600 kronor och därtill komme kostnaden för aflönande af ett särskildt skrifbiträde. Det syntes hofrätten därför vara tjänligast, att notariegöromålen å den extra divisionen fortfarande tills vidare uppehöles genom två extra ordinarie tjänstemän, hvilkas aflöning torde böra utgå såsom hittills med 2,100 kronor till hvardera. Däremot borde renskrifningspenningarna, som beräknats till 400 kronor för hvardera notarien, icke vidare uppbäras af notarierna, utan syntes renskrifningen för den extra divisionen böra med dessa medel bekostas, likasom för de ordinarie divisionerna, omedelbart af statsverket. Skulle det för renskrifning beräknade beloppet 800 kronor icke fullt förslå för ändamålet, syntes bristen kunna fyllas från hofrättens ordinarie anslag till renskrifningskostnader.

Gratifikationsmedel till extra ordinarie tjänstemän hade vid den nya löneregleringen blifvit beräknade efter 2,000 kronor för hvarje division, å hvilken fiskal funnes anställd, och efter 1,500 kronor för annan division. I öfverenstämmelse härmed torde för den extra divisionen böra till gratifikation för extra ordinarie tjänstemän beräknas 1,500 kronor i stället för nu utgående 2,400 kronor.

Däremot syntes nödvändigt, att det belopp 300 kronor, som anslagits till vaktmästarebiträde, höjdes, helst nämnda biträde, efter indragning från och med år 1910 af två ordinarie vaktmästarebefattningar i hofrätten, måste tagas i anspråk i större utsträckning än förut. För ifrågavarande behof syntes skäligen böra beräknas ett belopp af 600 kronor.

Vid bifall till hofrättens förslag skulle det årsanslag, som för den extra divisionen borde äskas hos 1910 års riksdag, komma att uppgå till sammanlagdt 37,600 kronor, hvilket skulle innebära en ökning af 4,900 kronor i det nuvarande anslaget.

Under senare år har, på sätt hofrätten erinrat, adjungerad ledamot, hvilken tilldelats assessorslön, fått uppbära, utom tjänstgöringspenningar 2,000 kronor, dels assessors lön 3,300 kronor, dels ock det å lönen belöpande extra lönetillägg 700 kronor eller tillsammans 6,000 kronor. De adjunkter, som för närvarande äro i åtnjutande af dessa löneförmåner, böra uppenbarligen icke till följd af löneregleringen försättas i en ogynn-

*Departements-
chefen.*

[14.] sammare ställning än den de hittills innehaft; och äfven för framtiden torde det icke vara obilligt, om några adjunktionsarfvoden till nämnda belopp, afsedda för de äldsta adjunkterna, finnas att tillgå. Men att i större utsträckning höja adjunktsarfvodena utöfver det belopp af 5,000 kronor, som nu utgår till de för den extra divisionen adjungerade ledamöterna, synes mig icke behöfligt. Jag erinrar i detta hänseende om mitt uttalande till statsrådsprotokollet för den 19 mars 1909, hvaraf framgår, att jag ansett sistnämnda summa vara ett normalt arfvode vid stadig adjunktion. Och fortfarande håller jag före, att för den, som, medan han väntar på befordran, tjänstgör såsom adjunkt i hofrätten, skäliga anspråk i regel blifva med ett dylikt arfvode tillgodosedda. För de fall, som ofvan angifvits, kan det högre arfvodet beredas genom bestämmelser angående fördelningen af de löner, som ställas till hofrättens disposition. Jag finner det sålunda icke erforderligt att beträffande de nu ifrågavarande adjunktionsarfvodena tillstyrka den af hofrätten ifrågasatta förhöjningen.

Däremot finner jag skäligt, att den ledamot af hofrätten, som bestrider ordförandebefattningen å den extra divisionen, berättigas uppbära särskildt arfvode med det belopp 500 kronor, som tillerkänts öfriga divisionsordförande.

Hvad angår bestridandet af notariegöromålen å den extra divisionen synes mig den för successivt genomförande å de ordinarie divisionerna afsedda anordningen, att endast en notarie anställas å hvarje division, böra vinna tillämpning vid den extra divisionen, vid hvilken icke, såsom i fråga om ordinarie division kan vara fallet, svårighet vid öfvergång till den nya ordningen vållas genom befintligheten af förutvarande ordinarie notariebefattningar. Att för den extra ordinarie tjänsteman, åt hvilken förordnandet såsom ensam notarie å den extra divisionen komme att lämnas, möjligheten att med förordnandet förena syssla i annat ämbetsverk blefve ringa, må väl vara sannt, men denna omständighet bör enligt min mening ej hindra den nya anordningens tillämpande i detta fall. Vid en division, hvilken såsom den ifrågavarande handlägger endast vädjade och instämnda mål, torde för öfrigt lättare än vid divisioner, där äfven besvärsmål förekomma, *en* notarie kunna med tillhjälp af ett skrifbiträde besörja notariegöromålen.

Jag anser mig sålunda böra i förevarande hänseende beräkna dels arfvode till en tillförordnad notarie med 3,600 kronor och dels kostnad för ett skrifbiträde med 1,700 kronor.

Vidkommande slutligen hvad hofrätten föreslagit i fråga om det belopp, som bör afses till gratifikation, samt om ersättning för vaktmästarebiträde har jag intet att erinra.

Min beräkning af den årliga kostnaden för den extra divisionen [14.]
är alltså följande:

arfvoden åt 5 adjungerade ledamöter, 5,000 kronor åt hvarje	kr. 25,000: —
särskildt arfvode åt ordföranden	» 500: —
arfvode åt en tillförordnad notarie	» 3,600: —
för ett skrifbiträde	» 1,700: —
till gratifikationer åt extra ordinarie tjänstemän	» 1,500: —
för vaktmästarebiträde	» 600: —

Summa kronor 32,900: —

Jag hemställer, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att för fortsatt uppehållande under ett år från
och med den 1 september 1910 af en extra division
i Svea hofrätt för behandling af instämnda och väd-
jade mål å extra stat för år 1911 anvisa ett belopp af
32,900 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att under
år 1910 förskottsvis af tillgängliga medel utanordna
hvad af nämnda belopp belöper på tiden från och
med den 1 september till årets slut.

Krigshofrätten.

I det föregående har jag nämnt, att underdånig framställning om
provisorisk lönereglering inkommit jämväl från krigshofrätten, såvidt
angår de civila befattningarna i denna domstol.

Löneregleringskommittén, som på grund af omförmälda nådiga
remiss af den 26 november 1909 haft att afgifva utlåtande jämväl i
anledning af denna framställning, har i sitt den 16 december 1909
afgifna underdåniga utlåtande erinrat, att, i anseende till ifrågasatt
omreglering, de civila befattningarna i krigshofrätten, med undantag
för vaktmästaresysslan, äro tillsatta allenast på förordnande tills vidare
samt att de nuvarande innehafvarna af dessa befattningar åtnjuta, krigs-
hofrättsrådet och krigsfiskalen aflöningsförmåner för ordinarie tjänster
i Svea hofrätt och sekreteraren pension såsom f. d. kanslisekreterare.
Vid dessa förhållanden har kommittén ansett anledning för närvarande
saknas att för nämnda tre tjänstemän föreslå provisorisk lönereglering,
likasom kommittén funnit det knappast kunna anses lämpligt att vid-
taga sådan reglering enbart för vaktmästaren, hvilken syntes tills vidare

[15.]

*Provisorisk
lönereglering
för de civila
befattnings-
hafvanden.*

[15.] böra åtnöjas med sina nuvarande aflöningsförmåner, ökade med extra lönetillägg. Kommittén hemställer alltså, att krigshofrättens framställning ej må till någon Eders Kungl. Maj:ts vidare åtgärd föranleda.

I fråga om de civila tjänstemännen anser jag mig på de af kommittén anförda skäl icke böra föreslå provisorisk lönereglering. I den på dagordningen stående frågan om en reform af den militära domstolsorganisationen lär visserligen nådig proposition ej kunna medhinnas till årets riksdag, men inom de närmaste åren torde frågan blifva löst.

Vaktmästaren.

Hvad däremot angår krigshofrättens vaktmästare föreligger enligt min mening särskildt skäl att nu bereda honom bättre lönevillkor.

Befattningens nuvarande innehafvare, vaktmästaren C. A. Gustafsson Band, har i underdånig skrifvelse den 30 augusti 1909 hemställt, att då den kontanta lön af 50 kronor i månaden, som jämte fri bostad utgjorde hans aflöning såsom vaktmästare i krigshofrätten, visat sig vara alldeles otillräcklig till försörjning af honom själf jämte hustru och barn samt tjänstgöringen toge så stor del af dagen i anspråk, att det ej lyckats honom att på fritid bereda sig extra förtjänst, Eders Kungl. Maj:t tacktes bereda honom löneförhöjning genom ökning af den kontanta lönen, om möjligt, till 75 kronor i månaden eller ock till annat belopp, som Eders Kungl. Maj:t kunde akta skäligt bestämma.

I underdånigt utlåtande den 20 novemher 1909 öfver Gustafsson Bands ansökan har krigshofrätten omförmält, att Gustafsson Band, som vore fast anställd i ämbetsverket, för närvarande åtnjöte, utom fri bostad och bränsle, en kontant årlig lön af 600 kronor, hvartill under de senare åren kommit extra lönetillägg; och då giltigt skäl numera saknades, hvarför krigshofrättens vaktmästare skulle vara sämre ställd i aflöningshänseende än verkens vaktmästare i allmänhet, har krigshofrätten ansett, att åt honom bör beredas samma aflöning som för statskontorets vaktmästare blifvit i den nya staten för detta ämbetsverk bestämd, eller kontant 950 kronor.

Då de hos centrala ämbetsverk anställda vaktmästare å gammal stat i allmänhet åtnjuta — fränsedt extra lönetillägg — en aflöning af 800 kronor eller, om de hafva fri bostad, 650 kronor, äfvensom ett ålderstillägg å 100 kronor, har hittills krigshofrättens vaktmästare, med lön af 600 kronor jämte fri bostad men utan rätt till ålderstillägg, varit knappare aflönad än andra vaktmästare. Denna skillnad torde haft sin grund däri, att tjänstgöringen förr ej tagit hans tid så i anspråk som fallet varit beträffande vaktmästarna i andra verk. Då emellertid numera, enligt hvad krigshofrätten vitsordat, all anledning saknas att bestämma hans aflöning till lägre belopp än andra vaktmästare i verken åtnjuta, har jag ansett

Gustafsson Bands begäran om den kontanta aflöningens höjande till 900 kronor om året icke vara obillig; genom sådan höjning skulle han dock ej fullt nå upp till den aflöning 925 kronor, som enligt den af mig föreslagna provisoriska lönereglering för ordinarie befattningshafvande vid ännu ej reglerade verk skulle tillkomma vaktmästare, som åtnjuter fri bostad och bränsle. Då hela det belopp 600 kronor, som nu utgår till krigshofrättens vaktmästare, räknas som lön, torde den ifrågasatta ökningen å 300 kronor böra anses som tjänstgöringspenningar. Den tillfälliga löneförbättringen lär böra inträda med år 1911.

[15.]

Beträffande det å extra stat hittills beviljade anslag till arfvoden åt krigshofrättens ordförande och militära ledamöter har jag ej att föreslå någon ändring.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att å extra stat för år 1911 anvisa
dels till arfvoden åt krigshofrättens ordförande
 och militära ledamöter ett belopp af 3,250 kronor,
dels ock för beredande af tillfällig löneförbättring
 åt krigshofrättens vaktmästare ett belopp af 300 kronor,
 hvilket skall anses utgöra tjänstgöringspenningar.

Cellanordningar i vissa fängelser med afseende å fångar, som lida af tuberkulos.

I sin underdåniga skrifvelse den 21 september 1909 angående anslag till fångvården för år 1911 hemställer fångvårdsstyrelsen om äskande af extra anslag till vissa byggnadsarbeten, för hvilka medel icke kunde beredas från reservationsanslaget till vård och underhåll af läns- och kronohäkten. Styrelsen föreslår sålunda, att i vissa fängelser en del celler skulle anordnas så, att de särskildt lämpa sig för mottagande af fångar, som lida af tuberkulos.

[16.]
Fångvårdsstyrelsen.

Härom anför styrelsen:

Sedan uppmärksamheten numera riktats å nödvändigheten af åtgärder mot tuberkulos, gjordes stora uppoffringar för motarbetande af denna samhällsfara. Äfven i fängelserna borde vidtagas ändamålsenliga anordningar för hysande af de tuberkelsjuka. Härför fordrades dels att skaffa tillräcklig tillgång på luft, solljus och belysning och dels att göra

- [16.] de celler, som användes för de sjuka, i möjligaste mån desinficerbara. För ändamålet måste, enligt hvad styrelsens biträdande läkare och biträdande arkitekt enstämmigt framhållit, väljas jämförelsevis stora celler å fängelsernas solsida samt, då den knappa tillgången å s. k. fönsterceller icke medgafve användandet af sådana, fönstret i cellen upphuggas. För att göra cellen decinficerbar borde tak och väggar oljemålas, golfsocklarna borttagas och golfvet beläggas med litholit eller annan lämplig golfmassa. Därjämte måste med varmkammaren under cellgolfvet vidtagas ändrad anordning; enär, såsom det nu vore, varmkammaren icke kunde åtkommas för rengöring, om icke golfvet uppbrötes, och sålunda kunde, om den en gång inficerats, blifva en beständig smittohärd, måste under den utanför cellraden löpande balkongen och under celldörren mot korridoren upptagas en rengöringslucka af tillräcklig storlek för att varmkammaren genom densamma kunde åtkommas. Kostnaden för dessa åtgärder hade af styrelsens biträdande arkitekt beräknats till öfver hufvud 300 kronor för cell. Från berörda anordningar torde emellertid kunna undantagas de mindre cellfängelserna, som enligt den uppgjorda planen angående fängelseväsendets omorganisation skulle användas till hysande allenast af rannsaknings- och korttidsfångar. Vid de återstående 15 af de nuvarande länsfängelserna, för hvilka byggnads- och underhållskostnaderna bestredes af sagda anslag, skulle erfordras öfver hufvud 2 på nämnda sätt anordnade celler vid hvarje fängelse eller tillsammans 30. Totalkostnaden skulle alltså uppgå till 9,000 kronor.

Departementets-
chefen.

Denna fängenvårdsstyrelsens framställning finner jag synnerligen beaktansvärd. Enligt hvad från styrelsen meddelats, äro vid de centrala straffanstalterna åtgärder i förevarande syfte redan i erforderlig mån vidtagna, och skäligheten är, att jämväl de öfriga fängelser, där frihetsstraff af mera afsevärd längd aftjänas, blifva försedda med dylika anordningar. Dessa fängelser äro de 15 nuvarande länsfängelser, hvilka för framtiden skulle benämnas straffängelser, eller länsfängelserna i Stockholm, Uppsala, Linköping, Jönköping, Växjö, Kalmar, Karlskrona, Kristianstad, Vänersborg, Mariestad, Karlstad, Örebro, Västerås, Falun och Gäfle.

Då jag icke i fråga om den kostnadsberäkning, styrelsen låtit uppgöra, eller eljest finner anledning till erinran mot styrelsens förslag, tillåter jag mig hemställa, att Eders Kungl. Maj:t ville föreslå Riksdagen

att för utförande vid nämnda 15 straffängelser af cellanordningar med afseende å fångar, som lida af tuberkulos, å extra stat för år 1911 anvisa 9,000 kronor.

Statens uppfostringsanstalt å Bona.

Statens utgifter för denna anstalt äro uppdelade å två förslags-
anslag å andra hufvudtiteln extra stat, det ena till aflöningar åt tjänste-
män och betjante vid anstalten och det andra till kost och beklädnad
åt de vid anstalten intagna elever m. m.

[17.]

Aflöning till tjänstemän och betjante.

I sammanhang med frågorna om reglering af löneförhållanden
m. m. vid fångvårdsstaten har löneregeringskommittén till behandling
upptagit motsvarande frågor beträffande statens uppfostringsanstalt
å Bona.

Äfven i fråga om denna anstalt föreligger nu underdånigt betän-
kande af kommittén, afgifvet den 22 juni 1909.

Efter nådiga remisser hafva anstaltens styrelse och fångvårds-
styrelsen inkommit med utlåtanden öfver nämnda betänkande. Dessa
utlåtanden äro afgifna, anstaltens styrelses den 22 oktober och fång-
vårdsstyrelsens den 14 oktober 1909.

Då jag nu anhåller att få öfvergå till detta ärende, har jag att
tillika anmäla

1:o) styrelsens för anstalten den 22 oktober 1909 aflåtna under-
dåniga skrifvelse rörande anstaltens anslagsbehof för år 1911;

2:o) en af predikanten och förste läraren vid anstalten Holger
Bergwall den 11 november 1909 gjord underdånig framställning be-
träffande löneförmånerna vid den af honom innehafda befattning; och

3:o) en af den s. k. fattigvårdslagstiftningskommittén den 6
december 1909 aflåten underdånig skrifvelse med vissa erinringar i an-
ledning af hvad löneregeringskommittén i sitt betänkande föreslagit i
fråga om styrelsen för anstalten.

Till en början torde jag få erinra, att upprättandet af ifråga-
varande anstalt stod i samband med den ändring i lagstiftningen om
minderåriga förbrytares behandling, som trädde i kraft den 1 januari 1905.

Det hufvudstadgande i ämnet, som då blef gällande, återfinnes i
5 kap. 3 § strafflagen och innehåller, att om brott blifvit begånget af
någon, som fyllt 15 men ej 18 år och för brottet dömes till böter eller

[17.] till fängelse i högst sex månader, domstolen må, där den brottsliges sinnesbeskaffenhet och omgifning samt graden af hans förståndsutveckling pröfvas sådant föranleda, förordna, att han skall, i stället för att undergå det ådömda straffet, insättas i allmän uppfostringsanstalt.

Det var för verkställighet af sådana förordnanden om tvångsuppfostran beträffande minderåriga af mankön, som staten inrättade uppfostringsanstalten å Bona i Östergötland.

Anstalten är ställd under ledning af en särskild styrelse, hvars medlemmar äro såsom sådana oafnådda och icke i vanlig mening statens tjänstemän. Denna styrelse, hvilken i likhet med fångvårdsstyrelsen lyder under justitiedepartementet, utför i afseende å uppfostringsanstalten å Bona ungefärligen samma åligganden som fångvårdsstyrelsen i afseende å fängelser och tvångsarbetsanstalter. Löneregleringskommittén föreslår emellertid

Anstaltens ställande under fångvårdsstyrelsens ledning.

I det den 26 oktober 1898 afgifna kommittébetänkande angående minderåriga förbrytares behandling, hvilket ligger till grund för den nya lagstiftningen i ämnet, erinrades, att dittills de frågor rörande allmänna uppfostringsanstalter, som hänskjutits till Kungl. Maj:ts afgörande, pröfvats efter föredragning af chefen för justitiedepartementet. Ehuru afsevärda skäl kunde anföras för bibehållande af denna anordning, ansåg kommittén likväl ifrågavarande anstalter snarare böra lyda under ecklesiastikdepartementet än under justitiedepartementet, enär vid dem i främsta rummet vore fråga om en särskild form af uppfostran, som samhället ägnade vilseförda minderåriga, hvaremot frågan om brott och straff så mycket som möjligt borde hållas i bakgrunden. Valet mellan de olika ståndpunkterna berodde, enligt kommitténs mening, därpå, huruvida man ville lägga den hufvudsakliga vikten på den penitentiära eller på den pedagogiska uppgift, som uppfostringsanstalter för minderåriga förbrytare på en gång kunde sägas fullfölja. För sin del befarade kommittén, att därest de förlades under justitiedepartementet, deras verksamhet komme att betraktas snarast såsom en art af fångvård, hvilket kommittén velat undvika.

Kommittén.

Ehuru — yttrar nu löneregleringskommittén — detta uttalande icke föranledde, att anstalten å Bona ställdes under ecklesiastikdepartementet, torde dock de framhållna synpunkterna hafva orsakat, att an-

staltens förvaltning då icke uppdrogs åt fängvårdsstyrelsen. Denna hade till uppgift att öfvervaka behandlingen af personer, hvilka dömts förlustiga sin frihet, men det torde hafva ansetts, att de ynglingar, som intoges i uppfostringsanstalten å Bona, helst icke borde i det allmänna föreställningssättet uppfattas såsom fångar.

[17.]

I viss mening vore dock väl äfven eleven å Bona sin frihet förlustig. Han finge icke lämna anstalten af egen vilja; han hölles därstädes under nätterna innesluten i cell af samma slag som de vid gemensamhetsfängelserna befintliga nattceller. I likhet med den, som i fängelse underginge straff, hade han efter rannsaking vid allmän domstol befunnits brottslig och skyldig till straff. Detta sakförhållande ändrades icke däraf, att han pröfvats böra intagas i uppfostringsanstalt i stället för att undergå straffet.

Dessutom torde böra uppmärksammas, att äfven i den egentliga fängvården ett uppfostrande ändamål inginge såsom ett synnerligen viktigt moment. Fängelsets uppgift sammanföle fördenskull i viktiga delar med uppfostringsanstaltens å Bona.

Om emellertid önskemålet att i afseende å de unga hålla frågan om brott och straff i bakgrunden finge anses innebära ett skäl att i förvaltningshänseende gifva anstalten å Bona en särställning från fängelset, torde dock kunna ifrågasättas, huruvida ej detta önskemål ändock skulle låta sig förena med anstaltens förläggande under fängvårdsstyrelsen.

I detta hänseende torde kunna erinras, hurusom fängvårdsstyrelsen hade ledningen jämväl af tvångsarbetsanstalterna i riket, samt att dessa anstalter icke heller kunde sägas hafva någon straffuppgift. Den där intagne hade ditförpassats, icke på grund af brott mot strafflagen, utan emedan han underlätit att på lofligt sätt förvärfva sitt uppehälle. Tvångsarbetsanstaltens uppgift vore ej blott att, så länge han där vistades, hålla honom till arbete utan också att söka bibringa honom förmåga och håg att i samhället på egen hand redligt försörja sig och de sina. Denna uppgift sammanföle på det närmaste med den allmänna uppfostringsanstaltens. En jämförelse mellan anordningarna vid anstalten å Bona och, exempelvis, tvångsarbetsanstalten å Svartsjö visade ock, att likheten i ändamål medfört nästan fullständig likhet i den inre organisationen. Ett afsevärdt antal af tvångsarbetarna vid sistnämnda anstalt vore unga, delvis mellan 18 och 21 år, samt sysselsattes med jordbruksarbete m. m. och erhöile äfven skolundervisning.

Vid nu antydda förhållanden hade kommittén ansett det böra tagas

[17.] under öfvervägande, huruvida icke lämpligt vore att i förvaltningshänseende ställa anstalten vid Bona under fängvårdsstyrelsens ledning.

Äfven med nuvarande organisation hade anstalten Bona ej kunnat helt frigöras från sammanhanget med fängvården. Ända från anstaltens öppnande hade såsom föreståndare därstädes tjänstgjort en ordinarie fängelsedirektör, och den ene afdelningsbefälhafvaren vore ordinarie underofficer vid centralfängelset å Långholmen.

Därest anstalten å Bona blefve ställd under samma ledning som fängvården, skulle otvifvelaktigt fördelar vinnas i afseende å möjligheten att vid anstalten alltid hafva tillgång till en tjänstepersonal, som kunde motsvara den mångsidiga och fordrande uppgiften. Vid nyanställning kunde bland fängvårdens talrika befattningshafvande utväljas personer, som redan i fängvårdstjänsten pröfvats och ådagalagt för uppfostrareplikten å Bona erforderliga egenskaper. Sedan efter ett antal år dessa personer vid mera framskriden ålder ej vidare kunde anses fullt lämpliga för tjänstgöringen å Bona, skulle desamma kunna erhålla en lugnare och för deras krafter mera passande verksamhet genom anställning vid mindre kräfvande fängelser.

Säkerligen skulle det ock vara till gagn, om yrkesarbetena vid Bona ställdes under samma ledning som dylika arbeten vid fängvårdsanstalterna. Därigenom kunde vinnas tillfälle för uppfostringsanstaltens elever att af de talrika beställningar, som inneläge hos fängvården, få till sig för tillverkning öfverlämnadt hvad som bäst passade dem.

Hvad den ekonomiska förvaltningen anginge, torde ock i och för utgifternas begränsning till skäliga belopp en centralmyndighet med ett stort antal underlydande inrättningar få anses hafva vidare öfverblick och större erfarenhet än en lokalmyndighet. Särskildt kunde i detta hänseende erinras, hurusom vid upphandling af materialier o. d. billigare pris måste kunna betingas, då upphandlingen skedde för ett flertal anstalter gemensamt, såsom i allmänhet vore fallet inom fängvården, än då varorna uppköptes allenast för en enda anstalt, såsom den å Bona.

Vid 1909 års riksdag hade beslut fattats om framställning till Kungl. Maj:t i syfte att tvångsuppfostringslagens tillämplighetsområde skulle utvidgas och sålunda minderåriga förbrytare i flera fall än för närvarande skulle kunna intagas i allmän uppfostringsanstalt i stället för att undergå straff. Om en sådan förändring komme till stånd och i följd däraf behof skulle uppstå af flera sådana anstalter som den å Bona, blefve det gifvetvis oundgängligt, att samtliga dessa anstalter för ernående af enhetlig ledning ställdes under gemensam förvaltning, och

i dylikt fall torde än större skäl föreligga att öfverlämna ledningen åt [17.] fängvårdsstyrelsen.

Enligt kommitténs åsikt borde emellertid, på grund af hvad kommittén anført, sådant ske redan innan flera liknande anstalter kunde blifva inrättade.

I fängvårdsstyrelsens utlåtande öfver kommittébetänkandet framhålls, att det faktiska sambandet mellan strafflagstiftningen och tvångsuppfostringsanstalten torde hafva föranlett Kungl. Maj:t att förlägga anstalten å Bona under justitiedepartementet. En bestämd förbrytelse låge dock till grund för det domstolsbeslut, hvarigenom den dömda finge sig ålagd en tvångsuppfostran, som beröfvade honom friheten för vida längre tid än om fängelsestraff ådömts honom.

*Fängvårds-
styrelsen.*

Uppfattningen af det utaf kommittén framlagda förslagets lämplighet måste emellertid enligt styrelsens mening hufvudsakligen bestämmas af praktiska hänsyn. Härutinnan erinrar styrelsen om den af Riksdagen väckta frågan om utsträckt tillämpning af tvångsuppfostringsmetoden. Skulle, såsom synnerligen önskvärdt vore, den föreslagna ändringen komma till stånd, måste däraf följa, att jämväl för den nya anstalt, hvilken blefve nödvändig för upptagande af den ytterligare kategori af minderåriga förbrytare, som blefve ställd under tvångsuppfostringsinstitutets tillämpning, samma fråga uppstode: bör anstalten förses med egen styrelse eller bör den förläggas under fängvårdsstyrelsen.

Vid spörsmålets besvarande torde svårligen kunna undvikas, att därest alternativet: särskild styrelse för hvar anstalt valdes, farhågor komme att uppstå med hänsyn till möjligheten af bristande öfverensstämmelse mellan de olika styrelsernas tillvägagående vid ombesörjandet af de dem anförtrodda uppgifterna. Därest åter alternativet: samma styrelse för de olika anstalterna skulle föredragas, torde däraf lätt frammanas fruktan, att man såmedelst skulle åvägabringa ett nytt litet ämbetsverk, hvars uppgifter icke ägde tillräckligt stora dimensioner för att rättfärdiga anordningen. En utväg, genom hvars anlitande berörda svårigheter kunde helt undvikas, vore Bonaanstaltens förläggande under fängvårdsstyrelsen.

Förslaget därom vunne tydligen i styrka i den mån tvångsuppfostringsanstalternas antal ökades. De lättare möjligheterna att väl rekrytera deras tjänstepersonal talade ock därför. Att styrelsen icke skulle kunna förstå att reglera och leda sådana anstalter efter de grundsatser, som deras särskilda uppgift måste förestafva, torde så mycket mindre behöfva befaras, som man ju vid ledningen och den speciella

[17.] förvaltningen af anstalten å Bona redan visat sig behöfva anlita krafter från rikets fängvård utan att förutsatta farhågan därigenom styrkts. Men väl kunde sägas, att därest i följd af omförmälda riksdagsskrifvelse en ny tvångsuppfostringsanstalt komme till stånd för unga förbrytare, som dömts till straffarbete eller fängelse för vida längre tid än strafflagen nu medgäfvit, formella skäl kunde synas starkt tala för att åtminstone denna anstalt inordnades under den styrelse, som fått ledningen af rikets fängvård sig ombetrodd. Det kunde icke nekas, att äfven vården om de unga förbrytarnas tvångsuppfostran vore ett led i denna.

Det kunde emellertid förvisso ifrågasättas, huruvida det vore lämpligt att genom sagda organisativa åtgärd betona detta förhållande. Skulle härigenom tvångsuppfostringens hufvudändamål lida afbräck och genom allmänhetens motvilja mot att i arbete eller tjänst mottaga den från anstalten utgående skyddslingen dennes åsyftade räddning äfventyras, vore det påtagligt, att med hänsyn härtill skälen för det af kommittén framställda förslaget borde anses mindre vägande. Fängvårdsstyrelsen tilläte sig icke att i denna del af frågan uttala ett bestämdt omdöme. Blott så mycket torde kunna sägas, att, enligt hvad styrelsen genom vunnit erfarenhet och andras iakttagelser inhämtat, den tidigare starkt öfverklagade svårigheten att skaffa frigifna fångar arbetsanställning numera, i mån af dem bibragt arbetsfärdighet och under förutsättning af deras klanderfria uppförande, anmärkningsvärdt minskats.

*Skiljaktiga
meningar inom
fängvårds-
styrelsen.*

Fängvårdsstyrelsens två byråchefer hafva i denna fråga, hvar för sig, varit af annan mening än generaldirektören.

Byråchefen Almquist, hvilken deltagit i kommitténs behandling af ärendet angående anstalten å Bona, har i såväl förevarande som andra i styrelsens utlåtande berörda frågor hänvisat till kommittébetänkandet.

Byråchefen Robbert har ansett, att styrelsen bort uttala sig för att kommitténs förslag om anstaltens ställande under fängvårdsstyrelsens ledning icke måtte bifallas. Till gendrifvande af de skäl, på hvilka kommittén grundat sitt förslag, har byråchefen Robbert hufvudsakligen anfört:

Bona-eleven vore icke underkastad väsentligen större inskränkning i sin frihet än eleverna vid de skyddshem, som anordnats enligt lagen angående uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn, samt vid de af Kungl. Maj:t såsom allmänna uppfostringsanstalter erkända kommunala och enskilda inrättningar. Genom förordnandet, att i stället för det endast formellt bestämda straffet skulle träda tvångsuppfostran, hade förklarats, att den unge lagöfverträdaren, såsom ännu

i följd af bristande utveckling eller uppfostran kriminellt omyndig, icke hörde under straff tillämpning enligt lagen. Vid Bona vore, i olikhet med förhållandet vid fångvårdsanstalterna, uppfostran det *enda* föresatta målet, ehuru för syftets vinnande tvång i mån af behof måste användas. Vid tvångsarbetsanstalterna, med hvilka kommittén i viss mån jämfäst anstalten å Bona, vore däremot *tvångsmomentet* förhärskande. I fråga om den bättre tillgång till lämplig tjänstepersonal, som kommittén väntat sig såsom en fördel för anstalten å Bona af dess förläggande under gemensam ledning med fångvårdsanstalterna, anser reservanten, att om ock i detta hänseende något vore att vinna i fråga om personer, som kunde ifrågakomma till exempelvis direktörs- eller predikantsbefattningen å Bona, detta skäl icke ägde samma giltighet beträffande den på lägre bildningsgrad stående personalen, som icke förmådde att vid behandlingen af gossarna å Bona bortlägga hvad som därvid ej vore lämpligt i det sätt, hvarvid de vant sig gent emot fångar. För öfrigt hade ju det nuvarande förhållandet icke varit till hinder för erhållande å vissa befattningar vid Bona af lämpliga personer från fångvården. Yrkesarbetena vid Bona borde kunna, utan verksamhetens indragande under samma ledning som dylika arbeten vid fängelserna, utvecklas till den ståndpunkt, anstaltens uppgift kräfde.

Mot anstaltens ställande under fångvårdsstyrelsens ledning anser emellertid byråchefen Robbert framför allt tala, att anstalten därigenom komme att framstå såsom en fångvårdsinrättning såväl för eleverna som för dem, hvilka kunna antagas vara villiga att i sin tjänst taga anstaltens skyddslingar, då de skola lämna anstalten. Dock är äfven byråchefen Robbert af den mening, att en eventuellt inrättad uppfostringsanstalt för minderåriga gröfre brottslingar bör ställas i sådan förbindelse med fångvården, att den måste läggas under fångvårdsstyrelsen.

Ej heller styrelsen för uppfostringsanstalten å Bona anser kommitténs ifrågavarande förslag böra godkännas. I den utförliga motiveering, styrelsen lämnar för sin uppfattning, ingår till en början en redogörelse för motsvarande förhållanden i andra länder, där statens verksamhet till förekommande af vanart och brottslighet hos det uppväxande släktet blifvit systematiskt ordnad. Af denna redogörelse synes framgå, att öfverledningen af sådana institutioner, hvilkas verksamhet är af samma eller liknande art som Bonaanstaltens, i allmänhet icke handhafves af den centrala fångvårdsmyndigheten. De skäl, styrelsen härefter anför, sammanfalla i hufvudsak med dem, som, efter hvad jag redan nämnt, blifvit återopade i andra yttranden. Sedan anstalten å Bona organise-

Anstaltens
styrelse.

[17.]

rades och därvid tillsynen öfver densamma öfverlämnades åt en särskild styrelse, hade icke uppfattningen om anstaltens ändamål förändrats eller eljest förhållanden inträdt, som borde föranleda anstaltens förläggande under fängvårdsstyrelsen. Det borde ej förbises, att det i själfva verket icke finnes någon väsentlig åtskillnad mellan groft vanartade och brottsliga minderåriga och att i följd häraf likartad behandling borde ägnas dessa kategorier af vilsekommen ungdom. De moderna kriminalpolitiska sträfvandena ginge ut på att utanför straff- och tvångsarbetsanstalten förlägga åtgärderna att förekomma brottet och asociala drifters utveckling. Den villkorliga straffdomen, den villkorliga frigifningen, den personliga öfvervakningen (probation-systemet), värgeraadsinstitutionerna, barn- och ungdomsdomstolar, alla dessa anordningar visade hän på en fullt medveten afsikt att begränsa användningen af frihetsstraffen och tvångsarbetet till dem, mot hvilka samhället icke på annat sätt kunde skydda sig. Att Bonaanstaltens öfverledning handhades af en styrelse, som fullgjorde sina åligganden som ett oafönadt medborgerligt förtroendeuppdrag, måste med hänsyn till anstaltens uppgift anses principiellt riktigt. I hvarje fall måste denna anordning vara bäst ägnad att främja det samarbete med enskilda vårdare, husbönder och arbetsgifvare, hvilket inginge såsom ett viktigt led i anstaltens verksamhet. Styrelsen befarade, att om anstalten ställdes under högsta ledning af fängvårdsstyrelsen, nämnda för elevernas återbördande åt samhället nödiga samarbete komme att försvåras. Löneregleringskommittén hade karakteriserat anstaltens styrelse som en lokalmyndighet, hvilken i fråga om erfarenhet och öfverblick i hushållningsangelägenheter måste anses underlägsen en centralmyndighet. Men då styrelsen utsåges af Kungl. Maj:t bland därtill lämpliga personer, torde erforderlig insikt i ekonomiska ting icke behöfva saknas hos styrelsen, på samma gång som den särskilda sakkunskapen i uppfostringsfrågor kunde blifva i styrelsen representerad. Obestriddligt vore väl ock, att anstaltens direktör borde af en styrelse, sammansatt af för hans verksamhet intresserade personer med erfarenhet och kunskaper på olika områden, kunna få ett kraftigare stöd och en mera omedelbar, af muntliga öfverläggningar föregången hjälp än af en centralmyndighet, som fattade sina beslut på grund af skriftliga framställningar. Att ställa anstaltens direktör i fullständig paritet med fängelsernas direktörer vore äfven betänkligt. Därest den ifrågasatta utsträckta tillämpningen af tvångsuppfostringsförfarandet beslutades, blefve därför icke flera statsanstalter af ifrågavarande slag nödvändiga, i det att det ökade behovet af platser kunde tillgodoses genom Bonaanstaltens utvidgande. Beträffande för-

delarna för anstalten af delaktighet i fängvårdens upphandlingar af materialier för ett flertal fängelser på en gång anmärker styrelsen, att upphandling icke blott af fängelsernas egna förnödenheter utan ock af materialier för tillverkning af persedlar för andra statsförvaltningars räkning numera i allmänhet skedde i orterna, hvilket torde hafva visat sig mest affärsmässigt och för staten fördelaktigast. I fråga slutligen om kostnaderna för anstaltens öfverledning erinrar styrelsen, att utgiften därför icke skulle i nämnvärd mån minskas, i händelse anstalten lades under fängvårdsstyrelsen. Det finge nämligen antagas, att representanter för fängvårdsstyrelsen komme att för bibehållande af den personliga kontakten med anstalten och dess verksamhet besöka anstalten ungefär lika ofta som den nuvarande styrelsens ledamöter. Kostnaden för dessas resor kunde beräknas till omkring 1,000 kronor för år.

Förslaget om Bonaanstaltens förläggande under fängvårdsstyrelsen har, såsom jag redan anmält, föranlett den s. k. fattigvårdslagstiftningskommittén att i underdånig skrifvelse göra vissa erinringar. Frågan om uppfostringsanstaltens å Bona ledning sammanhängde rätt nära med och hade sin stora betydelse för vissa af de ämnen, hvilkas behandling ankomme å kommittén. Jämte revision af fattigvårdslagstiftningen hade kommittén att verkställa omarbetning af lagen om lösdrivares behandling, och i sammanhang därmed skulle kommittén taga under öfvervägande frågan om ändrade bestämmelser angående uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn. I de framställningar, som af Kungl. Maj:t öfverlämnats till kommittén beträffande sistberörda ämne, hade påyrkats utsträckning till 18 år af den ålder, i hvilken vanartadt barn må kunna omhändertagas. Detta sammanhängde i viss mån med förfaringssättet mot dem, som i sagda ålder gjort sig förvunna till brott. Och vid behandlingen af lösdrivarelagen hade kommittén haft till uppgift att taga under öfvervägande, i hvad mån och på hvad sätt en behandling af vissa yngre årsklasser af vagabonder och andra yngre personer, som förde ett för ordningen och säkerheten i samhället äfventyrligt lif, kunde anordnas, hvarigenom de uppfostrades och återvunnes åt samhället i stället för att för detsamma blifva ett farligt element, som endast bidroge att öka brottslingarnas antal.

Äfven om dessa icke på grund af begångna brott kommit i kollision med strafflagen, vore de likväl i det hela af samma slag som de personer, hvilka nu intoges å Bona. De vore sålunda i behof af och torde äfven, såvidt möjligt, böra blifva föremål för en liknande uppfostrande behandling. Eventuellt torde de kunna intagas och behandlas

*Fattigvårdslag-
stiftnings-
kommittén.*

[17.] på denna anstalt, som syntes kunna med fördel mottaga ett vida större antal elever än där för närvarande vore intaget. Men för att man skulle kunna gå denna väg och förvänta ett godt resultat däraf, vore det enligt kommitténs mening af utomordentlig vikt, att den karaktär af *uppfostran*, som gifvits åt behandlingen af ifrågavarande unga personer, icke i någon mån eftergäfves eller förrycktes.

Insikten om angelägenheten häraf hade med full klarhet och medvetenhet framträdt såsom ledande vid tillkomsten af gällande lagstiftning i ämnet. Att med bibehållande af de principer, på hvilka denna lagstiftning sålunda vore byggd, inordna anstalten å Bona under fängvårdsstyrelsen, med däraf föranledd rekrytering af anstaltens personal från fängvårdsstaten och därmed sammanhängande gemensamhet med fängvården äfven i åtskilliga andra afseenden, läte sig enligt kommitténs uppfattning icke genomföras. I hvarje fall kunde allmänheten af förbindelsen mellan anstalten och fängvården lätt föranledas till en för anstalten oförmånlig sammanblandning af uppfostrings- och straffinrättningarna. Den föreslagna anordningen skulle ock komma i strid med den uppfattning, som, såvidt kommittén kunnat inhämta, såväl här i landet hos dem, hvilka intresserade sig för lithörande frågor, som äfven i utlandet allt mera öfvervägande gjort sig gällande. Hvad anginge de skäl af ekonomisk art, hvilka af löneregleringskommittén anförts till stöd för den föreslagna förändringen, torde i detta afseende ett tillfredsställande resultat kunna ernås äfven med bibehållande af anstaltens särställning.

Då det syns fattigvårdslagstiftningskommittén vara af synnerlig vikt, att detta ärende nu icke definitivt afgjordes i den riktning löneregleringskommittén föreslagit, hade fattigvårdslagstiftningskommittén velat för Eders Kungl. Maj:t framhålla de angifna synpunkterna i ändamål att, om möjligt, någon åtgärd för anstaltens å Bona förläggande under fängvårdsstyrelsen icke för närvarande måtte vidtagas.

Departements-
chefen.

De skiljaktiga meningar, som uttalats angående lämpligheten af att förlägga uppfostringsanstalten å Bona under fängvårdsstyrelsen, synas mig oförtydbart gifva vid handen, att frågan härom icke ännu är mogen för afgörande. Löneregleringskommitténs skäl för den föreslagna åtgärden äro visserligen värda allt beaktande, och afsevärda fördelar skulle otvifvelaktigt därigenom vinnas särskildt i fråga om en del af den för anstaltens skötsel erforderliga personal och för yrkesarbetet vid anstalten. Men å andra sidan lärer frågan om anstaltens öfverledning näppeligen böra slutligt afgöras, innan dels Riksdagens ofvanberörda

framställning om utvidgad tillämpning af tvångsuppfostringsmetoden blifvit behandlad och det förslag, som däraf kan föranledas, föreligger, dels ock fattigvårdslagstiftningskommittén afgifvit sitt betänkande angående behandlingen af vanartade och i sedligt afseende försummade, ehuru icke om brott förvunna barn äfvensom unga lösdrivare. Båda dessa ämnen äro otvifvelaktigt af beskaffenhet, att hvad som däri åtgöres kan öfva inverkan på det sätt, hvarå ledningen af statens uppfostringsanstalt bör anordnas. Jag finner det alltså för närvarande rådligast att tillsvidare bibehålla uppfostringsanstalten å Bona under dess nuvarande styrelse.

[17.]

Såsom jag nämnt, hafva medel till aflönande af personalen vid uppfostringsanstalten å Bona hittills anvisats å extra stat. Kommittén hemställer emellertid om

Anstaltens uppförande å ordinarie stat.

Kommittén anser nämligen tillräcklig erfarenhet numera hafva vunnits beträffande anstaltens organisation och anledning därför saknas att bibehålla det provisoriska förhållande, som anstaltens upptagande å extra stat innebär.

Läraragleringskommittén.

Mig synes dock, som kunde med denna åtgärd tills vidare anstå. Den ifrågasatta utsträckta användningen af tvångsuppfostran för minderåriga förbrytare kan medföra förändring i anstaltens verksamhet, och äfven i öfrigt torde förhållandena på detta område ej ännu kunna sägas hafva vunnit sådan stadga, att icke anstalten lämpligen ännu några år bör kvarstå på extra stat.

Departementschefen.

Personal.

Enligt den af Kungl. Maj:t den 16 september 1904 utfärdade stadga för anstalten å Bona skola där vara anställda, direktör, predikant och förste lärare, andre lärare, afdelningsbefälhafvare, bokhållare, förmän, maskinist, husmoder, läkare och landtbruksinspektör. Afdelningsbefälhafvarna äro 2 och förmännen 10.

[17.]

Beträffande denna personal föreslår kommittén ej andra förändringar än indragning af landtbruksinspektorsbefattningen och vissa jämkningar i andra befattningshafvandes åligganden.

Indragning af landtbruksinspektorsbefattningen.

Beträffande landtbruksinspektorens skyldigheter innehåller stadgan, att inspektoren, som skall vara en kunnig och skicklig landtbrukare, åligger:

att samverka med direktören för att anstaltens ändamål må i möjligaste måtto vinnas, följa direktörens föreskrifter i fråga om de vid jordbruksarbetena använda elevernas behandling samt tillse, att de syssetsättas vid dessa arbeten på sådant sätt, att deras arbetsduglighet främjas och utvecklas;

att svara för egendomens skötsel och tillse, att alla vid jordbruket förekommande arbeten verkställas i behörig tid och ordning;

att antaga de tillfälliga arbetare, som kunna erfordras för jordbruket;

att före hvarje ordinarie styrelsesammanträde aflämna till direktören kassaförslag, såvidt det angår egendomen, för nästkommande kvartal;

att på kallelse närvara vid styrelsens sammanträden; samt

att i öfrigt ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som i instruktionen eller eljest af styrelsen meddelas honom.

Kommittén.

Kommittén anför nu angående landtbruksinspektoren:

För skötseln af ett jordbruk med icke större omfattning än det å Bona¹⁾ torde en särskild landtbruksinspektör icke vara af nöden. Det borde i detta hänseende erinras, hurusom jordbruket öfvertogs för anstaltens räkning redan den 14 mars 1904, sålunda en afsevärd tid innan någon arbetskraft kunde påräknas af elever, hvarför jordbruket ock till en början uteslutande och sedermera i väsentlig omfattning sköttes med legda arbetare. Vid sådant förhållande erfordrades gifvetvis en person, som skulle förestå jordbruket. Men äfven sedan anstalten kommit i gång, hade denna befattning bibehållits.

Den omständigheten torde emellertid här förtjäna särskildt beaktande, att enligt stadgan det ålåge afdelningsbefälhafvare att närmast direktören vara föreståndare för och utöfva tillsyn öfver den afdelning af eleverna, som vore anförtrödd åt honom, samt ansvara för ordningen inom afdelningen. Vid jordbruket syssetsattes ungefär halfva antalet

¹⁾ Egendomens åkerareal är omkring 130 hektar.

elever, tillhörande hufvudsakligen den afdelning, som vore ställd under den ene af de båda afdelningsbefälhafvarna. Då nu de elever, som sysselsattes vid jordbruket, under arbetstiden stode under tillsyn af landtbruksinspektoren, kunde vederbörande afdelningsbefälhafvare endast under elevernas fritid fullgöra sina åligganden beträffande deras uppfostran.

[17.]

De olägenheter, som däraf uppkomme, syntes kommittén lämpligast kunna undanröjas, om åt den ene afdelningsbefälhafvaren uppdroges att handhafva jämväl de hufvudsakliga åligganden, som nu skulle fullgöras af landtbruksinspektoren. Såsom en gifven följd häraf måste naturligtvis föreskrifvas, att ifrågavarande afdelningsbefälhafvare skulle äga erforderlig kompetens för nämnda uppdrag.

Genom den sålunda föreslagna anordningen skulle äfven vinnas en annan, icke oväsentlig, om ock indirekt fördel. Predikanten och förste läraren vid anstalten, hvilken för närvarande hade sin bostad i en äldre byggnad å den omkring 3 kilometer från hufvudgården belägna utgården Tryfall, skulle nämligen kunna erhålla bostad helt nära anstalten i den nuvarande inspektorsbyggnaden, där äfven, om så erfordrades, rum torde kunna beredas andre läraren. I det sålunda ledigblifna boningshuset vid Tryfall, hvilket enligt uppgift innehölle 8 rum och 2 kök, skulle då kunna blifva plats för ett tjugutal mera pålitliga befunda elever jämte befäl. Den friare ställning, som gifvetvis skulle komma dessa vid Tryfall boende elever till del, kunde tjäna såsom en lämplig öfvergångsform till den villkorliga placeringen utom anstalten. En ökning af antalet disponibla elevplatser vore ock redan nu med anstaltens tidtals hårdt anlitade utrymme synnerligen önskvärd. Därest en utvidgning af tvångsuppfostringslagens tillämplighetsområde skulle komma till stånd och i sammanhang därmed befundes lämpligt att vidare öka elevantalet vid Bona, skulle genom nämnda anordning behöfvet af ytterligare elevbostäder åtminstone till en del kunna anses vara täckt.

Anstaltens styrelse anser ifrågavarande befattning fortfarande nödvändig; dess innehafvare borde, med öppen blick för sin pedagogiska uppgift beträffande anstaltens elever, förstå att utnyttja egendomens resurser och drifva ett rationellt och efter nutidens fordringar anordnad jordbruk. Att, såsom kommittén föreslagit, öfverlämna skötseln af ett jordbruk med omkring 260 tunnland åker, fördelade på fyra gårdar, jämte kvarn, såg och skogsbruk såsom en bisyssla åt den ene afdelningsbefälhafvaren, syntes mindre välbetänkt, om ock utan olägenhet landtbruksinspektoren kunde tilldelas viss, jordbruket icke tillhörande tjänstgöringsskyldighet inom anstalten, hvarigenom till fromma för det

*Anstaltens
styrelse.*

[17.] hela han komme att mera direkt deltaga i uppfostringsarbetet och såmedelst mera mångsidigt lära känna hvarje särskild elev.

Fångvårdsstyrelsen. Från fångvårdsstyrelsens sida har däremot någon erinran mot indragning af befattningen ej framställts.

Departementschefen. Att landbruksinspektorsbefattningen numera åtminstone icke är i samma grad behöflig som under första tiden af anstaltens verksamhet, torde vara obestriddt. För egen del anser jag mig våga med kommittén antaga, att sysslan kan indragas. Det af kommittén påpekade förhållande, att den afdelningsbefälhafvare, som skall hafva de vid jordbruket sysselsatta eleverna under sin uppsikt, under största delen af dagen icke är i tillfälle att utföra denna tillsyn, innebär naturligtvis en olägenhet, och lämpligaste sättet att afhjälpa densamma synes vara att, såsom kommittén föreslagit, å afdelningsbefälhafvaren, hvilkens arbetstid väl knappast under nuvarande förhållande kan vara utfylld, öfverflytta landbruksinspektorens hufvudsakliga åligganden. Att däri genom afdelningsbefälhafvarens arbete skulle öfver höfvan ökas, lär ej vara antagligt; äfven anstaltens styrelse synes vara af den mening, att landbruksinspektorens befattning med jordbruket ej så upptager hans tid, att icke äfven andra sysslor kunde tilldelas honom.

Jämkningsar i vissa befattningshafvandes åligganden.

Hvad kommittén härom anfört (s. 62—64) föranleder ej någon erinran från min sida. Såsom fångvårdsstyrelsen anmärkt, bör dock den för andre läraren ifrågasatta skyldighet att utan den nu utgående särskilda ersättningen utföra orgelspelning vid gudstjänsterna och meddela undervisning i sång åt eleverna naturligtvis göras beroende af att vederbörande äger kompetens att fullgöra nämnda bestyr. Saknar han kompetens därtill, bör särskildt arfvode utbetalas till annan person, som måste anlitas för orgelspelning och sångundervisning.

Vid bifall till kommitténs förslag erfordras vissa ändringar i den för anstalten utfärdade stadga.

Till kommitténs uttalande, att den afdelningsbefälhafvare, som skall hafva uppsikt öfver elevernas arbete inom verkstäderna, syntes icke själf behöfva besitta särskilda yrkeskunskaper, ber jag få återkomma vid frågan om beloppet af hans löneförmåner.

Extra personal.

Utom de 10 ordinarie förmännen hafva vid anstalten måst anställas några extra förmän. Deras antal var vid tiden för kommittébe-

betänkandets afgifvande 4. Och därjämte finnas vid anstalten ett antal lagstadda tjänare.

[17.]

Angående denna extra personal gör kommittén å sid. 64—65 i sitt betänkande några erinringar, vid hvilka jag ej har något att tillägga.

Aflöning.

Nyssnämnda extra personal aflönas från anslaget till kost och beklädnad åt eleverna m. m., men till de »ordinarie» befattningshafvandena utgå aflöningarna från anslaget till aflöningar åt tjänstemän och betjante vid anstalten. Dessa aflöningar skulle enligt kommitténs förslag bestämmas i nära öfverensstämmelse med hvad kommittén i sitt betänkande angående fångvården ifrågasatt för motsvarande befattningshafvande vid fångvårdsstaten. Härigenom skulle personalen vid Bona i allmänhet komma i åtnjutande af höjda löner. En jämförelse mellan de nuvarande och de af kommittén föreslagna lönesatser ställer sig sålunda:

	För närvarande.							Enligt kommitténs förslag.					
	Lön.	Tjänstöringspenningar.	Arfode.	Summa begynnelse-aflöning.	Ålders-tillägg		Summa slut-aflöning.	Lön eller motsvarande.	Tjänstöringspenningar eller motsvarande.	Summa begynnelse-aflöning.	Ålders-tillägg		Summa slut-aflöning.
					efter 5 år.	efter 10 år.					efter 5 år.	efter 10 år.	
1 direktör	2,500	1,500	—	4,000	500	500	5,000	3,000	1,500	4,500	500	500	5,500
1 predikant och förste lärare	—	—	2,400	2,400	—	—	2,400	1,500	1,000 ¹⁾	2,500	500	—	3,000
1 andre lärare	1,200	—	—	1,200	200	200	1,600	900	700 ¹⁾	1,600	200	200	2,000
1 afdelningsbefälhafvare, enligt kommitténs förslag tillika jordbruksledare	1,000	600	—	1,600	200	200	2,000	1,200	900	2,100	200	200	2,500
1 afdelningsbefälhafvare	1,000	600	—	1,600	200	200	2,000	900	700	1,600	200	200	2,000
1 bokhållare	—	—	1,200	1,200	—	—	1,200	900	700	1,600	200	200	2,000
1 maskinist	650	500	—	1,150	75	75	1,300	700	600	1,300	100	100	1,500
1 förman	450	400	—	850	75	75	1,000	600	500	1,100	100	100	1,300
9 förmän				7,650						9,900			
1 husmoder, jämte fri kost ...	300	200	—	500	50	50	600	500	100	600	75	75	750
1 läkare, arfode.....	—	—	500	500	—	—	500	—	—	500	—	—	500
1 landbruksinspektör	1,200	600	—	1,800	200	200	2,200	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	24,450	—	—	—	—	—	27,300	—	—	—

¹⁾ Arfode.

²⁾ Dessutom från anslaget till elevernas kost och beklädnad m. m. 400 kronor för orgel-spelning och sångundervisning.

[17.] Härtill kommer för samtliga befattningshafvande med undantag af läkaren fri bostad och vedbrand.

I underdånig skrifvelse den 19 oktober 1907 rörande anstaltens anslagsbehof för år 1909 framlade styrelsen för anstalten förslag till förbättring af löneförhållandena vid anstalten. Denna framställning ledde dock icke till att hos Riksdagen begärdes högre löner för anstaltens befattningshafvande. Vid anmälan af skrifvelsen i statsrådet den 13 januari 1908 förklarade jag mig anse, att det ej vore osannolikt, att för åtskilliga af befattningshafvandena, särskildt de lägst aflönade, en löneförhöjning inom en ej aflägsen framtid kunde befinnas erforderlig. Men att redan, så kort tid efter det anstalten trädte i verksamhet, ändra den antagna lönestaten, syntes mig icke lämpligt. Därtill komme, att frågan om lönereglering för fångvårdens tjänstemän gjorts till föremål för behandling af löneregleringskommittén, och det syntes mig med hänsyn till den öfverensstämmelse, som borde råda mellan fångvårdens lönestater och lönestaten för Bona, lämpligt att afvakta resultatet af sagda arbete, innan frågan om ny lönestat för Bona upptoges till behandling.

Löneförslaget af år 1907, hvilket för flera befattningshafvande upptager högre löner än kommittén föreslagit, återopas nu i hufvudsakliga delar af anstaltens styrelse i dess utlåtande öfver kommittébetänkandet.

Direktören.

*Anstaltens
styrelsens skrif-
velse 19/10 1907.*

1907 års förslag upptog för direktören en begynnelseaflöning af 5,500 kronor, hvaraf 3,500 kronor lön, 1,500 kronor tjänstgöringspenningar och 500 kronor arfvode; ålderstilläggen skulle vara två å tillhoppa 1,000 kronor och slutaflöningen sålunda uppgå till 6,500 kronor.

Detta förslag motiverades af anstaltens styrelse sålunda:

Vid föredragning inför Kungl. Maj:t af ärendet rörande det anslagsbehof för anstalten å Bona, hvarom proposition afgafs till 1904 års riksdag hade dåvarande chefen för justitiedepartementet beträffande aflöningen för direktören anført, att den aflöning, som blifvit föreslagen — 4,000 kronor begynnelse- och 5,000 kronor slutaflöning —, syntes vara den lägsta, som förhållandena medgäfvade. Direktörsbefattningen vid en anstalt sådan som den ifrågavarande ställde tydligen mycket stora kraf på sin innehafvare; ville man verkligen med anstalten vinna det gagn, som därmed åsyftades, vore första villkoret, att man för

denna befattning lyckades förvärfva en därför lämplig person. Vid sådant förhållande låge det stor vikt på att aflöningen vore tillräcklig, och under alla omständigheter syntes den icke böra sättas lägre än de löneförmåner, som tjänstemän vid fängvårdsanstalterna kunde uppnå.

Direktören, som, jämlikt § 16 af den för anstalten gällande stadga, af Kungl. Maj:t förordnades tills vidare, hade — fortsatte styrelsen — såväl genom berörda stadga som genom bestämmelser, intagna i allmänna lagen, fått ett mycket ansvarsfullt kall åt sig uppdraget. Jämte ombesörjandet af mångskiftande och omfattande förvaltningsbestyr, icke minst af ekonomisk art, hvilka icke kunde öfverskjutas på hans medarbetare, kräddes af honom en personlig ledning af hela uppfostringsverksamheten, som toge all hans tid och arbetsförmåga i anspråk. Hans aflöning borde därför bereda honom bekymmersfrihet i ekonomiskt afseende.

Det för direktören föreslagna arfvodet af 500 kronor afsåge att utgöra ersättning för hans arbete såsom föredragande och sekreterare i anstaltens styrelse. Berörda funktion, som blifvit en nödvändig följd af den ställning — särskildt såsom verkställare af styrelsens beslut —, som direktören intoge, ökade hans arbete i sådan grad, att det ifrågasvarande arfvodet måste anses mycket måttligt. Direktören hade exempelvis att, utom vidlyftig brefväxling i eget namn, uppsätta förslag till och kontrasignera styrelsens skrivelser och dess underdåniga redogörelser för anstaltens verksamhet äfvensom fullgöra andra dylika arbeten, hvilka annars plägade utföras inom centralstyrelser och förvaltande verk. Med hänsyn därtill, att den öfverledning, som anstaltens styrelse hade att utöfva i fråga om dess förvaltning, ej föranledde någon annan kostnad för staten än de författningsenliga resekostnads- och traktamentsersätningarna för ledamöterna uti ifrågavarande styrelse, finge det enligt styrelsens åsikt ock anses svara mot billighetens fordringar, att föredraganden erhöles särskild godtgörelse.

Kommittén erinrar, att direktörens nuvarande aflöning i afseende å såväl begynnelse- som slutbelopp öfverensstämmer med de aflöningar, som för närvarande äro bestämda för direktörerna vid centralfängelserna å Härlanda och i Härnösand. Då denna öfverensstämmelse syns lämpligen bör fortfarande bibehållas, borde direktören å Bona komma i åtnjutande af enahanda aflöning som af kommittén föreslagits för direktörerna vid nämnda centralfängelser.

Kommittén.

Beträffande det ifrågasatta särskilda arfvodet för direktörens arbete såsom föredragande och sekreterare i anstaltens styrelse ansåge kommittén sig sakna anledning att tillstyrka sådant arfvode. Kommittén

[17.] hade nämligen i sina löneregleringsförslag i allmänhet sökt att afväga aflöningsbeloppen så, att de må utgöra skälig ersättning för samtliga göromål i tjänsten, och äfven den nu föreslagna aflöningen för direktören vid anstalten å Bona syntes kommittén vara så tilltagen, att den jämväl kunde anses innefatta godtgörelse för hans ifrågavarande bestyr.

*Fångvårds-
styrelsen.*

I sitt utlåtande öfver kommitténs betänkande angående fångvårdsstaten föreslog fångvårdsstyrelsen höjning i aflöningen med 500 kronor för hvardera af direktörerna vid Härlanda- och Härnösandsfängelserna. Styrelsen anser dock, att oberoende häraf aflöningen till direktören å Bona bör sättas till det af kommittén föreslagna belopp. Härigenom skulle den kontanta aflöningen till honom blifva densamma som af styrelsen föreslagits för direktörerna i den öfre aflöningsgraden vid de större straffängelserna.

*Departements-
chefen.*

Med allt erkännande af det betydelsefulla i direktörens befattning, anser jag dock ej möjligt att för honom föreslå högre aflöning än för direktörerna vid fängelserna å Härlanda och i Härnösand, hvilka äro af betydligt större omfattning än Bonaanstalten. Endast två tjänstemän vid fångvårdsstaten skulle komma att åtnjuta högre lön än direktörerna å Härlanda och i Härnösand, nämligen föreståndarna för våra största fångvårdsetablissemang, å Långholmen och å Svartsjö.

I fråga om direktörens å Bona göromål såsom föredragande och sekreterare i anstaltens styrelse instämmer jag i kommitténs uttalande.

Predikanten och förste läraren.

*Anstaltens sty-
relses skrif-
velse den 19/10
1907.*

Angående predikanten och förste läraren yttrade styrelsen i 1907 års skrifvelse:

Då predikant- och förste lärarebefattningen gifvetvis ställde stora anspråk på innehafvaren, som därtill borde äga särskilda förutsättningar för sitt kall, och då den erfarenhet, han i sitt arbete vid anstalten förvärfvade, borde tillgodogöras anstalten under en ej alltför kort tid, hade styrelsen vid jämförelse med motsvarande platser inom fångvården ansett en aflöning af 2,500 kronor med två ålderstillägg, hvardera å 500 kronor, ingalunda för hög.

Kommittén.

Kommittén finner den af anstaltens styrelse föreslagna begynnelse-aflöningen för predikanten skälig. Men då de vid fångvårdsstaten anställda präster vore, för såvidt de för närvarande kunde komma i åt-

njutande af ålderstillägg, berättigade till endast ett sådant och kommittén jämväl uti sitt förslag beträffande pastorerna vid fångvårdsstaten upptagit allenast ett dylikt aflöningstillägg, bör, enligt kommitténs mening, icke heller för predikanten vid Bona bestämmas mer än ett ålderstillägg.

[17.]

Anstaltens styrelse vidhåller nu sitt förslag af år 1907, såvidt angår slutaflöningens belopp, men ansluter sig till kommittén i fråga om antalet ålderstillägg. Detta innebär emellertid, att predikantens begynnelseaflöning skulle ökas från det af styrelsen år 1907 föreslagna beloppet 2,500 kronor till 3,000 kronor.

Anstaltens
styrelses utlä-
tande den 23/10
1909.

Den underdåniga framställning, hvilken, på sätt jag omnämnt, ingifvits af ifrågavarande befattnings nuvarande innehafvare, predikanten Holger Bergwall, går ut därpå, att befattningen skulle i lönehänseende likställas med de prästerliga befattningar vid fångvården, hvilka af kommittén i sådant hänseende upptagits i en grupp med arvode af 3,500 kronor jämte ett ålderstillägg å 500 kronor. Dessa befattningar äro andre pastorstjänsten vid centralfängelset å Långholmen samt pastorstjänsterna vid tvångsarbetsanstalterna å Svartsjö och i Karlskrona. I öfverensstämmelse härmed borde ock — anser predikanten Bergwall — befattningens innehafvare benämnas *pastor* och förste lärare.

Predikanten H.
Bergwalls
skrift.

Predikanten Bergwall framhåller den motsägelse, han finner ligga däri, att medan kommittén för nästan alla de prästerliga tjänsterna vid centralfängelser och tvångsarbetsanstalter beräknat högre löner än fångvårdsstyrelsen i sitt löneförslag af år 1907 upptagit, kommittén däremot beträffande anstalten å Bona nedsatt den prästerlige tjänstemannens löneförmåner under hvad anstaltens styrelse föreslagit. Den eljest iakttagna öfverensstämmelsen i fråga om aflöning mellan befattningshafvandena å Bona och vid fångvården hade sålunda i detta fall icke upprätthållits. Då emellertid samma kompetens fordrades vid Bona som vid fångvården och predikantens vid Bona arbete ingalunda vore mindre betydande än fångvårdspastorernas — predikanten Bergwall hänvisar bland annat till det omfattande skolarbete och den kräfvande konfirmationsundervisning, som ålåg honom, de tidsödande expeditionsgöromål, som jämväl tilldelats honom, och den förbindelse, han genom brefväxling borde uppehålla med villkorligt eller definitivt utskrifna elever —, funnes intet skäl att tilldela Bonapredikanten lägre lön och titel än nämnda fängelsepastorer. Enligt kommitténs förslag skulle hans begynnelseaflöning ej blifva högre än den minimilön, som i nådiga propositioner vid 1908 och 1909 års riksdagar föreslagits för komminister.

[17.]
Departements-
chefen.

Kommitténs förslag i fråga om aflöningen till pastorn och förste läraren ställer honom på lägre lönenivå än samtliga de prästmän vid fängelserna, hvilka skulle innehafva sina befattningar vid fångvården såsom hufvudsaklig tjänst; lägsta begynnelseaflöningen för sådan prästman skulle blifva 3,250 kronor, under det att för predikanten å Bona motsvarande lönebelopp ej skulle uppgå till mera än 2,500 kronor. Sådan skillnad kan jag ej finna befogad, helst predikantens å Bona befattning i fråga om åliggandenas omfattning och betydelse lär kunna mäta sig med de flesta af berörda tjänster vid fångvården. Jag finner därför skäligt att i denna del följa styrelsens för anstalten senare förslag, eller att predikanten skulle tillerkännas såsom begynnelseaflöning 3,000 kronor, hvaraf 2,000 kronor bör kunna anses som lön och 1,000 kronor som tjänstgöringspenningar, äfvensom ett ålderstillägg å 500 kronor efter 5 års tjänst. Att benämna honom pastor torde vara lämpligt, då härigenom öfverensstämmelse vinnes med de för prästmännen vid fångvården föreslagna titlar.

Predikanten Bergwall har i sin skrift äfven anhållit, att åtgärd måtte vidtagas för beredande åt honom af bostad vid själfva anstalten. På sätt förut nämnts, skulle detta önskemål kunna förverkligas i samband med den af mig förordade indragning af landtbruksinspektorsbefattningen.

Andre läraren.

Beträffande aflöningen till denne tjänsteman, hvilken skall uppfylla de för anställning såsom folkskollärare stadgade villkor, har kommitténs förslag lämnats utan anmärkning. Jag biträder detsamma.

Afdelningsbefälhafvarna.

Kommittén.

Af de båda afdelningsbefälhafvarna skulle, såsom förut är nämnt, den ene enligt kommitténs förslag tillika handhafva skötseln af anstaltens jordbruk. För kompetens härtill bör — anser kommittén — fördras genomgående af landtbruksskola eller motsvarande utbildning. Innehafvaren af denna tjänst kunde sålunda i viss mån jämföras med jordbruksledaren vid Svartsjö, om ock å sistnämnde befattningshafvande gifvetvis borde ställas fordran å större kvalifikationer.

Kommittén har fördenskull ansett enahanda begynnelseaflöning, som af kommittén föreslagits för nyssnämnde befattningshafvande vid Svartsjö, böra tilldelas den nu ifrågavarande afdelningsbefälhafvaren,

hwaremot denne syntes kunna åtnöjas med ålderstillägg till samma belopp, [17.] som föreslagits för föreståndare vid kronohäkten.

Aflöningen skulle sålunda motsvara den, som enligt kommitténs förslag skulle utgå till föreståndarna vid mindre kronohäkten. Genom att på detta sätt afväga den ifrågavarande afdelningsbefälhafvarens aflöning, skulle han vid mera framskriden ålder, därest förhållandena därtill föranledde, lämpligen kunna beföras till föreståndare vid något af de större kronohäktena.

Hvad åter angår den andre afdelningsbefälhafvaren, hvilken skulle, såsom redan för närvarande är fallet, hafva uppsikt öfver elevernas arbeten inom verkstäderna, anser kommittén honom icke behöfva besitta särskilda yrkeskunskaper, då ifrågavarande arbeten i allmänhet vore af enkel art och i första hand torde ledas af yrkeskunniga förmän. Beträffande hans löneförmåner har kommittén ansett till fyllest, att han erhåller den aflöning, som föreslagits för andre läraren och som redan nu, om ock med något olika fördelning mellan lön och tjänstgöringspenningar, utgår till afdelningsbefälhafvare.

En ledamot af kommittén, fängelsedirektören U. Leander, har ej kunnat dela kommitténs åsikt, att den afdelningsbefälhafvare, som det åligger att ha uppsikt öfver verkstäderna och öfvervaka elevernas utbildning i skilda yrken, icke själf behöfver vara yrkeskunnig. Tvärtom bör han, enligt reservantens mening, för att kunna rätt fylla sin uppgift icke blott äga praktisk blick och godt omdöme utan äfven hafva förskaffat sig en ganska mångsidig fackkunskap, som fullt ut torde motsvara den, som af kommittén förutsatts böra finnas hos den andre afdelningsbefälhafvaren eller jordbruksledaren.

*Skiljaktig
mening inom
kommittén.*

Denne sistnämnde hade af kommittén i viss mån jämförts med jordbruksledaren vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö, och honom hade tilldelats samma begynnelseaflöning som denne. Det kunde emellertid ligga lika nära till hands att i flera hänseenden jämföra verkstadsföreståndaren å Bona med arbetsföreståndarna vid vissa centrala fångvårdsanstalter, hvilka sistnämnda tjänstinnehafvare enligt kommitténs förslag i likhet med jordbruksledaren å Svartsjö erhållit assistents ställning och aflöning.

Då reservanten i hvarje fall hyste den uppfattning, att elevernas yrkesutbildning efter de olika anlagen med nödvändighet kräfde, att de båda afdelningsbefälhafvarna besatte samma skicklighet och insikter, hvar och en på sitt område, har han ej kunnat biträda kommitténs förslag att sätta aflöningsförmånerna olika för ifrågavarande båda befatt-

[17.] ningshafvande och sålunda gifva den ene en fördelaktigare ställning än den andre.

Hänsyn borde äfven tagas därtill, att de båda afdelningsbefälhafvarnas uppgift i öfrigt är helt och hållet densamma. Enligt den för anstalten utfärdade stadgan skulle hvar och en af afdelningsbefälhafvarna närmast direktören vara föreståndare för och utöfva tillsyn öfver den afdelning af eleverna, som vore åt honom anförtrodd, samt ansvara för ordningen inom densamma. Det skulle följaktligen väcka ett enligt reservantens förmenande icke oberättigadt missnöje hos verkstadsföreståndaren, om han, som måste bära samma ansvar och fullgöra samma arbete som den andre afdelningsbefälhafvaren, dock nödgades nöja sig med betydligt mindre aflöning. Den afdelningsbefälhafvare, som hade att svara för verkstadsdriften borde sålunda erhålla samma aflöningsförmåner, som af kommittén föreslagits för jordbruksledaren.

*Anstaltens
styrelse.*

Anstaltens styrelse, som i 1907 års förslag upptog samma aflöningsförmåner för de båda afdelningsbefälhafvarna, vidhåller sitt förslag i denna del.

*Fångvårds-
styrelsen.*

Med hänsyn till den ståndpunkt, hvarå, enligt hvad kommittén upplyst och styrelsen vidare inhämtat, verkstadsarbetet vid anstalten ännu befunne sig, anser fångvårdsstyrelsen den af kommittén föreslagna aflöningen till afdelningsbefälhafvaren vid verkstäderna vara efter nuvarande förhållanden lämpligen afvägd. Men styrelsen funne sig därjämte böra framhålla, att det vid uppbringande af berörda gren af uppfostringsverksamheten vid anstalten till den utveckling, som för rätt tillvaratagande af anstaltens uppgift syntes önskvärd, torde för erhållande af afdelningsbefälhafvare med nödig kompetens för verkstadsledningen blifva behöfligt att framdeles anvisa ökad aflöning åt denne befattningshafvande.

*Departements-
chefen.*

Öfverflyttandet å den ene afdelningsbefälhafvaren af landtbruksinspektorens funktioner torde väl motivera den skillnad i aflöning, kommittén föreslår beträffande de båda afdelningsbefälhafvarna, och i fråga om den af dessa tjänstemän, som utöfvar tillsyn öfver de med verkstadsarbete sysselsatta eleverna och hvilken af kommittén bibehållits vid nuvarande begynnelse- och slutaflöning, synes mig — fränsedt jämförelsen med den andre befälhafvaren — icke vara ådagalagdt, att löneförbättring för honom kräfves; särskild yrkeskompetens lärer, åtminstone för närvarande, icke af honom behöfva fordras. Jag ansluter mig därför till kommitténs förslag angående afdelningsbefälhafvarna.

Bokhållaren.

[17.]

Vid bedömande af den aflöning, som skäligen bör bestämmas för bokhållaren vid Bona, anser kommittén hänsyn icke kunna tagas allenast till hvad som plägar bestås motsvarande befattningshafvande vid mera betydande landtegendomar. Det torde nämligen ej kunna bestridas, att ett större ansvar hvilar på ifrågavarande bokhållare. Denne har nämligen, utöfver hvad i allmänhet åligger en landtbruksbokhållare, att ansvara för de stora förråd, som anskaffas för förbrukning vid anstalten samt för arbetsdriften därstädes.

Kommittén.

Kommitténs på dessa skäl stödda hemställan beträffande bokhållarens aflöning innebär en väsentlig höjning i hans aflöningsförmåner; det ansluter sig emellertid nära till hvad anstaltens styrelse år 1907 föreslog, och jag finner ej skäl att därvid göra någon erinran.

*Departements-
chefen.**Maskinisten.*

För maskinistbefattningen bestämdes aflöningen ursprungligen till 950 kronor jämte två ålderstillägg, hvartera å 75 kronor. Då för nämnda aflöningsbelopp icke kunde erhållas lämplig och fullt kompetent person, höjdes detsamma till 1,150 kronor med bibehållande af samma ålderstillägg som förut.

I sitt förslag af 1907 upptog styrelsen för anstalten maskinistens begynnelse aflöning till 1,400 kronor och hans slutaflöning till 1,600 kronor. Styrelsen framhöll bland annat, att för skötseln af centralvärmeledningen och den elektriska belysningsanläggningen fordrades en erfaren och duglig maskinist. Till hans göromål hörde ock, enligt hvad styrelsen vidare meddelade, att förestå den vid anstalten anordnade mekaniska verkstaden och att där handleda elever.

*Anstaltens
styrelses
skrifvelse
19/10 1907.*

En person med de kvalifikationer, som sålunda måste anses erforderliga hos innehafvaren af maskinistbefattningen, torde — yttrar kommittén — inom den enskilda industrien kunna påräkna jämförelsevis hög aflöning. Då det syntes vara af vikt att för befattningen kunna erhålla och där bibehålla en verkligt duglig person, hade kommittén ansett aflöningen för maskinisten icke kunna sättas lägre än den, som af kommittén föreslagits för första vaktkonstaplar vid fångvården. Begynnelse aflöningen skulle sålunda blifva 1,300 kronor och slutaflöningen 1,500 kronor.

Kommittén.

[17.]

Anstaltens
styrelses
utlåtande
23/10 1909.
Departements-
chefen.

Styrelsen för anstalten förordar fortfarande de lönebelopp, som voro upptagna i 1907 års förslag.

Med en aflöning, börjande med 1,300 kronor och slutligen uppgående till 1,500 kronor, torde för ifrågavarande befattning kunna erhållas person med erforderliga förutsättningar. Jag tillstyrker därför kommitténs förslag.

Förmännen

vid anstalten å Bona motsvara fängvårdens vaktkonstaplar och böra i aflöningshänseende likställas med dem. Häröfver råder full enighet. För förmännen, hvilka nu ej kunna nå högre aflöning än 1,000 kronor, torde den föreslagna ökningen till högst 1,300 kronor vara särskildt af behof påkallad.

Husmodern.

Såväl kommitténs som anstaltens styrelse hafva ansett husmodern vara att jämställa med de vid fängvårdsanstalterna anställda vaktfruarna, hvilka genom löneregleringen skulle erhålla 500 kronor lön och 450 kronor tjänstgöringspenningar eller tillhoppa 950 kronor begynnelseaflöning, hvartill skulle komma två ålderstillägg efter 5 och 10 års tjänstgöring. Då husmodern å Bona, i olikhet med vaktfruarna, skulle åtnjuta fri kost, har kommittén för denna till 350 kronor för år uppskattade förmån gjort afdrag å tjänstgöringspenningarnas belopp. Härigenom kommer kommittén till att för husmodern föreslå 500 kronor lön och 100 kronor tjänstgöringspenningar, tillsammans 600 kronor, jämte berörda två ålderstillägg.

Jag biträder detta förslag.

Läkaren.

Beträffande dennes arfvode, 500 kronor, är ej någon ändring ifrågasatt.

Vissa särskilda bestämmelser.

Under denna rubrik behandlar kommittén frågan om särskilda förmåner för befattningshafvande vid Bona. Stadganden i hithörande ämnen skulle, hvad fängvårdssstaten vidkommer, intagas bland de s. k. lönevillkoren. I sådan form lära motsvarande bestämmelser beträffande

personalen vid Bona icke böra meddelas, därest, såsom jag föreslagit, anstalten skall kvarstå å extra stat. Jag torde dock lämpligen böra angifva min ställning till de af kommittén framlagda förslagen.

[17.]

Förmånen af *fri bostad och bränsle* för alla befattningshafvandena utom läkaren bör naturligtvis fortfara, och i öfverensstämmelse med hvad som skulle stadgas med afseende å de tjänstemän vid fångvårdsstaten, som åtnjuta fri bostad, bör bestämmas, att, då tjänstinnehafvare vid Bona aflider, dennes änka eller efterlevande familj må medgifvas att bibehålla den tjänstinnehafvaren anvisade bostadslägenheten till den dag, styrelsen finner lämpligt bestämma för lägenhetens frånträdande.

Beklädnadsersättning, beräknad till 100 kronor årligen, bör äfven utgå till den personal vid Bona, som motsvarar fängelsernas manliga bevakningspersonal, eller sålunda till förmännen och maskinisten. Kommittén påpekar, att dessa eljest blefve försatta i sämre ställning än de fångvårdsmän, med hvilken de skulle likställas. Enligt instruktion, som anstaltens styrelse utfärdad, åligger det förmännen att i all tjänstgöring använda fastställd tjänstedräkt.

Kostnadsfri läkarevård jämte medikamenter bör bestå förmännen och maskinisten äfvensom husmodern, men ej deras familjer. Att, såsom anstaltens styrelse ifrågasatt, utesluta dem från förmånen att erhålla fri medicin, torde ej vara skäligt. Den fria läkarevården bör ock sträcka sig därhän, att vård i allmänt rum å allmänt sjukhus eller å tuberkulos-sanatorium jämte den förtäring, som under vistelsen därstädes af vederbörande läkare föreskrifves, må, i de fall att uppfostringsanstaltens läkare anser sådan vård nödvändig, få, efter styrelsens bepröfvande, af anstaltens medel för nämnda befattningshafvande bekostas under högst sex månader årligen, dock ej under det att kostnadsfri ledighet åtnjutes.

Hvad slutligen angår *kostnadsfri ledighet* har kommittén, såsom mig synes med skäl, ej funnit semester vara af behovet påkallad för personalen vid Bona. Att sådan föreslagits för fångvårdsstatens tjänstemän, hade — anmärker kommittén — hufvudsakligen föranledts af dessas i allmänhet mycket bundna och instängda tjänstgöring. Däremot finner jag, lika med kommittén, förmännen, maskinisten och husmodern böra vid tjänstledighet för sjukdom under loppet af ett och samma kalenderår åtnjuta full aflöning under högst 30 dagar.

[17.]

Beträffande de *extra förmännen* vid anstalten å Bona anser kommittén, att för dem böra i nu berörda hänseenden i tillämpliga delar gälla enahanda bestämmelser, som för extra vaktbetjante vid fångvårdsstaten (se s. 165—166), dock att den tid, hvarunder extra förman vid Bona må äga att vid styrkt sjukdom uppbära viss del af aflöningen, ej bör få utsträckas längre än till 30 dagar om året.

Härvid har jag intet att erinra.

Aflöningsvillkor.

Jag har förut antydt, att fastställande af formliga s. k. aflöningsvillkor ej lär böra ifrågakomma, så länge anstalten kvarstår å extra stat.

I vissa af de ämnen, hvilka beröras i det af kommittén uppgjorda förslag till sådana villkor, böra dock, fastän anstalten ej uppföres å ordinarie stat, bestämmelser meddelas, såsom beträffande rättighet att med befattning vid anstalten förena annan befattning eller uppdrag, aflöningsförmånernas åtnjutande vid ledighet, skyldighet för tjänstinnehafvare af lägre grad att i vissa fall mottaga förordnande å högre tjänst, villkoren för tillträde till ålderstillägg, kostnadsfri ledighet vid sjukdom, fri läkarevård och medicin samt tiden för aflöningsförmånernas upphörande vid afgang från tjänsten. Hvad angår förmånerna af kostnadsfri ledighet vid sjukdom samt fri läkarevård och medicin, har jag redan uttalat mig om hvad därutinnan bör stadgas. I öfriga nämnda hänseenden torde kommitténs förslag böra följas. Af de däri innefattade bestämmelser vill jag, med afseende å motsvarande lönevillkor för fångvårdsstaten, särskildt erinra om den, som medgifver innehafvare af befattning vid uppfostringsanstalten rätt att för åtnjutande af ålderstillägg räkna sig till godo tid, hvarunder han innehaft motsvarande eller jämförlig ordinarie befattning vid fångvårdsstaten.

Därjämte böra föreskrifter, i enlighet med hvad jag förut anfört, meddelas beträffande tjänstinnehafvares rätt till fri bostad och bränsle samt beklädnadsersättning.

Vidkommande de *extra förmännen* torde, i öfverensstämmelse med hvad kommittén hemställer, böra lämnas föreskrifter angående tiden för aflöningsförmånernas upphörande vid dödsfall.

Frågan om de förmåner, som böra tillkomma de *extra förmännen* med afseende å fri bostad och bränsle m. m., är förut (ofvan å denna sida) behandlad.

I slutet af sitt betänkande uttalar kommittén det antagande, att i sammanhang med den reglering af löneförhållanden m. m. beträffande uppfostringsanstalten å Bona, hvarom kommittén framlagt förslag, nya eller förändrade stadge- eller instruktionsbestämmelser komma att utfärdas för anstalten och där anställda befattningshafvande och att i samband därmed förenklingar i arbetssätt m. m. varda i erforderliga hänseenden tillgodosedda. Det torde ock — yttrar kommittén — vara angeläget, att därvid, i anslutning till bestämmelser i åtskilliga af Kungl. Maj:t utfärdade instruktioner, uttrycklig föreskrift meddelas därom, att, då behovet det fordrar, hvarje befattningshafvande skall, utan afseende å stadgad arbetsfördelning, lämna det biträde vid anstalten, som påkallas af vederbörande.

Dessa kommitténs önskemål torde böra blifva vederbörligen beaktade.

I enlighet med hvad jag anført föreslår jag följande aflöningar för tjänstemännen vid statens uppfostringsanstalt å Bona:

	K r o n o r.			
	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Summa.	
1 direktör	3,000	1,500	4,500	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 pastor och förste lärare	2,000	1,000	3,000	
1 andre lärare	900	700	1,600	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor.
1 afdelningsbefälhafvare, tillika jordbruksledare	1,200	900	2,100	Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kronor och efter 10 år med ytterligare 200 kronor.
1 afdelningsbefälhafvare	900	700	1,600	
1 bokhållare	900	700	1,600	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor och efter 10 år med ytterligare 100 kronor.
1 maskinist	700	600	1,300	
1 förman	600	500	1,100	Efter 5 år kan lönen höjas med 75 kronor och efter 10 år med ytterligare 75 kronor.
9 förmän	5,400	4,500	9,900	
1 husmoder, jämte fri kost	500	100	600	
läkarearfvode	—	—	500	
Summa	—	—	27,800	

- [17.] För nu utgående ålderstillägg beräknas å anslaget till aflöningar åt tjänstemän och betjante vid anstalten ett belopp af 1,800 kronor. Enligt styrelsens underdåniga skrifvelse rörande anstaltens anslagsbehof för år 1911 skulle, vid bifall till det af styrelsen framlagda löneförslag, under sagda år kunna antagas för beredande af ålderstillägg blifva erforderliga 2,575 kronor. Då i fråga om ålderstilläggen detta förslag ej skiljer sig från det af mig framställda, anser jag mig till förestående slutsumma 27,800 kronor böra för ifrågavarande löneförhöjningar lägga ett belopp, i jämnt hundratal, af 2,600 kronor. Till aflöningar åt tjänstemän vid statens uppfostringsanstalt å Bona skulle alltså för år 1911 erfordras 30,400 kronor.

Kost och beklädnad åt eleverna m. m.

Förslagsanslaget till kost och beklädnad åt de vid anstalten å Bona intagna elever m. m. uppgår för innevarande år till 45,400 kronor.

Godkännes det af mig framställda förslaget om beklädnadsersättning till 10 förmän och 1 maskinist med 100 kronor till hvarje, uppstår en ökning i utgifter af 1,100 kronor. Däremot skulle med den föreslagna löneregleringen bortfalla det särskilda arvode å 400 kronor för orgelspelning och sångundervisning, som andre läraren hittills uppburit från ifrågavarande anslag.

Med hänsyn härtill torde anslaget böra ökas med 700 kronor eller till 46,100 kronor.

Hvad jag anført beträffande statens uppfostringsanstalt å Bona föranleder mig hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att på extra stat för år 1911 bevilja
dels till aflöningar åt tjänstemän vid anstalten
ett förslagsanslag högst 30,400 kronor,
dels ock till kost och beklädnad åt de vid anstalten intagna elever m. m. ett förslagsanslag af 46,100 kronor.

Uppfostran åt minderåriga kvinnliga förbrytare.

För beredande af uppfostran åt sådana minderåriga förbrytare af kvinnligt kön, hvilka enligt domstols förordnande skola insättas i allmän uppfostringsanstalt, torde böra begäras samma anslag, som beviljades af riksdagarna 1908 och 1909. Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen [18.]

att för beredande af uppfostran åt minderåriga förbrytare af kvinnligt kön, hvilka enligt domstols förordnande skola insättas i allmän uppfostringsanstalt, å extra stat för år 1911 anvisa

dels såsom ersättning för hyra, ved, inventarier m. m. samt såsom bidrag till aflöning åt föreståndarinnor och biträden vid sådan anstalt ett belopp af 6,500 kronor,

dels ock till godtgörande af de vid anstalten mottagna elevers bespisning, beklädnad, undervisning, läkare- och sjukvård m. m. äfvensom till utrustning vid elevs utskrifning ett förslagsanslag å 6,000 kronor.

Resestipendier åt domare.

Det anslag, som under en följd af år beviljats till resestipendier åt ordinarie domare eller dem, som vid domstolarna bereda sig för domarekallet, lärer fortfarande böra utgå med oförändradt belopp. Jag hemställer sålunda, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen [19.]

att till resestipendier åt ordinarie domare eller dem, som vid domstolarna bereda sig för domarekallet, å extra stat för år 1911 anvisa ett belopp af 6,000 kronor.

Jordregistret.

1908 års riksdag beviljade för inrättande af ett jordregister ett reservationsanslag å 750,000 kronor, af hvilket belopp anvisats å extra stat 150,000 kronor för hvart och ett af åren 1909 och 1910. [20.]

[20.]

Angående resultatet af jordregisterarbetet under dess första tid föreligger nu en af landtmäteristyrelsen i underdånig skrifvelse den 29 november 1909 lämnad redogörelse, omfattande de tio första månaderna af år 1909. Af denna skrifvelse, hvilken af mig anmäldes i statsrådet den 17 december 1909, framgår, att det antal jordeboksenheter, som under nämnda tid behandlats, uppgått till 5,914. Äfven med hänsyn därtill, att ett arbete af den omfattning och beskaffenhet som det ifrågavarande under dess igångsättande och innan erfarenhet vunnits om lämpligaste sättet för dess bedrivande måste fortskrida jämförelsevis långsamt, måste dock det sålunda vunna arbetsresultatet, kvantitativt taget, betecknas såsom mindre tillfredsställande, då rikets samtliga jordeboksenheter uppgå till inemot 150,000 och hela arbetet vid dess planläggande beräknats skola kunna utföras på 5 år.

Landtmäteristyrelsen har emellertid i sin berörda skrifvelse an gifvit åtskilliga förhållanden, hvilka samverkat till det mindre fördelaktiga resultatet.

Enligt nådigt bref den 18 september 1908 angående ordnandet af arbetet med jordregistrets uppläggande skall detta arbete i hvarje län utföras af förste landtmätaren med biträde i vissa fall af särskildt förordnade landtmätare äfvensom af extra personal för sådana göromål, som icke erfordra särskilda fackinsikter. Under hela år 1909 har särskild landtmätare för jordregisterarbetet varit förordnad i 10 län, och under årets sista kvartal har i ytterligare 3 län sådan landtmätare varit anställd. Det har nu visat sig — anmärker landtmäteristyrelsen —, att första landtmätarna med hänsyn till mängden och beskaffenheten af dem åliggande göromål i allmänhet varit förhindrade att i den omfattning, som ursprungligen varit afsedd, deltaga i jordregisterarbetet. Sålunda har i förstnämnda 10 län förste landtmätaren varit af öfriga med tjänsten förenade göromål så upptagen, att han endast kunnat ägna obetydlig tid åt jordregistret. Första landtmätarnas tjänsteåligganden hade nämligen ökats på ett sätt, som icke kunde förutses, då förslaget till förordning angående jordregister upprättades och de arbetskrafter beräknades, hvilka kunde anlitas för ifrågavarande arbete. I detta afseende hänvisar landtmäteristyrelsen till den mängd göromål af maktpåliggande och tidsödande art, som ålagts första landtmätarna genom den nya instruktion för landtmäteristyrelsen och rikets landtmätare, som utfärdades den 23 oktober 1908.

De öfriga af landtmäteristyrelsen framhållna omständigheter, hvilka verkat hindrande och fördröjande vid arbetet med jordregistret, äro, att första landtmätarna i flera län icke ägt förfoga öfver det lokal-

utrymme, som varit erforderligt för göromålens jämna bedrifvande — i ej mindre än 6 län hade för landtmäterikontoren måst hyras nya lokaler, af hvilka 4 ej kunnat tillträdas förr än sistlidna höst —, samt att vissa landtmäterikontors registratur befunnits vara ofullständiga och opraktiskt uppställda, så att det varit förenadt med tidsutdräkt till och med att erhålla upplysning, hvilka akter rörande de särskilda jordeboksenheterna, som förvarades i arkivet.

Med stöd af hvad styrelsen genom verkställda inspektioner och på annan väg inhämtat, anser styrelsen sig emellertid kunna uttala såsom allmänt omdöme, att vederbörande landtmäteritjänstemän vid utförandet af ifrågavarande arbete icke lämnat någon möda ospard för att under den tid af tio månader, styrelsens redogörelse afser, uppnå bästa möjliga arbetsresultat.

Då den erfarenhet, som vunnits under den gångna tiden, otvetydigt gäfvit vid handen, att första landtmätarnas medverkan vid jordregistrets uppläggande kunde påräknas allenast i obetydlig omfattning, måste — framhåller styrelsen — extra arbetskrafter anlitas i särdeles stor utsträckning, såvida icke arbetet skall komma att väsentligen öfverskrida den tid, som ursprungligen beräknats därför. Tillgången på lämpliga arbetskrafter för ändamålet kunde emellertid icke sägas vara stor. Det hade därför varit för styrelsen angeläget att vidtaga åtgärder för beredande af ytterligare arbetskrafter. För sådant ändamål hade styrelsen hösten 1909 anordnat föreläsningar rörande jordregistret för yngre landtmäteritjänstemän, hvilken undervisning på nyåret skulle fortsättas med försöksarbeten.

I fråga om kostnaden för det fortsatta arbetet meddelar styrelsen, att den tänkt sig hädanefter i större utsträckning än hittills använda tjänstemän med lägre löneanspråk. Af de 13 särskilda landtmätare, som för hela nästlidna år eller årets sista kvartal förordnats i länen, hade 8 aflönats med 6,000 kronor för år och de öfriga 5 med högst 4,000 kronor för år. Antalet biträdande landtmätare i den lägre löneklassen borde nu ökas därigenom, att dit dels hänfördes de nya befattningar af ifrågavarande slag, som borde tillkomma, och dels öfverflyttades åtskilliga af de hittillsvarande platserna i den högre klassen, i den mån landtmätare, som under år 1909 innehåft dem, afginge från desamma. En icke oväsentlig besparing å anslaget till jordregistret borde äfven uppstå därigenom, att, sedan de tjänstemän, hvilka skulle förordnas med ett arvode af 6,000 kronor, utnämns till distriktslandtmätare med lön å stat, de torde komma att få uppbära någon del af denna lön, så att från jordregisteranslaget ej behöfde till dem utgå större

- [20.] arfvode än att detta, sammanlagdt med bibehållen del af lönen, uppginge till 6,000 kronor.

Med anledning af hvad landtmäteristyrelsen anført angående de landtmätare, hvilka under jordregisterarbetets fortsättning skulle särskildt förordnas i länen tillåter jag mig erinra, att Eders Kungl. Maj:t i enlighet med styrelsens förslag genom beslut den 17 december 1909 medgifvit, att under 1910 må af styrelsen anställas särskilda landtmätare i 15 län, samt att för 7 af dessa beräknats ett arfvode af 6,000 kronor, men för de återstående 8 ett arfvode af högst 4,000 kronor.

Det torde vara att hoppas, att med numera vidtagna anordningar och sedan tillgång vunnits till en vid arbetet van personal, ett mera tillfredsställande arbetsresultat skall ernås under innevarande och nästkommande år. Att märka är äfven, att af det för år 1909 anvisade beloppet 150,000 kronor åtgått allenast omkring 90,000 kronor; en betydande reservation finnes sålunda att tillgå för den kommande tiden.

Någon anledning att för år 1911 äska mindre belopp än för de föregående åren föreligger icke; och hemställer jag alltså att Eders Kungl. Maj:t behagade föreslå Riksdagen

att af det för inrättande af ett jordregister beviljade reservationsanslag å 750,000 kronor på extra stat för år 1911 anvisa 150,000 kronor.

Extra lönetillägg.

- [21.] Under åberopande af hvad chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet förut denna dag anført i fråga om beredande åt vissa statens tjänstemän och betjante af extra lönetillägg för år 1910 att uppföras i riksstaten för år 1911, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen

att för beredande, i enlighet med de i statsrådsprotokollet öfver finansärenden för denna dag angifna grunder, af extra lönetillägg för år 1910 åt vissa tjänstemän och betjante i justitiedepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli samt till justitiedepartementet hörande ämbetsverk och kårer å extra stat för år 1911 anvisa ett förslagsanslag af 25,000 kronor.

Ersättning åt häradsskrifvarna för röstlängders upprättande.

Från och med innevarande år skola röstlängder för val till Riksdagens andra kammare årligen upprättas jämlikt lagen om val till Riksdagen den 26 maj 1909 och de närmare föreskrifter, som meddelats i nådig kungörelse den 26 november 1909. För valdistrikt å landet och i stad, där magistrat ej finnes, skall röstlängden upprättas af vederbörande häradsskrifvare. Härigenom har å dessa tjänstemän, hvilka hittills icke haft någon befattning med röstlängderna för riksdagsmannaval, lagts ett betydande arbete.

[22.]

När mantalslängden för året blifvit justerad, skall häradsskrifvaren efter denna längd upptaga i röstlängden alla mantalsskrifna män, hvilka vid årets början uppnått minst 24 års ålder. Efter detta arbete — röstlängdens tillskrifvande — har häradsskrifvaren att, allt efter som uppgifter angående särskilda, på rösträtten inverkan förhållanden inkomma till honom från myndigheter, som skola lämna sådana uppgifter, i röstlängden göra de anteckningar, som däraf föranledas; de flesta af dessa anteckningar komma att afse oguldna utskylder.

I fråga om den inverkan, bestyret med röstlängderna kommer att utöfva å häradsskrifvarnas verksamhet, tillåter jag mig att här återgifva den redogörelse för gången af deras hufvudsakliga göromål under året, hvilken, med särskildt afseende å nämnda inverkan, lämnats i Kungl. Maj:ts proposition till 1909 års riksdag angående lönereglering för fögderiförvaltningen. De nya bestämmelser angående mantalsskrifning och röstlängd, hvilka i denna redogörelse ställas i utsikt, äro numera gifna — om ej i allt så, som i redogörelsen förutsättes, dock så, att besväret för häradsskrifvarna i det hela icke blifvit mindre.

I propositionen anfördes af chefen för civildepartementet:

»Grundvalen för uppgörandet af alla de längder, som från häradsskrifvarkontoret utgå, äro mantalsskrifningarna. Dessa förrättas under tiden från 15 november till årets slut. I trakter, där in- och utflyttningar från ena året till det andra talrikt förekomma, äro mantalsskrifningarna i sig själfva ganska besvärliga, särskildt där nödiga upplysningar icke därförinnan till pastor inkommit. Kommer så mantalsskrifningslängden att omedelbart ligga till grund jämväl för röstlängden, lär det material, som nu vid mantalsskrifningarna insamlas, icke blifva tillräckligt, utan häradsskrifvarna torde hafva att inhämta vida flera upplysningar. I sådant hänseende lär det af skäl, som sammanhänga

[22.] med valrättsbestämmelserna, närmast den om fullgjord skatteplikt, blifva nödigt att särskildt för sig uppföra hvarje myndig man med angifvande af hans yrke eller tjänst, fullständiga förnamn, tillnamn och födelseår. Vidare lärer med hänsyn därtill, att i röstlängden må kunna göras de anteckningar, som hafva afseende på skattskyldighetens fullgörande, för hvarje sådan person böra, om han tidigare varit boende å annat ställe, särskildt angifvas äfven hans förra mantalsskrifningsort och hemvist.

Det kan möjligen synas, som om de antydda nya anteckningarna skulle vara lätt verkställda. Så är dock långt ifrån förhållandet. I trakter, där befolkningen ej invants att lämna skriftliga och fullständiga mantalsuppgifter, kommer infordrandet af de upplysningar, som här afses, att medföra ett högst betungande arbete. Och på noggrannheten af dessa upplysningars inhämtande beror i allra högsta grad, huruvida röstlängden skall kunna göras tillräckligt fri från fel. En omständighet, som härvid bör särskildt framhållas, är anteckningen om dem, som ej varit i kommunen mantalsskrifna å sådan tid, att de under kalenderåret näst därförut skolat i samma kommun erlägga utskylder. Då det villkorligt antagna vallagsförslaget ålagt dessa personer viss bevis-skyldighet i fråga om fullgörandet af skattskyldigheten, är det af stor vikt, att från mantalslängden må kunna vinnas upplysning om, hvilka sådan bevisskyldighet åligger, på det att de icke utan fullgörande däraf blifva upptagna i röstlängden såsom röstberättigade. För de enskilda är det naturligtvis äfven af synnerlig vikt, att de ej felaktigt blifva i längden upptagna under nu ifrågavarande kategori. Men urskiljandet af de ena från de andra fordrar i särskilda fall en alldeles särskild vaksamhet. Visst är, att de anspråk, röstlängdens upprättande ställa på häradsskrifvaren, komma att göra mantalsskrifningarna synnerligen maktpåliggande och i följd däraf äfven i hög grad besvärliga.

Under den tid, mantalsskrifningarna pågå, har häradsskrifvaren äfven att upprätta och till pastorsämbetena öfversända inskrifningslistor rörande de inskrifningsskyldiga. Han har dessutom att jämte kronofogden uppgöra specialräkningen för året, hvilken, utskrifven i två exemplar, skall vara till Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande afsänd senast den 15 januari påföljande år.

På nyåret till den 5 mars är häradsskrifvaren upptagen hufvudsakligen med bearbetandet af det vid mantalsskrifningarna uppsamlade materialet och utskrifningen af mantalslängderna. Dessa skola senast den 5 mars vara till pastorsämbetena aflämnade för granskning. Då mantalslängd skall finnas i två exemplar, torde i allmänhet äfven det andra exemplaret under nu angifna tid upprättas.

Den tid, som för pastors granskning är anslagen, eller till den 15 mars, användes af häradsskrifvaren för tillskrifning af årets fastighets-taxeringslängder. Dessa skola nämligen senast den 15 mars vara aflämnade till taxeringsmyndigheterna.

Under den period, som härafter följer intill dess taxeringsförrättningar skola vara afslutade, eller till den 20 maj, har häradsskrifvaren att verkställa vissa mindre kompletteringsåtgärder i afseende å föregående årets mantals- och taxeringslängder. I öfrigt använder häradsskrifvaren sin tid under förevarande period, i den mån han ej därunder är hindrad af taxeringsförrättningar, att påbörja tillskrifningen af uppbördsboken. Denna period är den minst besvärliga för häradsskrifvaren under hela året, och vore det ej så, skulle utan tvifvel röstlängdens upprättande för honom blifva en omöjlig sak, därest man fordrar, att han skall vara underkastad tjänstemannaansvar för de arbeten, som tillhöra häradsskrifvarkontoret.

Det är under denna period till den 20 maj, som röstlängden måste till sin hufvudsakliga del göras färdig. Sedan, såsom med hänsyn till röstlängdens upprättande torde blifva nödigt, nya föreskrifter kommit till stånd rörande mantalslängdens justering, har häradsskrifvaren nu först att efter mantalslängderna tillskrifva röstlängderna för de olika valdistrikten inom fögderiet. Han har sedermera att i röstlängderna införa hufvuddelen af de anteckningar, som afse, att de personer, för hvilka anteckningarna göras, ej må i längden angifvas såsom röstberättigade. Hit höra anteckningar om icke fullgjord värnplikt samt om uraktlåtenhet att erlägga utskylder till stat och kommun för de tre föregående åren. För att utreda, hvilket arbete dessa sistnämnda anteckningar kunna anses medföra i sådana fögderier, där befolkningen är i högre grad rörlig, har inom annat departement gjorts en uträkning härom för ett invid Stockholm beläget fögderi med omkring 38,000 invånare. Uträkningen har gifvit till resultat, att de poster, afseende oguldna utskylder, som där skulle ifrågakomma till anteckning, uppgå till ett ungefärligt antal af 12,000. Om detta arbete fördelas på en månad, skulle således antecknandet komma att omfatta 400 poster för hvarje dag under den månaden. Vore det nu fråga om att införa anteckning om dessa restantier från längder, som i anseende till namnuppgifter och i öfrigt motsvarade röstlängden, skulle detta arbete icke blifva allt för tidsödande. Men längderna afse ju vidt skilda tider, under hvilka en på restlängd uppförd person kanske flyttat icke blott till annat hemvist inom kommunen utan äfven till annan kommun. Utan en särskild anordning till lättnad för igenfinnandet af den restförde i

[22.] först nämnda fallet, skall redan detta medföra ganska afsevärdt besvär. Men kan ej den restförde återfinnas i den ifrågavarande röstlängden, återstår för häradsskrifvaren ingen annan utväg än att söka finna honom i någon annan häradsskrifvarens handläggning tillhörande röstlängd. Ty för häradsskrifvarens efterforskningar i detta afseende lär ej kunna uppställas någon annan gräns än omöjligheten att fullständigt medhinna detta arbete.

När taxeringsförrättningarna den 20 maj afslutats, och häradsskrifvaren således bekommit årets taxeringslängder, vidtager för honom under tiden till den 20 juni ett mycket ansträngande arbete. Taxeringslängderna skola då summeras och fullständigas medelst utförande af bevillnings- och inkomstskattebeloppen. Såväl fullständiga afskrifter som ock sammandrag af dessa längder skola tillika upprättas, och därjämte har häradsskrifvaren att med ledning af taxeringslängderna meddela vägstyrelserna de i 61 § väglagen omförmälda uppgifter.

Redan nu är denna period för häradsskrifvaren en af de brådaste på hela året. Härtill skulle nu komma afslutandet af röstlängderna, hvilka enligt vallagsförslaget skola vara aflämnade till ordförandena i valnämnderna senast den 25 juni. Då ju rösträttskvalifikationerna anknyta sig till den 10 juni, kunna de uppgifter, hvarom röstlängden bör innehålla upplysning, ej definitivt aflämnas till häradsskrifvaren förr än efter nämnda dag. Ej mer än 14 dagar äger således häradsskrifvaren att använda för röstlängdernas komplettering och afslutande, och enbart detta arbete är tydligen af den beskaffenhet, att därutöfver icke något kan af häradsskrifvaren under samma tid medhinnas.

Är detta arbete utfördt och har häradsskrifvaren, såsom honom åligger, den 20 juni aflämnat till Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande årets taxeringslängder, lär han först nu kunna på allvar taga itu med tillskrifningen af årets uppbördsbok. Han har nu äfven att tillskrifva stommen till kommande årets mantalslängder samt verkställa debitering af de enskildas medel, som till denna tid kunna hafva blifvit bestämda. Dessa göromål böra varda utförda till dess pröfningsnämnden afslutat sina arbeten.

När så skett, och häradsskrifvaren den 1 september återfått årets taxeringslängder, har han att till den 1 november utföra debiteringarna i uppbördsboken samt att summera denna och utskrifva debetsedlarna, hvilka senare arbeten icke torde för fögderiet i dess helhet vara afslutade förr än omkring den 15 november. Om arbetet med uppbördsboken redan nu sätter häradsskrifvarens arbetsförmåga på hårda prof, torde han efter rösträttsförslagets genomförande komma att i detta hän-

seende än ytterligare ansträngas. Ty då, såsom tidigare vid rösträttspropositionernas behandling uttalats, det lärer blifva nödigt stadga, att särskild debetsedel skall utfärdas för hvarje myndig man, komma summeringarna i uppbördsboken att kräfva ett väsentligt ökadtt besvär.

Under tiden till dess nästa mantalsskrifningsförrättningar börja, har häradsskrifvaren därjämte att afsluta arbetet å vägfyrktalslängderna, som skola vara aflämnade senast den 1 december.»

[22.]

Denna redogörelse torde visa, att den ökning i arbete, röstlängderna direkt eller indirekt vålla häradsskrifvarna, är synnerligen afsevärd; åtminstone under den brådeste tiden blir det säkerligen för dem nödvändigt att anlita särskildt arbetsbiträde. Detta förhållande beaktades redan af de kommitterade, hvilka år 1903 afgåfvo det vallagsförslag, som ligger till grund för den nu utfärdade vallagen; de ansågo biträdes anlåtande oundvikligt och uttalade i samband härmed, att bland de förutsättningar, på hvilka deras förslag hvilade, inginge, att ifrågavarande tjänstemän erhöile ersättning för sitt ökade arbete och aflönande af biträde.

Under det arbete, som efter senaste riksdagen inom justitiedepartementet utförts med afseende å röstlängdskungörelsen, har ock allt tydligare framträdt, hvilket omfattande och för häradsskrifvarnas öfriga verksamhet hinderligt arbete, bestyret med röstlängderna i själfva verket är. I utlåtanden, som afgåfvos öfver det till grund för kungörelsen liggande, i allt väsentligt därmed öfverensstämmande förslaget, har äfven med styrka gjorts gällande, att häradsskrifvarna ej rimligen kunde lämnas utan ersättning för de utgifter, röstlängdsarbetet komme att medföra; de allra flesta häradsskrifvare, som yttrat sig, hafva lifligt framhållit nödvändigheten af att godtgörelse beredes dem, och åtskilliga länsstyrelser hafva uttalat sig i samma riktning.

För egen del måste jag också anse det vara af billighet påkalladt, att i detta fall, då staten ålägger tjänstemän funktioner, hvilka icke kunna förenas med deras öfriga åligganden utan anlåtande af biträden, som tjänstemännen själfva få aflöna, staten håller dem skadeslösa för den utgift, som sålunda ådrages dem. Möjligt är väl, att häradsskrifvarna skola finna sig nödsakade att själfva till väsentlig del utföra röstlängdsarbetet, hvilket, åtminstone under de första åren, innan tillräcklig erfarenhet vunnits, endast i mindre mån torde kunna med trygghet anförtros åt biträden, men i sådant fall vållar dock det nytillkomna bestyret med röstlängderna, att annat arbete, som häradsskrifvarna eljest skolat själfva verkställa, måste öfverlämnas åt biträden.

[22.]

Vid fastställande af ny lönestat för häradsskrifvarna bör hänsyn tagas till ifrågavarande, efter senaste lönereglering inträdda ökning i dessa tjänstemäns åligganden, och detta antingen så, att däraf föranledes högre aflöning å stat, eller så, att häradsskrifvarna äfven efter den nya statens ikraftträdande berättigas fortfarande uppbära särskild godtgörelse för röstlängdsarbetet. Men så länge gamla staten är för dem gällande, måste ersättning beredas dem i form af särskild godtgörelse. Att häradsskrifvarna, såsom för närvarande är fallet, åtnjuta tillfällig löneförbättring, lär härvidlag ej vara af betydelse, då man vid beslutet om denna löneförbättring icke torde hafva fäst särskildt afseende vid de utgifter, som röstlängdsarbetet komme att orsaka häradsskrifvarna.

Enligt hvad jag inhämtat af chefen för civildepartementet, är det icke hans afsikt att, sedan frågan om definitiv ny lönereglering för fögderiförvaltningen vid 1909 års riksdag genom kamrarnas skiljaktiga beslut förfallit, hemställa om framläggande vid årets riksdag af förnyad proposition i ämnet, utan skulle allenast för år 1911 för fögderiförvaltningens tjänstemän begäras samma tillfälliga löneförbättring som de nu åtnjuta. Vid sådant förhållande torde det tillkomma mig att underställa Eders Kungl. Maj:t frågan om den ersättning, som i förvarande hänseende bör tillerkännas häradsskrifvarna ej blott för år 1910 utan äfven i öfrigt under tiden till dess deras löneförhållanden blifvit slutligt reglerade.

Till en början vill jag då erinra, att exempel ej saknas därpå, att häradsskrifvarna erhålla särskild godtgörelse för arbete af sådan art som det ifrågavarande. Sålunda skall enligt 57 § 4 mom. bevillningsförordningen ersättning med 50 öre arket utgå till häradsskrifvaren för de afskrifter af taxeringslängderna, som det åligger honom att aflämna till kommunalstämmornas ordförande, och för upprättande af vägfyrektalslängd tillägger honom väglagen ersättning, som genom nådig kungörelse den 2 oktober 1908 bestämts till olika belopp, allt efter som vägs kattens debitering jämväl verkställas af häradsskrifvaren eller icke. I förra fallet, då häradsskrifvaren åtnjuter provision å det belopp, som han i vägs katt inlevererar till länsstyrelsen, utgör ersättningen för längdens upprättande 1 krona för hvarje helt eller påbörjad upplägg, i senare fallet 1 krona 50 öre upplägget.

Med upprättande af vägfyrektalslängd lär arbetet å röstlängderna vara jämförligt äfven med hänsyn till de kompetensfordringar, hvilka måste ställas på biträde, som anlitas vid arbetets utförande. Den mest kräfvande delen af röstlängdsarbetet torde vara införandet i längderna af myndigheternas uppgifter angående oguldna utskylder; verkstäl-

landet af dessa anteckningar kräver, därest ett, så vidt möjligt, fullständigt resultat skall vinnas, uppmärksamhet och ordning vid de nödiga jämförelserna mellan uppgifterna och röstlängderna, och därjämte är orts- och personkännedom inom valdistriktet af stor betydelse.

Storleken af den arbetsbörda, som i och för röstlängderna ålägges de särskilda häradsskrifvarna, är tydligen i hög grad beroende därpå, i hvilken omfattning försummelse att betala krono- och kommunalutskylder förekommer inom fögderiet; där utskylderna i allmänhet ordentligt erläggas, blir arbetet å röstlängderna utöfver deras tillskrifvande jämförelsevis mindre betydande, medan däremot i fögderier, där i stort antal utskyldsposter blifva oguldna, anteckningarna härom komma att vålla ett högst afsevärdt besvär. I fögderier med ungefär lika folk-mängd och antal i röstlängderna upptagna personer kunna alltså förhållandena i förevarande hänseende ställa sig väsentligen olika. Detta medför ock, att ett rättvist bestämmande af ersättningarnas belopp synes icke kunna ske annorledes än att godtgörelse lämnas särskildt för röstlängdens tillskrifvande äfvensom de anteckningar i längden, som afse annat än oguldna utskylder, och särskildt för anteckningarna om försummade skattebetalningar.

Hvad angår grunden för beräkning af ersättningen för röstlängdens tillskrifvande ligger en jämförelse med vägfyrektalslängden nära till hands. Såsom jag nämnt, ersättes upprättande af vägfyrektalslängd, där ej häradsskrifvaren anses erhålla en del af sin godtgörelse genom uppbördsprovision, med 1 krona 50 öre för hvarje helt eller påbörjadt upplägg. Då, efter hvad jag inhämtat, arbetet å ett fullskrifvet upplägg i vägfyrektalslängden, upptagande 28 rader, kan anses ungefär motsvara det arbete, som för två uppslag i röstlängden, hvartdera med 15 rader, kräves för längdens tillskrifvande och införande däri af andra anteckningar än rörande oguldna utskylder, borde häraf följa en ersättning af 75 öre för hvarje uppslag. Vid sådant förhållande torde den ersättning af 50 öre för helt eller påbörjadt uppslag, som jag ämnar föreslå, vara synnerligen måttlig.

I fråga om uppgifter till häradsskrifvarna angående oguldna utskylder och de anteckningar i röstlängderna, som däraf föranledas, äro bestämmelser gifna i §§ 9—12 af kungörelsen den 26 november 1909. Enligt § 9 skall kronofogden hvarje år senast den 22 mars tillställa häradsskrifvaren handlingar till upplysning om oguldna utskylder, förfallna *andra och tredje* året därförut. Vidare har kronofogden, jämlikt § 10, att senast den 12 maj hvarje år tillställa häradsskrifvaren förteckning å de män, som icke till fullo erlagt dem påförda, *nästföregående*

[22.] året förfallna *kronoutskylder*. Enligt § 11 slutligen åligger det kronofogden att senast den 12 maj hvarje år tillställa häradsskrifvaren ena exemplaret af de restlängder å *nästföregående* året förfallna *kommunal-*utskylder, hvilka vederbörande i kommunerna hafva att öfverlämna till kronofogden, med tillägg angående de män, som enligt kommunernas afskrifningslängder häfta för sådana utskylder, eller, i den mån allenast afskrifningslängder förekomma, särskilda förteckningar å dessa män. Sedan häradsskrifvaren i röstlängden gjort de anteckningar, som för-anledas af de till honom enligt §§ 9—11 insända handlingar, har han, jämlikt § 12, att senast den 5 juni återställa dem till kronofogden. Denne kompletterar handlingarna med afseende å förhållanden, som in-trädt efter det de tillställdes häradsskrifvaren, och återställer dem till häradsskrifvaren senast den 12 juni. Därefter har häradsskrifvaren att med ledning af de sålunda inkomna handlingarna avsluta de anteckningar i röstlängden, som afse oguldna utskylder. — För år 1910 gälla sär-skilda öfvergångsbestämmelser.

Af den sålunda lämnade redogörelse för gången af förevarande del utaf häradsskrifvarnas röstlängdsarbete torde framgå, att såsom grund för beräkning af deras ersättning för detta arbete lämpligen kan stadgas antalet skatteposter, som vid första öfversändandet till häradsskrifvaren af de i §§ 9—11 omförmälda handlingar finnas där angifna såsom oguldna och därför böra af häradsskrifvaren iakttagas för erforderlig anteckning i röstlängden. För hvarje dylik post torde kunna beräknas ersättning med 1 öre. Efter sådan beräkning skulle häradsskrifvaren i det fögderi, som, enligt hvad i det föregående nämnes, varit föremål för undersökning i detta hänseende och där antalet oguldna utskylds-poster uppgick till 12,000, erhålla godtgörelse för ifrågavarande bestyr med 120 kronor.

Enligt statistiska centralbyråns berättelse för år 1907 angående rikets befolkningsförhållanden utgjorde vid slutet af detta år antalet män med ålder öfver 24 år 1,320,368. Om å hvarje uppslag i röstlängden upptagas 15 namn, skulle alltså erfordras 88,024 uppslag i röstlängderna. Jämnas detta tal till 90,000, skulle, med en ersättning för röstlängdernas tillskrifvande af 50 öre uppslaget, totalkostnaden härför uppgå till 45,000 kronor årligen eller för de två år, 1910 och 1911, för hvilka medel nu torde böra äskas, till 90,000 kronor.

Vanskligare ställer det sig att beräkna antalet oguldna skatteposter, som komma att föranleda anteckning i röstlängderna. Med ledning af den statistiska utredning, som åtföljde 1904 års rösträttsproposition, torde antalet män öfver 24 år, som på grund af uraktlåten skattebe-

talning förlora sin rösträtt, kunna approximativt beräknas till 160,000. Hvar och en af dem har väl i allmänhet flera utskyldsposter oguldna; försummad skattebetalning ej blott under året före det, då röstlängden upprättas, utan äfven under andra och tredje året därförut verkar förlust af rösträtten, och för hvarje år utgå kronoutskylderna för sig och kommunalutskylderna för sig, hvarjämte de senare kunna till särskilda delar förfalla å olika uppbördsstämmor. Med afseende härå bör man, för att komma till det antal oguldna skatteposter, som här är af betydelse, åtminstone tredubbla nämnda tal 160,000. Beräknas i enlighet härmed de oguldna skatteposterna till 500,000, skulle, efter 1 öre för hvarje sådan post, ett belopp af 5,000 kronor årligen åtgå till den af mig föreslagna ersättningen för ifrågavarande anteckningar i röstlängderna. För åren 1910 och 1911 borde sålunda begäras 10,000 kronor.

[22.]

Slutligen torde jag få erinra, att den kontroll, som erfordras för utbetalande af nämnda ersättningar, kan åvägabringas i fråga om antalet uppslag i röstlängden genom intyg af valnämndens ordförande och angående antalet oguldna utskylder medelst bevis af kronofogden.

På grund af hvad jag nu anført hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att för beredande åt häradsskrifvarna af ersättning, enligt de af mig angifna grunder, för röstlängders upprättande under åren 1910 och 1911 å extra stat för år 1911 bevilja ett förslagsanslag å 100,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis af tillgängliga medel utbetala ersättningen för år 1910.

Ersättning åt vissa kronofogdar för bestyr med afseende å 1910 års röstlängder.

Äfven hvad kronofogdarna angår har i utlåtanden öfver omförmälda förslag till röstlängdskungörelse framhållits såsom billigt, att ersättning lämnas för arbete, som röstlängdernas upprättande medför. Jag anser mig också böra tillstyrka, att i viss mån sådan ersättning beredes kronofogdarna.

[23.]

Det är, på sätt jag omnämnt, kronofogdarna, som skola förse häradsskrifvarna med de uppgifter angående oguldna utskylder, af hvilka dessa senare äro i behof vid röstlängdernas upprättande. Beträffande

[23.] omfattningen af kronofogdarnas arbete härmed komma förhållandena att ställa sig helt olika under innevarande år, då de i röstlängdskungörelsen meddelade öfvergångsstadgandena skola tillämpas, och under de följande åren.

För tiden efter öfvergångsåret har kronofogden, hvad angår kronoutskylder, som förfallit andra och tredje året före det, då röstlängden skall upprättas, endast att i de redan upprättade förteckningarna göra anteckning om inträffade förändringar. Detsamma gäller ock beträffande kommunalutskylderna, såväl de under andra och tredje året före röstlängdsåret som de under nästföregående året förfallna. Nya förteckningar har kronofogden att uppgöra endast för kronoutskylder, som förfallit under året näst före röstlängdsåret.

Under år 1910 däremot skall kronofogden för hvarje valdistrikt upprätta förteckningar, särskildt för hvart af åren 1907, 1908 och 1909, å de män, som icke till fullo erlagt dem påförda, nämnda år förfallna *kronoutskylder*. Då, med undantag för ett mindre antal fögderier, år 1908 till betalning förföllo två års kronoutskylder, måste han för kronoutskylderna i själfva verket uppgöra fyra serier af förteckningar. I fråga om *kommunalutskylderna* gäller såsom regel, att särskilda förteckningar å de män, hvilka häfta för nämnda år förfallna kommunalutskylder, skola i enahanda ordning som för kronoutskylder stadgats uppgöras af kronofogden. En lindring i detta arbete har man dock velat bereda kronofogdarna genom att föreskrifva, att om restlängd rörande kommunalutskylder, förfallna något af nämnda år, blifvit slutredovisad och till den kommunala myndigheten återställd, kronofogden äger att från samma myndighet infordra fullständig förteckning å de män, som fortfarande häfta för de i restlängden upptagna utskylder, och, där han erhållit sådan förteckning, icke behöfver själf uppgöra förteckning öfver häftande. Denna föreskrift lär dock blifva för kronofogden af mindre betydelse, enär, särskildt för de största och besvärligaste kommunerna, restlängderna rörande utskylder, förfallna 1908 och 1909, endast undantagsvis torde vara slutredovisade och till den kommunala myndigheten återställda i början af år 1910. Att märka är äfven, att i de redovisningar, kronofogdarna lämna de kommunala myndigheterna angående personer, som icke erlagt sina utskylder, i allmänhet lära angifvas endast personernas namn, men ej deras hemvist och stundom blott debetsedelsnumren, hvilket har till följd, att kronofogdarna oftast torde blifva nödsakade att vid uppgörande af ifrågasvarande förteckningar med ledning af själfva restlängden eller eventuellt den med hindersbevis försedda debetsedeln verkställa nödig komplettering.

Det arbete, som sålunda skall under innevarande år utföras af kronofogden, blir uppenbarligen i de större fögderierna så drygt, att han måste i mycket stor utsträckning anlita biträde. Detta torde, på sätt Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Stockholms län framhållit, särskildt gälla fögderierna i Stockholmstrakten. Af enahanda anledning som jag föreslagit ersättning åt häradsskrifvarna för deras röstlängdsarbete finner jag det därför skäligt, att åt kronofogdar i fögderier, där upprättandet af nämnda förteckningar under detta år blir särskildt betungande, lämnas någon ersättning.

Jag har tänkt mig denna kunna utgå med 25 öre för sida, upptagande minst 30 utskyldsposter. Huru stort belopp med sådan beräkning bör för ändamålet anslås, är naturligtvis svårt att afgöra. Ett anslag å 5,000 kronor synes mig dock blifva tillräckligt. På Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande skulle ankomma att, sedan kronofogdarnas ifrågavarande arbete afslutats, inkomma till Eders Kungl. Maj:t med framställning om godtgörelse åt de kronofogdar, som anses böra komma i åtnjutande däraf. Eders Kungl. Maj:t skulle därefter pröfva frågan och fastställa ersättningar intill det anslagna beloppet.

Nödigt verifierande af antalet sidor i kronofogdens förteckningar torde kunna ske genom intyg af häradsskrifvaren.

Därest Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande förordnat särskild person att i kronofogdes ställe inom visst område indrifva kommunalutskylder, skall denne, såvidt angår nämnda utskylder, fullgöra de skyldigheter, röstlängdskungörelsen stadgat för kronofogde; han synes därför också böra likställas med kronofogde beträffande ersättning för upprättandet af de förteckningar, om hvilka nu är fråga.

Jag tillåter mig hemställa, att Eders Kungl. Maj:t ville föreslå Riksdagen

att för beredande åt kronofogdar och dem, som förordnats att i kronofogdes ställe indrifva kommunalutskylder, af ersättning, enligt de af mig angifna grunder, för upprättande under år 1910 af vissa i nådiga kungörelsen den 26 november 1909 om upprättande af röstlängd för val till Riksdagens andra kammare m. m. föreskrifna förteckningar å extra stat för år 1911 anvisa ett belopp af 5,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att under år 1910 utbetala sagda ersättningar förskottsvis af tillgängliga medel.

Statskontorets förskott.

[24.] Enligt hvad statskontoret annäلت, har statskontoret jämlikt föreskrifter i särskilda nådiga bref förskottsvis utgifvit följande belopp, hvilka torde böra anmälas till ersättande under andra hufvudtiteln:	
kostnad för tryckning och häftning af betänkande med förslag till lag om dödande af bortkomna handlingar	kronor 292: —
godtgörelse till de i egenskap af sakkunniga vid behandlingen af förslag till inrättande af en administrativ högsta domstol eller regeringsrätt tillkallade personer m. m.	„ 3,360: —
godtgörelse till justitierådet H. E. L. Améen för föredragning i högsta domstolen af vissa lagförslag samt för biträde inom justitiedepartementet vid beredning och affattande af nådiga propositioner i vissa större ärenden	„ 883: 33
under tiden från och med den 1 november 1908 till den 1 november 1909 utbetalda kostnader för biträde inom justitiedepartementet vid behandling af förslag till ny lag om aktiebolag m. m.	„ 3,575: —
för kommittén för utarbetande af förslag till ny lagstiftning angående jordägarers rätt öfver vattnet å hans grund och till de förändrade bestämmelser i andra delar af lagstiftningen, som häraf föranledas	„ 9,643: 06
för kommittén för utarbetande af förslag till ny lagstiftning angående jords torrläggning m. m.	„ 21,335: 67
för kommittén för revision af skiftesstadgan och därmed sammanhörande författningar	„ 20,476: 87
för kommittén för revision af gällande konkurslagstiftning	„ 24,973: 44
intill den 1 november 1909 utbetalda kostnader för kommittén för verkställande af revision af expropriationslagstiftningen m. m.	„ 10,367: 74
Transport kronor 94,907: 11	

	Transport kronor	94,907: 11	[24.]
under tiden från och med den 1 november 1908 till den 1 november 1909 utbetald godtgörelse till revisionssekreteraren friherre A. Cederström och professorn L. B. Ekeberg för biträde inom justitiedepartementet vid fortsatt behandling af frågor angående fiskerilagstiftningen	„	1,365: 59	
under år 1909 bestridda kostnader för kommitterade för utarbetande af förslag till föreskrifter angående registerföring af fastigheter i stad m. m.	„	6,335: —	
kostnader för kommitterade för behandling af frågor rörande statsdepartementens omorganisation m. m.	„	14,098: 47	
godtgörelse till sakkunniga vid behandling inom justitiedepartementet af frågor rörande ändrad lagstiftning om inmutningsrätten å kronojord	„	588: —	
godtgörelse till professorn J. C. W. Thyrén för utredning rörande vissa ändringar i gällande lagstiftning angående bötes- och bötesförvandlingsstraffen	„	2,405: —	
ersättning för biträde inom justitiedepartementet vid utarbetande af förslag till närmare föreskrifter om upprättande af röstlängd för val till andra kammaren m. m.	„	3,324: —	
godtgörelse till regeringsrådet G. Thulin för biträde inom justitiedepartementet vid behandling af särskilda framställningar angående omarbetning af gällande bestämmelser om tillsättning af prästerliga tjänster m. m. äfvensom för bestridande af vissa med ifrågavarande uppdrag för- enade kostnader	„	1,637: 50	
godtgörelse till konstituerade revisionssekreteraren friherre B. Leijonhufvud för biträde vid behandling af frågan om lagstiftning angående arbets- aftal m. m.	„	155: —	
till bestridande af löpande utgifter för de såsom sakkunniga vid revision af tryckfrihetsförordningen tillkallade personer	„	500: —	
ersättning till revisionssekreteraren friherre P. M. af Ugglas dels med 322 kronor 22 öre för			

Transport kronor 125,315: 67

[24.]

	Transport kronor	125,315: 67
mistade tjänstgöringspenningar vid tjänstledighet för fullgörande af offentligt uppdrag, dels ock med 1,080 kronor 80 öre för deltagande såsom sakkunnigt ombud för Sverige i en internationell konferens i Berlin angående skydd för litterära och konstnärliga arbeten	„	1,403: 02
kostnader för afskrifter af vissa i Svea hofrätt förvarade renoverade protokoll från Ofvan-Siljans domsaga	„	1,318: 75
	Summa kronor	128,037: 44.

Jag hemställer, att Eders Kungl. Maj:t ville föreslå Riksdagen

att till täckande af dessa utaf statskontoret förskottsvis bestridda utgifter å extra stat för år 1911 anvisa, i jämnt krontal, 128,038 kronor.

Statsrådets öfriga ledamöter instämde i hvad departementschefen sålunda hemställt.

Hans Maj:t Konungen täcktes därtill lämna bifall; och skulle utdrag af detta protokoll öfverlämnas till finansdepartementet till ledning vid författandet af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående statsverkets tillstånd och behof.

Ur protokollet:
Erik Ölander.

Tredje hufvudtiteln.

Utdrag af protokollet öfver utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Majestät Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 januari 1910.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve TAUBE,
Statsråden: PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
SWARTZ,
greffe HAMILTON,
greffe EHRENSVÄRD,
MALM,
LINDSTRÖM,
NYLANDER,
v. SYDOW.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena föredrog regleringen af utgifterna under tredje hufvudtiteln för år 1911 samt yttrade därvid beträffande

Ordinarie anslag.

Vid underdånig föredragning den 12 januari 1909 af regleringen af utgifterna under tredje hufvudtiteln för år 1910 anförde dåvarande ministern för utrikes ärendena, bland annat, att, ehuru väl en förbättring i löneför-
månerna särskildt för en eller annan af de lägre aflönade konsulsposterna syntes önskvärd, samt ett utvidgande af redan befintliga befattningar syn-
[1.] Beskickningar och konsulat.

Bih. till Riksd. Prot. 1910. 1 Saml. 1 Afd.

[1.] tes erforderligt, han dock i afvaktan på ytterligare utredning icke hade för afsikt att framlägga något mer omfattande förslag i sådant syfte, utan inskränkte sig till sådana fall, där nya förhållanden eller andra omständigheter syntes honom ovillkorligen påbjuda en förändring. Beträffande af generalkonsuln i London afgifvet förslag att öka vicekonsulns och kanslistens vid generalkonsulatet löneförmåner samt att upprätta en ny kanslistbefattning vid generalkonsulatet anförde utrikesministern vidare, att han anmodat generalkonsuln att inkomma med en detaljerad redogörelse för hyrornas storlek, pris å lifsmedel och öfriga omständigheter, som kunde anses göra en löneförhöjning önskvärd. Innan denna utredning äfvensom andra upplysningar, ministern sökt inhämta, föreläge, ansåge han sig emellertid icke böra hos Eders Kungl. Maj:t göra framställning om en löneförhöjning vare sig vid ifrågavarande generalkonsulat eller vid en del andra konsulat, där äfven någon ökning af löneförmånerna kunde synas önskvärd. Under sådana förhållanden hade ministern ej heller ansett sig då böra föreslå inrättande på ordinarie stat af en andre kanslistbefattning vid generalkonsulatet i London, utan hemställde, att på extra stat för 1910 skulle uppföras ett belopp af 3,600 kronor för en andre kanslist vid generalkonsulatet. Eders Kungl. Maj:ts i öfverensstämmelse härmed till Riksdagen afgifna förslag blef af Riksdagen bifallet.

Min företrädare i ämbetet har sedermera i skrifvelse den 20 januari 1909, under framhållande af att han icke vore a priori obenägen att göra framställning om aflåtande till 1910 års Riksdag af en proposition angående höjande af löneförmånerna för en eller annan af de lägre aflönade konsulsposterna, men dessförinnan önskade en fullständig utredning angående alla på frågan inverkande omständigheter, anmodat Eders Kungl. Maj:ts vederbörande ministrar att, för den händelse de skulle anse en höjning af löneförmånerna för någon af de i de särskilda länderna anställda konsulstjänstemän erforderlig, inkomma med motiveradt förslag härom.

I anledning af denna anmodan hafva från vederbörande inkommit framställningar angående löneförhöjningar för generalkonsulerna i Helsingfors och Kapstaden, konsulerna i Sydney och Hamburg, vicekonsulerna i London, Glasgow, Rotterdam, Antwerpen, Köpenhamn och Lybeck samt kanslisterna vid beskickningarna i London och Bryssel och vid generalkonsulaten i London, S:t Petersburg och Helsingfors äfvensom om upprättande af ett lönadt konsulat eller vicekonsulat i Rouen och en lönad vicekonsulsbefattning vid konsulatet i Hamburg.

Det lider nog intet tvifvel, att vid den år 1906 skedda omorganiseringen af diplomat- och konsulatväsendet särskildt på konsulsstaten för åtskilliga befattningar lönerna sattes för lågt — dåvarande ministern för ut-

rikes ärendena har ju också sedermera själf framhållit önskvärdheten af [1.] löneförbättringar — och detta torde vara fallet med icke blott de sist omnämnda posterna, utan äfven i afseende å andra.

På grund af det statsfinansiella läget anser jag mig emellertid förhindrad att i någon större utsträckning taga hänsyn till de framställningar om löneförhöjningar, som gjorts såväl beträffande flertalet af nämnda befattningar å konsulstaten som äfven beträffande kanslisterna vid beskickningarna. För dessa senare synes dessutom, när en löneförhöjning äger rum, denna böra utsträckas ej blott till kanslisterna vid beskickningarna i London och Bryssel, utan till samtliga beskickningskanslister. I afseende å några fall är dock behovet så trängande, att jag icke tror mig kunna underlåta att redan nu föreslå ökning af vissa uppenbarligen otillräckliga löner.

Jag tänker då i första rummet på de vid generalkonsulatet i London anställda tjänstemän. Vid detta generalkonsulat finnas å ordinarie stat uppförda en vicekonsul med 7,200 kronors lön och en kanslist med ett arfvode af 3,600 kronor, hvilket hvart tredje år kan höjas med 300 kronor intill 4,800 kronor, hvarjämte å extra stat för 1910 beviljats 3,600 kronor till arfvode för en andre kanslist. Generalkonsuln i London D. Danielsson, som redan i skrifvelse den 4 december 1908, för hvilken skrifvelses innehåll redogjorts i statsrådsprotokollet till nästlidna års statsverksproposition, afgifvit förslag om förhöjning af bemälda tjänstemäns aflöningar, har med skrifvelse den 13 sistlidne maj insändt ett på hans begäran af vicekonsuln C. W. Espersson afgifvet yttrande rörande de förhållanden, som torde böra tagas i betraktande vid bedömandet af frågan om önskvärdheten af högre löneförmåner för innehafvaren af vicekonsulsbefattningen i London, däri denne anför, att, hvad först anginge bostadshyrorna, näppeligen syntes behöfva särskildt belysas, att dessa i en stad af Londons omfattning och koncentrerade verksamhet tid efter annan i synnerlig grad stigit och numera torde få betraktas såsom rent af betungande. Genom att afstå från rimlig bekvämlighet och nöja sig med ett dåligt inredt, i vissa afseenden bristfälligt mindre hus, hvilket vicekonsuln, uteslutande hänvisad till de med tjänsten förbundna löneförmåner, sett sig nödsakad göra, hade bostad kunnat anskaffas för en årlig kostnad af omkring £ 70, motsvarande 1,270 kronor. En våning i bättre inredt hus kunde däremot icke erhållas för en hyra understigande £ 100, motsvarande 1,816 kronor, om året, och jämväl då kunde bostaden icke anses öfverskrida lågt satta anspråk.

Äfven lönerna för nödiga tjänare uppginge till anmärkningsvärdt belopp och borde kunna anslås till £ 40, motsvarande 720 kronor, om året.

*Vicekonsuls-
befattningen
i London.*

[1.] Med afseende på priserna för lifsmedel hade vicekonsuln hänvisat till efterföljande uppgifter:

kött per kilo	kronor 2: ——2: 52
fisk » »	» 1: 68—3: —
smör » »	» 2: 67
ägg » tjog	» 2: 72

Bland lifsmedel, som betingade högt pris, borde därjämte anföras följande: grönsaker, mjölk och grädde, konserver och viktualier i allmänhet.

Jämväl priset å bränsle hade stigit betydligt under senare åren. Af utgiftsposter skulle äfven nämnas kostnaden för vicekonsulns resor till och från konsulatlokalen, hvarjämte de stora afstånden i öfrigt medförde för familjen betydligt ökade utgifter.

Vid insändandet af detta yttrande har generalkonsuln förordat en ökning af vicekonsulns i London löneförmåner från nuvarande beloppet, 7,200 kronor, med 2,800 kronor till 10,000 kronor och härvid särskildt framhållit, att den lön, som åtföljde vicekonsuls- och konsulatssekreterarebefattningen vid förutvarande svenska och norska generalkonsulatet i London, hade anslagits till 10,000 kronor årligen, samt att näppeligen något skäl syntes kunna anföras, hvarför motsvarande befattning nu skulle anses böra förenas med ringare förmåner, då lefnadskostnaderna under tiden ingalunda förminskats.

Ministern i London, som anmodats yttra sig i ärendet, har i skrifvelse den 6 oktober 1909 anført i hufvudsak följande.

Otvifvelaktigt vore, att i nu gällande stat upptagna aflöningsförmåner för vicekonsuln vid generalkonsulatet i London måste anses för otillräckliga. Före unionsupplösningen utgjorde lönen för vicekonsuln 10,000 kronor; i enlighet med diplomat- och konsulatkommitténs af år 1905 gjorda hemställan nedsattes denna lön till 7,200 kronor.

Vicekonsulns sociala ställning och det af honom krädda arbete hade i ingen mån förminskats sedan 1905, men, i enlighet med hvad fallet vore på nästan alla platser, hade äfven i London prisen på bostäder — i synnerhet mindre dyrbara sådana — samt på lifsförnödenheter varit och vore ännu i ständigt stigande.

Med vitsordande att de af vicekonsul Espersson lämnade och af generalkonsul Danielsson insända detaljuppgifter rörande bostads- och lifsmedelsprisen i London, såvidt ministern kunnat finna, vore fullt korrekta, tillåte sig ministern att förorda ett höjande af vicekonsulns i London löneförmåner till 10,000 kronor.

Med stöd af de sålunda inkomna yttrandena och i betraktande af såväl de mycket dryga lefnadskostnaderna i London som den betydelse, vicekonsulsbefattningen därstädes har, anser jag mig ej kunna undgå att föreslå ett höjande af löneförmånerna för nämnda befattning till 10,000 kronor. En person, som under ett par månader af året står i spetsen för vårt konsulatväsen i hela Storbritannien och Irland, och som ständigt är generalkonsulns närmaste man, kan och bör ej hafva en sådan aflöning, att han, om han är gift och, hvilket ju i regeln är fallet, ej äger egna tillgångar, ständigt befinner sig i näringsbekymmer. Men med en lön, som ej är högre än den nuvarande eller 7,200 kronor, måste detta, på sätt äfven visat sig, på grund af förhållandena på platsen blifva följden.

[1.]
Departement-
schefens anförande.

Att en ökning måste äga rum är sålunda uppenbart, och då det föreslagna lönebeloppet för en gift vicekonsul endast räcker till att täcka nödvändiga lefnadsbehof, torde detsamma icke rättvisligen böra nedsättas. Af den föreslagna ökningen, 2,800 kronor, torde 300 kronor böra tillföras hyresbidraget och 2,500 kronor ortstillägget.

Såsom jag redan omförmålt, anvisade nästlidne års Riksdag å extra stat för år 1910 till arfvode för en andre kanslist vid generalkonsulatet i London ett belopp af 3,600 kronor.

Kanslistbefattningen vid generalkonsulatet i London.

Ministern i London har i sin ofvanberörda skrifvelse den 6 sistlidne oktober framhållit, att han intet hade att erinra mot höjandet, på sätt generalkonsuln föreslagit, af den nuvarande kanslistens arfvode från 3,600 kronor till 6,000 kronor och hans titels förändrande till förste kanslist, då det nuvarande arfvodet vore fullkomligt otillräckligt och det arbete, som kräfdes af honom, särdeles fordrande.

Likaledes ansåge sig ministern kunna och böra förorda den af generalkonsuln gjorda framställningen om fast anställande af en andre kanslist vid generalkonsulatet i London med en årlig lön af 4,500 kronor samt med samma fyra ålderstillägg å 300 kronor, som för den nuvarande kanslistbefattningen äro fastställda.

Vidare anför ministern, att det hade antagits, att efter unionsupplösningen och med konsulatafgiftsuppbördens upphörande arbetet vid generalkonsulatet skulle väsentligen förminskas. Till en början kanske detta något varit fallet, men under de senare åren hade allt större och större anspråk ställts på konsulaten med afseende å kommersiella förhållanden, och under den tid, ministern vistats i England, hade han med lätthet kunnat konstatera, att arbetsbördan vid generalkonsulatet betydligt ökats, och att de nuvarande arbetskrafterna ej vore tillräckliga, hvadan han ansåge den ofvan nämnda nya andre kanslistbefattningen vara särdeles af behovet påkallad.

[1.]

*Departement-
schefens anförande.*

Såsom också min företrädare i ämbetet vid föredragning af regleringen af utgifterna under tredje hufvudtiteln för år 1910 framhållit, är verkligen generalkonsulatets i London arbetsbörda för närvarande så stor, att det synes oundgängligen nödvändigt, att, för att detsamma fortfarande skall väl fylla sin uppgift, ökad arbetskraft tillföres. Förhållandena synas sålunda verkligen påkräva upprättande af en andre kanslistbefattning vid generalkonsulatet i London, och torde i sammanhang därmed den nuvarande kanslistens titel böra förändras till förste kanslist. Jag anser äfven, att det nuvarande kanslistarfvodet eller 3,600 kronor, äfven om man tager i betraktande, att befattningsens innehafvare ej bildat eget hushåll, är alldeles otillräcklig.

Generalkonsuln i London har i sin skrifvelse den 4 december 1908 framhållit, att det enligt hans förmenande vore lämpligt att för befattningarna såsom såväl förste som andre kanslist för framtiden fordrades samma kompetens som för inträde i konsulatkarriären öfver hufvud, och att sålunda kanslistbefattningarna upphörde att ställas i en särskild klass, enär nämligen eljes allvarsam svårighet befarades skola yppas att få dylik plats på tillfredsställande sätt besatt. Erfarenheten har också visat, att detta generalkonsulns yttrande äger fullt berättigande. Den nuvarande kanslisten upprätthåller fyra månader om året under ordinarie innehafvarens semester eller förordnande som generalkonsul vicekonsulsbefattningen, och kanslistbefattningen vid generalkonsulatet har visat sig vara en synnerligen god skola för yngre konsulat tjänstemän.

Jag anser mig kunna förorda en ökning, hvilken emellertid, om det nuvarande systemet med ålderstillägg behålles, torde kunna inskränkas så tillvida, att begynnelselönerna fastställas för förste kanslisten till 5,500 kronor och för andre kanslisten till 4,000 kronor.

*Vicekonsu-
latet i Glas-
gow.*

Vicekonsuln i Glasgow, hvilkens löneförmåner utgöra 7,200 kronor, däraf 3,600 kronor i egentlig lön, 1,500 kronor i hyresbidrag och 2,100 kronor i ortstillägg, jämte 1,200 kronor i ersättning för kostnad för kanslilokal, således tillsammans 8,400 kronor, har i skrifvelse den 3 december 1908 gjort framställning om höjande af de honom tillkommande löneförmåner med 3,000 kronor och till stöd därför anført i hufvudsak följande.

Lefnadskostnaderna på platsen vore synnerligen höga, hvilket framginge däraf, att t. ex. tullförvaltarens i Glasgow lön uppginge till £ 1,000, motsvarande omkring 18,000 kronor, att en professorslön vid Glasgows universitet i medeltal öfverstege £ 800, motsvarande omkring 14,500 kronor, hvartill komme i flera fall fri bostad, samt att stadens tjänstemän redan å jämförelsevis obetydande poster hade en lön af £ 500, motsvarande omkring 9,000 kronor, och därutöver. I Glasgow hade tillförenej funnits

någon aflönad svensk-norsk konsulat tjänsteman. I Leith fanns under unionstiden en konsul för Skottland med en personlig lön af 16,000 kronor. Emellertid funnos utsända vicekonsuler i Liverpool, Cardiff och Newcastle on Tyne, hvilka poster såsom aflönade numera indragits. Af dessa städer torde Glasgow närmast böra jämföras med Liverpool, ehuru lefnadskostnaderna i Glasgow torde vara högre. Vicekonsulns i Liverpool inkomster, fastställda för 25 år tillbaka, utgjorde 9,000 kronor i lön, 5,000 kronor i kontorsbidrag utan redovisningsskyldighet samt dessutom rätt till två ålderstillägg å 500 kronor efter 5 och 10 år, 20 % andel i expeditiönsafgifter samt frihet från pensionsafgifter. [1.]

Af diplomat- och konsulatkommitténs betänkande (sid. 191) framginge äfven, att generalkonsuln i London föreslagit vicekonsulns i Glasgow lön till 9,000 kronor jämte ett kontorsanslag å 3,000 kronor. Därvid hade emellertid generalkonsuln tydligen beräknat, att öfriga förutnämnda, numera upphörda förmåner skulle utgå. Dessa torde lågt beräknade kunna uppskattas till 600 kronor pr år. Vicekonsulns nuvarande löneförmåner, 7,200 kronor, vore brutto, då ungefär 300 kronor utginge för skatter och pensionsafgifter, hvartill komme, att det extra hyresbidraget, 1,200 kronor, för bestridande af kostnader för kanslilokal vore för knappt tilltaget, då samma kostnader uppginge till omkring 1,800 kronor. Vid frågans bedömande torde slutligen, framhåller vicekonsuln, ej lämnas ur sikte, att, särskildt hvad Glasgow beträffar, den därvarande enda aflönade svenska konsulat tjänstemannen i Skottland borde beredas hvarje möjlighet att med odeladt intresse följa Sveriges afsevärda och stadigt tilltagande exporthandel på detta land, hvadan det ock vore med statens intresse oundgängligen förenadt, att han ej nedtyngdes af fattigdom och ekonomiska bekymmer, förorsakade af otillräckliga existensmedel.

Generalkonsuln i London har för sin del förordat vicekonsulns begäran om löneförhöjning med 3,000 kronor och därvid insändt två af denne i april 1909 uppgjorda tabeller rörande hyrorna och lifsmedelsprisen i Glasgow af följande innehåll:

Hyror i Glasgow.

Boningshus (bättre stadsdel).

5 rum, jungfrukammare och kök . .	kronor 1,260: —
7 » » » » . . »	2,160: —
11 » » » » . . »	3,150: —
lämplig bostad bör kunna erhållas för »	2,000: — plus 25 % skatter.

Kontor: 2 rum kronor 720—1,170.

[1.]

Lifsmedelpriser i Glasgow.

Kött: Oxe — stek	kilo		kronor 2: —
Kalf — göd	»		» 2: 65
Får — lår	»		» 1: 85
Svin	»		» 1: 65
Höns	styck		» 2: 70
Vildt: Rådjur	kilo		» 1: 33
Hare	styck		» 2: 10
Ripa	»		» 1: —
Fisk: Torsk	kilo		» —: 70
Rödspätta	»		» 1: —
Helgeflundra	»		» 1: 80
Bröd	»		» —: 29
Potatis	»		» —: 10
Mjök (ordinär, söt)	liter		» —: 26

Vicekonsuln har tillika anført, att såsom exempel på, huru jämförelsevis dyra lefnadsförhållandena i Glasgow vore, ytterligare kunde nämnas, att tjänstefolkslöner varierade från 350 till 450 kronor om året.

Ministern i London har rörande ifrågavarande förslag anført, att, med kännedom om lefnadskostnaderna i England och Skottland och med afseende fästadt å den ställning, ett främmande lands representant i en större provinsstad som Glasgow måste intaga, äfven utan att på något sätt mena, att han bör i ordets sociala bemärkelse »representera», han i princip ej kunde annat än instämma i generalkonsulns i London anhållan, att vicekonsulns i Glasgow framställning om höjandet af hans löneförmåner med sammanlagdt 3,000 kronor årligen måtte tagas i välvilligt öfvervägande. Denna löneförhöjning, som ministern ansåge mycket af behovet påkallad, torde böra genomföras oberoende af den eventuella förändringen af vicekonsulatet till själfständigt konsulat, hvarom förslag framställts af vicekonsuln. Emellertid ansåge ministern, att det ej funnes anledning höja dessa löneförmåner till mer än sammanlagdt 10,000 kronor, på det att vicekonsulerna i London och Glasgow måtte komma i samma löneställning.

*Departement-
schefens
anförande.*

Behovet af en löneförhöjning för vicekonsuln i Glasgow synes mig vara tillräckligt motiveradt. Dock anser jag, särskildt då i Glasgow konsorslokalen lämpligen kan anbringas i vicekonsulns privatbostad, såsom också nu äger rum, samt den vicekonsuln tillkommande ersättning för

kostnaden för kanslilokal sålunda blifver ett tillägg till hans hyresbidrag, att hans samlade löneförmåner ej böra sättas till högre belopp än de för vicekonsuln i London föreslagna, eller 10,000 kronor. Den egentliga aflöningen, 7,200 kronor, skulle sålunda höjas med 1,600 kronor till 8,800 kronor, hvartill komme ersättningen för kostnaden för kanslilokal, 1,200 kronor, tillhopa 10,000 kronor. Af ökningen, 1,600 kronor, torde 300 kronor böra påföras hyresbidraget ooh 1,300 kronor ortstillägget. [1.]

Ministern i Bryssel och Haag har i skrifvelse den 16 sistlidne augusti framställt förslag om höjande af vicekonsulns i Rotterdam löneförmåner med 1,800 kronor, eller från 7,200 kronor till 9,000 kronor, och därvid anført följande. *Vice konsulatet i Rotterdam.*

Ministern hade ansett sig vid lönens bestämmande böra träffa en siffra, som satte en gift person med medelstor familj i tillfälle att utan för stora försakelser kunna erhålla sin bärgning. För i utlandet bosatta tjänstemän stegrades lefnadskostnaderna högst betydligt, därest tjänstemannen vore gift. Barnens uppfostran måste tydligen kräfva betydligt större belopp än eljest, då denna i regel antingen måste äga rum i hemlandets skolor, hvarvid utom den ökade utgift, som inackordering medförde utöfver uppfostran i hemmet, tillkomme de dyra resorna mellan barnets och föräldrarnas vistelseort, eller också i utlandet medelst anlitan-
tande af svenska lärare, hvilket i allmänhet torde kräfva ännu större kostnader och därför endast i ett fåtal fall kunde anlitas. De långa resorna mellan hemlandet och verksamhetsorten under semestertiden ställde sig betydligt dyrare för en, som hade familj, än för en ensam person. Slutligen medförde det representativa lif, som särskildt diplomater, men äfven om också i mindre grad konsuler måste med eller mot deras vilja underkasta sig, vida högre kostnader för en gift än för en ogift person.

Med stöd af de af konsuln i Rotterdam lämnade uppgifter torde kostnaderna för en medelstor familjs uppehälle, därvid dock endast beräknats absolut nödvändiga och årligen återkommande sådana, kunna ungefärligen bestämmas på följande sätt:

Hyra	kronor 1,200: —
Eldning och belysning	» 500: —
Lön för en tjänare (kokerska): Lön fl. 135, tvätt 26 fl. och drickspengar	» 250: —
Lön för en barnjungfru	» 170: —
Hushåll	» 3,600: —
transport	kronor 5,720: —

[1.]	transport kronor	5,720: —
	Kläder	» 1,200: —
	Skolgång omkring	» 600: —
		kronor 7,520: —

Härtill komme, utom skatter samt pensions- och försäkringsavgifter, äfven utgifter för sjukvård, resor samt andra tillfälliga utgifter, hvilka svåriligen kunde ens approximativt beräknas. Ministern tillåte sig äfven att påpeka, att, därest man önskade göra allvar af den ofta uttalade önskan om, att i utlandet anställda tjänstemän flitigt besökte hemlandet och hölle sig väl underrättade om därvarande förhållanden, vid lönens bestämmande äfven hänsyn måste tagas till de med hemresorna förenade betydliga kostnader.

*Departements-
chefens an-
förande.*

Hvad ministern sålunda anført synes mig vara värdt allt beaktande. Han har intygat, att det icke är möjligt för den nuvarande vicekonsuln i Rotterdam, som är gift och har flera barn i uppväxtåldern, att, trots mycket stor sparsamhet, på grund af de dyra lefnadsförhållandena på platsen kunna draga sig fram på sin nuvarande lön. Oaktadt min obenägenhet att på förut anförda skäl föreslå några vidare förhöjningar i nu utgående löner, anser jag mig dock ej kunna underlåta att biträda ministerns förslag om en löneförhöjning af 1,800 kronor till vicekonsuln i Rotterdam. Beloppet torde, då det nuvarande hyresbidraget kan anses motsvara behöfvat, i sin helhet böra tillföras ortstillägget.

*Kanslistbe-
fattningen
vid general-
konsulatet i
S:t Peters-
burg.*

Generalkonsuln i S:t Petersburg K. W. Hagelin har i skrifvelse den 11 sistlidne maj gjort framställning därom, att lönen för kanslisten vid generalkonsulatet, som för närvarande utgör 3,600 kronor, hvilket belopp hvart tredje år kan ökas med 300 kronor intill 4,800 kronor, måtte höjas till det belopp, som för motsvarande tjänsteman i London af därvarande generalkonsul föreslagits, eller 6,000 kronor, och till stöd härför anført följande.

Förutom sitt arfvode erhöille befattningens nuvarande innehafvare af generalkonsuln fri bostad med betjäning, belysning och uppvärmning samt ett kontant tillskott af 600 rubel om året. Arfvodet och dessa förmåner sammanslagna torde representera en inkomst af minst 6,000 kronor och utgjorde existensminimum i S:t Petersburg för en person, som kunde fylla de anspråk, som borde ställas på innehafvaren af kanslistbefattningen. Att lefnadskostnaderna i S:t Petersburg vore högre än i London, torde vara allmänt känt. Det torde ock icke behöfva särskildt framhållas, att, i den händelse den nuvarande generalkonsuln skulle lämna sin befattning,

det torde visa sig omöjligt att för den i staten upptagna lönen erhålla en ordentlig kanslist. [1.]

De af generalkonsuln anförda skäl för en löneförhöjning synas mig vara fullt öfvertygande. Såväl de dyra lefnadskostnaderna i S:t Petersburg som äfven den omständigheten, att, för den händelse generalkonsul Hagelin lämnar sin befattning och de förmåner, som kanslisten nu åtnjuter af honom personligen, bortfalla, det torde blifva så godt som omöjligt att tillfredsställande besätta kanslistbefattningen, synas mig påbjuda en förändring af kanslistens arvode, hvilket emellertid, om det nuvarande systemet med ålderstillägg bibehålles, ej torde behöfva sättas högre än till 5,000 kronor, således höjas med 1,400 kronor.

*Departements-
chefens an-
förande.*

På ordinarie stat finnes för närvarande uppförd en kanslist vid generalkonsulatet i Helsingfors med ett arvode af 2,400 kronor, hvilket hvart tredje år kan höjas med 300 kronor intill 3,600 kronor.

*Indragning
af kanslist-
befattningen
vid general-
konsulatet i
Helsingfors.*

I skrifvelse den 11 september 1906 upplyste dåvarande generalkonsuln i Helsingfors C. M. Fallenius, att någon utsikt icke torde förefinnas att bland i Helsingfors då boende svenskar finna någon för kanslistbefattningen kvalificerad person. En sådan borde tvifvelsutan för att motsvara de anspråk, som förmenades rätteligen böra ställas på postens innehafvare, bland annat kunna förstå och göra sig förstådd på såväl finska som ryska språket. Dylik språkkännedom vore emellertid ytterst sällsynt bland de yngre landsmännen, af hvilka för öfrigt de flesta redan före öfverflyttningen till Finland försäkrat sig om anställningar med i ekonomiskt hänseende förmånligare villkor än dem, som bjödes konsulatkanslister. Generalkonsul Fallenius tillade, att han såsom ledamot af diplomat- och konsulatkommittén uttalat önskvärdheten af anställandet af en attaché vid generalkonsulatet äfvensom sin misstro till möjligheten att finna någon kanslist i besittning af åstundade egenskaper. I denna jämförelsevis mindre viktiga punkt hade han dock icke ansett sig böra taga bestämdt afstånd från kommitténs beslut.

I skrifvelse den 31 maj 1907 har dåvarande t. f. generalkonsuln i Helsingfors E. Meyer efter vunnit erfarenhet beträffande kanslistbefattningen vid generalkonsulatet framhållit, att, lika visst som tjänstgöringen i Helsingfors med deltagande i handläggningen af de ganska omfattande och olikartade ärenden af personell natur under någon tid torde få anses synnerligen instruktiv, lika otvifvelaktigt torde en utsträckt vistelse i Helsingfors med dess relativt obetydliga kommersiella lif vara mindre gagnelig ur synpunkten af den allsidiga utbildning, som för konsulaspiranter numera åsyftades. Med den växande betydelse, som vården af utlands-svenskar-

- [1.] nas intressen tenderade att få, torde den omständigheten, att Helsingfors erbjöde tillfälle till träning i dylika göromål, som måhända icke vid något annat konsulat stode de unga aspiranterna till buds, äfvenledes vara för-
tjänt att beaktas.

Generalkonsuln i Helsingfors D. Bergström har i skrifvelse den 13 sistlidne oktober, under hänvisning till de framställningar i enahanda syfte, som tidigare gjorts såväl af honom som af hans båda närmaste företrädare, hemställt, att, med indragning af den nuvarande kanslisttjänsten vid generalkonsulatet, där placerades en attaché med för detta slag af diplomat- och konsulsaspirant öflig ersättning, och till stöd härför anført, att mångsidigheten i göromålen vid generalkonsulatet och tillfällena i Helsingfors till förberedelse jämväl i språkligt afseende för konsulärt arbete längre österut otvifvelaktigt gjorde Helsingfors ganska ägnadt till genomgångsort för dugliga ämnessvenner på den konsulära och den diplomatiska banan.

*Departement-
chefens an-
förande.*

Erfarenheten har visat, att det varit nödvändigt att rekrytera kanslistbefattningen i Helsingfors bland konsulsaspiranterna. Med den ringa aflöning, som är anvisad för befattningen, eller 2,400 kronor, och de höga lefnadskostnaderna på platsen, hvilka de senare åren onekligen ytterligare stegrats, har det ej varit möjligt att till kanslist i Helsingfors erhålla en person, som kunde tänkas där kvarstanna. Då de tre senaste innehafvarna af generalkonsulsbefattningen samstämmigt förklarar, att det skulle vara för tjänsten förnåmlicare, om kanslistbefattningen utbyttes mot en attachéplats, och då någon tids tjänstgöring vid generalkonsulatet skulle för aspiranterna, i synnerhet sådana som sedermera komme att tjänstgöra i Ryssland, medföra afsevärd nytta, anser jag mig, särskildt i betraktande af att eljes ett förslag till löneförhöjning för kanslisten icke torde kunna underlätas, böra sluta mig till generalkonsulns förslag.

För närvarande finnes å ordinarie stat uppfördt ett anslag till diplomat- och konsulsaspiranter, 27,000 kronor, hvilket anslag är afsedt att i arfvoden, uppgående till lägst 3,000 kronor och högst 3,600 kronor, tilldelas fyra diplomat- och fyra konsulsaspiranter. Då behovet af dylika aspiranter visat sig mycket stort, kan emellertid en aflönad konsulsaspirant icke utsändas till generalkonsulatet i Helsingfors, utan att medel anvisas till arfvode åt ytterligare en aspirant.

En indragning af ifrågavarande kanslistbefattning kan således icke äga rum, utan att anslaget diplomat- och konsulsaspiranter ökas så, att det lämnar tillgång till ytterligare ett attachéarfvode till lägsta belopp eller 3,000 kronor.

Till arfvode åt en japansk tolk vid beskickningen i Tokio finnes [1.]
under anslaget till kanslivaktmästare och andra utgifter vid beskickningar
och konsulat beräknadt ett belopp af 1,200 kronor. Enligt den af Riks-
dagen godkända aflöningsstaten för beskickningar och konsulat skall, så
snart vicekonsuln i Tokio, hvilkens samlade löneförmåner nu uppgå till 9,000
kronor, styrker sig behärska det japanska språket, och behovet af särskild
tolk sålunda upphör, dennes arfvode tillkomma vicekonsuln såsom tillägg
till lönen.

*Vice-
konsulns i
Tokio erhål-
lande af
tolkarfvode.*

Vicekonsuln i Tokio T. Uddén har i skrifvelse den 16 sistlidne sep-
tember hemställt, att det i gällande stat stipulerade villkoret för vicekon-
suln att behärska japanska språket för erhållande af löneförhöjning och
befordran till konsul måtte utgå, samt att det i allt fall måtte beredas
honom en löneförbättring. Till stöd härför har vicekonsul Uddén anfört,
bland annat, följande.

Att för praktiska ändamål reda sig med det japanska talspråket,
däri torde en hvar någorlunda snart kunna förvärfva större eller mindre
färdighet. Erfarenheten från beskickningen i Tokio visade, att den in-
hemske legationstolken endast behöft anlitas för öfversättning af japanska
dokument och trycksaker. Använde man en dylik öfversättningskompetens
till måttstock för att bestämma valören af det i aflöningsstaten använda
uttrycket »behärska japanska språket», måste vicekonsuln, bland annat,
inlära och i minnet behålla åtminstone de mera allmänt förekommande
ideografiska skriftecknen, som uppginge till bortåt 8,000. En sådan kun-
skap kunde emellertid, såsom med all tydlighet framginge af en af vice-
konsuln lämnad redogörelse öfver utbildningen af de engelska och tyska
tolkeleverna, icke förvärfvas genom själfstudium, utan den kräfde mång-
åriga specialstudier under erfarna lärares ledning. Tolkutbildning ansåges
vidare böra bibringas vid unga år, medan mottagligheten ännu vore stor.
Den engelska åldersgränsen för antagning till tolkaspirant vore 18—24 år,
och tolkexamen hade för t. ex. ett par af de i Japan anställda engelska
konsulerna, till hvilka vicekonsul Uddén framställt förfrågan i ärendet,
tagit en tid af 17, respektive 13 år efter antagandet till tolkaspiranter. För
tolkar, anställda vid den tyska ambassaden och de tyska konsulaten i
Japan, fordrades genomgåendet af det orientaliska seminariet i Berlin, där
eleverna vore i den vanliga studentåldern.

Under nuvarande förhållanden fordrades alltså af vicekonsuln för
löneförbättring och befordran en kompetens, som det icke vore för honom
möjligt att förvärfva. Det vore att märka, att vid korrespondensen med
japanska utrikesdepartementet å ömse sidor användes engelska språket.
Den japan, som vid behof fungerade som beskickningens tolk, hade hit-

- [1.] tills icke varit mycket sysselsatt. För sitt arbete under hela året 1907 begärde och erhöll han tillsammans 100 yen, motsvarande 186 kronor, och under 1908 hade han lyft 20 yen i kvartalet för sina tjänster.

Ministern i Tokio envoyén G. Wallenberg har för sin del förordnat bifall till denna framställning och därvid anført, att för att behärska det japanska språket fordrades ett lifsstudium, som måste börjas i den tidiga ungdomen. Vål vore det möjligt att inhämta någon kännedom om språket, tillräckligt för att göra sig förstådd. Sådan kännedom om språket ägde vicekonsul Uddén. Men från detta och till att behärska så svåra språk som de ostasiatiska vore ett oerhördt långt steg. Taget rent efter bokstafven skulle detta villkor därför aldrig kunna fyllas af den, som liksom vicekonsul Uddén redan nått medelåldern.

*Departements-
chefens an-
förande.*

Att en löneförbättring på ett eller annat sätt äfven för vicekonsuln i Tokio är mycket önskvärd, är uppenbart, och då af hvad såväl envoyén Wallenberg som vicekonsul Uddén anført, klart framgår, att den möjlighet till lönetillägg för vicekonsuln, som man tänkt sig, icke torde kunna under nuvarande förhållanden komma honom till godo, torde skäl vara för handen att taga under öfvervägande, huruvida icke en ändring i villkoret för tolkarfvodets åtnjutande lämpligen kan ske. För att kunna följa med förhållandena och vara till verklig nytta på platsen torde det vara af betydelse, att vicekonsuln talar och förstår japanska språket, under det att ett fullständigt behärskande af detsamma icke synes af nöden, då en infödd tolk lätt kan erhållas för nödiga öfversättningar af aktstycken och dylikt.

Om en förändring i villkoren för åtnjutande af tolkarfvodet äger rum så tillvida, att vicekonsuln förklaras berättigad att uppbära detsamma, så snart han talar och förstår japanska språket, torde han å andra sidan anses förpliktad att med ifrågavarande arfvode betala den ersättning till inhemsk tolk, som kan komma ifråga, naturligtvis under förutsättning att denna ej öfverstiger 1,200 kronor årligen.

På grund af hvad jag sålunda anført hemställer jag i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen,

dels att *vicekonsulns i London aflöning* må höjas med 2,800 kronor till 10,000 kronor, hvaraf 3,600 kronor i egentlig lön, 1,800 kronor i hyresbidrag och 4,600 kronor i ortstillägg;

dels att å staten för beskickningar och konsulat må, i stället för kanslistens vid generalkonsulatet i London arfvode, 3,600 kronor, uppföras *arfvode för en förste kanslist vid generalkonsulatet* med 5,500 kronor, hvilket arfvode må hvar tredje år kunna höjas med 300 kronor intill 6,700 kronor, samt att å nämnda stat må uppföras *arfvode för en andre*

kanslist vid bemälda generalkonsulat med 4,000 kronor, hvilket arfvode [1.]
må hvart tredje år kunna höjas med 300 kronor intill 5,200 kronor;

dels att *vicekonsulns i Glasgow aflöning* må höjas med 1,600 kronor
till 8,800 kronor, däraf 3,600 kronor i egentlig lön, 1,800 kronor i hyres-
bidrag och 3,400 kronor i ortstillägg;

dels att *vicekonsulns i Rotterdam aflöning* må höjas med 1,800 kronor
till 9,000 kronor, däraf 3,600 kronor i egentlig lön, 1,500 kronor i hyres-
bidrag och 3,900 kronor i ortstillägg;

dels att *kanslistens vid generalkonsulatet i S:t Petersburg arfvode* må
höjas med 1,400 kronor till 5,000 kronor;

dels att *kanslistbefattningen vid generalkonsulatet i Helsingfors* med
arfvode af 2,400 kronor må, under förutsättning att anslaget till diplomat-
och konsulsaspiranter ökas med 3,000 kronor, från och med år 1911 indragas;

dels ock att det *villkor, som finnes stadgadt i aflöningsstaten för
beskickningar och konsulat, för att vicekonsuln i Tokio må uppbära ett
arfvode af 1,200 kronor, nämligen att han behärskar det japanska språket,*
må förändras därhän, att han kommer i åtnjutande af arfvodet, så snart
han styrker, att han förstår och talar det japanska språket.

Genom bifall till dessa framställningar skulle anslaget till beskick-
ningar och konsulat, nu uppgående till 887,200 kronor, komma att höjas
med 11,100 kronor till 898,300 kronor.

Under åberopande af hvad jag häröfvan anført och hemställt i fråga [2.]
om indragning under visst villkor af kanslistbefattningen vid general-
konsulatet i Helsingfors, får jag i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. *Diplomat-
och konsuls-
aspiranter.*
Maj:t måtte föreslå Riksdagen,

att anslaget till *diplomat- och konsulsaspiranter*, nu uppgående till
27,000 kronor, må höjas med 3,000 kronor till 30,000 kronor.

Sedan många år tillbaka har utrikesdepartementet varit nödsakadt [3.]
att för vakttjänstgöringen i departementet anlita extra vaktmästare. Vid *Vikariats-
ersättning,
extra biträ-
den m. m.*
den under år 1906 genomförda nya organisationen af utrikesdepartementet,
ansågs dock icke antalet af på stat uppförda vaktmästare böra ökas.
Emellertid har, äfven efter det den nya organisationen trädt i kraft, stort
behof af extra vaktbetjäning gjort sig gällande dels på grund af den
betydliga ökning af göromålen, som under de sista åren inträdt, dels i
anledning af att departementet samtidigt med omorganisationen förflyttades
till sin nuvarande lokal i f. d. Arffurstens palats, hvilken är betydligt
större än den gamla i kanslihuset. Beträffande göromålens ökning får jag
hänvisa till den tabell rörande antalet inkommande och afgående skrif-

- [3.] velser, hvilken framlades vid den underdåniga föredragningen den 12 januari 1908 af regleringen af utgifterna under tredje hufvudtiteln och hvaraf framgår, bland annat, att, under det antalet af inkommande och afgående skrivelser år 1905 utgjorde respektive 13,612 och 10,513, motsvarande siffror år 1907 utgjorde 17,474 och 14,514. År 1908 och 1909 hafva skrivelsernas antal ökats ytterligare, i det de inkommande uppgingo 1908 till 18,279 och 1909 till omkring 21,200 och de afgående 1908 till 15,970 och 1909 till 19,337. En jämförelse mellan utrikesdepartementets gamla och nya lokal visar, att, under det den förra upptog cirka 20, på två våningar fördelade rum med ett ytinnehåll af omkring 600 kvadratmeter, den senare innehåller omkring 30 rum, belägna i fyra olika våningar och omfattande mer än 1,500 kvadratmeter. Det säger sig själft, att en så betydlig ökning af arbetet i departementet och en så väsentligt större lokal skola kräva talrikare vaktbetjäning.

Kostnaderna för extra vaktmästare bestredos under tiden före departementets omorganisation och den nya statens tillämpande af den för Sverige och Norge gemensamma kabinettsskassans anslag till skrifmaterialier, expenser och extra utgifter. Enär i den efter omorganisationen af diplomaten och konsulatväsendet för tredje hufvudtiteln fastställda stat icke finnes beräknadt något anslag för aflöning af extra vaktmästare, har härför erforderliga belopp för tiden den 1 oktober 1906 till den 31 december 1908 utgått från den under anslaget till skrifmaterialier, expenser, ved, ljus m. m. upptagna rubriken diverse utgifter. Att af berörda anslag aflöna extra vaktmästare är dock oegentligt, något som äfven Riksdagens senast församlade revisorer i sin berättelse framhållit; och får jag därför nu framlägga förslag angående beredande af medel för de ifrågavarande ersättningarna.

Helst skulle jag nu hafva velat föreslå Eders Kungl. Maj:t att hos Riksdagen göra nådig framställning om uppförande på utrikesdepartementets ordinarie stat af ökad antal vaktmästare. Jag anser mig likväl böra afstå därifrån med hänsyn till olämpligheten af att, innan förslag angående definitiv lönereglering för departementet blifvit uppgjord, å dess stat uppföra nya vaktmästaretjänster.

Ersättningsbeloppen till extra vaktmästare torde lämpligast böra utgå från anslaget till vikariatsersättning, extra biträden m. m., hvilket torde böra ökas med erforderligt belopp. Medeltalet af de under de tre åren 1907, 1908 och 1909 utbetalda ersättningarna till extra vaktmästare hafva utgjort 2,700 kronor. Detta belopp lär dock snart få lof att i någon mån ökas genom anställandet i utrikesdepartementet af en telefonvakt. Departementets fyra direkta telefonlinjer ingå alla till två

i vaktmästarerummet befintliga växelapparater. Med den ökade telefonering till och från departementet, som under de senare åren inträdd, tager skötandet af telefonerna i anspråk en stor del af en vaktmästares hela arbetstid. Talrikheten af de egentliga vaktmästaregöromålen medgifver emellertid icke ett sådant undvarande af en arbetskraft för berörda göromål. Jag anser därför, att i departementet bör, så snart som omständigheterna det medgifva, anställas en yngre person med uteslutande åliggande att passa på telefonerna. Det arfvode, som bör tillerkännas denna telefonvakt, torde, med ledning af upplysningar, som jag inhämtat beträffande de ersättningar, som af telegrafstyrelsen betalas åt telegrambärare i Stockholm med tjänstgöringsskyldighet inom stationen, icke skäligen kunna bestämmas till lägre belopp än 50 kronor i månaden eller 600 kronor om året med småningom efter vissa års tjänstgöring sköende arfvodesökningar.

Beträffande det belopp, hvarmed anslaget till vikariatsersättningar, extra biträden m. m. bör för bestridande af ersättningar till extra vaktmästare ökas, anser jag, särskildt med afseende å behofvet af den nyssnämnda telefonvakten, att detsamma icke bör sättas lägre än till 3,500 kronor.

Hvad angår kostnaderna för extra vakttjänstgöring i utrikesdepartementet under 1909 och under innevarande år, så torde, då man tydligen icke bör allt fortfarande betäcka de härför nödvändiga utgifterna från expensanslaget, ingen annan utväg förefinnas än att bestrida desamma med medel från de allmänna besparingarna på tredje hufvudtiteln.

På grund af hvad jag sålunda anført, får jag i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att anslaget till *vikariatsersättning, extra biträden m. m.*, nu uppgående till 9,100 kronor, må höjas med 3,500 kronor till 12,600 kronor.

Det på riksstatens tredje hufvudtitel uppförda ordinarie anslaget till svenska kyrkan i Paris, 2,950 kronor, torde rätteligen höra tillsammans [4.] Svenska kyrkan i Paris. med öfriga, på åttonde hufvudtiteln förekommande anslag till ecklesiastika ändamål och sålunda böra till sistnämnda hufvudtitel öfverflyttas. Jag har härom öfverlagt med chefen för ecklesiastikdepartementet, hvilken är enig med mig, att anslaget i fråga bör afföras från riksstatens tredje hufvudtitel och öfverföras till åttonde hufvudtiteln.

Jag får sålunda i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t behagade föreslå Riksdagen,

att det i nu gällande riksstat å tredje hufvudtiteln uppförda ordinarie anslaget till *svenska kyrkan i Paris*, 2,950 kronor, må från samma hufvudtitel afföras.

[5.] *Skrifmaterialier, expenser, renskrifning, ved, ljus m. m.* Beträffande *öfriga ordinarie anslag*, som i riksstaten för innevarande år finnas å tredje hufvudtiteln uppförda, har jag icke nu att föreslå någon annan ändring än att, för jämnande af hufvudtitelns slutsumma, förslagsanslaget till *skrifmaterialier, expenser, renskrifning, ved, ljus m. m.*, nu uppgående till 120,094 kronor, må höjas med 20 kronor till 120,114 kronor.

Extra anslag.

[6.] *Sveriges traktater.* Å tredje hufvudtiteln finnes i riksstaten för 1910 uppfördt ett extra anslag å 4,500 kronor till fortsatt utgifvande af Sveriges traktater.

Utgifvaren af detta verk, professor C. Hallendorff, har i sin den 15 nästlidne december afgifna berättelse öfver arbetets fortgång anfört följande:

»Beträffande utgifvandet under år 1909 af Sveriges traktater, äldre serien, får jag härmed meddela, att sluthäftet af 5:te delens senare band under året utkommit från trycket, samt att därefter material samlats och eljest nödiga förberedelser gjorts för att börja 6:te delens publicerande.»

Jag hemställer i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen

att till fortsatt utgifvande af *Sveriges traktater* för år 1911 bevilja ett extra anslag af 4,500 kronor.

[7.] *Internationella skiljedomstolens byrå i Haag.* I riksstaten för 1910 finnes vidare å tredje hufvudtiteln uppfördt ett extra anslag af 2,500 kronor till bestridande af Sveriges andel i kostnaderna under år 1909 för den i Haag, jämlikt konventionen för afgörande på fredlig väg af internationella tvister den 29 juli 1899, upprättade byrå.

Meddelande om beloppet af Sveriges andel i samma kostnader för innevarande år har ännu icke ingått. Med ledning af den för byrån fastställda budgeten för året kan dock antagas, att denna andel icke kommer att uppgå till högre belopp än det ofvannämnda i riksstaten för år 1910 uppförda.

Jag får därför i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen

att till bestridande af Sveriges andel i kostnaderna under innevarande år för *den internationella skiljedomstolens byrå i Haag* å extra stat för år 1911 anvisa ett belopp af 2,500 kronor.

Bland de extra anslagen å tredje hufvudtiteln har alltsedan år 1902 varit i riksstaten uppfördt ett bidrag af 750 kronor till den internationella fredsbyrån i Bern. Anslaget beviljades ursprungligen på grund af en inom riksdagen väckt motion, men har sedermera hvarje år af Kungl. Maj:t upptagits i den nådiga propositionen angående statsverkets tillstånd och behof. Då det synes mig lämpligt, att svenska staten fortfarande lämnar ekonomiskt understöd åt den ifrågavarande byrån, hemställer jag i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att såsom bidrag till *den internationella fredsbyrån i Bern* å extra stat för 1911 anvisa ett belopp af 750 kronor.

Med bifall till en af Eders Kungl. Maj:t aflåten nådig proposition anvisade 1908 års Riksdag å extra stat för år 1909 ett anslag af 10,000 kronor till den internationella fredskongress, som var afsedd att sistnämnda år hållas i Stockholm.

Den för kongressen tillsatta organisationskommittén har i underdånig skrifvelse, med förmälan att kommittén uppburit berörda anslag och däraf för kongressens organisation använt ett belopp af kronor 3,932: 10, anfört följande.

På grund af att den under sommaren 1909 utbrutna stora arbetskonflikten antog former, som syntes äfventyra ordning och lugn samt obehindrad trafik i landet, fann sig organisationskommittén nödsakad tillkännagifva, att den icke kunde anordna kongressen på utsatt tid den 29 augusti—3 september 1909. Då det icke heller syntes möjligt att uppskjuta kongressen till en senare tidpunkt på året, så föreslog kommittén, att densamma skulle hållas i Stockholm år 1910. Detta hade äfven beslutats på möte, som i oktober 1909 hållits i Bryssel af internationella fredsbyråns generalförsamling, vid hvilken svenska staten var representerad af kommitténs ordförande. I enlighet med detta beslut komme sålunda den XVIII internationella fredskongressen att hållas i Stockholm under första hälften af augusti månad 1910.

Organisationskommittén vågade hoppas, att intet hinder måtte anses möta för dess fortsatta förfogande öfver statsanslaget, då detta vore beviljad för den XVIII internationella fredskongressen, som endast på grund af ofrånkomliga hinder blifvit uppskjuten med ett år.

Emellertid hade kommittén mast taga i öfvervägande, huruvida det blefve möjligt att med återstoden af statsanslaget jämte från annat hall anslagna samt insamlade medel bestrida de med kongressen förenade utgifter. Det hade då visat sig, att sammanlagda summan af de inbetalade och utlofvade medlen eller 18,350 kronor ej oväsentligt understigit de

[8.]

Internatio-
nella freds-
byrån i Bern.

[9.]

Anslag till
den interna-
tionella
freds-
kongressen
i Stockholm
år 1910.

- [9.] kostnadsberäkningar, som kommittén utfört och som slutade på en summa af 23,000 kronor. Frånräknades nu de redan utgifna kr. 3,932: 10, så skulle återstå en summa, som uppenbarligen ingalunda skulle förslå till bestridande af omkostnaderna för kongressen. Då det finge anses föga sannolikt, att de felande medlen skulle på enskild väg kunna hopbringas, särskildt under nuvarande ekonomiska situation, vågade organisationskommittén hoppas, att af statsmedel få de under år 1909 gjorda utgifterna betäckta, så att för 1910 hela beloppet af det af Riksdagen beviljade statsanslaget finge för kongressen tagas i anspråk; och hade kommittén hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes medgifva, att det af 1908 års Riksdag för ändamålet beviljade bidraget af 10,000 kronor måtte få användas för kongressen under 1910 i stället för under 1909, samt att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå 1910 års Riksdag, att utgifterna för den 1909 inställda kongressen eller kronor 3,932: 10 måtte få af statsmedel utgå.

*Departement-
schens an-
förande.*

Den omständigheten att den XVIII internationella fredskongressen på grund af förhållanden, som voro af organisationskommitténs vilja oberoende, icke kunde afhållas under år 1909 utan blifvit uppskjuten till innevarande år, torde icke böra vara någon anledning till, att kongressen skulle gå miste om det utaf Riksdagen redan beviljade anslaget.

Då emellertid anslaget anvisats för år 1909 till den internationella fredskongress, som komne »att samma år hållas i Stockholm», läser Riksdagens samtycke böra inhämtas till, att anslaget må användas för den till i år uppskjutna kongressen.

I anledning af organisationskommitténs begäran om ersättning för redan bestridda utgifter för den till 1909 bestämda kongressen, får jag i underdånighet meddela, att, enligt hvad som framgår af en till utrikesdepartementet ingifven revisionsberättelse rörande organisationskommitténs räkenskaper, berörda utgifter till största delen bestå af arvoden till sekretariatets tjänstemän, skrifmaterialier, trycksaker, porto och andra utgifter för försändelser m. fl. sådana utgifter, hvilka varit till ringa eller ingen nytta på grund af kongressens uppskjutande. Då, såsom af organisationskommittén framhållits, det ursprungligen beviljade statsanslaget oafkortadt är behöfligt för kongressens afhållande i år, så anser jag, att framställning bör till Riksdagen göras om beviljande af ersättning till organisationskommittén för den del af statsanslaget, som kommittén använt för utgifter för den under år 1909 uppskjutna kongressen, eller i afrundadt tal 3,933 kronor.

På grund af hvad jag sålunda anført, får jag i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

dels att medgifva, att det af 1908 års Riksdag å extra stat för år 1909 beviljade anslaget af 10,000 kronor till den internationella freds-

kongress, som var afsedd att sistnämnda år hållas i Stockholm, men som uppsköts till innevarande år, måtte få användas för *den internationella fredskongressen under år 1910*; [9.]

dels ock att å extra stat för år 1911 anvisa ett belopp af 3,933 kronor såsom ersättning till *organisationskommittén för den internationella fredskongressen i Stockholm för utgifter för den år 1909 inställda kongressen*, med rätt för Kungl. Maj:t att under år 1910 af tillgängliga medel utanordna ifrågavarande belopp.

Med bifall till en inom Riksdagen väckt motion anvisade 1909 års Riksdag å extra stat för 1910 ett belopp af 750 kronor såsom bidrag till bestridande af kostnaderna för interparlamentariska förbundets byrå och generalsekretariat för 1909, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att under sistnämnda år förskottsvis af tillgängliga medel utanordna beloppet. [10.]

Anslag till interparlamentariska förbundets byrå och sekretariat.

Enligt hvad som meddelats mig af den svenska interparlamentariska gruppen, har det för 1909 beviljade anslaget till interparlamentariska förbundets byrå icke blifvit taget i anspråk. Det hade i stället påräknats såsom bidrag till täckande af utgifterna för 1910. Hinder torde icke möta mot, att anslaget i fråga användes under innevarande år i stället för under 1909.

Då den närmare samverkan mellan de olika ländernas folkrepresentationer, som ifrågavarande förbund afser att befordra, utan tvifvel torde medföra nytta, och förbundets byrå äfven under 1911 torde blifva i behof af ekonomiskt understöd från svenska statens sida, anser jag mig böra föreslå Eders Kungl. Maj:t att hos Riksdagen göra framställning om beviljande af ytterligare anslag till förbundet.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får jag i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen

dels att medgifva, att det å extra stat för år 1910 anvisade anslaget af 750 kronor såsom bidrag till bestridande af *kostnaderna för interparlamentariska förbundets byrå och generalsekretariat för år 1909* måtte få i stället användas till bestridande af 1910 års kostnader för nämnda byrå och sekretariat;

dels ock att å extra stat för år 1911 anvisa ett liknande belopp, 750 kronor, såsom bidrag till bestridande af *kostnaderna för förbundets byrå och generalsekretariat för samma år*.

Alltsedan år 1903 hafva till åtskilliga olönade konsulat tjänstemän såsom personliga godtgörelser för mistade konsulatafgifter utgått vissa belopp. För år 1910 beräknades dessa till 11,000 kronor, och då intet under året inträffat, som motiverar en nedsättning af ifrågavarande anslag, [11.]

Personliga godtgörelser för mistade konsulatafgifter.

[11.] får jag i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t ville föreslå Riksdagen

att såsom extra anslag för 1911 till *personliga godtgörelser för mistade konsulatafgifter* bevilja 11,000 kronor.

[12.] De senaste tre årens Riksdagar hafva på framställning af Kungl. Maj:t till personligt lönetillägg åt generalkonsulerna Danielsson i London och Ameen i Hamburg beviljat sammanlagdt 5,500 kronor, och då detta belopp fortfarande torde böra utgå, får jag i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t behagade föreslå Riksdagen

Personliga lönetillägg. att såsom extra anslag för år 1911 till *personliga lönetillägg* åt generalkonsulerna D. Danielsson och M. Ameen bevilja 5,500 kronor.

[13.] Å 1910 års riksstat finnes på extra stat uppfördt ett anslag af 4,500 kronor till förstärkande af arbetskrafterna inom utrikesdepartementet. Af detta anslag, som beviljades för aflönande af arbetsbiträde på den från den 1 juli 1909 inrättade pressafdelningen i departementet, voro 1,500 kronor afsedda att användas under senare halfåret 1909 och 3,000 kronor under innevarande år. Då afven för år 1911 anslag för ifrågavarande ändamål är erforderligt, får jag i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen,

att å extra stat för år 1911 må till *förstärkande af arbetskrafterna inom utrikesdepartementet* anvisas ett belopp af 3,000 kronor.

[14.] På framställning af Eders Kungl. Maj:t beviljade såväl 1908 som 1909 års Riksdag ett extra anslag å 7,500 kronor till arfvode för en legationsssekreterare vid beskickningen i Tokio och Peking. Definitivt beslut, hur erforderlig ökning af arbetskrafterna vid förevarande beskickning lämpligast bör ordnas, har ännu icke kunnat fattas, hvadan förevarande extra anslag kommer att blifva af behovet påkalladt afven för 1911.

Jag får därför i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen

att å extra stat för år 1911 till *arfvode för en legationsssekreterare vid beskickningen i Tokio och Peking* bevilja 7,500 kronor att med en tolfte del månatligen till honom utbetalas.

[15.] Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning beviljade 1909 års Riksdag till gäldande af det af statskontoret förskjutna belopp för inköp af beskickningshus i Paris ett anslag af 200,000 kronor samt anvisade därpå å extra stat för år 1910 ett belopp af 25,000 kronor. Afsedt var, att anslaget skulle fördelas på åtta år.

Ersättning för förskott till inköp af beskickningshus i Paris.

Jag hemställer nu i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t måtte [15.] föreslå Riksdagen,

att af det förut beviljade anslaget till gäldande af det af *statskontoret förskjutna belopp för inköp af beskickningshus i Paris* å extra stat för år 1911 anvisa ett belopp af 25,000 kronor.

Hos Eders Kungl. Maj:t har statskontoret i underdånighet till ersättande anmält följande af statskontoret förskjutna medel: [16.]

*Ersättning
för stats-
kontorets
förskott.*

1:o) jämlikt nådiga brefven den 28 september 1906, den 11 december 1908 samt den 26 mars 1909 för expektansarfvoden till vissa diplomat- och konsulat-tjänstemän under tiden den 1 november 1908 till samma dag 1909 kronor 37,800: —

2:o) jämlikt nådiga brefven den 24 januari 1908 och den 22 januari 1909 under tiden den 1 november 1908 till samma dag 1909 utbetalade kostnader för utarbetande af förslag till bestämmelser rörande den konsulära jurisdiktionen » 1,269: —

3:o) kostnader för renskrifning i utrikesdepartementet samt vid beskickningar och konsulat utöfver hvad enligt stat blifvit för ändamålet anvisadt, enligt nådiga brefvet den 16 april 1909 » 9,031: 94
samt

4:o) jämlikt nådiga brefven den 1 augusti 1908 samt den 2 april, 27 maj, 25 juni, 18 september, 8 oktober och 20 november 1909 kostnader i anledning af hänskjutande till skiljedom af frågan om sträckningen af viss del af sjögränsen mellan Sverige och Norge » 129,951: 21

Summa kronor 178,052: 15

Jag hemställer i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t måtte till tackande af de utaf mig nu omförmälda, af *statskontoret förskottsvis bestridda utgifter* af Riksdagen äska ett extra anslag för år 1911, hvilket till undvikande af öretal i riksstaten torde böra bestämmas till 178,053 kronor.

Under återopande af hvad chefen för finansdepartementet denna dag anfört till statsrådsprotokollet i fråga om beredande åt statens tjänstemän och betjante af ett extra lönetillägg för innevarande år att uppföras i riksstaten för år 1911, får jag i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen [17.]

*Extra löne-
tillägg för
tjänstemän
och betjante
i utrikes-
departe-
mentet.*

- [17.] att till beredande, i enlighet med de i statsrådsprotokollet öfver finansärenden denna dag angifna grunder, af *extra lönetillägg för innevarande år åt tjänstemän och betjante i utrikesdepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli* å extra stat för år 1911 anvisa såsom förslagsanslag ett belopp af 9,000 kronor.

- [18.] Under åberopande af hvad chefen för justitiedepartementet till statsrådsprotokollet öfver justitieärenden denna dag anført i fråga om *provisorisk lönereglering för statsdepartementen och vissa centrala ämbetsverk,* får jag i underdanighet underställa Eders Kungl. Maj:ts pröfning fråga om sådan reglering för utrikesdepartementet.

Inom departementet äro på ordinarie stat. förutom kabinettssekreteraren, anställda 4 afdelningschefer, 4 förste sekreterare, 1 förste arkivarie, 1 andre arkivarie, 6 andre sekreterare, 1 förste vaktmästare, 4 vaktmästare och 1 portvakt.

I fråga om afdelningscheferna, förste sekreterarna och förste arkivarien, hvilka äro likställda med byråcheferna och kanslisekreterarna i de öfriga statsdepartementen, äfvensom beträffande de fyra vaktmästare, som åtnjuta samma löneförmåner som motsvarande betjante i de andra departementen, föreligga icke några särskilda förhållanden, som kräfva något uttalande från min sida utöfver hvad chefen för justitiedepartementet anført.

Inom utrikesdepartementet förekomma emellertid vissa tjänstebefattningar, hvilkas motsvarighet icke förefinnas i de andra statsdepartementen, nämligen samtliga andre sekreterarebefattningar och andre arkivariebefattningen, hvarjämte en särställning intages af följande vaktbetjante, en förste vaktmästare med en kontant aflöning å stat af 950 kronor, däraf 650 kronor lön och 300 kronor tjänstgöringspenningar, *jämte fri bostad*, och en å departementets stat uppförd portvakt med en kontant aflöning af 800 kronor, däraf 500 kronor lön och 300 kronor tjänstgöringspenningar, *utan ålderstillägg, men med fri bostad*. Af ifrågavarande tjänstemän åtnjuta de fyra äldsta andre sekreterarna och andre arkivarien samma aflöningsförmåner som öfriga första gradens tjänstemän enligt de äldre lönestaterna, med undantag däraf att andre sekreterarna ej åtnjuta ålderstillägg, under det att löneförmånerna för de två yngsta andre sekreterarna uppgå till 2,000 kronor, däraf 1,200 kronor i lön och 800 kronor i tjänstgöringspenningar.

Löneregleringskommittén har, med biträdande i hufvudsak af departementalkommitterades förslag beträffande dessa befattningar, anført, bland annat, följande. Tjänstemän och betjante, hvilka tillhörde normalgraderna, borde vid den provisoriska löneregleringen bringas till öfverensstämmelse

med de aflöningsbelopp, som motsvarande funktionärer i statskontoret nu åtnjöto. Den löneförhöjning, som torde böra begäras för de fyra äldsta andre sekreterarna och andre arkivarien, syntes sålunda utgöra 1,000 kronor för hvardera, med frändrag likväl af pensionsavgiften motsvarande belopp eller 100 kronor för hvardera, hvartill komme ett belopp af 25 kronor för hvardera till höjning af vikariatsersättning under semester. De båda yngre andre sekreterarnas aflöning, 2,000 kronor, borde, på samma sätt som föreslagits beträffande mellangradstjänsterna mellan första och andra normalgraderna af tjänstemän, höjas med 30 procent, d. v. s. med 600 kronor, hvarifrån borde dragas pensionsavgifterna motsvarande belopp eller 50 kronor. Höjningen af vikariatsersättning under semester torde böra uppföras till 8 kronor 33 öre för hvardera af dessa andre sekreterare.

För portvakten borde uppföras ett aflöningstillägg af 300 kronor, motsvarande 50 procent af den kontanta aflöningen efter afdrag af 100 kronor i anledning af den vid löneregleringen för statskontorets m. fl. ämbetsverk förhöjda uppskattningen af bostadsförmånen. Afdraget för pensionsavgiften blefve för denne 25 kronor. På grund af att bostadsförmånerna uppskattades högre, syntes afven förhöjningen för förste vaktmästaren i departementet böra uppföras till 300 kronor, i det att ortstillägget på grund af den fria bostaden torde böra sättas till 100 kronor lägre än för de förste vaktmästare, som icke åtnjöte fri bostad; och blefve afdraget för pensionsavgiften här jämnt 30 kronor.

Med anslutning till de af löneregleringskommittén anförda skäl biträder jag, hvad kommittén föreslagit i fråga om dessa tjänstemän och betjante.

I enlighet med de af chefen för justitiedepartementet och mig förordade grunder skulle således det provisoriska aflöningstillägget för de ordinarie befattningshufvud i utrikesdepartementet, hvarom här är fråga, utgå i enlighet med följande inom löneregleringskommittén uppgjorda förslag:

[18.]

På ordinarie stat uppförda befattningshafvare.	Nuvarande begynnelseaflöning.			Provisoriskt aflönings- tillägg (oreduceradt).				Till provis. tredje ålders- tillägg beräknadt belopp.	Pensionsavgift motsvarande belopp		Till höj- ning af vikariats- ersättning under semester afsedt belopp.	
	Lön.	Tjänstgörings- penningar.	Summa.	Lön.	Tjänstgörings- penningar.	Ordstillägg.	Summa.		beräk- nadt en- ligt pen- sions- lagen.	afrun- dadt.		
1 afdelningschef	4,400	2,000	6,400	600	500	600	1,700	—	¹⁾ 313 60	350	62	50
1 , 	4,400	2,000	6,400	600	500	600	1,700	—	280 —	300	62	50
1 , 	4,400	2,000	6,400	600	500	600	1,700	—	280 —	300	62	50
1 , 	4,400	2,000	6,400	600	500	600	1,700	—	280 —	300	62	50
1 förste sekreterare	2,500	1,500	4,000	700	100	400	1,200	—	134 40	150	12	50
1 , 	2,500	1,500	4,000	700	100	400	1,200	—	134 40	150	12	50
1 , 	2,500	1,500	4,000	700	100	400	1,200	—	134 40	150	12	50
1 , 	2,500	1,500	4,000	700	100	400	1,200	—	134 40	150	12	50
1 , 	2,500	1,500	4,000	700	100	400	1,200	—	134 40	150	12	50
1 , arkivarie	2,500	1,500	4,000	700	100	400	1,200	—	²⁾ 176 40	200	12	50
1 andre 	1,800	1,200	3,000	400	300	300	1,000	—	81 40	100	25	—
1 , sekreterare	1,800	1,200	3,000	400	300	300	1,000	—	66 —	100	25	—
1 , 	1,800	1,200	3,000	400	300	300	1,000	—	66 —	100	25	—
1 , 	1,800	1,200	3,000	400	300	300	1,000	—	66 —	100	25	—
1 , 	1,800	1,200	3,000	400	300	300	1,000	—	66 —	100	25	—
1 , 	1,200	800	2,000	300	100	200	600	—	45 —	50	8	33
1 , 	1,200	800	2,000	300	100	200	600	—	45 —	50	8	33
1 förste vaktmästare (jämte fri bostad)	650	300	950	100	150	50	300	—	— —	30	—	—
1 vaktmästare	500	300	800	200	50	150	400	—	¹⁾ 24 —	25	—	—
1 , 	500	300	800	200	50	150	400	—	¹⁾ 24 —	25	—	—
1 , 	500	300	800	200	50	150	400	—	¹⁾ 24 —	25	—	—
1 , 	500	300	800	200	50	150	400	—	21 —	25	—	—
1 portvakt (jämte fri bo- stad)	500	300	800	200	50	50	300	—	— —	25	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	21,200	—	—	2,805	454	16

¹⁾ Beräknadt å den höjda begynnelselönen jämte 1 ålderstillägg.²⁾ , , , , , , 2

Till ifrågavarande ändamål skulle således fordras ett förslagsanslag af 18,849 kronor 16 öre eller i rundt tal 18,850 kronor, däraf 455 kronor till höjning af vikariatersättning under semester. [18.]

För åtnjutande af det provisoriska aflöningstillägget torde böra stadgas de villkor och förbehåll, chefen för justitiedepartementet i sitt förutnämnda anförande föreslagit.

Jag får alltså i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen

att till *provisorisk lönereglering för befattningshafvare i utrikes-departementet*, i enlighet med de af mig tillstyrkta grunder och på de af mig förordade villkor, å extra stat för år 1911 bevilja ett förslagsanslag af 18,850 kronor, däraf högst 455 kronor må användas till höjning af vikariatersättning under semester.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning med-
gaf 1909 års Riksdag, att af hyresinkomsterna från kronans fastighet i Konstantinopel finge år 1910 för svenska kyrkan i Paris användas 1,169 kronor, att utgå som lönetillökning för pastorn. [19.]

Alltsedan år 1893 har af berörda hyresinkomster hvarje år användts ett visst belopp till lönetillökning åt pastor vid svenska församlingen i Paris. Denna lönetillökning har från och med år 1900 utgått med det ofvannämnda för 1910 medgifna beloppet af 1,169 kronor, motsvarande 1,625 francs.

Församlingen har nu genom dess kyrkoråd framhållit det fortfarande behovet af ifrågavarande anslag samt anhållit, att Eders Kungl. Maj:t måtte jämväl i den nädiga propositionen till 1910 års Riksdag upptaga detsamma; och har Eders Kungl. Maj:ts minister i Paris förordat nådigt bifall till den underdåniga ansökningen.

Ifrågasätts kan, huruvida icke detta anslag, i likhet med det hittills på tredje hufvudtiteln förekommande ordinarie anslaget till svenska kyrkan i Paris, borde öfverflyttas till åttonde hufvudtiteln, så mycket mera som hyresmedlen från kronans egendom i Konstantinopel äro starkt anlitade för bestridande af underhålls- och reparationskostnader, onera och andra utgifter för beskickningshusen i utlandet. Jag anser mig dock icke för närvarande böra framställa något förslag rörande denna fråga, hvilken lämpligast torde upptagas till pröfning i samband med en eventuell försäljning af fastigheten i Konstantinopel.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får jag i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes äska Riksdagens samtycke därtill,

*Lönetill-
ökning för
pastorn vid
svenska församlingen i
Paris.*

att af hyresinkomsterna från kronans fastighet i Konstantinopel må år 1911 för *svenska kyrkan i Paris* få användas 1,169 kronor, att utgå såsom lönetillökning för pastorn.

Statsrådets öfriga ledamöter biträdde hvad herr ministern för utrikes ärendena sålunda hemställt;

Och behagade Hans Majestät Konungen härtill i nåder lämna bifall samt befalla, att afskrift af detta protokoll skulle till finansdepartementet öfverlämnas för att tjäna till ledning vid författandet af Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående statsverkets tillstånd och behof.

Ur protokollet:

C. Bonde.

BIHANG

TILL

RIKSDAGENS PROTOKOLL

VID

LAGTIMA RIKSDAGEN I STOCKHOLM

ÅR 1910.

FÖRSTA SAMLINGEN.

1:sta Afdelningen.

Första Bandet.

De till Kungl. Maj:ts Proposition N:o 1, angående statsverkets tillstånd och behof,
hörande bilagor, fjärde och femte hufvudtitlarna.

Fjärde hufvudtiteln.

*Utdrag af protokollet öfver landtförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 14 januari 1910.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve TAUBE,
Statsråden: PETERSSON,
 HEDERSTIERNA,
 SWARTZ,
 grefve HAMILTON,
 grefve EHRENSVÄRD,
 MALM,
 LINDSTRÖM,
 NYLANDER,
 VON SYDOW.

Departementschefen, statsrådet Malm, anhöll i underdånighet att få underställa Kungl. Maj:ts pröfning frågan om reglerandet af utgifterna under riksstatens fjärde hufvudtitel för år 1911 och att i sammanhang därmed få föredraga följande till Kungl. Maj:t inkomna skrivelser, nämligen:

arméförvaltningens skrifvelse den 12 november 1909 med följande af arméförvaltningen tillstyrkta underdåniga framställningar:

Bih. till Riksd. Prot. 1910. 1 Saml. 1 Afd. 1 Hüft.

från arméförvaltningens artilleridepartement:
angående departementets behof af ordinarie statsmedel för år 1911,
angående departementets behof af extra ordinarie statsmedel för år 1911;
från arméförvaltningens artilleri- och fortifikationsdepartement:
angående anvisande af medel för fullbordande af befästringarbetena vid Boden;
från arméförvaltningens fortifikationsdepartement:
angående departementets ordinarie medelsbehof för år 1911,
angående anvisande för år 1911 af medel till uppförande af mässlokaler för underofficerare och manskap,
angående ny befälsbyggnad för Norrbottens regemente,
angående behof af bostäder åt fortväblar och fortmaskinister vid Bodens fästning,
angående behof af ytterligare fältförrådsutrymme för en del artilleriregementen;
angående anskaffande af materiel för ingenjörtrupperna m. m.,
angående tillfällig löneförbättring åt fortifikationskassören och redögöraren samt fortifikationskassörerna och förvaltarna vid fortifikationen;
från arméförvaltningens intendentsdepartement:
angående departementets medelsbehof för år 1911;
från arméförvaltningens civila departement:
angående beräkning af anslaget till hyra, expenser m. m. vid truppförbanden,
angående ökning af vissa under anslaget till kommandantsstaten för kommandantskapet i Boden uppförda anslagsposter m. m.,
angående generalintendentens förslag till stat för intendenturkåren;
angående beräkning för år 1911 af dels anslaget till ersättning åt vissa löntagare i följd af arméns omorganisation, dels extra lönetillägg för en del tjänstemän och betjante,
angående ersättning för vissa af departementet förskjutna kostnader;
från arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse:
angående beräkning af anslaget till arméns sjuk- och veterinärvård samt hofbeslag m. m. för år 1911,
angående anställande af sjuksköterskor vid arméns sjukhus;

chefens för artilleri- och ingenjörhögskolan skrifvelse den 16 oktober 1909 angående reglering af vaktmästarnas vid skolan löner afvensom arméförvaltningens civila departements däröfver afgifna utlåtande;

arméförvaltningens civila departements och sjukvårdsstyrelses skrifvelse den 21 december 1909 angående åtgärder för uppehållande af underläkarbefattningarna vid garnisonssjukhuset i Stockholm 1910 och 1911;

kommendantens i Boden skrifvelse den 17 februari 1909 angående de permanenta verkens i Boden förvaltning, drift och skötsel jämte däröfver afgifna yttranden af chefen för generalstabens, generalfälttygmästarens och inspektörens för artilleriet, arméförvaltningens artilleri-, fortifikations-, intendents- och civila departement samt särskildt tillkallade sakkunniga;

statskontorets skrifvelse den 18 december 1909 angående beräkning af förslagsanslaget till ersättning för rustning och rotering;

arméförvaltningens fortifikationsdepartements skrifvelse den 1 september 1909 angående en fredsexpeditions- och en bostadsbyggnad för kommendanturen i Boden jämte däröfver afgifvet yttrande af nyss nämnda sakkunniga;

arméförvaltningens fortifikationsdepartements skrifvelse den 18 augusti 1909 angående bostäder för officerare vid Norrbottens regemente i Boden jämte däröfver afgifvet yttrande af nyss nämnda sakkunniga;

samma sakkunnigas skrifvelse den 22 november 1909 angående ytterligare beredande af bostäder i kronans hus åt officerare m. fl. i Boden;

arméns kasernbyggnadsnämnds skrivelser den 26 oktober, den 11 november och den 15 december 1909 angående extra ordinarie anslaget till nya byggnader för armén för år 1911;

sakkunniges för verkställande af utredning rörande beredande af lokaler för krigshögskolan m. fl. institutioner och myndigheter skrifvelse den 23 december 1909 med anmälan om medelsbehof för år 1911;

skyttförbundens öfverstyrelses skrifvelse den 3 november 1909 angående anslag till det frivilliga skytteväsendets befrämjande för år 1911 äfvensom arméförvaltningens civila departements däröfver afgifna utlåtande;

svenska frivilliga sjukvårdsväsendets centralråds skrifvelse den 20 november 1909 angående anslag för befrämjande af det frivilliga sjukvårdsväsendet i krig äfvensom däröfver afgifna yttranden af arméförvaltningens intendentsdepartement och sjukvårdsstyrelse samt marinförvaltningen;

försvarskommitténs skrifvelse den 4 december 1909 angående tillfällig löneförbättring åt vissa militärläkare äfvensom arméförvaltningens civila departements och sjukvårdsstyrelses däröfver afgifna utlåtande.

arméförvaltningens civila departements skrifvelse den 27 augusti 1909 angående tillfällig löneförbättring under år 1911 åt musikdirektören vid Hälsinge regemente C. A. Clementz.

Departementschefen anförde härefter:

»När jag nu går att inför Eders Kungl. Maj:t redogöra för landtförsvarets medelsbehof för år 1911, anhåller jag i underdånighet att få förutskicka den anmärkningen, att jag på grund af den statsfinansiella ställningen anser dessa behof böra begränsas till blott det nödvändigaste.

Visserligen måste de ordinarie anslagen i flera fall höjas utöfver hvad vid föregående Riksdag blifvit bestämdt. Men dessa höjningar äro i allmänhet endast konsekvenser af redan förut af Riksdagen godkända planer och fattade beslut. Största delen af de ökade utgifterna hafva föranledts däraf, att från och med år 1911 ytterligare en årsklass värnpliktiga vid infanteriet och vissa andra truppslag kommer att vara i tjänst under repetitionsöfningarna, ty de ordinarie anslagen, som afse truppersnas utrustning, underhåll och öfningar, äro naturligtvis beroende af de tjänstgörandes antal.

Begränsningen i landtförsvarets medelsbehof kan hufvudsakligen göras gällande i fråga om de extra ordinarie anslagen. Åtskilliga från myndigheterna inkomna framställningar, som kräfva sådana anslag, torde därför icke för närvarande böra föreläggas Riksdagen. Sådana äro exempelvis de, som afse anskaffande af ökad ballongmateriel, fältförrådsutrymmen för en del artilleriregementen, ingenjörmateriel till Bodens ingenjörkår och fältingenjörtrupperna, krigsbromateriel och vinterutrustning. Men jag anser mig böra betona, att dessa frågor inom kort kräfva sin lösning. De kunna måhända utan skada uppskjutas på ett år, men försvarets intresse medgifver icke, att de lämnas obeaktade.

Jag öfvergår härefter till de särskilda anslagen.

Ordinarie anslagen.

Kommendantsstaten.

- [1.] I den af Riksdagen för år 1910 godkända staten för kommendantsstaten, som slutar å 30,327 kronor 50 öre, finnas under titeln kommendantskapet i Boden upptagna *dels* 700 kronor för eldning, städning och belysning, *dels ock* 1,700 kronor till kostnader för skrifmaterialier, blanketter, öfriga tryckalster, underhåll af expeditionsmateriel m. m.

Eldning m. m.

[1.]

Kommandants framställning för år 1911.

I skrifvelse den 16 oktober 1909 till arméförvaltningens civila departement har kommandanten i Boden begärt höjning af det till eldning, städning och belysning afsedda beloppet och såsom skäl härför anført i hufvudsak följande: Kommendantskapets expeditionslokaler vore för närvarande inrymda i bottenvåningen af kasern B. i Norrlands artilleriregementes kasernetablissemang. Återstoden af samma våning hade disponerats af fästningsbyggnadsafdelningen, och Norrbottens regemente förfogade för närvarande öfver våningarna en och två trappor upp. I förhållande till det använda utrymmet hade kostnaderna för eldning af nyss nämnda kasern, hvilken eldning bestode uti centraluppvärmning, bestridts af kommandantskapet, fästningsbyggnadsafdelningen och Norrbottens regemente. Då emellertid en division af Norrlands artilleriregemente skulle under början af år 1910 förläggas uti ifrågakvarande kasern, komme berörda division att kräfvat bottenvåningen för sin räkning, och kommandantskapets expeditionslokaler finge flyttas till våningen en trappa upp, hvarefter något bidrag till eldning ej vore att påräkna från Norrbottens regemente. Detta vållade, att det nuvarande beloppet af 700 kronor till eldning m. m., hvilket för öfrigt endast med yttersta svårighet kunnat räcka till, blefve för framtiden alldeles otillräckligt, då, såsom nyss nämnts, något bidrag från Norrbottens regemente ej vore att påräkna och detta bidrag icke komme att ersättas af Norrlands artilleriregementes tillskott till kasernens uppvärmning. På grund häraf måste det nu i staten till eldning, städning och belysning uppförda beloppet ökas, och enligt verkställda beräkningar borde höjningen äga rum till minst 1,200 kronor.

Under förra hälften af år 1910 komme kommandantskapet vidare att äfven få en del expeditionslokaler i bottenvåningen af kommandantskaps-huset, som då blefve i sin helhet färdigt. Eldning, städning och belysning af dessa lokaler beräknades medföra en sammanlagd årlig kostnad af 1,000 kronor, däraf för eldning af bottenvåningen 600 kronor, för uppvärmning af förstugan och trappuppgången 150 kronor, för belysning af förstugan och platsen utanför byggnaden 100 kronor samt för städningsgöromål 150 kronor.

Totalkostnaden för eldning, städning och belysning i samtliga till kommandantskapets expeditioner hörande lokaler skulle sålunda komma att uppgå till 2,200 kronor eller 1,500 kronor mera, än som hittills beräknats.

[1.]

Arméförvalt-
ningens ytt-
rande.

Efter det upplysningar inhämtats rörande beskaffenheten af de lokaler, som under den närmaste tiden komme att ställas till kommandantskapets förfogande, har arméförvaltningen, med hänsyn till dessa lokalers omfattning samt det af de klimatiska förhållandena på platsen betingade särskilda behovet af eldningsämnen, förklarat sig icke hafva något att erinra mot de af kommandanten gjorda kostnadsberäkningarna i fråga om höjning af ifrågakavande anslagspost.

Framställning
om höjning af
ifrågavarande
anslagspost
redan för 1910.

Då de årliga kostnaderna för framtiden måste beräknas till 1,500 kronor mera än hittills, samt de förhållanden, som betinga denna höjning, inträffa under förra hälften af år 1910, har kommandanten vidare i en likaledes den 16 oktober 1909 dagtecknad och till arméförvaltningens civila departement ställd skrifvelse anhållit, att anslagsposten redan för år 1910 måtte höjas med 750 kronor eller hälften af den beräknade årsökningen. Såsom förklaring till, att förslag härom icke väckts redan till 1909 års Riksdag, har kommandanten anført, att det då icke var möjligt bedöma, huru frågan om expeditionslokaler skulle komma att utveckla sig eller när expeditionslokalerna i kommandantsbyggnaden skulle blifva färdiga, samt att det då icke heller var något bestämdt om förläggning till Boden af en division ur Norrlands artilleriregemente.

Arméförvalt-
ningens ytt-
rande an-
gående
sistnämnda
framställning.

Arméförvaltningen har funnit behovet af ett tillskott för år 1910 vara af kommandanten ådagalagdt samt hemställt om anvisande för ifrågavarande ändamål af högst 750 kronor från fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar.

Departements-
chefens
yttrande.

Af hvad i ärendet förekommit anser jag det framgå, att de för eldning, belysning och städning afsedda medel måste höjas, när en division af Norrlands artilleriregemente under förra hälften af år 1910 förläggas till den härför byggda kasernen och kommandantskapet ungefär samtidigt erhåller ytterligare expeditionslokaler i den då färdiga kommandantsbyggnaden. Mot kommandantens, af arméförvaltningen godkända kostnadsberäkningar har jag intet att erinra. De medel, som för år 1910 erfordras utöfver hvad Riksdagen redan beviljat, torde Eders Kungl. Maj:t framdeles lämpligen kunna anvisa från fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar. Men för år 1911 anser jag medel till ifrågavarande ändamål böra äskas af Riksdagen.

Kostnader för skrifmaterialier m. m.

Af skäl, som jag i fortsättningen (sid. 54) kommer att utveckla, anser jag denna anslagspost böra höjas med 300 kronor till 2,000 kronor. [1.]

Sammanfattning.

I anslutning till hvad jag sålunda anført har jag låtit upprätta förslag till ny stat för kommandantsstaten, (se bil. 1) och får jag hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att, med godkännande af detta förslag, öka ifrågavarande anslag	
nu	kronor 30,328: —
med	» 1,800: —
till	kronor 32,128: —

*Aflöning och rekrytering m. m.**Ökning eller minskning i antalet beställningar enligt 1905 års öfvergångsplaner.*

I likhet med hvad under de nästföregående åren ägt rum, anser jag, att de vid 1905 års lagtima Riksdag framlagda, inom generalstaben utarbetade planerna för den fortsatta öfvergången till 1901 års härordning, i det följande benämnda öfvergångsplanerna af år 1905, böra, i den mån undantag af särskilda anledningar icke påkallas, vinna tillämpning jämväl för år 1911. Dessa planer ligga därför i hufvudsak till grund för de förändringar i nu gällande stater för truppförbanden, som jag har för afsikt att föreslå, och de afvikelser från nämnda planer, som jag ansett böra ske, afse icke i något fall ökning af antalet beställningar utöfver de i öfvergångsplanerna upptagna. [2.]

Vid infanteriets samtliga truppförband är *officerspersonalen* redan uppförd till det antal, som bestämts i 1901 års härordning, med undantag däraf, att i staten för Gottlands infanteriregemente ännu kvarstå 2 öfvertaliga kaptensbeställningar af andra klassen, hvilka jämväl ansetts böra upptagas i förslagsstaten för år 1911.

Infanteriet.

[2.]

Beträffande *underofficerspersonalen* vid infanteriet anmäldes till 1909 års Riksdag, att den nya härordningen i 1910 års stater vore fullt genomförd, förutom vid Södermanlands regemente och Vaxholms grenadjärregemente, vid hvilka antalet sergeantsbeställningar af andra klassen icke kunnat nedbringas till det bestämda. Till följd af inträffande afgang kunna emellertid vid det senare regementet 3 dylika beställningar uteslutas ur 1911 års stat, hvarefter antalet serjeanter af andra klassen jämväl vid Vaxholms grenadjärregemente uppgår till det i härordningen bestämda. Endast vid Södermanlands regemente måste ännu i staten upptagas 1 öfvertalig sergeantsbeställning af nämnda klass.

Underbefälsbeställningarna af *manskapsklassen* vid infanteriet äro redan uppförda till det i härordningen bestämda antalet. Den förändring i fråga om korprals- och vicekorpralsbeställningarna, som i de nu uppgjorda förslagsstaterna vidtagits i förhållande till de för år 1910 gällande, beror allenast på den jämkning i förhållandet mellan antalet volontär- och indelta beställningar, som betingas af inkomna anmälningar om inträffande afgang bland det indelta underbefälet. Där dylik afgang kommer att äga rum, hafva i stället för de afgångna ett lika antal nummer uppförts såsom volontärkorprals- eller volontärvicekorpralsbeställningar.

Antalet »öfriga volontärer» är redan innevarande år i vederbörande stater uppfördt till den genom beslutet om ny härordning bestämda numerären.

Den *civilmilitära personalen* är likaledes upptagen enligt den bestämda organisationen med undantag däraf, att en öfvertalig regementsläkare vid Karlskrona grenadjärregemente och en öfvertalig gevärshandtverkare vid hvart och ett af Svea lifgarde, Karlskrona grenadjärregemente samt Jönköpings, Hälsinge, Älfsborgs, Västmanlands och Kalmar regementen i förslagsstaterna måst bibehållas.

Kavalleriet.

Beträffande kavalleriet är *officerspersonalen* vid samtliga truppförband redan i staterna för innevarande år upptagen till sitt slutliga antal.

Underofficersbeställningarnas antal är endast vid Skånska dragonregementet upptaget i enlighet med den nya härordningen. Vid öfriga kavalleritruppförband hafva hittills allenast fanjunkarbeställningarna kunnat uppföras till sitt slutliga antal. På grund af inkomna uppgifter om sannolik afgang hafva i 1911 års stater sergeantsbeställningarna af första klassen befunnits kunna minskas med 1 vid hvarterdera af Lifgardet till häst, Smålands husarregemente samt Norrlands dragonregemente, 2 vid hvart och ett af Lifregementets husarer och Kronprinsens

[2.]

husarregemente samt 4 vid Skånska husarregementet. Däremot hafva de enligt härordningsbeslutet år 1901 vid detta truppslag nyinrättade sergeantsbeställningarna af andra klassen i förslagsstaterna ökat med 1 vid hvar och ett af Lifregementets husarer, Kronprinsens husarregemente och Norrlands dragonregemente samt 3 vid Skånska husarregementet. Sergeantsbeställningarna vid kavalleriet hafva således minskats med ialles 5 platser.

Härefter är underofficerspersonalen vid kavalleriet organiserad i enlighet med härordningen, förutom vid Skånska dragonregementet, jämväl vid Lifregementets husarer, Kronprinsens husarregemente och Skånska husarregementet.

Underbefälsbeställningarna af *manskapsklassen* vid kavalleriet äro i nu gällande stater uppförda till samma antal, som de efter härordningens genomförande skola utgöra, hvarvid dock kvarvarande indelt manskap i korprals- och vicekorpralsgraderna medräknats vid de regementen, där sådant manskap förekommer.

Antalet »öfriga volontärer» har redan i 1910 års stater upptagits till den i härordningen bestämda numerären.

Musikpersonalen vid kavalleriet är i de föreliggande förslagsstaterna uppförd till det antal i de olika graderna, som beräknats komma att förefinnas den 1 januari 1911. Endast vid Smålands husarregemente och Norrlands dragonregemente äro beställningarna uppförda i enlighet med Riksdagens beslut om musikorganisationen vid armén.

Med anledning af den numera beslutade anskaffningen af fälthaubitser hafva, beträffande *befäls- och underbefälsbeställningarna* vid de sex fältartilleriregementena å fastlandet, för organisationens fortsatta genomförande i förslagsstaterna för år 1911 uppförts vid Göta artilleriregemente 1 löjtnant af andra klassen och en sergeant af samma klass samt vid ett hvar af Vendes, Norrlands, Upplands och Smålands artilleriregementen 1 löjtnant af andra klassen, 1 styckjunkare och 1 sergeant af andra klassen. Staten för Svea artilleriregemente upptager däremot ifrågavarande personal till samma antal som för innevarande år.

Fältartilleriet
å fastlandet.

I *manskapsklassen* har någon annan förändring ej föreslagits än att antalet officersvolontärer vid samtliga nämnda sex regementen ökat med 1.

Musikpersonalen är hittills endast vid Vendes artilleriregemente uppförd i enlighet med den af Riksdagen beslutade organisationen. Beträffande fältartilleriet i öfrigt har i 1911 års stater annan ändring ej ägt rum, än att vid ett hvar af Göta och Smålands artillerirege-

[2.]

menten 1 musiksergeant af första klassen till följd af inkommen anmälan om beräknad afgang kunnat uteslutas.

Fästnings-
artilleriet.

I fråga om Boden—Karlsborgs artilleriregemente har med hänsyn till befodringsförhållandena ansetts, att öfvergångsplanen ej bör till alla delar tillämpas vid *officerskårens* ökning, utan har i förslagsstaten uppförts endast 1 ny löjtnantsbeställning af första och 1 af andra klassen.

I fråga om *underofficersbeställningarna* vid regementet har jag däremot ansett öfvergångsplanen böra följas, i anledning hvaraf i förslagsstaten upptagits 19 styckjunkarbeställningar samt lika många beställningar inom hvardera löneklassen af sergeantsgraden, motsvarande en ökning af 1 beställning inom en hvar af dessa kategorier.

Antalet underbefälsbeställningar af *manskapsklassen* har likaledes upptagits i enlighet med öfvergångsplanen och utgör således 47 förste-, 53 andre- och lika många vicekonstapelsbeställningar, hvilket innebär en ökning i förhållande till 1910 års stat af 3 förstekonstaplar, 3 andrekonstaplar och 3 vicekonstaplar. Antalet »öfriga volontärer» har i öfverensstämmelse med nämnda plan ökats med 2 nummer och utgör alltså 128.

Musikpersonalen är redan från och med innevarande år organiserad i enlighet med 1905 års Riksdags beslut.

Positions-
artilleriet.

1911 års stat för Positionsartilleriregementet har uppgjorts i öfverensstämmelse med 1905 års öfvergångsplan med undantag däraf, att 1 i nämnda plan upptagen kaptensbeställning af första klassen och 1 officersvolontärsbeställning tillsvidare uteslutits. De nyuppförda beställningarna äro: 1 löjtnantsbeställning af första klassen, 1 styckjunkarbeställning, 1 sergeantsbeställning af första och 1 af andra klassen, 3 förste-, 3 andre- och 3 vicekonstapelsbeställningar, 1 officersvolontärs- och 5 öfriga volontärsbeställningar.

Den *civilmilitära* personalen af officers grad är i staten uppförd till lika antal som i 1910 års stat.

Beträffande *musikpersonalen* återstår ännu att i staten uppföra 1 sergeantsbeställning af första klassen, men har därmed ansetts böra tills vidare anstå.

Fortifika-
tionen.

I förslagsstaten för fast anställda officerare och underofficerare med vederlikar samt betjante vid fortifikationen för år 1911 hafva för organisationens fortsatta genomförande uppförts beställningar för 2 löjtnanter af första klassen, 2 fanjunkare och 2 sergeanter af andra klassen.

I förslagsstaten för den fast anställda manskapsstyrkan vid Bodens ingenjörkår har i öfverensstämmelse med 1905 års öfvergångsplan uppförts nya beställningar för 1 distinktionskorpral, 2 korpraler och 2 vicekorpraler. Härefter är manskapsstyrkan vid nämnda ingenjörkår upptagen i enlighet med den beslutade organisationen.

[2.]

Till följd af inkommen anmälan om väntad afgång har antalet sergeanter af andra klassen kunnat nedsättas vid Svea trängkår från 8 till 6 samt vid Skånska trängkåren från 9 till 7.

Trängen.

Fortmaskinister vid Bodens fästning.

På sätt jag framdeles (sid. 54) kommer att utveckla, anser jag å artilleriets tygstater böra uppföras lön och dagaflöning för 6 fortmaskinister vid Bodens fästning. Kostnaderna härför utgöra $6 \times 1,630$ kronor = 9,780 kronor.

Sammanfattning.

I anslutning till hvad jag sålunda anfört, har jag låtit uppgöra förslag till nya stater för truppförband af infanteriet, kavalleriet, artilleriet och trängen samt för fast anställda officerare och underofficerare med vederlikar samt betjante vid fortifikationen och för den fast anställda manskapsstyrkan vid Bodens ingenjörkår (se bil. 3—51).

Jag har vidare låtit uppgöra en beräkning öfver samtliga utgifter från anslaget till aflöning och rekrytering m. m. (se bil. 2). Denna beräkning slutar å 17,986,176 kronor 44 öre. Då den sålunda öfverskrider nuvarande anslagsbeloppet, 17,921,168 kronor, med 65,008 kronor 44 öre, bör anslaget ökas med i rundt tal 65,008 kronor. Jag får därför hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att, med godkännande af de uppgjorda förslagen till nya stater (se bil. 3—51), höja anslaget till aflöning och rekrytering m. m.

nu.....	kronor 17,921,168: —
med.....	» 65,008: —
till.....	kronor 17,986,176: —

Hyra, expenser m. m. vid truppförbanden.

[3.] Detta anslag, som år 1909 bestämdes till 125,800 kronor, är afsedt dels för expenser dels ock för hyra, eldning och belysning samt städning vid militärbefälhafvarens på Gottland expedition och vid de icke kasernerade regementenas expeditioner. Medelsbehofvet för hvar och en af sistnämnda expeditioner har brukat beräknas till 1,000 kronor; och då deras antal år 1909 utgjorde 17 och militärbefälhafvarens expedition kräfde 800 kronor för ifrågavarande ändamål, blef i den för 1909 års Riksdag framlagda beräkning upptaget ett sammanlagdt belopp af 17,800 kronor för hyra, eldning och belysning samt städning.

I enlighet med hittills följd praxis hafva dock icke regementena själfva fått disponera hela det för dem afsedda belopp. Af det vid 1909 års Riksdag beräknade beloppet har Eders Kungl. Maj:t sålunda tilldelat Lifregementets grenadjärer 450 kronor samt hvar och ett af de öfriga 16 icke kasernerade infanteriregementen 900 kronor, men afsatt återstoden, 2,150 kronor, att af arméförvaltningens civila departement disponeras till oförutsedda utgifter uti ifrågavarande afseende.

Nu är det afsedt, att två af nyss nämnda icke kasernerade regementen skola innan år 1912 kasernerats, nämligen Jämtlands fältjägarregemente under hösten 1910 och Västernorrlands regemente under år 1911. Då emellertid kaserneringen för sist nämnda regemente torde komma att äga rum tidigast den 1 oktober 1911, synes det vara lämpligast att i beräkningarna för år 1911 betrakta det såsom icke kaserneradt.

Följde man hittillsvarande praxis, skulle således ifrågavarande medelsbehof för år 1911 beräknas till $800 + 16 \times 1,000 = 16,800$ kronor och skulle civila departementet häraf få disponera $16,800 - (800 + 450 + 15 \times 900) = 2,050$ kronor.

Departementet har emellertid anmält, att till och med beloppet 2,150 kronor visat sig för knappt beräknadt för tillgodoseende af samtliga till departementet inkomna och bifall värda framställningar om höjning af de regementena tilldelade anslagsbeloppen. Då enligt numera gällande bestämmelser ett flertal nya expeditioner måst inrättas och ett väsentligt ökad antal personer vore vid regementsexpeditionerna sysselsatta, hade nämligen — såsom i berörda framställningar äfven åberopats — större lokaler än hittills måst förhyras, hvartill komme, att såväl hyrespriser som kostnaderna för eldnings- och belysningsämnen vore i ständig tillväxt.

För att möta de alltmer växande behofven har *arméförvaltningen* hemställt, att anslagsposten i sin helhet måtte för år 1911 beräknas till samma belopp som för år 1910 eller 17,800 kronor men efter följande grunder: militärbefälhafvarens på Gottland expedition 800 kronor, en hvar af 16 infanteriregementens expeditioner 1,000 kronor och för oförutsedda utgifter 1,000 kronor. Om sedan regementena ej finge förfoga öfver större belopp än hittills, skulle arméförvaltningen komma att disponera öfver 3,050 kronor. [3.]

För egen del instämmer jag i hvad arméförvaltningen sålunda anför; och får jag därför hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att i riksstaten för år 1911 uppföra anslaget till hyra, expenser m. m. vid truppförbanden med oförändradt belopp eller 125,800 kronor.

Intendenturkåren.

Återstående fem underintendentsbeställningar.

Enligt 1901 års härordning skulle vid intendenturkåren upprättas 24 underintendentsbeställningar. Dessa voro afsedda *dels* för adjutantsbefattningar samt för tjänstgöring vid intendenturkårens hufvudstation och intendenturskolor, *dels ock* för bestridande af regementsintendentsbefattningarna vid Norrlands artilleriregementes detachement i Boden och vid Boden—Karlsborgs artilleriregementes detachement å Karlsborg samt redogörarbefattningarna vid krigsskolan, vid generalstaben och vid garnisonssjukhuset i Stockholm. [4.]

Emellertid hafva 5 af dessa underintendentsbeställningar ännu icke blifvit i staten uppförda. Beträffande orsaken härtill anförde jag till det vid 1909 års statsverksproposition fogade statsrådsprotokollet, att det, enligt hvad generalintendenten anmält, saknades utbildad personal för beställningarna. Härtill skulle kunna läggas, att regementsintendent vid Norrlands artilleriregementes detachement i Boden ännu icke behöft tillsättas. Man har också kunnat reda sig på det sätt, att redogörarbefattningen vid garnisonssjukhuset hittills upprätthållits på förordnande af en intendent i reserven och de tre återstående af nyss uppräknade fem befattningar bestridits af intendent af första och andra klass, hvilka kunnat disponeras härför därigenom, att tvenne regements-

- [4.] intendentsbefattningar tills vidare kunnat upprätthållas genom därtill förordnade kaptener samt genom att förrådsintendentsbefattningen i Boden ännu icke behöft tillsättas.

Generalintendents framställning.

Nu har emellertid generalintendenten anmält, att antalet aspiranter blifvit så stort, att möjlighet syntes förefinnas att besätta såväl för närvarande befintliga vakanser i underintendentsgraden som äfven återstående fem beställningar, för den händelse de nu uppfördes i intendenturkårens stat.

Enligt generalintendentens mening böra dock de fem återstående beställningarna uppföras icke såsom underintendentsbeställningar utan såsom intendentsbeställningar. Såsom skäl härför har generalintendenten anført, att de befattningar, för hvilka beställningarna vore afsedda och af hvilka intendentsbefattningen vid Norrlands artilleriregementes detachment i Boden måste tillsättas under år 1910, numera vore af den vikt och betydelse samt förenade med så stort uppbördsmanansvar, att det icke syntes vara rätt, att desamma anförtroddes åt personer med så ringa aflöning, som en underintendent åtnjöte. Genom den af Kungl. Maj:t med 1907 års Riksdag beslutade omorganisation af arméns förvaltning hade nämligen hela kassa-, aflönings- och räkenskapsväsendet blifvit pålagdt vederbörande regementsintendenter och redogörare till själfständig handläggning. Det ekonomiska ansvaret för hithörande göromål ålåg alltså regementsintendenten eller redogöraren ensam. Härtill komme, att ofvanstående detachementsintendenter samt redogörarna vid krigsskolan och garnisonssjukhuset äfven i öfrigt hade fullkomligt likartade göromål som regementsintendenterna vid arméns truppförband, hvilka befattningar enligt 1901 års härordningsbeslut anförtrotts åt intendenturtjänstemän med intendents af första eller andra klassen aflöning.

Då det icke kunde vara rådligt eller rättvist, att vid beviljande af löner för uppbördsmanabefattningar af likartad natur vissa befattningar skulle underbetalas, medan öfriga gäfves en i förhållande till arbetets omfattning och det därmed förenade ansvaret något så när tillräcklig aflöning, så ville det synas, som om de fem beställningar, hvilka återstode att uppföra vid intendenturkåren, borde upptagas såsom intendentsbeställningar i stället för underintendentsbeställningar. Härigenom skulle också de nuvarande tillfälliga anordningarna med vissa befattningars upprätthållande på förordnande kunna definitivt upphöra.

För bibehållande af den hittillsvarande väl afvägda proportionen mellan intendenter af första och andra klass, hvilken — för att icke

förminska befodringsutsikterna och därmed försvåra intendenturkårens rekrytering med lämplig personal — icke borde rubbas, ville generalintendenten hemställa, att de enligt 1901 års härordningsbeslut återstående fem beställningarna vid intendenturkåren i 1911 års stat uppfördes: tre såsom intendentsbeställningar af första klass och två såsom intendentsbeställningar af andra klass. [4.]

I samband med uppförande i staten af ofvannämnda fem beställningar kunde de återstående arfvodena till extra intender eller intendentsaspiranter indragas.

Arméförvaltningen har tillstyrkt generalintendentens förslag och ytterligare framhållit vikten af, att all personal, som anställdes i de intendents- och redogörarbefattningar vid arméns truppförband, formationer och anstalter, med hvilka befattningar medelsredovisning i större omfattning vore förenad, komme i åtnjutande af minst de löneförmåner, som för närvarande vore beräknade för intendent af andra klassen. *Arméförvaltningens yttrande.*

Att, såsom hittills måst ske, låta intendentsbefattningar uppehållas af kaptener på stat är föga öfverensstämmande med den af Riksdagen antagna härordningen och bör naturligtvis därför icke fortfa-
längre än nödvändigheten kräfver. Härtill kommer, att förrådsintendentsbefattningen i Boden snart måste tillsättas och att, då ett detachement af Norrlands artilleriregemente under år 1910 förlägges till Boden, den för detta detachement afsedda intendentsbeställning då måste tillsättas. Som nu äfven intendentsaspiranternas antal medgifver besättandet af de fem återstående beställningarna på intendenturkårens stat, anser jag därför dessa böra i staten upptagas. *Departementschefens yttrande.*

Hvad därefter angår frågan om de fem underintendentsbeställningarnas förändrande till intendentsbeställningar ansluter jag mig till den af myndigheterna i detta afseende uttalade uppfattning. Att anförtro en omfattande medelsredovisning åt svagt aflönade tjänstemän synes mig icke vara tillrådligt. En god rekrytering af intendenturkåren är af stor betydelse, och denna i sin ordning förutsätter tillfredsställande aflönings- och befodringsförhållanden.

I enlighet med hvad generalintendenten hemställt och arméförvaltningen tillstyrkt anser jag därför, att i intendenturkårens stat böra upptagas tre nya intendentsbeställningar af första klass och två intendentsbeställningar af andra klass. Härigenom uppkommer en kostnad af $3 \times 4,860 + 2 \times 3,860 = 22,300$ kronor. Å andra sidan kunna de nu i staten upptagna arfvoden till extra intender eller intendentsaspi-

- [4.] ranter, 5,475 kronor, indragas. Verkliga kostnaden blifver således 22,300 — 5,475 = 16,825 kronor.

Hade i enlighet med 1901 års härordning fem underintendenter uppförts i staten, skulle, då kostnaden för hvarje underintendent är 2,595 kronor, den nuvarande statens slutsumma ökats med $5 \times 2,595 = 12,975$ kronor. Genom den nu föreslagna förändringen uppkommer således ett plus i kostnadsökningen af endast 9,325 kronor, och detta synes mig mer än väl uppvägas af den större säkerhet och reda vid statsmedlens handhafvande, som härigenom kan vinnas.

Vaktmästarna.

Intendenturkårens stat upptager för närvarande 36 vaktmästarbeställningar.

Enligt 1901 års härordningsbeslut skall emellertid antalet vaktmästare vid intendenturkåren endast utgöra 17, afsedda dels för arméns intendenturförråd, dels för den värnpliktiga intendenturpersonalens utbildning. En afsevärd indragning af vaktmästarbeställningar skall alltså under de närmaste åren äga rum. Denna indragning har förberedts därigenom, att Eders Kungl. Maj:t med Riksdagen bestämt, att ledigblifven vaktmästarbeställning icke får återbesättas, utan skola härigenom uppkomna besparingar endast användas för upprätthållande tillsvidare af sådan tjänst (intendenturkårens stat anm. 1). På grund af denna bestämmelse har numera antalet vaktmästare vid intendenturkåren, anställda med lön eller arfvode på stat, nedgått till 18, under det att 18 vaktmästartjänster upprätthållas på förordnande.

Generalintendents framställning.

Enligt hvad generalintendenten uppgifvit har emellertid någon verklig indragning hittills icke ägt rum. Orsaken härtill hade varit den, att, innan vaktmästartjänst kunde definitivt indragas vid ett truppförband, måste detta blifva garnisoneradt (kaserneradt) och dess förråd flyttadt från vederbörlig mötesplats till garnisonsorten. Vid vissa garnisonerade truppförband hade dessutom indragning af vaktmästarbefattningarna icke kunnat ske till följd af, att den på stat nu anställde innehafvaren af befattningen ännu ej uppnått pensionsåldern.

Nu hade emellertid förhållandena utvecklats sålunda, att vid sex truppförband — Karlskrona grenadjärregemente, Dalregementet, Jämtlands fältjägarregemente, Lifregementets dragoner, Lifregementets husarer och Västmanlands trängkår —, hvilka för närvarande vore eller

under år 1911 blefve garnisonerade (kasernerade), ofvannämnda hinder [4.] icke längre stode i vägen för en indragning af vaktmästarbefattningarna. Generalintendenten ville därför hemställa, att vaktmästarbeställningarna vid intendenturkåren i 1911 års stat minskades med 6 till 30.

I anslutning till hvad generalintendenten sålunda anført, anser jag på intendenturkårens stat böra upptagas allenast 30 vaktmästarbeställningar. Härigenom minskas kostnaderna för intendenturkåren med $6 \times 955:60 = 5,733:60$ kronor.*)

Departements-
chefens
yttrande.

Sammanfattning.

Med anledning af de ifrågasatta förändringarna har jag låtit uppgöra förslag till ny stat för intendenturkåren (se bil. 53), utvisande en ökning i slutsumman af $(16,825 - 5,733:60 =) 11,091:40$ kronor;

och får jag hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att, med godkännande af berörda förslag till stat för intendenturkåren, öka detta anslag,
 nu kronor 673,492: —
 med » 11,091: —
 till kronor 684,583: —

Inkvarteringskostnader.

Jämlikt nådigt beslut den 2 april 1909 tillkallades inom landtförsvarsdepartementet sakkunniga för att verkställa utredning och utarbета förslag rörande vissa inkvarteringsförhållanden för subalternofficerare och underofficerare vid armén. Dessa sakkunniga hafva den 10 november 1909 afgifvit förslag i ämnet, och, om deras förslag vinner Eders Kungl. Maj:ts godkännande, torde vara antagligt, att ökade utgifter under ifrågavarande anslag varda nödvändiga. Några beräkningar häröfver föreligga emellertid ännu icke, och ärendet är fortfarande föremål för ut- [5.]

*) Angående vaktmästarnas pensionsförhållanden se tionde hufvudtiteln under punkt 9.

- [5.] redning, men det lär inom kort kunna föreläggas Riksdagen. Under sådana omständigheter synes ej skäl att nu äska höjning af ifrågavarande anslag, utan torde de af förslaget förorsakade ökade utgifterna för inkvarteringen under år 1911 kunna såsom de sakkunniga föreslagit bestridas från fjärde hufvudtiteln's allmänna besparingar.

Jag får därför hemställa, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen

att i riksstaten för år 1911 uppföra anslaget till inkvarteringskostnader med oförändradt belopp eller 1,088,307 kronor.

Ålderstillägg.

- [6.] Detta anslag är för år 1910 upptaget till 81,400 kronor.

I anslutning till hvad jag ärnar under punkt 11 föreslå torde här böra upptagas ålderstillägg åt två vaktmästare vid artilleri- och ingenjörshögskolan med 250 kronor.

På sätt jag framdeles (sid. 54) kommer att utveckla anser jag vidare här böra upptagas ålderstillägg för 6 fortmaskinister vid Bodens fästning med 900 kronor.

Jag får därför hemställa, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen

att höja detta anslag,

nu	kronor 81,400: —
med	» 1,150: —
till	kronor 82,550: —

Landstormen.

- [7.] När vid 1904 års Riksdag framlades förslag till successiv organisation af 83 landstormsområden af första klassen, upptogs i beräkningarna landstormens årliga kostnader under femte och sista öfvergångsåret till 145,215 kronor, fördelade sålunda:

till landstormsområdesbefälhafvare	66,665: —	[7.]
» landstormsförrådsförvaltare	31,250: —	
för förvaring och vård af gevär och ammunition	17,300: —	
» » » » » intendenturutröstning	9,000: —	
» öfningar för landstormen	21,000: —	

1908 års Riksdag beviljade också dessa belopp.

Efter det organisationen genomförts, skulle, enligt hvad chefen för landtförsvarsdepartementet anförde till det vid 1904 års statsverksproposition fogade statsrådsprotokollet, de årliga omkostnaderna för landstormen uppgå till 166,215 kronor eller 21,000 kronor mera än under sista öfvergångsåret, beroende därpå, att kostnaderna för landstormens öfningar ökades till 26,000 kronor och att man måste räkna med en ny utgiftspost, nämligen underhåll af landstormsförrådsbyggnader, uppgående till 16,000 kronor.

Vid 1909 års Riksdag, då ännu 9 områden af första klassen återstodo att organisera, äskade Eders Kungl. Maj:t emellertid intet ökad anslag för landstormens öfningar och endast 3,200 kronor för byggnadsunderhåll. Däremot anmälades, att, utöfver de i 1904 års statsverksproposition omförmälda 83 områden af första klassen, ytterligare 21 sådana måst organiseras, och att årliga kostnaderna för dessa 21 områden kunde, med fasthållande af förut använda grunder, beräknas till sammanlagdt 34,010 kronor. Eders Kungl. Maj:t begärde därför, att anslaget till landstormen måtte höjas till 182,425 kronor, hvilket Riksdagen ock medgaf.

Riksdagen
1909.

Nu har arméförvaltningen hemställt om beviljande för år 1911 af, förutom nyssnämnda 34,010 kronor, hela det belopp, 166,215 kronor, som enligt 1904 års plan skulle utgöra landstormens årliga kostnad efter genomförd organisation af områdena af första klassen.

Arméförvalt-
ningens hem-
ställan.

Arméförvaltningens hemställan innebär en ökning af 1909 års anslag till landstormsöfningar från 21,000 till 26,000 kronor och af 1909 års anslag till underhåll af landstormsförrådsbyggnader från 3,200 kronor till 16,000 kronor. Hvad öfningsanslaget angår, finner jag ingen anledning till erinran. Men kostnaderna för byggnadsunderhållet anser jag kunna något nedbringas. Visserligen finnes det af arméförvaltningen angifna beloppet upptaget i 1904 års beräkningar, och med hänsyn till de nytillkomna 21 områdena torde det till och med framdeles blifva

Departements-
chefens
yttrande.

- [7.] nödigt att höja detsamma, men då ännu jämförelsevis kort tid förflutit efter förrådsbyggnadernas uppförande, anser jag kostnaderna för underhållet af dem kunna för år 1911 begränsas till 14,000 kronor. På så sätt kommer kostnadsökningen i förhållande till 1909 års anslag att uppgå till 5,000 kronor beträffande öfningarna och 10,800 kronor beträffande byggnadsunderhållet, tillhoppa 15,800 kronor.

Jag får därför hemställa, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen

att höja anslaget till landstormen,

nu	kronor 182,425: —
med	» 15,800: —
till	kronor 198,225: —

Ersättning åt vissa löntagare i följd af arméns omorganisation.

- [8.] I riksstaten för år 1910 finnes detta anslag upptaget till 16,774 kronor.

Emellertid hafva numera afgått två på gammal stat hittills kvarstående löntagare, nämligen en regementsauditör vid Västgöta regemente och en regementsauditör vid Kalmar regemente.

Arméförvaltningen har därför föreslagit, att anslaget må i 1911 års riksstat upptagas till 15,052 kronor.

Jag får med anledning häraf hemställa, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen

att minska detta anslag

nu	kronor 16,774: —
med	» 1,722: —
till	kronor 15,052: —

Remontering m. m.

- [9.] Under ifrågavarande anslag har Riksdagen, senast år 1908, godkänt stat för monteringsstyrelsen, men om anslagets användande i öfrigt har Eders Kungl. Maj:t plägat bestämma.

Remonteringsstyrelsen.

Gällande stat för monteringsstyrelsen slutar å 10,555 kronor och upptager bland annat 1,000 kronor för skrifbiträde och expenser. [9.]

Arméförvaltningen har nu anmält, att det med hänsyn till de ökade göromålen vid styrelsen vore nödigt att vid styrelsen anställa ett *ständigt* skrifbiträde och att ofvan upptagna belopp af 1,000 kronor därför vore alldeles otillräckligt. Arméförvaltningen hemställer om ett särskildt arvode af 900 kronor i enlighet med chefens för monteringsstyrelsen, af Hans Kungl. Höghet Hertigen af Västergötland i egenskap af inspektör för kavalleriet tillstyrkta förslag.

Därjämte har arméförvaltningen hemställt om en bestämmelse af innehåll, att under året uppkomna besparingar å styrelsens expensanslag må följande år användas för enahanda ändamål.

Mot sist nämnda hemställan har jag intet att erinra, utan torde ett bifall till densamma vara ägnadt att framkalla bättre hushållning med expensmedlen. Hvad däremot angår frågan om ett ständigt skrifbiträde är jag icke öfvertygad om nödvändigheten af sådant biträde, hvilket för öfrigt borde åtnjuta större aflöningsförmåner än arméförvaltningen föreslagit. Men å andra sidan torde med hänsyn till de ökade göromålen vid monteringsstyrelsen vara skäligt, att posten till skrifbiträde och expenser något höjes; och synes mig ett belopp af 1,600 kronor böra beräknas för ifrågavarande ändamål.

I anslutning till hvad jag nu anfört har jag låtit upprätta förslag till ny stat för monteringsstyrelsen (se bil. 54), slutande å ett belopp af 11,155 kronor.

Anslaget i dess helhet.

Det i 1901 års härordning bestämda hästantalet har redan blifvit fyllt vid ingenjörtrupperna och trängen. Däremot återstår ännu att anskaffa: vid kavalleriet 430 och vid artilleriet 588 ökningsremonter. Enligt 1901 års härordning skall detta ske innan utgången af år 1913.

Arméförvaltningen har nu föreslagit att under år 1911 anskaffa: åt kavalleriet 30 och för artilleriet 108 ökningsremonter. Härigenom skulle de sex fördelningskavalleriregementena erhålla det för dem bestämda hästantalet, under det att vid hvarterdera af Skånska husarrege-

- [9.] mentet och Skånska dragonregementet ännu fattades 200 hästar; och beträffande artilleriet skulle kanonbatterierna få sitt behof af hästar fullständigt fyllt, så att ökningsremonter framdeles skulle behövas endast vid de ännu icke fullständiga haubitsbatterierna.

Hvad härefter angår ersättandet af döda eller skadade hästar har arméförvaltningen beräknat detta på samma sätt som föregående år eller till 9 procent af befintliga antalet stamhästar. I enlighet härmed skulle för ifrågavarande ändamål erfordras: vid kavalleriet 504, vid artilleriet 220, vid ingenjörtrupperna 13 och vid trängen 30 remonter; allt på sätt bifogade beräkning (se bil. 55) närmare utvisar.

Denna, som i öfrigt uppgjorts efter samma grunder som föregående år, slutar, inberäknadt anslaget till remonteringsstyrelsen, å ett belopp af 958,695 kronor. Då anslaget i sin helhet för närvarande uppgår till 1,132,479 kronor, kan det således för år 1911 minskas med 173,784 kronor.

Emellertid har jag mig bekant, att å ifrågavarande anslag finnas besparingar till belopp af mer än 250,000 kronor. Då dessa synas mig kunna användas för år 1911, kan anslaget för detta år ytterligare minskas med sistnämnda belopp.

Med anledning af hvad jag sålunda anført, får jag hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att, med godkännande af ofvan nämnda förslag till ny stat för remonteringsstyrelsen, minska anslaget till remontering m. m.

nu	kronor 1,132,479
med	» 423,784
till	kronor 708,695

Lega af hästar för artilleriets, ingenjörtruppernas och trängens exercis.

- [10.] Med underdånig skrifvelse den 2 november 1909 har arméförvaltningens intendentsdepartement öfverlämnat beräkning af ifrågavarande anslag för år 1911, slutande å 613,272 kronor (se bil. 56).

Denna beräkning är, hvad angår *artilleriets* behof af hästar i allmänhet, lika med den för 1909 års Riksdag framlagda beräkning utom

däri, att Positionsartilleriregementets behof uppgifves: icke såsom förra året till 138 utan till 216 hästar; men detta ökade behof öfverensstämmer med förslaget till 1901 års härordning och sammanhänger till en del med den organisation på tre divisioner, som Positionsartilleriregementet under år 1909 undergått. Att, trots detta ökade behof i allmänhet, artilleriet under år 1911 kräver mindre antal *legda* hästar än år 1910, är en naturlig följd af det ökade antalet stambästar, som artilleriet får under år 1910. [10.]

Ingenjörtruppernas och *trängens* behof af hästar i allmänhet har i den af intendentsdepartementet nu insända beräkning upptagits till samma antal som i den för 1909 års Riksdag framlagda beräkningen, men trängens behof af *legda* hästar har minskats i mån af det ökade antalet stambästar vid samma truppslag.

I öfrigt skiljer sig förevarande beräkning från den af 1909 års Riksdag godkända endast däri, att *dels* priset per legningsdag, 4 kronor, angifves vara ett beräknadt medelpris, som sålunda kan öfverskridas eller underskridas, blott kostnaderna i sin helhet hålla sig inom det beräknade anslagsbeloppet, *dels ock* det för öfningsmarscher afsedda antalet legningsdagar, tillhoppa 3,000, för vinnande af större tydlighet fördelats på de olika truppslagen.

Då intendentsdepartementets beräkning således synes mig riktig, får jag hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att minska detta anslag

nu.....	kronor 644,856: —
med.....	» 31,584: —
till.....	kronor 613,272: —

Krigshögskolor.

Under anslaget till krigshögskolor finnas upptagna: krigshögskolan med 43,605 kronor samt artilleri- och ingenjörhögskolan med 47,950 kronor, tillhoppa således 91,555 kronor. [11.]

Endast beträffande *artilleri- och ingenjörhögskolan* har någon ändring blifvit ifrågasatt.

Den nu gällande staten för sistnämnda högskola upptager såsom betjäning, förutom en maskinist, dels en väbel, tillika förste vaktmästare,

- [11.] med lön 1,000 kronor och tjänstgöringspenningar 300 kronor, dels ock en andre vaktmästare med arfvode 900 kronor. Därjämte är bestämdt genom den vid staten fogade anmärkning 3, att tjänstgöringspenningar åtnjutas endast under verklig tjänstgöring, och genom anmärkning 4, att, om någon af betjäningen åtnjuter bostad jämte vedbrand, och dessa förmåner icke tillkomma honom såsom portvakt eller för andra åligganden utöfver tjänsten, böra desamma till ett värde af 150 kronor inräknas under lönen eller arfvodet, och utgår då lönen för förste vaktmästaren med 850 kronor och arfvodet för andre vaktmästaren med 750 kronor.

Uti underdånig skrifvelse den 13 januari 1908 anmälde chefen för ifrågavarande högskola, att den vid högskolan anställde väbeln och förste vaktmästaren under det föregående året affidit och att chefen därför dels beordrat andre vaktmästaren att, med afstående af honom tillkommande aflöning såsom andre vaktmästare, tillsvidare upprätthålla den ledigblifna befattningen mot åtnjutande af de för denna i stat uppförda aflöningsförmåner, dels ock anställt en extra vaktmästare att likaledes tillsvidare mot åtnjutande af det åt andre vaktmästaren i stat anslagna arfvodet förrätta dennes tjänst; och anhöll chefen tillika, att berörda anordningar måtte få fortfara, i afvaktan på den omreglering, som borde vidtagas beträffande dessa befattningars löneförmåner. Genom nådigt beslut den 21 februari 1908 biföll Eders Kungl. Maj:t denna hemställan.

Ifrågasatt
omreglering.

Såsom nyss blifvit antydt, berörde chefen för högskolan uti nämnda underdåniga skrifvelse den 13 januari 1908 tillika önskemålet af en omreglering af vaktmästarbefattningarna och därmed förenade lönevillkor. Och anförde han i sådant afseende, att i följd af högskolans stora och delvis till olika byggnader inom artillerigården förlagda lokaler och de mångsidiga göromålen, särskildt inom de kemiska och fysiska laboratorierna, kunde det erforderliga antalet vaktmästare icke beräknas till mindre än två eller det hittills brukliga, nämligen en förste vaktmästare och en andre vaktmästare. Då däremot några väbel i denna egenskap tillkommande göromål icke förekomme vid högskolan, syntes denna befattning icke mera vara behöflig, utan borde densamma afskaffas. Beträffande lönevillkoren ville chefen föreslå, att dessa måtte bestämmas i enlighet med de grunder, som senast tillämpats inom arméförvaltningen, eller till förste vaktmästaren lön 900 kronor, tjänstgöringspenningar 450 kronor och ortstillägg 150 kronor samt till andre vaktmästaren lön 700 kronor, tjänstgöringspenningar 350 kronor och ortstillägg 150 kronor, med bibehållen rätt till bostadslägenhet med vedbrand utan afdrag i löne-

förmåner för den af dessa vaktmästare, som tjänstgjorde såsom portvakt vid högskolans lokaler. [11.]

Uti skrifvelse den 16 oktober 1909 har nu chefen för artilleri- och ingenjörhögskolan med anmälan, att de förut berörda, af Eders Kungl. Maj:t godkända, tillfälliga anordningarna angående upprätthållande tills vidare af ifrågavarande tjänstebefattningar fortfarande ägde bestånd, tillika gjort framställning om ändring af högskolans stat i enlighet med de af honom uti omförmälda underdåniga skrifvelse den 13 januari 1908 gjorda uttalanden. Såsom ytterligare skäl för en sådan framställning har han därvid framhållit, att de för dessa befattningar i högskolans stat anslagna löneförmåner väsentligt understöge dem, som efter omreglering numera brukade utgå för dylika befattningar, samt att de nuvarande innehafvarna af befattningarna ifråga icke kunde beredas rätt till pension, förrän de blefve i vanlig ordning tillsatta.

Arméförvaltningens civila departement, som på grund af nådig remiss den 26 oktober 1909 yttrat sig i ärendet, har i hufvudsak tillstyrkt det framställda löne regleringsförslaget, därvid dock departementet föreslagit, att vaktmästarne borde efter fem års tjänstgöring komma i åtnjutande af ålderstillägg med 100 kronor. Arméförvaltningens
yttrande.

I fråga om anmärkning 4 vid staten för högskolan har departementet ansett denna lämpligen böra erhålla följande förändrade lydelse:

»Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå, hvarjämte å lönen afdragas 100 kronor årligen. Tillkommer dylik förmån maskinisten i denna hans egenskap, nedsättes hans arfvode till 1,050 kronor.»

Departementet har vidare framhållit, att för åtnjutande af de föreslagna aflöningsförmånerna borde fastställas enahanda villkor och bestämmelser, som i sådant afseende vid 1909 års Riksdag blifvit fastställda för innehafvare af civil beställning med lön på stat vid generalstaben.

Då det synes mig berättigadt, att nu ifrågavarande vaktmästare komma i åtnjutande af samma löneförmåner, som enligt de af Riksdagen gillade normer i allmänhet äro gällande för vaktmästare i de omreglerade ämbetsverken i hufvudstaden och som genom beslut vid 1909 års Riksdag blifvit bestämda för motsvarande befattningar inom general- Departementa-
chefens
yttrande.

[11.] staben, får jag i underdånighet tillstyrka den föreslagna löneregleringen.

Af skäl, som chefen för justitiedepartementet anfört ifråga om vaktmästarna vid fångvårdsstyrelsen, anser jag dock, dels att förste vaktmästaren vid artilleri- och ingenjörhögskolan bör komma i åtnjutande af ett ålderstillägg å 200 kronor efter 5 års väl vitsordad tjänst, dels ock att andre vaktmästaren bör erhålla ett första ålderstillägg efter 5 års och ett andra ålderstillägg efter 10 års väl vitsordad tjänst, hvartdera ålderstillägget å 150 kronor. Enligt vanliga beräkningsgrunder kommer härigenom att vållas en ökning i anslaget till ålderstillägg af $\frac{200+2 \times 150}{2} = 250$ kronor.

Lika med arméförvaltningens civila departement anser jag, att de villkor och bestämmelser, som, beträffande innehafvare af civil beställning med lön på stat, fastställts för åtnjutande af de i den af Riksdagen godkända och af Eders Kungl. Maj:t fastställda nya aflöningsstaten för generalstabens upptagna aflöningsförmåner, böra, med undantag af föreskriften om viss tjänstgöringstid dagligen, i tillämpliga delar blifva gällande äfven för vaktmästarne vid artilleri- och ingenjörhögskolan, i händelse deras aflöningsförmåner omregleras efter enahanda grunder, som i nämnda aflöningsstat blifvit tillämpade.

På grund af hvad sålunda förekommit, har jag låtit upprätta förslag till ny stat för artilleri- och ingenjörhögskolan, (bil. 57) slutande å 48,450 kronor, eller 500 kronor mer än den nu gällande; och får jag hemställa, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen att, med godkännande af det uppgjorda förslaget till ny stat för artilleri- och ingenjörhögskolan, höja anslaget till krigshögskolor

nu	kronor 91,555: —
med	» 500: —
till	kronor 92,055: —

samt att *dels* godkänna följande villkor och bestämmelser för åtnjutande af de i staten för vaktmästarne upptagna aflöningsförmåner, nämligen:

att vaktmästare vid artilleri- och ingenjörhögskolan skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden, som kan föränledas af möjligen inträdande förändring af högskolans arbetssätt eller eljest i allmänhet varda stadgad, samt i

sådant hänseende vara pliktig att, med bibehållande af den aflöning han innehar, efter ny eller förändrad arbetsordning sköta de med befattningen förenade göromål; [11.]

att med vaktmästarbefattning icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat;

att med sådan befattning ej heller må förenas anställning hos verk eller bolag, som är med Kungl. Maj:ts oktroj försedt eller blifvit såsom aktiebolag registrerad, eller annan tjänstebefattning af hvad slag som helst, så framt ej uppå därom gjord framställning och efter pröfning, att ifrågavarande anställning eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen såsom vaktmästare vid artilleri- och ingenjörhögskolan, chefen för samma skola finner anställningen eller befattningen kunna få tillsvidare mottagas och bibehållas;

att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, vederbörande vaktmästare verkligen tjänstgjort, men för den tid, han varit från tjänstgöring befriad, skola utgå till den, som uppehållit befattningen;

att den, som af sjukdom hindras att sin befattning förrätta, äger uppbära hela lönen jämte ortstillägget, men att den, som undfår ledighet för svag hälsas vårdande eller enskilda angelägenheter eller i behörig ordning afstänges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöfver sina tjänstgöringspenningar afstå så mycket af lönen eller ortstillägget, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest prövas skäligt;

att aflöning ej må utgå till vaktmästare för tid, hvarunder han afhållit sig från tjänstgöring utan att hafva i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunnat styrka giltigt förfall;

att, där vaktmästare varder afstängd från tjänstgöring eller i häktetagen, den del af hans aflöning, som icke prövas böra användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida det ej befinnes skäligt låta honom uppbära något däraf;

att, därest förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af vaktmästarbefattning är i staten medgifven, tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under villkor att innehafvaren under mer än fyra femtedelar af den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med godt vitsord bestridt tjänsten, och för andra förhöjningen, om sådan äger rum, efter ytterligare fem år på samma villkor, under iakttagande, hvad hvar och en af omförmälda löneförhöjningar angår, att den högre aflöningen ej får

[11.] tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänstaldern blifvit uppnådd; börande befattningens innehafvare därvid tillgodoräknas den tid, han före den nya aflöningsstatens trädande i kraft i afvaktan på ifrågavarande lönereglering uppehållit befattningen;

att likväl vaktmästare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande af löneförhöjning, redan uppnått den lefnads- och tjänstålder, som berättigar honom till pension, icke må samma förhöjning tillträda;

att vid afgang från tjänsten till följd af afskedstagande, entledigande eller dödsfall själfva lönen äfvensom ortstillägget utgå till månadens slut;

att i fråga om skyldighet att från tjänsten afgå äfvensom i fråga om rätt till pension skall gälla hvad i sådant afseende är vid tiden för den nya lönestatens ikraftträdande eller, såvidt angår innehafvare af beställning, som därefter tillträdes, vid tillträdet till befattningen stadgadt;

dels ock förklara, ej mindre att en hvar, som med eller efter 1911 års ingång tillträder vaktmästarbefattning vid högskolan, skall vara pliktig underkasta sig nu omförmälda villkor och bestämmelser;

än äfven att förutvarande innehafvare af dylik beställning, hvilken icke före den 1 november 1910 anmäler, att han vill underkasta sig den nya aflöningsstaten samt nämnda villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kan därtill förbindas, skall varda bibehållen vid honom dittills tillkommande aflöningsförmåner äfvensom vid den rätt till pension, som dittills må hafva tillkommit honom.

Krigsskolan.

[12.] Vid 1903 års Riksdag äskade Kungl. Maj:t medel till anordnande af reservofficerskurser vid krigsskolan. Enligt det vid statsverkspropositionen fogade statsrådsprotokollet voro dessa kurser afsedda att årligen utgöra två, hvardera omfattande tre månader och afsedd för 30 elever. Dåvarande chefen för landtförsvarsdepartementet anförde därjämte till protokollet, att, om antalet elever något år komme att blifva större än det beräknade af 30 i hvarje kurs och det för kurserna äskade anslaget fördenskull ej blefve tillräckligt, torde, intill dess det kunde anses lämpligt framlägga förslag till ny stat för dessa kurser, Kungl. Maj:t anvisa erforderligt tillskott utaf särskilda medel.

I anledning af berörda proposition godkände Riksdagen stat för reservofficerskurserna, slutande å 22,500 kronor; och denna stat gäller ännu. [12.]

Alltsedan år 1904 har emellertid antalet elever i reservofficerskurserna årligen vida öfverstigit det afsedda, och Kungl. Maj:t har därför årligen måst anvisa särskildt tillskott, hvilket i första hand utgått från besparingar å staten och i andra hand från fjärde hufvudtiteln's allmänna besparingar. Med anledning af den beräknade tidens otillräcklighet för en tillfredsställande utbildning, hafva dessutom kurserna måst ökas till i det närmaste fyra månader.

Då elevantalet nu bestämmes med hänsyn till mobiliseringsbehovet, och det är nödvändigt att erhålla så många väl utbildade reservofficerare, som mobiliseringsbehovet kräfver, torde det icke kunna ifrågakomma att nämnvärdt inskränka ifrågavarande kurser vare sig beträffande elevantal eller längd. Däremot skulle ju kunna ifrågasättas att ändra staten i enlighet med de nuvarande förhållandena. Men då frågan om reservofficerarnas antal och utbildning intimt sammanhänger med åtskilliga andra på dagordningen stående organisationsfrågor, såsom t. ex. de om förtidspensionering och reservstater, synes det mig lämpligast att tillsvidare fortsätta med det hittills använda förfarandet att efter behof öka anslaget till reservofficerskurserna med särskilda tillskott.

På grund af hvad jag sålunda anfört får jag hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att i riksstaten för år 1911 upptaga anslaget till krigsskolan med oförändradt belopp eller 130,165 kronor.

Volontärskolor.

Sedan jämlikt nådigt beslut den 10 juni 1908 särskilda sakkunniga tillkallats för att inom landtförsvarsdepartementet biträda vid omarbetningen af utbildningsinstruktionerna för armén, erhöilo dessa sakkunniga äfven i uppdrag att verkställa utredning angående fortsättningskurser för underbefäl af manskapet, hvarjämte enligt nådigt beslut den 9 september 1909 jämväl tillkallades en i landthushållning kunnig person för att biträda vid sist nämnda utredning. [13.]

- [13.] De sakkunniga utarbetade äfven förslag till instruktion för fortsättningskurser med underbefäl af manskapet. Enligt detta förslag skulle kurserna anordnas arméfördelningsvis under 4 à 5 månader mellan regementsöfningarna. Såsom elever skulle efter ansökan beordras underbefäl af manskap, som genomgått underofficersutbildning, dock icke till större antal än tjänstens behöriga upprätthållande i öfrigt medgäfve. Undervisningen skulle omfatta följande ämnen och öfningar: modersmålet, tyska (valfritt ämne), matematik, naturlära, kommunalkunskap, bokhålleri samt gymnastik och idrott. För vissa elever skulle därjämte tillkomma fältmätning och afvägning samt en landbrukskurs.

Enligt verkställd utredning skulle kostnaderna för kurserna under första utbildningsåret uppgå till sammanlagdt 10,200 kronor och afse resekostnader, arvoden till erforderliga civila lärare, undervisningsmateriel, expenser och oförutsedda behof.

Jag ansåg det utarbetade instruktionsförslaget böra pröfvas någon tid, innan det vunne fastställelse, och tillstyrkte därför, att kurserna försöksvis anordnades under utbildningsåret 1909—1910. I enlighet med min hemställan fann äfven Eders Kungl. Maj:t genom nådigt beslut den 10 december 1909 godt att till försökskurser under utbildningsåret 1909—1910 anvisa ett belopp af 10,200 kronor från fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar.

Det synes mig emellertid icke tillrådligt att bygga på allenast ett års erfarenhet. Kurserna synas böra försökas ännu ett eller annat år, innan definitivt beslut fattas. Men förr än sådant beslut föreligger, torde icke vara skäl att uppföra utgifterna för kurserna bland landtförsvarets ordinarie kostnad för volontärskolor, utan torde de kunna bestridas från fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar.

Jag får därför hemställa, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen

att i riksstaten för år 1911 uppföra anslaget till volontärskolor med oförändradt belopp eller 130,000 kronor.

Garnisonssjukhusen i Stockholm och å Karlsborg.

- [14.] Under de senare åren hafva inga eller ett otillräckligt antal sökande anmält sig till ledigförklarade sex underläkarbefattningar vid garnisonssjukhuset i Stockholm. Dessa tjänster hafva därför måst upprätthållas därigenom, att fältläkarstipendiater kommenderats såsom extra läkare vid sjukhuset. Så t. ex. hafva under sista halfåret tre fältläkar-

stipendiater varit härtill kommenderade, hvilka utom stipendiet erhållit ett dagarfvode af 7 kronor. [14.]

I underdånig skrifvelse den 21 december 1909 hafva *arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse* emellertid anmält, att det till följd af brist på fältläkarstipendiater visat sig svårt att upprätthålla berörda tjänstebefattningar äfven på nämnda sätt. Dessa svårigheter torde icke kunna undanröjas, med mindre än att det för erforderligt antal underläkare anvisades väsentligt förbättrade aflöningsförmåner mot de i nuvarande stat medgifna. Då emellertid åt garnisons-sjukhuset i Stockholm kunde behöfva gifvas en i viss mån förändrad organisation i sammanhang med ett allmänt ordnande af arméns sjukhus, samt vid sådant förhållande icke för närvarande borde framläggas förslag till de ändringar i staten, som måste anses erforderliga, ville *arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse*, som ansåge det vara af behovet i högsta grad påkalladt, att frågan om underläkarna vid garnisonssjukhuset redan under år 1910 *provisoriskt* ordnades, hemställa,

att i stället för nuvarande sex underläkare, åtnjutande hvar och en — förutom fri bostad med möbler och ved — ett dagarfvode af 3 kronor, finge vid sjukhuset tillsvidare under åren 1910 och 1911 förordnas 2 underläkare och 1 amanuens;

att i arfvoden finge utbetalas: till en hvar af de förra 3,000 kronor jämte fri bostad med möbler och ved samt till den sistnämnde 2,000 kronor jämte enahanda förmåner;

att den daghafvande underläkaren (amanuensen) dessutom finge åtnjuta kost in natura eller kontant ersättning härför med 2:50 kronor för dag, utgörande 912 kronor 50 öre för år; samt

att för beredande af ersättning åt underläkarna och amanuensen för undervisning af elever vid de till sjukhuset förlagda skolor finge utgå ett sammanlagdt belopp af 50 kronor i månaden eller 600 kronor för år.

Då summan af de sålunda ifrågasatta ersättningarna utgjorde 9,512 kronor 50 öre, men de medel, som till de sex underläkarna anvisats å sjukhusets nu gällande stat, utgjorde allenast 6,570 kronor, erforderades sålunda, att utöfver staten anvisades ett belopp af 2,942 kronor 50 öre.

För beredande af tillgång härtill behöfde emellertid icke hos Riksdagen äskas anvisande af något särskildt anslag, utan endast begäras medgifvande, att befintliga reservationer å anslaget till garnisonssjukhusen i Stockholm och Karlsborg finge för ändamålet användas.

[14.]
Departements-
chefens ytt-
rande.

Jag anser det uppenbart, att något måste åtgöras för att åvägbringa bättre förhållanden med afseende på underläkarbefattningarna vid garnisonssjukhuset i Stockholm. Att nu föreslå ändringar i den af 1909 års Riksdag fastställda staten torde dock på de af arméförvaltningen anförda grunder vara mindre lämpligt, utan synes saken provisoriskt kunna ordnas därigenom att, på sätt arméförvaltningen föreslagit, befintliga besparingar å anslaget få användas till upphjälpande af underläkarnes löneförhållanden.

Med anledning af hvad jag sålunda anført får jag hemställa, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen

att i riksstaten för år 1911 upptaga ifrågavarande anslag med oförändradt belopp, 88,200 kronor, äfvensom medgifva, att reservationer å anslaget må användas till upphjälpande af underläkarnas vid garnisons-sjukhuset i Stockholm löneförhållanden.

De värnpliktigas aflöning, inskrifning och redovisning m. m.

Ökad ersättning åt de valda ledamöterna i inskrifningsnämnd och inskrifningsrevision.

[15.]

Enligt gällande bestämmelser åtnjuter af landsting vald ledamot i inskrifningsnämnd och inskrifningsrevision eller i ledamots ställe inkallad suppleant ingen annan ersättning för sitt deltagande i nämnda myndighets sammanträden än reseersättning enligt tredje klassen i resereglementet.

År 1908 väcktes emellertid inom Andra Kammaren motion om att person, som nyss nämnts, borde tillerkännas icke blott reseersättning utan äfven dagtraktamente men bäggedera blott efter femte klassen i resereglementet; och anhöll Riksdagen i anledning däraf, det Eders Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning af detta ärende samt där-efter föranstalta om den ändring i ofvan nämnda bestämmelser, hvartill utredningen kunde föranleda.

I skrifvelse den 19 januari 1909 har *arméförvaltningens civila departement*, efter anmodan, inkommit med den äskade utredningen och därvid till en början meddelat, att de reseersättningar af ifrågavarande slag, som under år 1908 utbetalts, uppgått till 14,170 kronor 42 öre, däraf för förrättningar inom de norrländska länen 6,484 kronor 26 öre. Om ersättningen varit bestämd, på sätt i motionen föreslagits, skulle den för

år 1908 hafva uppgått till 15,018 kronor 65 öre, däraf 3,440 kronor 21 öre för förrättningar inom de norrländska länen. Af hvad i ärendet förekommit syntes framgå, att en höjning af den nu bestämda ersättningen vore nödvändig åtminstone för förrättningar i mellersta och södra Sverige, så vidt de valda ledamöterna skulle undgå direkta förluster. Därest ersättningen fastställdes att utgå, på sätt i motionen föreslagits, skulle ökningen för landet i dess helhet blifva helt obetydlig till följd af den direkta minskning i reseersättning, omkring 3,000 kronor, hvaraf ledamöterna från de norrländska länen då skulle drabbas. Departementet ville därför föreslå, att nu gällande bestämmelser bibehölles för förrättningar inom de norrländska länen, men att ersättningen för förrättningar inom öfriga delar af landet måtte bestämmas att utgå enligt femte klassen i resereglementet (både ifråga om reseersättning och dagtraktamente). Härigenom skulle statsverket förorsakas en ökning i utgifterna för ändamålet af omkring 4,000 kronor, men värnpliktsanslaget skulle icke därför behöfva höjas. [15.]

Ersättning åt inskrifningsnämndernas lagfarna ledamöter samt protokollsförare hos inskrifningsrevisionerna.

Enligt nu gällande bestämmelser åtnjuter inskrifningsnämndens lagfarne ledamot liksom protokollsföraren hos inskrifningsrevisionen ingen annan godtgörelse för sitt arbete än reseersättning och dagtraktamente, som, där vederbörande ej på grund af innehafvande statstjänst är hänförlig till viss klass i resereglementet, beräknas efter detta reglementes tredje klass.

I särskilda skrivelser framhöllo Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Stockholms- och Malmöhus län, att berörda godtgörelse vore alldeles otillräcklig, samt att det vore synnerligen svårt att finna lämpliga personer, villiga att åtaga sig ifrågavarande uppdrag; och föreslog Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Malmöhus län, att den lagfarne ledamoten måtte tillförsäkras ett särskildt arvode, som ej borde sättas lägre än till 10 kronor för hvarje förrättningsdag.

Sedan berörda skrivelser remitterats till *arméförvaltningens civila departement*, har departementet i sin förut omnämnda skrivelse den 19 januari 1909 yttrat sig äfven i detta ämne. Efter det departementet meddelat, att under år 1908 till de lagfarna ledamöterna och protokollsförarna utbetalts tillhopa 20,681 kronor 51 öre för 1,335 rese- och förrättningsdagar, har departementet för sin del framhållit önskvärdheten af för-

- [15.] höjning i den till nämnda personer utgående ersättning och uttalat sin anslutning till förslaget om ett arfvode åt dem af 10 kronor om dagen. Med hänsyn till den tidsförlust, som de lagfarna personerna måste vidkännas, anser departementet detta arfvode böra räknas icke blott för förrättnings-, utan jämväl för resedagarna. För år 1908 skulle det således hafva uppgått till 13,350 kronor. Rese- och traktamentsersättningen anser departementet däremot böra bestämmas att utgå efter den klass, till hvilken dessa personer synas vid jämförelse med exempelvis ombudsmän i styrelseverk vara närmast att hänföra, nämligen resereglementets fjärde klass. Efter denna grund skulle, med tillämpning af siffrorna från år 1908, rese- och traktamentsersättningen till de lagfarna personerna, enligt hvad departementet beräknat, uppgå till 16,643 kronor 38 öre. Lägges härtill nyss nämnda arfvodessumma, 13,350 kronor, kommer hela utgiften för ifrågavarande ändamål att belöpa sig till omkring 30,000 kronor årligen eller till 9,500 kronor mer än för år 1908. Enligt departementets förmenande behöfs dock icke härför någon ökning af värnpliktsanslaget, icke ens om man samtidigt tar hänsyn till förut omtalade kostnadsökning för de valda ledamöterna.

Sammanfattning.

Jag är lifligt öfvertygad om det behjärtansvärda i dessa förslag om ökning af ersättningen till vissa ledamöter af inskrifningsnämnd och inskrifningsrevision samt till protokollsförare hos inskrifningsrevisionen. Särskildt har det visat sig svårt att finna lämpliga lagfarna personer, något som utan tvifvel beror på den låga ersättningen. Ett bifall till dessa förslag torde emellertid, såsom arméförvaltningens civila departement framhållit, icke vara af beskaffenhet att påkalla höjning af värnpliktsanslaget. En sådan höjning måste däremot vållas af den omständigheten, att ett större antal värnpliktige kommer att deltaga i 1911 års repetitionsöfningar.

Enligt § 52 mom. 2 a) hafva nämligen de värnpliktige, som inskrifvits senast år 1907 och tilldelats fotfolket, positionsartilleriet, fästningsartilleriet, fästningsingenjörtrupperna och trängen, icke haft skyldighet att fullgöra mer än två repetitionsöfningar, under det att enligt § 27 mom. 1 a) i samma lag de värnpliktige af samma kategorier, som inskrifvas år 1908 eller senare, måste fullgöra tre repetitionsöfningar. I anledning häraf komma tre årsklasser värnpliktige att år 1911 vara i tjänstgöring vid nämnda truppslag under repetitionsöfningarna. Antalet

tjänstgöringsdagar af värnpliktiga kommer således år 1911 att ökas, och detta måste oundgängligen föranleda ökade utgifter under förevarande anslag såväl beträffande penningbidraget till de värnpliktiga som i fråga om kostnaderna för deras transport till och från öfningsplatserna. Nämda omständighet medför för öfrigt med nödvändighet ökade utgifter äfven från en del andra anslag, nämligen alla dem, från hvilka de värnpliktiges underhåll, beklädnad, sjukvård och kasernerings bekostas. [15.]

Öfver nu ifrågavarande värnpliktsanslag uppgjord beräkning (se bil. 59) utvisar, att detsamma behöfver höjas till 2,877,465 kronor.

Jag får alltså hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen.

att öka detta anslag

nu	kronor 2,587,145: —
med	» 290,320: —
till	kronor 2,877,465: —.

Arméns vapen, ammunition och skjutöfningar samt artilleriets öfningar och materiel.

I fråga om detta anslag har *arméförvaltningens artilleridepartement* i underdånig skrifvelse den 14 oktober 1909 anført, att benämningen syntes vara i viss mån vilseledande, enär af det däri ingående ordet »skjutöfningar» kunde dragas den slutsatsen, att samtliga kostnader för dessa skulle bestridas från ifrågavarande anslag. Så vore dock ej förhållandet. För artilleriet bestredes visserligen samtliga kostnader här för från detta anslag; men för armén i öfrigt bestredes härifrån endast kostnaderna för målskjutningsmaterielen, under det att öfriga kostnader för skjutöfningar såsom ersättning för skottskador och beträdande af enskild tillhörig mark utginge: beträffande ingenjörtrupperna från anslag under fortifikationsdepartementets förvaltning, samt beträffande infanteriet, kavalleriet och trängen från anslag under intendentsdepartementets förvaltning. Det syntes därför, som om i benämningen ordet »skjutöfningar» borde utbytas mot ordet »målskjutningsmateriel» och anslaget i riksstaten uppföras med sålunda ändrad benämning. [16.]

Denna anmärkning anser jag vara riktig.

Å ifrågavarande anslag finnas besparingar till afsevärdt belopp. Om en del af dessa besparingars användning kommer jag i fort-

Departements-
chefens ytt-
rande.

[16.] sättningen (sid. 70) att afgifva förslag. Men jag vill här framhålla, att de hufvudsakligen uppkommit under åren 1908 och 1909 till följd däraf, att artilleriets öfningar dessa år försiggått i mindre omfattning, och att man därför icke af besparingarnas befintlighet kan finna någon anledning att ifrågasätta nedsättning af anslagets slutsumma för kommande år, då nämnda öfningar skola antaga större proportioner.

För öfrigt föreligga åtskilliga framställningar, som torde påkalla ganska stora utgifter från ifrågavarande anslag. Sålunda synes det blifva nödvändigt att utvidga de nu befintliga skjutfälten såväl vid Karlsborg som i Boden. Angränsande byemän hafva nämligen anført klagomål öfver, att skjutöfningarna vid Karlsborg för dem medföra fara till lif och egendom. Och hvad skjutfälten vid Boden beträffar, så har visserligen visst belopp för markinköp beräknats i det extra ordinarie anslaget till befästningsarbetena vid Boden, men detta belopp har visat sig otillräckligt med anledning af de stora kostnader, som expropriation af mark i Boden hittills medfört. En annan framställning, som snarast måste afgöras och som torde kräfva omkring 21,000 kronor från ordinarie vapenanslaget, afser anskaffande af en motorbåt vid Karlsborgs fästning för att under artilleriets öfningar på billigaste sätt verkställa transporter till och från det 10,2 kilometer från fästningen belägna Vaberget.

Med anledning af hvad jag sålunda anført, får jag hemställa, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen

att i riksstaten för år 1911 uppföra detta anslag med oförändradt belopp 2,708,850 kronor, men under titeln *»arméns vapen, ammunition och målskjutningsmateriel samt artilleriets öfningar och materiel»*.

Arméns byggnader, mötesfält och kommendantskapsutgifter samt fortifikationens öfningar och materiel.

[17.] Detta anslag, som från och med år 1906 varit i riksstaten uppfördt med ett belopp af 900,000 kronor, höjdes vid 1908 års Riksdag till 920,000 kronor och vid 1909 års Riksdag till 1,000,000 kronor. Enligt för Riksdagen framlagda beräkningar och den af Eders Kungl. Maj:t den 20 november 1909 fastställda staten för anslagets användande under år 1910 är sist nämnda belopp uppdeladt på följande titlar:

Tit. I.	Landtförsvarets under arméförvaltningens fortifikationsdepartements vård och uppsikt ställda fastigheter.....	kronor	867,000: —
Tit. II.	Kommendantskapsutgifter	»	40,000: —
Tit. III.	Fortifikationens öfningar.....	»	52,000: —
Tit. IV.	Fortifikationens materiel	»	41,000: —
			Summa kronor 1,000,000: —

Titel III och titel IV torde böra för år 1911 utgå med samma belopp, som här ofvan angifvits, men beträffande öfriga titlar äro en del ändringar ifrågasatta.

Titel I.

Arméförvaltningens fortifikationsdepartement har anmält, att det under denna titel för år 1910 anvisade beloppet visat sig för lågt och med 187,000 kronor understigit summan af de från truppförbanden inkomna underhållsförlagen. Vid beräkningen af anslagsbehovet för år 1910 hade departementet nämligen stödt sig på manskapstjänstgörings- och hästunderhållsdagarna för närmast föregående år. Beträffande år 1911 vore departementet däremot i tillfälle att grunda sina beräkningar på manskapstjänstgörings- och hästunderhållsdagarna för samma år. De förra komme att utgöra 13,892,570 och de senare 3,290,121. Efter det i 1901 års härordning angifna grundpriset af 7 öre för manskapstjänstgörings- och 2 öre för hästunderhållsdag blefve totalkostnaden 1,038,282 kronor 32 öre eller i rundt tal 1,038,000 kronor.

Arméförvaltningen har därför begärt en ökning af 171,000 kronor under denna titel.

Naturligtvis hade det varit önskligt att i vida högre grad än nu är fallet kunna tillgodose behovet af underhåll och förbättringar å byggnader, öfningsfält och skjutbanor, hvilket starkt gör sig gällande. Men då på grund af den statsfinansiella ställningen endast alldeles oundgängliga kraf böra komma i fråga, anser jag mig icke böra föreslå större ökning under denna titel än 91,000 kronor. Härigenom skulle denna del af anslaget komma att uppgå till 958,000 kronor. Därest det af mig förut berörda förhållandet, att ytterligare en årsklass värnpliktige kommer att vid infanteriet med flera truppslag vara i tjänst under repetitionsöfningarna år 1911, skulle nödvändiggöra vissa byggnadsarbeten för att bereda de värnpliktige inkvartering, kommer måhända den af mig föreslagna ökningen att visa sig otillräcklig. Men i så fall

Departementschefens
yttrande.

- [17.] torde kostnaderna för berörda byggnadsarbeten kunna gäldas af fjärde hufvudtiteln's allmänna besparingar.

Titel II.

Under denna titel finnas för år 1910 uppförda:

kommendantskapsutgifter för Stockholm	kronor	1,500: —
» » Karlsborg	»	3,650: —
» » Boden	»	32,500: —
oförutsedda kommendantskapsutgifter	»	2,350: —
Summa kronor		40,000: —

Det har nu ifrågasatts en höjning af kommendantskapsutgifterna för Boden. Dessa äro i de för 1909 års Riksdag framlagda beräkningar fördelade sålunda:

för fästningspolisen	kronor	17,000: —
» belysning m. m.	»	11,100: —
» vaktinventarier m. m.	»	4,000: —
till arfvode för en brandchef	»	400: —
Summa kronor		32,500: —

Det är posten belysning m. m., 11,100 kronor, som höjningen gäller, och då jag nu går att redogöra för denna höjning, anhåller jag att i ett sammanhang få inför Eders Kungl. Maj:t föredraga hela frågan om

Förvaltningen af de permanenta verken i Boden m. m.

Riksdagarna
1908 och
1909.

I 1908 års statsverksproposition framlades för Riksdagen af dåvarande t. f. kommendanten i Boden verkställda beräkningar i detta afseende. Vid dessa beräkningar hade man utgått från, att öfningar skulle årligen under vintermånaderna bedrivas i två af de permanenta verken, olika för hvarje år, samt under repetitionsöfningarna i alla fästena. Kostnaderna för belysningen och uppvärmningen af fästningsverken under dessa öfningar beräknades till sammanlagdt 5,320 kronor, sedan alla verken blifvit färdiga och tagna i bruk. Enligt senaste befästningskommittés förslag skulle, enär vaktmanskapet ur sanitär synpunkt ej ansåges böra förläggas i fästena, särskilda vaktlokaler uppföras, och medel därför vore i kostnaderna för fästningsbyggnaderna inräknade. Belysningen och uppvärmningen af dessa vaktlokaler ansåge t. f. kommendanten medföra årliga utgifter, uppgående till 1,500

kronor. För skötandet af maskinerierna i befästningarna erfordrades tre maskinister. Aflöningen till dem beräknades till 1,700 kronor för en-hvar, eller tillhoppa 5,100 kronor.

[17.]

Sammanlagda årliga kostnaden för nu angifna ändamål skulle alltså utgöra 11,920 kronor, hvartill komme kostnaden för plogning af vägar vintertid 1,800 kronor. För år 1909 erfordrades emellertid sammanlagdt endast 9,000 kronor.

På Kungl. Maj:ts framställning beviljade 1908 års Riksdag detta belopp.

Vid 1909 års Riksdag höjdes detsamma till 11,100 kronor för år 1910.

I särskilda skrivelser den 17 februari och den 9 mars 1909 fram-lade emellertid kommandanten nya synpunkter beträffande förvaltning, drift och skötsel af de permanenta verken i Boden. Den i 1908 års statsverksproposition skisserade anordningen vore enligt kommandan-tens förmenande alldeles icke ägnad att tillgodose fästningens ound-gängliga försvarsberedskap. Fästena måste stå färdiga att när som helst kunna användas. När som helst borde man i desamma kunna anställa öfningar, när som helst inlägga säkerhetsbesättning, när som helst krigs-besättning. Öfningar borde äga rum i samtliga fästen hvarje årstid samt i hvarje fäste med vederbörligt, d. v. s. för detsamma afsedt truppförband. Året om måste erforderlig uppvärmning i fästena ske, hvarom icke, kunde de ej när som helst tagas i anspråk såsom bostäder, hvartill komme, att inventarier m. m. säkerligen skulle förstöras. Året om måste belysningsanordningarna vara i full ordning och maskinerna redo till omedelbar användning.

Ny framställ-
ning af kom-
mandanten.

Att *en* maskinist skulle vara tillräcklig för två fästen vore icke tänkbart. Halfva åtgärder uti permanenta verk inom en fästningsan-läggning med det läge, som Boden hade, stode icke i öfverensstämmelse med försvarsberedskapens kraf och vore icke tillrädliga.

Utöfver hvad Riksdagen för åren 1909 och 1910 redan beviljat äskade kommandanten nu ytterligare medel: för år 1909 7,660 kronor och för år 1910 42.150 kronor. Från och med år 1911 beräknades vidare de årliga kostnaderna uti ifrågavarande afseenden uppgå till 89,580 kronor eller eventuellt 99,580 kronor.

Sedan såväl generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet som arméförvaltningen i hufvudsak tillstyrkt kommandantens framställ-ning, biföll Eders Kungl. Maj:t äfven i viss mån densamma, i hvad den afsåg åren 1909 och 1910. Då det, med anledning af hvad kommen-danten anfört, syntes oundgängligen nödvändigt, att de permanenta verken

Preliminära
beslut af
Kungl. Maj:t.

- [17.] i Boden blefve redan vintern 1909—1910 uppvärmda och för öfrigt så vårdade, att icke i dem befintlig dyrbar materiel förstördes, tacktes nämligen Eders Kungl. Maj:t genom beslut den 20 augusti 1909 för fortens skötsel och förvaltning under år 1909 anvisa, utöfver af Riksdagen beviljade 9,000 kronor, ytterligare 7,000 kronor att af arméförvaltningen förskjutas för att sedermera anmälas till ersättande; men fann Eders Kungl. Maj:t tillika godt stadga, att medlen icke finge så användas, att därigenom uppkomme hinder för *den* anordning af de permanenta verkens drift, skötsel och förvaltning, som Eders Kungl. Maj:t framdeles kunde finna lämpligt föreskrifva. På nyss anförda skäl fann Eders Kungl. Maj:t vidare genom beslut den 26 november 1909 godt att för de permanenta verkens skötsel och förvaltning under år 1910 anvisa 25,000 kronor utöfver de af Riksdagen beviljade medel. Detta sista beslut fattades dock först efter det särskildt tillkallade sakkunniga yttrat sig i ämnet och förklarar ett belopp af 35,000 kronor utöfver det af Riksdagen beviljade vara för år 1910 erforderligt.

Sakkunniga.

Sedan nämligen Eders Kungl. Maj:t bemyndigat mig att tillkalla särskilda sakkunniga för att inom landtförsvarsdepartementet biträda med granskning af kommendantens förslag, hade till sakkunniga utsetts, förutom kommendanten, följande personer, nämligen: öfversten m. m. C. E. Grill, öfverstelöjtnanten m. m. friherre U. L. C:son Sparre, ledamoten af Riksdagens Första Kammare, majoren m. m. friherre O. H. A. Fleming, kaptenen m. m. E. C. Erikson samt ledamöterna af Riksdagens Andra Kammare, bruksägaren m. m. A. Ekman och hemmansägaren P. Nilsson i Bonarp.

Dessa sakkunniga sammanträdde den 15 september 1909 i Boden och blefvo därvid i tillfälle att uti enskildheter bese vissa permanenta verk samt på ort och ställe studera de förhållanden, som kunde hafva inflytande på bedömandet af de inkomna förslagen eller stå i samband med det gifna uppdraget. Värdet af besöken uti ifrågavarande fästningsverk förhöjdes däraf, att uti ett af desamma var inlagd trupp för anställande af öfningar i fästet, hvilka öfningar äfven omfattade användning af strålkastarmateriel nattetid; och voro de sakkunniga närvarande vid sådan öfning.

I två särskilda skrivelser af den 8 oktober 1909 hafva de sakkunniga nu framlagt resultatet af sina undersökningar. De anse en särskild fortförvaltning vara erforderlig såväl i försvarsberedskapens välförstådda intresse som med hänsyn till vården och skötseln af de permanenta verken med tillhörande materiel och förnödenheter af olika slag.

Vid sina undersökningar hafva de sakkunniga kommit till den öfvertygelsen, att — för att fästena måtte vara beboeliga samt när som helst under hvarje årstid kunna tagas i anspråk för förläggning af trupp till desamma, för öfningar eller för försvaret i allvarets stund — måste deras tunnlar (logement och förrådslokaler) oundgängligen hållas i erforderlig grad uppvärmda och sålunda ständigt eldas. De bergmassor, som omgäfvade fästernas tunnlar, vore nämligen så betydande, att de vid behof genom en tillfällig eldning icke hunne blifva så uppvärmda, att tunnarna blefve beboeliga inom erforderlig tid. Erfarenheten hade visat, att fuktigheten från bergmassorna toge öfverhand, om ej ständig uppvärmning ägde rum. En sådan uppvärmning vore därför ock nödvändig för att till fästena hörande dyrbar materiel (pjäser, ammunition, maskiner, ledningar och inventarier m. m.) icke skulle taga skada och förstöras eller blifva mer eller mindre obrukbar. Då öfningar tid efter annan skulle utföras i fästena, då personal ofta måste vistas i desamma för att ägna materiel och förnödenheter nödig tillsyn, skötsel och vård, då belysning i dessa lokaler till en viss mån vore erforderlig för ombesörjandet af den dagliga eldningen äfvensom för de till fästena eller deras omedelbara närhet förlagda vaktstyrkorna, låge det i sakens natur, att fästernas belysningsanordningar ständigt borde vara i det skick, att i fästena när som helst kunde åvägabringas den belysning, som alltefter förhållandena vore i hvarje särskildt fall behöflig. Därtill komme, att accumulatorbatterierna i fästena borde, för att icke taga skada, tid efter annan uppladdas och urladdas, och skedde urladdningen lämpligen genom den dagliga förbrukningen af ljuskraft och elektrisk ström.

De sakkunniga hafva därför uttalat sin anslutning i hufvudsak till det af dem granskade förslaget samt tillika framhållit, att detta icke vore annat än konsekvens af tidigare fattade beslut rörande fästningsanläggningen i Boden.

Öfver de sakkunnigas förslag har yttrande infordrats från chefen för generalstaben, som förklarar sig intet hafva att erinra mot detsamma. Och i sin efter de sakkunnigas yttrande ingifna framställning angående landtförsvarets medelsbehof för år 1911 har arméförvaltningen upprepat hufvudpunkterna i de sakkunnigas utlåtande.

Yttrande öfver
de sakkunni-
gas förslag.

[17.]

Detaljerna
ang. de per-
manenta ver-
kens förvalt-
ning m. m.

För att kunna lämna en överblick af detaljerna i den föreliggande frågan torde vara lämpligast att uppställa följande tre underafdelningar, nämligen: A) Fortförvaltningens organisation, B) Aflöningar och C) Årliga omkostnader, samt att inom hvarje underafdelning redogöra för det väsentligaste i de framställda förslagen och däröfver afgifna utlåtanden.

A. Fortförvaltningens organisation.

Kommandan-
tens fram-
ställning.

Efter att hafva framställt de viktigaste fordringar, som borde vara uppfyllda för att en fästnings försvarsberedskap skulle vara fullt tillfredsställande, — nämligen befintligheten af en ständig, tillräckligt stark besättning och en på det omsorgsfullaste förberedd mobilisering med största möjliga öfverensstämmelse mellan freds- och krigsindelningen af fästningens trupper — har kommandanten framhållit, att krafvet på öfverensstämmelse mellan fredsorganisationen och krigsorganisationen sträckte sig äfven till frågan om *de permanenta verkens förvaltning i fredstid*, hvilken borde vara så ordnad, att öfvergången från fredsfot till krigsfot komme att ske så enkelt och med så små rubbningar i den bestående befälsindelningen som möjligt. För detta ändamål borde visst truppförband vid fästningsartilleriet vara afsedt för hvarje särskildt fäste samt truppförbandets chef redan i fredstid vara fästets befälhafvare och ansvara för förvaltningen af till detsamma hörande fasta och lösa inventarier.

I nu berörda hänseende, yttrar kommandanten vidare, vore gifvetvis försvarsberedskapen längst drifven, om befälhafvaren och den fast anställda personal, som vid mobilisering vore afsedd att ingå uti ett fästes besättning, vore förlagd inuti eller i omedelbar närhet af detsamma. En sådan förläggning skulle äfven vara mycket ändamålsenlig med hänsyn till fästets skötsel och förvaltning. Den vore dock icke möjlig att genomföra, enär man nämligen icke kunde sätta i fråga, att personalen år ut och år in skulle hafva sina bostäder i fästenas bergstunnlar, ej heller att för samma personal skulle uppföras kasernbyggnader invid fästena. Personalen måste hafva sina bostäder uti vederbörligt kasernetablissemang, men för öfningar förläggas till fästena. Såsom redan blifvit framhållet, borde emellertid *för hvarje särskildt fäste (större batteri) ett bestämdt truppförband vara afsedt samt detta sålunda räknas till eller tillhöra fästet* och chefen för detsamma vara dess befälhafvare, fortbefälhafvare.

I fortsättningen af sin framställning lämnar kommandanten en redogörelse för de olika hufvudgrupper af materiel, som tillhöra ett fäste, för att man därigenom lättare skall kunna bilda sig en uppfattning angående den personal, som under fortbefälhafvaren är i fredstid behöflig för att utöfva den dagliga förvaltningen af fästet med tillhörande materiel. Dessa hufvudgrupper angifvas vara: [17.]

1) *artilleriemateriel*: pjäser och ammunition med tillbehör;
2) *elektrisk materiel*: orderöfverföringsapparater, strålkastare, telefon- och signalledningar;
3) *maskinmateriel*: motorer, dynamomaskiner, accumulatorer, belysningsanordningar, luftväxlingsanordningar, värmekällor och pumpinrättningar;

4) *inventarier*: möbler, sängutredning, sjukvårdsinventarier, köks- och servisutredning, vaktinventarier.

Därtill komme:

5) *förrådet af bränslematerialier*: kol, koks, fotogen, ved; och

6) *förrådet af lifsförnödenheter*.

Redan af denna förteckning framginge, enligt kommandantens uppfattning, att fortbefälhafvaren behöfde biträden dels för tillsynen och skötseln af materielen, dels för uppbörden af densamma. Då emellertid fortbefälhafvaren icke kunde hafva bostad å fästet, måste det anses såsom synnerligen angeläget, att en fullt pålitlig militärperson ständigt hade tillsyn öfver fästet och följaktligen hade bostad i dess omedelbara närhet. Denna tillsyningsman kunde lämpligen benämnas *fortväbel* och till sådan borde, mot åtnjutande af bostad in natura och arfvode, utses en pensionerad underofficer, helst styckjunkare eller fanjunkare. Tillgången på underofficerare å stat vid Boden—Karlsborgs artilleriregementes detachement i Boden medgäfvade icke, att sådana beordrades såsom fortväblar. Behovet af dessa hade vid nämnda regementes organisation icke blifvit beräknadt, och afstånden mellan nämnda detachements kasernetablissemang och fästena vore för öfrigt så stora, att underofficerare å stat, äfven om tillgången på dem det medgäfvade — hvilket dock icke vore händelsen — icke lämpligen kunde beordras till tjänstgöring såsom fortväblar. Det borde kunna förväntas, att styckjunkare, fanjunkare eller serjeanter, som afgått ur tjänst, skulle finnas villiga att mottaga förordnande såsom fortväblar, hvilken befattning icke kräfde några större fysiska ansträngningar, men väl ordentlighet och punktlighet. Fortväbels årsarfvode borde skäligen icke beräknas lägre än till 1,200 kronor samt förordnandet afse en tid af högst tre år och kunna förnyas. Fortväbel skulle under fortbefäl-

[17.] hafvaren hafva den närmaste tillsynen öfver fästet och befälet öfver den vid detsamma anställda personal samt vara uppbördsman för dess *inventarier* och förråd af *bränslemateriel*.

Själff skulle fortbefälhafvaren hafva uppbördsmanansvar för artillerimaterielen och den elektriska materielen samt därvid hafva till biträde en underofficer vid truppförbandet.

För *skötseln* af artillerimaterielen och den elektriska materielen skulle, såsom redan vore afsedt, finnas för hvarje fäste en *tyghandtverkare*.

För uppbörden och skötseln af maskinmaterielen skulle vid hvarje fäste finnas en fullt utbildad maskinist, *fortmaskinist*. Under den närmaste tiden borde de erforderliga fortmaskinisterna mot kontrakt anställas af kommandanten. Sedermera borde tagas i öfvervägande, huruvida icke fortmaskinisterna borde öfverflyttas till Bodens ingenjörkår på den grund, att en del personal vid denna kår borde hafva utbildning i skötseln af maskinmaterielen. Det låte emellertid äfven tänka sig, att fortmaskinisterna skulle kunna uppföras å tygstaten.

Sedan kommandanten härefter vidrört frågan om förvaltningen af det förråd af lifsförnödenheter, som borde finnas inom hvarje fäste, gör han en sammanfattning af den personal, som under fortbefälhafvaren — fränsedt behöflig från truppförbanden beordrad handräckning — är erforderlig för de permanenta verkens förvaltning. Enligt hvad kommandanten anför skulle, förutom artilleriuppbördsmännen, erfordras *sex fortväblar* och likaledes *sex fortmaskinister*, nämligen en fortväbel och en fortmaskinist för hvarje fäste eller större batteri, samt tygstatspersonal.

Om sist nämnda personal yttrar kommandanten följande:

»För hvarje fäste erfordras en tyghandtverkare. För hvarje batteri (större eller mindre) synes tyghandtverkaren, om svårighet att erhålla tyghandtverkare skulle uppstå, kunna ersättas af en tygarbetare. Inalles skulle sålunda erfordras 5 tyghandtverkare och 2 tygarbetare. Enligt hvad som är för närvarande beräknadt skulle den ifrågavarande tygstatspersonalen vara upptagen äfvenledes till 7 personer, af hvilka 4 tyghandtverkare och 3 tygarbetare. Då sålunda antalet är tillräckligt, torde uti den beräknade proportionen mellan tyghandtverkare och tygarbetare tills vidare och intill dess nödig erfarenhet i frågan vunnits icke någon ändring böra ifrågasättas.»

Arméförvaltningen förklarar sig icke hafva något att erinra mot den af kommandanten föreslagna principen, att redan i fredstid för hvarje särskildt fäste afsåges ett bestämdt truppförband, hvars befälhafvare skulle vara fortbefälhafvare. Härigenom kunde nämligen dels handhafvandet af fästets materiel läggas i en hand och således lättare enhetligt ordnas, dels öfvergången från freds- till krigsfot i hög grad underlättas. Det syntes äfven vara riktigt, att fortbefälhafvaren vore artilleriofficer, då såväl fästets betydelse för försvaret otvifvelaktigt vore hufvudsakligen artilleristisk som äfven största delen af den materiel, som skulle af fortbefälhafvaren handhafvas, vore hänförlig till artillermateriel. För att möjliggöra det af kommandanten föreslagna ordnandet af förvaltningen vore det äfven nödvändigt, att särskild personal för detta ändamål afsåges för hvarje fäste, och hade arméförvaltningen intet att erinra vare sig mot anställande af fortväblar och fortmaskinister eller mot sättet för deras anställande.

[17.]
Arméförvalt-
ningens
utlåtande.

Icke heller de sakkunniga hafva funnit något att erinra mot grunderna för den föreslagna fortförvaltningen och sammansättningen af den för densamma erforderliga personal, utan anse det behöfligt och ändamålsenligt, att hvarje fäste och större batteri underställes en under artilleribefälhafvaren lydande fortbefälhafvare. De anse äfven, att fortbefälhafvare bör erhålla till biträde:

De sakkunni-
gas yttrande.

för den omedelbara och dagliga tillsynen öfver fästet samt för uppbörden af inventarier och förrådet af bränslematerialier m. m. en *fortväbel*;

för uppbörden af artillermaterielen en *artilleriuppbördsman*;

för vården, skötseln och uppbörden af maskinmaterielen en *fortmaskinist*;

och för vården och skötseln af artillermaterielen en *tyghandtverkare* (eventuellt tygarbetare), hvilken, såsom redan vore fallet, äfven skulle vara skyldig att tjänstgöra vid Bodens tygstation, nämligen under de tider, då han icke vore sysselsatt med arbete å fästet.

Såsom kommandanten i Boden i sitt förslag till ordnande af fortförvaltningen framhållit, vore, enligt nuvarande förhållanden, tygstatspersonal för de permanenta verken beräknad uti tygstatsorganisationen. Den vore också delvis redan anställd och inflyttad uti särskilda för densamma afsedda, i fästenas omedelbara närhet uppförda bostadsbyggnader. Hvad de föreslagna artilleriuppbördsmännen anginge, skulle därtill utses underofficerare på stat vid fästningsartilleridetachmentet. Beträffande båda dessa personalgrupper vore från de sakkunnigas sida sålunda intet att tillägga.

[17.]

Hvad åter vidkomme *fortväblarna* och *fortmaskinisterna*, ansåge de sakkunniga sig böra uttala sig något utförligare. De hade för ändamålet tagit kännedom om, huru fortförvaltningen vore ordnad vid fort, som vore underställt eller tillhörde kustartilleriet. I »Reglemente för Flottan Del III. Kustartilleriet, kap. 37» (§§ 329—334) vore föreskrifter utfärdade för följande uppbördsmän, nämligen: artilleriuppbördsman, minuppbördsman, uppbördsmaskinist och redogörare. Af dessa befattningar hade minuppbördsmanbefattningen af lätt insedda skäl icke någon motsvarighet vid fortförvaltningen i Boden, men väl de öfriga uppbördsmanbefattningarna. Sålunda motsvarades artilleriuppbördsmanen vid kustfort af artilleriuppbördsman vid fäste i Boden, uppbördsmaskinisten af fortmaskinisten och redogöraren af fortväbeln. Fortväbeln vore emellertid afsedd icke blott att vara uppbördsman för fästets inventarier och förråd af bränslematerialier, utan ock att, i fortbefälhafvarens frånvaro, utöfva tillsyn öfver fästet, öfver där pågående dagliga arbeten, öfver den personal, som utförde desamma, samt att ansvara för ordning och snygghet inom, å och i närheten af fästet. Då afstånden från fästningsartilleriets kasernetablissemang i Boden till fästena vore stora^{*)}, kunde fortbefälhafvaren, till följd af sin tjänstgöring vid truppförbandet, i kasernen icke utöfva den dagligen erforderliga tillsynen öfver fästet, utan vore det helt visst nödvändigt, att denna dagliga tillsyn utöfvades af en särskild uti fästets omedelbara närhet boende pålitlig, militäriskt utbildad person, som äfven kunde hafva uppsikt öfver, att vaktgåringen vid fästet förrättades på behörigt sätt och i öfverensstämmelse med därför gifna föreskrifter. För statsverket blefve det förenadt med mindre utgifter, om till fortväblar utsåges pensionerade underofficerare (i främsta rummet styckjunkare och fanjunkare), än om för bestridandet af dessa befattningar nya beställningar måste införas. Beträffande fortväblarnas uppbördsmanåligganden ansåge de sakkunniga sig böra framhålla, att dessa åligganden syntes böra omfatta — förutom uppbörden af fästets inventarier (möbler, sängutredning, sjukvårdsinventarier, köks- och servisutredning, vaktinventarier) och förråd af bränslematerialier (kol, koks, fotogen eller andra brännoljor, ved) — äfven uppbörden af det förbrukningsförråd af lifsmedel, som kunde komma att anordnas i fästena. Därigenom blefve i uppbördsafseende all materiel inom fästet och samtliga dess inventarier och förnödenheter fördelade på fortförvaltningspersonalen.

^{*)} De växla mellan 6 och 8.5 km., utom hvad ett fäste angår, dit afståndet är blott 3 km.

Behovvet af fortmaskinister vore i princip af Kungl. Maj:t och Riksdagen erkänt redan år 1908, och en sådan maskinist vore redan anställd. Hvad deras antal anginge, funne de sakkunniga det behöfligt, att för hvarje fäste och större batteri afsåges en fortmaskinist, således tillsammans sex fortmaskinister. En minskning skulle föranleda afsevärda olägenheter och näppeligen låta sig åvägabringas. Det skulle nämligen vara högst olämpligt, att *en* fortmaskinist komme att lyda under *två* fortbefälhafvare, hvaraf skulle följa svårigheter och slitningar till men för vården af fästernas maskinmateriel. I två fästen med gemensam fortmaskinist skulle öfningar samtidigt icke kunna anordnas, och det kunde med säkerhet förutses, att föreningen af två fortmaskinist-tjänster skulle vålla maskinerna skada. Dessutom vore afståndet mellan fästena i regeln så stort, att enbart denna omständighet lade hinder i vägen för en sådan förening, hvartill komme, att den skulle vara synnerligen oläglig med hänsyn till mobiliserings- och krigsförhållanden. I fråga om fortmaskinisternas anställning funne emellertid de sakkunniga goda skäl tala för att de, såsom arméförvaltningen samt generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet gjort gällande, hänfördes till tygstatspersonalen.

B. Förvaltningspersonalens aflöningsförmåner.

Enligt kommandantens i Boden förslag till ordnande af fortförvaltningen därstädes kräfdes anslag till ersättning åt fortväblar och fortmaskinister, under det att några nya eller särskilda aflöningsförmåner icke behöfde beräknas eller uppföras för tygstatspersonalen och artilleriuppbördsmännen.

Kommandantens förslag.

Fortväbels aflöning skulle enligt kommandantens förslag utgå i form af arfvode, hvilket skäligen icke syntes kunna bestämmas lägre än till 1,200 kronor för år räknadt.

Beträffande *fortmaskinists* aflöning erinrar kommandanten därom, att den för närvarande utgår med ett årligt arfvode om 1,700 kronor, men det syntes honom, som om fortmaskinists aflöningsförmåner borde likställas med tyghandtverkares samt sålunda utgöras af lön eller arfvode, 900 kronor, dagaflöning å 2 kronor under 365 dagar, 730 kronor, samt ersättning för lyse och bränsle, 100 kronor, tillsammans 1,730 kronor. Därtill skulle komma två ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.

Sammanlagda beloppet af aflönningar skulle sålunda utgöra (förutom ålderstilläggen till fortmaskinisterna):

[17.]	En fortväbel, arfvode	kronor 1,200: —	
	5 fortväblar à 1,200 kronor	» 6,000: —	7,200: —
	En fortmaskinist,		
	lön eller arfvode	kronor 900: —	
	dagaflöning à 2 kronor i 365		
	dagar	» 730: —	
	ersättning för lyse och bränsle	» 100: —	1,730: —
	5 fortmaskinister à 1,730 kronor	kronor 8,650: —	10,380: —
		Summa kronor	17,580: —

Enligt kommandantens mening borde dessa aflöningar uppföras under titel II af ordinarie byggnadsanslaget, dock att ålderstilläggen borde uppföras under anslaget till ålderstillägg.

Arméförvalt-
ningens
utlåtande.

I fråga om de af kommandanten sålunda föreslagna aflöningsförmånerna har arméförvaltningen förklarat sig icke hafva någon annan erinran, än att aflöningsförmånerna för fortmaskinisterna, hvilka skulle vara fast anställda, borde, hvad lön och dagaflöning anginge, uppföras under anslaget till artilleriets tygstater, samt, hvad ersättningen för lyse och bränsle beträffade, beräknas under anslaget till kasernutredning, ved, ljus och vatten.

De sakkunnigas
yttrande.

De sakkunniga hafva vid sin granskning funnit de föreslagna aflöningsbeloppen skäliga och lämpligen afvägda. Beträffande uppförande af fortmaskinisternas aflöningsförmåner å olika anslag hafva de anslutit sig till den af arméförvaltningen i ämnet uttalade meningen.

C. Årliga omkostnader för de permanenta verkens drift och skötsel.

Kommandan-
tens förslag.

I sitt förslag till ordnandet af fortförvaltningen inom Bodens fästningsanläggning har kommandanten upptagit och beräknat de årliga omkostnaderna för de permanenta verkens drift och skötsel för följande särskilda ändamål, nämligen:

- verkens uppvärmning;
- » belysning;
- elektrisk ström till strålkastare m. m.;
- verkens renhållning;

underhåll af verkens inventarier; och
expenser m. m. för de permanenta verkens förvaltning,
hvarjämte kostnaderna för infanteritunnlarnas (infanterilogementens)
uppvärmning och belysning blifvit särskildt upptagna.

Kostnaderna för de permanenta verkens *uppvärmning* äro af kommandanten beräknade med ledning af den erfarenhet, som erhållits från profeldning med kaminer i ett af fästena under hösten och vintern 1908—1909. Enligt denna beräkning skulle årliga kostnaden för de permanenta verkens uppvärmning året om uppgå till 26,330 kronor. Skulle en öfvergång från eldning med kaminer till centraluppvärmning komma att ske, syntes det, enligt kommandantens åsikt, sannolikt, att kostnaderna för bränsleåtgången komme att ställa sig ungefär lika med dem vid kaminuppvärmning, men den fördelen skulle därigenom vinnas, att de för fästernas uppvärmning erforderliga bränsleförråden icke behöfde innehålla antracitkol utan endast koks och ved.

Hvad vidkommer kostnaderna för de permanenta verkens *belysning*, har kommandanten utgått från följande förutsättningar, nämligen:

att samtliga verk, för utförandet af öfningar, skulle vara belagda med trupp under sammanlagdt två månader årligen, under hvilken tid de kräfde full belysning;

att under de återstående tio månaderna skulle erfordras endast så mycken belysning, som vore behöflig för att verkställa eldning, renhållning, reparationer, vård af materiel och maskiner och dylikt, samt

att den för strålkastarna nödiga elektriska strömmen skulle beräknas med hänsyn därtill, att hvarje strålkastare, för öfning och för belysning vid skarpskjutning, årligen vore i bruk 40 timmar.

På grundvalen af dessa förutsättningar har kommandanten anställt detaljerade beräkningar öfver kostnaderna för belysningen af de permanenta verken. Enligt dessa beräkningar skulle årliga kostnaden för belysning uppgå till 30,010 kronor, om motorerna vore af så kallad Avance-typ. Användes däremot Diesel-motorer, kunde samma kostnader antagligen nedbringas till 17,820 kronor.

Uti dessa kostnader äro emellertid icke medräknade kostnaderna för uppvärmningen och belysningen af de infanteritunnlar (infanterilogement), som äro under utsprängning. Dessa senare kostnader, som ännu icke kunna med säkerhet beräknas, hafva af kommandanten approximativt uppskattats till 12,000 kronor.

I fråga om de permanenta verkens *renhållning* har kommandanten i sitt förslag anført, att det vore svårt att beräkna de belopp, till hvilka

- [17.] kostnaderna härför komme att uppgå, då ännu icke sådan erfarenhet förelåge, att man på densamma med tillförlitlighet kunde bygga några beräkningar. Utgifter för ifrågavarande ändamål komme emellertid att bli nödvändiga, nämligen till renhållningsverktyg, anskaffning af torfmull, bortförande af latrinspillning, sotning m. m. Dessa kostnader kunde förslagsvis anslås till minst 3,000 kronor för samtliga permanenta verk.

Anskaffandet af *inventarier* uti de permanenta verken vore af den genom nådigt bref den 19 maj 1905 förordnade kommittén för utredning angående befästningsanordningarna vid Boden (1905 års Boden-kommitté) beräknadt draga en kostnad af 185,000 kronor. I sitt förslag har kommandanten beräknat de årliga kostnaderna för underhållet af dessa inventarier till 5 procent af nämnda belopp, d. v. s. 9,250 kronor eller afrundadt uppåt till 10,000 kronor. Han har därvid utgått från det antagandet, att inventarierna kunde vara i bruk, i medeltal räknadt, 20 år.

Till *expenser m. m.* för bestridande af skrifmaterialier för de permanenta verkens förvaltning har kommandanten beräknat tillsammans 300 kronor.

Slutligen har kommandanten anført, att uti de af honom upptagna kostnaderna för de permanenta verkens drift och skötsel icke inginge de kostnader, som kunde blifva förenade med förvarandet och omsättningen af de permanenta verkens förråd af lifsförnödenheter och som borde bestridas ur anslaget till arméns mathållning, ej heller de årliga underhållskostnaderna för de permanenta verken med tillhörande maskiner och ledningar. Att årligen återkommande utgifter skulle för dessa anläggningar liksom för hvarje annan byggnad komma att uppstå vore uppenbart.

Sammanlagda kostnaden för de permanenta verkens skötsel och drift skulle således i jämna tusental uppgå till resp. 82,000 och 72,000 kronor, allt eftersom Avancemotorer eller Dieselmotorer komme till användning i de fem fästen, där motor icke redan finnes. Enligt kommandantens mening borde dessa kostnader upptagas under titeln II af ordinarie byggnadsanslaget.

Arméförvalt-
ningens
utlåtande.

I denna del har arméförvaltningen icke haft annat att erinra än att expenskostnaderna, 300 kronor, icke borde upptagas under af kommandanten nämndt anslag, utan under staten för kommandantsstaten, hvars anslagspost för skrifmaterialier m. m., nu upptagen till 1,700 kronor, borde höjas till 2,000 kronor.

Till de sakkunniga anmälde emellertid kommandanten, att hans beräkningar uppgjorts under förutsättning, att motorerna i fästena skulle utgöras antingen af en-cylindriga Avancemotorer af den typ, som för närvarande funnes uti ett af fästena, eller, hvad de öfriga fästena anginge, af Dieselmotorer, typ K 21, men att dessa beräkningar numera kräfde omarbetning, enär frågan om motorerna kommit uti ett nytt läge. Denna fråga vore nämligen nu definitivt afgjord och på det sätt, att ingen af de nyss nämnda motortyperna skulle komma till användning uti de öfriga fästena.

[17.]
Af kommandanten sedermera gjord modifikation i beräkningarna.

Af Avancemotorer hade börjat tillverkas en ny, stående dubbelcylindrig typ, hvilken i anskaffningskostnad blefve endast omkring hälften så dyr som Dieselmotorn och som med hänsyn till drifkraft ställde sig nästan lika ekonomisk som denna. För den nya Avancemotorn kunde samma billiga brännoljor användas som för Dieselmotorn. Ehuru brännoljeförbrukningen per hästkrafttimme vore något större för Avancemotorn än för Dieselmotorn, vore denna skillnad icke nog stor att med den årliga gångtid, som i fästena kunde ifrågasättas, ekonomiskt uppväga Dieselmotorns högre anskaffningspris. Dessutom skulle vid Dieselmotorernas installering i fästena en del tekniska svårigheter komma att yppas, särskildt till följd däraf, att dessa motorer kräfde större kylvattencisterner än sådana af Avancetyp och följaktligen ökad utrymme.

Med anledning af dessa nu i korthet anförda förhållanden hade arméförvaltningens fortifikationsdepartement, på af fortifikationsbefälhafvaren i Boden afgifvet och af kommandanten tillstyrkt förslag, be- myndigat nämnde befälhafvare att för de fyra fästena afsluta kontrakt rörande leverans af Avancemotorer af här ofvan omförmälda förbättrade typ, och detta kontrakt hade jämväl kommit till stånd.

Då sålunda beräkningarna angående de för fästena afsedda motorernas drift numera grundade sig på andra förutsättningar än dem, från hvilka man utgått i kommandantens förslag till ordnandet af fortförvaltningen, hade kommandanten låtit artilleri- och fortifikationsbefälhafvarna uppgöra nya beräkningar för de permanenta verkens belysning, den elektriska strömmen till strålkastarna däri inberäknad.

Enligt dessa beräkningar, mot hvilka kommandanten icke hade något att erinra, skulle årliga kostnaderna för de permanenta verkens belysning belöpa sig till 22,610 kronor.

Vid granskning af kostnadsberäkningarna för de permanenta verkens drift och skötsel hafva de sakkunniga icke funnit någon anledning till erinran mot de förutsättningar, på hvilka beräkningarna blifvit grun-

De sakkunnigas yttrande.

- [17.] dade, och som, enligt hvad redan framhållits, innebure, att fästena skulle ständigt i erforderlig grad hållas uppvärmda, att full belysning skulle vara anordnad i desamma under en tid af två månader och reducerad belysning under den öfriga delen af året, och att hvarje strålkastare skulle, för öfningar och belysning vid skarpskjutning, årligen vara i bruk 40 timmar. Beträffande primärsiffrorna för inköp af bränslematerialier och öfriga för verkens drift och skötsel erforderliga förbrukningsartiklar — siffror hvilka för öfrigt vore underkastade konjunkturernas växlingar — kunde de sakkunniga naturligen icke ikläda sig något ansvar, men ifråga om dessa siffror samt ifråga om beräkningarna i öfrigt hade de sakkunniga enligt sitt utlåtande icke funnit annat, än att de blifvit uppställda efter bästa förstånd och samvete.

Enligt de nya beräkningarna skulle de sammanlagda årliga omkostnaderna för de permanenta verkens drift och skötsel komma att utgöra:

för verkens uppvärmning	kronor 26,330: —
» » belysning	» 22,610: —
» infanteritunnlarnas (infanterilogementens) uppvärmning och belysning	» 10,000: —
» verkens renhållning	» 3,000: —
» underhåll af inventarier	» 10,000: —
» expenser.....	» 300: —
Summa kronor 72,240: —	

Härvid anse sig de sakkunniga dock böra anmärka, att det enligt deras mening icke synes nödvändigt att för år 1911 upptaga några utgifter för underhåll af inventarier, hvarför för detta år skulle erfordras allenast 62,240 kronor.

Departements-
chefens
yttrande.

I likhet med samtliga i ärendet hörda myndigheter och personer finner jag de af t. f. kommandanten år 1907 uppgjorda, i 1907 års statsverksproposition antydda förslag till de permanenta verkens i Boden förvaltning, drift och skötsel icke kunna godtagas såsom en slutlig lösning af dessa frågor. De hafva icke heller grundats på de öfverläggningar och ingående utredningar rörande dessa spörsmål, som först vintern 1908—1909 ägde rum.

För en fästning med Bodens läge måste det anses såsom något absolut oundgängligt, att den jämförelsevis hastigt kan försättas i fullt krigsberedskap och försvarstillstånd. Men då är det också nödigt, att fortförvaltningen i fredstid är af den beskaffenhet, att man utan svårighet kan öfvergå från fredsfot till krigsfot. Ur denna synpunkt torde kommandantens, af arméförvaltningen och de sakkunniga förordade förslag till förvaltningsorganisation tillfredsställa ganska långt gående fordringar.

Men hänsyn till fästningens ständiga krigsberedskap kräver också med nödvändighet, att icke blott två utan alla fästena ständigt hållas till erforderlig grad uppvärmda. Eljest kan icke den för fästet behöfliga truppen när som helst inom erforderlig tid där inläggas. Med anledning af det i Boden rådande klimatet tager det nämligen en afsevärd tid, innan de logementen omgifvande bergmassorna hinna blifva så uppvärmda, att logementen utan uppenbar hälsofara kunna tjäna till människoboningar.

Härtill kommer, att ständig uppvärmning är nödig, för att i fästena förvarad materiel och befintliga inventarier icke skola taga skada — en synpunkt, som just föranlett Eders Kungl. Maj:t att genom berörda nådiga beslut den 20 augusti och den 26 november 1909 utöfver de af Riksdagen beviljade medel anvisa tillhopa 32,000 kronor till de permanenta verkens förvaltning, drift och skötsel under åren 1909 och 1910. Om fästena ej eldas, kan för öfrigt icke ens amunition där förvaras, utan måste i så fall särskilda förrädslokaler uppföras utanför fästena.

Berörda 32,000 kronor, som af arméförvaltningen förskjutits, torde tillika med de 10,000 kronor, som enligt kommandantens, af de sakkunniga tillstyrkta förslag, ytterligare erfordras för år 1910, kunna gäldas af fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar.

För tiden från och med år 1911 bör däremot af Riksdagen äskas medel till de af de sakkunniga tillstyrkta årliga omkostnaderna. Dessa kostnader, mot hvilkas beräknande jag icke har något att erinra, utgöra således för år 1911

Aflöningar.

1 fortväbel, arfvode	kr. 1,200: —	
5 d:o à 1,200 kr.	» 6,000: —	7,200: —
1 fortmaskinist, lön	kr. 900: —	
dagaflöning à 2 kr. i 365 dagar	» 730: —	
ersättning för bränsle och lyse ..	» 100: —	» 1,730: —
Transport kr. 1,730: —		7,200: —

	Transport kronor 1,730: —	7,200: —
[17.] 2 ålderstillägg å lönen å 150 kr., det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.		
5 d:o å 1,730 kr.	» 8,650: —	10,380: —
Enligt hittills tillämpade grunder för beräkning af ålders- tilläggen skulle de för fortmaskinister afsedda ålders- tilläggen uppföras med $6 \times \frac{300}{2}$ kr.		900: —
	Summa kronor	18,480: —

Årliga omkostnader för de permanenta verkens drift och skötsel.

Verkens uppvärmning	kronor	26,330: —
D:o belysning	»	22,610: —
Infanterilogementens uppvärmning och belysning	»	10,000: —
Verkens renhållning	»	3,000: —
Expenskostnader	»	300: —
	Summa kronor	62,240: —

Hvad angår dessa kostnaders uppförande under de olika anslagen, ansluter jag mig till arméförvaltningens, af de sakkunniga godkända förslag i denna del.

Således skulle komma

1. *Å anslaget till kommendantsstaten:*

Expenskostnader för de permanenta verkens förvaltning, hvarigenom dess anslagspost till kostnader för skrifmaterialier m. m. skulle ökas från 1,700 till 2,000

kronor 300: —

2. *Å anslaget till artilleriets tygstater:*

Lön och dagaflöning för 6 fortmaskinister ($6 \times 1,630 =$

9,780)

kronor 9,780: —

3. *Å anslaget till ålderstillägg:*

Ålderstillägg för 6 fortmaskinister

» 900: —